

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ŞANLIURFA İL ÇEVRE DURUM RAPORU

ŞANLIURFA - 2011

ŞANLIURFA İL ÇEVRE DURUM RAPORU

HAZIRLAYANLAR

Abdullah ERDİNÇ	ÇED Hizmetleri Şube Müdürü V.
Ercüment ÖNDEGİDEN	Kimya Mühendisi
A.Levent KENDİRCİ	Ziraat Mühendisi
Tufan SEZER	Çevre Mühendisi
Pınar IŞIK	Çevre Mühendisi
Okan BAHRİOĞLU	Çevre Mühendisi

ŞANLIURFA – 2011

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER	II
TABLOLAR DİZİNİ	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XIII
EKLER LİSTESİ	XIV
HARİTALAR LİSTESİ	XIV
A) COĞRAFİ KAPSAM	
A.1.Giriş	1
A.2.İl ve İlçe Sınırları	1
A.3.İlin Coğrafi Durumu	2
A.4.İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu	2
A.5.Jeomorfolojik Yapı ve Stratigrafi	5
A.5.1.Metamorfizma ve Mağmatizma	9
A.5.2.Tektonik ve Paleocoğrafya	10
B) DOĞAL KAYNAKLAR	
B.1.Enerji Kaynakları	13
B.1.1.Güneş	13
B.1.2.Su Gücü	13
B.1.3.Kömür	14
B.1.4.Doğalgaz	14
B.1.5.Rüzgar	14
B.1.6.Biokütle	14
B.1.7.Petrol	14
B.1.8.Jeotermal Sahalar	14
B.2.Biyolojik Çeşitlilik	16
B.2.1.Ormanlar	16
B.2.1.1.Odun Üretimine Ayrılan Tarım Alanları	16
B.2.2.Çayır ve Mera	16
B.2.3.Sulak Alanlar	16
B.2.4.Flora	16
B.2.5.Fauna	16
B.2.6.Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanları ve Diğer ve Diğer Hassas Yörelere	17
B.3.Toprak	17
B.4.Su Kaynakları	17
B.4.1.İçme Suyu Kaynakları ve Barajlar	17
B.4.2.Yeraltı Su Kaynakları	17
B.4.3.Akarsular	17
B.4.4.Göller ve Göletler	17
B.5.Mineral Kaynaklar	18
B.5.1.Sanayi Madenleri	18
B.5.2.Metalik Madenler	18
B.5.3.Enerji Madenleri	18

C) HAVA (ATMOSFER VE İKLİM)	
C.1.İklim ve Hava	19
C.1.1.Doğal Değişkenler	19
C.1.1.1.Rüzgar	19
C.1.1.2.Basınç	20
C.1.1.3.Nem	22
C.1.1.4.Sıcaklık	22
C.1.1.5.Buharlaştırma	25
C.1.1.6.Yağışlar	25
C.1.1.6.1.Yağmur	25
C.1.1.6.2.Kar, Dolu, Sis ve Kırağı	26
C.1.1.7.Seller	29
C.1.1.8.Kuraklık	29
C.1.1.9.Mikroklima	29
C.1.2. Yapay Etmenler	30
C.1.2.1.Plansız Kentleşme	30
C.1.2.2.Yeşil Alanlar	30
C.1.2.3.Isınmada Kullanılan Yakıtlar	30
C.1.2.4.Endüstriyel Emisyonlar	34
C.1.2.5.Trafikten Kaynaklanan Emisyonlar	35
C.2.Havayı Kirletici Gazlar ve Kaynakları	36
C.2.1.Kükürtdioksit Konsantrasyonu ve Duman	36
C.2.2.Partikül Madde (PM) Emisyonları	37
C.2.3.Karbonmonoksit Emisyonları	37
C.2.4.Azotoksit (Nox) Emisyonları	37
C.2.5.Hidrokarbon ve Kurşun Emisyonları	37
C.3.Hava Kirleticilerinin Çevreye Olan Etkileri	37
C.3.1.Doğal Çevreye Etkileri	37
C.3.1.1.Su Üzerindeki Etkileri	37
C.3.1.2.Toprak Üzerine Etkileri	37
C.3.1.3.Flora ve Fauna Üzerindeki Etkileri	38
C.3.1.4.İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri	38
C.3.2.Yapay Çevreye (Görüntü Kirliliği Üzerine) Etkileri	38
D) SU	
D.1.Su Kaynaklarının Kullanımı	39
D.1.1.Yeraltı Suları	39
D.1.2. Jeotermal Kaynaklar	39
D.1.3.Akarsular	40
D.1.4.Göller, Göletler ve Rezervuarlar	41
D.1.5.Denizler	45
D.2.Doğal Drenaj Sistemleri	45
D.3.Su Kaynaklarının Kirliliği ve Çevreye Etkileri	45
D.3.1.Yeraltı Suları ve Kirlilik	45
D.3.2.Akarsularda Kirlilik	46
D.3.3.Denizlerde Kirlilik	46
D.4.Su ve Kıyı Yönetimi Strateji ve Politikalar	46
D.5.Su Kaynaklarında Kirlilik Etkenleri	46

D.5.1.Tuzluluk	46
D.5.3.Azot ve Fosforun Yol Açtığı Kirlilik	46
D.5.2.Zehirli Gazlar	46
D.5.4.Ağır Metaller ve İz Elementler	46
D.5.5.Zehirli Organik Bileşikler	46
D.5.5.1.Siyanürler	46
D.5.5.2.Petrol ve Türevleri	46
D.5.5.3.Polikloro Naftalinler ve Bifeniller	46
D.5.5.4.Pestisitler ve Su Kirliliği	46
D.5.5.5.Gübreler ve Su Kirliliği	46
D.5.5.6.Deterjanlar ve Su Kirliliği	46
D.5.6.Çözünmüş Organik Maddeler	46
D.5.7.Patojenler	46
D.5.8.Askıda Katı Maddeler	47
D.5.9.Radyoaktif Kirleticiler ve Su Kirliliği	47
E) TOPRAK VE ARAZİ KULLANIMI	
E.1.Genel Toprak Yapısı	48
E.2.Toprak Kirliliği	50
E.2.1.Kimyasal Kirlenme	50
E.2.1.1.Atmosferik Kirlenme	50
E.2.2.Mikrobiyal Kirlenme	50
E.3.Arazi	51
E.3.1.Arazi Varlığı	51
E.3.1.1.Arazi Sınıfları	51
E.3.1.2.Kullanma Durumu	54
E.3.2.Arazi Problemleri	55
F) FLORA-FAUNA VE HASSAS YÖRELER	
F.1.Ekosistem Tipleri	60
F.1.1.Ormanlar	60
F.1.1.1.Ormanların Ekolojik Yapısı	60
F.1.1.2. İlin Orman Envanteri	60
F.1.1.3. Orman Varlığının Yararları	63
F.1.1.4. Orman Kadastro ve Mülkiyet Konuları	63
F.1.2.Çayır ve Meraların varlığı	64
F.1.3.Sulak Alanlar	65
F.1.4.Diğer Alanlar(Stepler v.b.)	65
F.2.Flora	65
F.2.1.Habitat ve Toplulukları	65
F.2.2.Türler ve Populasyonları	66
F.3.Fauna	67
F.3.1.Habitat ve Toplulukları	67
F.3.2.Türler ve Populasyonları	67
F.3.3.Hayvan Yaşama Hakları	67
F.3.3.1.Evcil Hayvanlar	67
F.3.3.1.1.Sahipli Hayvanlar	67
F.3.3.1.2.Sahipsiz Hayvanlar	67
F.3.3.2.Nesli Tehlike Altında Olan ve Olması Muhtemel Evcil ve Yaban Hayvanlar	67

F.3.3.3.Hayvan Hakları İhlalleri	68
F.3.3.4.Valilikler, Belediyeler ve Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği	68
F.4.Hassas Yörelere Kapsamında Olup (*) Bölümündeki Bilgilerin İsteneceği Alanlar	68
(*) Hassas Yörelere Kapsamına Giren F.4. Bölümündeki Alanlar İçin İstenen Bilgiler	68
F.4.1.1. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2. Maddesinde Tanımlanan ve Bu Kanunun 3. Maddesi Uyarınca Belirlenen "Milli Parklar", "Tabiat Parkları", "Tabiat Anıtları" ve "Tabiat Koruma Alanları	68
F.4.1.2. 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu Uyarınca Çevre ve Orman Bakanlığı'nca Belirlenen "Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Yaban Hayvanı Yerleştirme Alanları"	69
F.4.1.3. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 2.Maddesini "a - Tanımlar" Bendingin 1.,2.,3. ve 5. Alt Bentlerinde "Kültür Varlıkları", "Tabiat Varlıkları", "Sit" ve "Koruma Alanı" Olarak Tanımlanan ve Aynı Kanun ile 3386 Sayılı Kanunun (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddelerin Eklenmesi Hakkında Kanun) İlgili Maddeleri Uyarınca Tespiti ve Tescili Yapılan Alanlar	72
F.4.1.4. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Kapsamında Olan Su Ürünleri İstihsal ve Üreme Sahaları	73
F.4.1.5. 4/9/1988 Tarihli ve 19919 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nin 17 nci ve 1/7/1999 Tarihli ve 23742 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetmelikle Değişik 18.,19. ve 20. Maddelerinde Tanımlanan Alanlar	73
F.4.1.6. 2/ 11 / 1986 Tarihli ve 19269 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'nin 49. Maddesinde Tanımlanan "Hassas Kirlenme Bölgeleri"	73
F.4.1.7.2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 9. Maddesi Uyarınca Bakanlar Kurulu Tarafından "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" Olarak Tespit ve İlan Edilen Alanlar	73
F.4.1.8. 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu'na Göre Koruma Altına Alınan Alanlar	73
F.4.1.9. 6831 Sayılı Orman Kanunu Gereğince Orman Alanı Sayılan Yerler	75
F.4.1.10. 3621 Sayılı Kıyı Kanunu Gereğince Yapı Yasağı Getirilen Alanlar	75
F.4.1.11. 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanunda Belirtilen Alanlar	75
F.4.1.12.4342 Sayılı Mera Kanununda Belirtilen Alanlar	75
F.4.1.13. 30.01.2002 Tarih ve 24656 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği"nde Belirtilen Alanlar	75
F.4.2. Ülkemizin Taraf Olduğu Uluslar arası Sözleşmeler Uyarınca Korunması Gerekli Alanlar	75
F.4.2.1. 20/2/1984 Tarih ve 18318 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren " Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi" (BERN Sözleşmesi) Uyarınca Koruma Altına Alınmış Alanlardan "Önemli Deniz Kaplumbağası Üreme Alanları"nda Belirtilen I. ve II. Koruma Bölgeleri, "Akdeniz Foku Yaşama ve Üreme Alanları	76
F.4.2.2. 12/6/1981 Tarih ve 17368 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi"(Barcelona Sözleşmesi) Uyarınca Korumaya Alınan Alanlar	76
F.4.2.3. 14/2/1983 Tarih ve 17959 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi" nin 1. ve 2.Maddeleri Gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Koruma Altına Alınan "Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" Statüsü Verilen Kültürel,Tarihi ve Doğal Alanlar	76
F.4.2.4.17/05/1994 Tarih ve 21937 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslar arası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi" (RAMSAR Sözleşmesi) Uyarınca Koruma Altına Alınmış Alanlar	77
F.4.3.Korunması Gereken Alanlar F.4.3.1.Onaylı Çevre Düzeni Planlarında, Mevcut Özellikleri Korunacak Alan Olarak Tespit Edilen ve Yapılaşma 67Yasağı Getirilen Alanlar (Tabii Karakteri Korunacak Alan, Biogenetik Rezerv Alanları, Jeotermal Alanlar vb.)	77

F.4.3.2.Tarım Alanları: Tarımsal Kalkınma Alanları, Sulanan, Sulanması Mümkün ve Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfları I, II, III ve IV Olan Alanlar, Yağışa Bağlı Tarımda Kullanılan I. ve II. Sınıf ile Özel Mahsul Plantasyon Alanlarının Tamamı	77
F.4.3.3.Sulak Alanlar: Doğal veya Yapay, Devamlı veya Geçici, Suların Durgun Veya Akıntılı, Tatlı, Acı veya Tuzlu, Denizlerin Gel-Git Hareketinin Çekilme Devresinde 6 Metreyi Geçmeyen Derinlikleri Kapsayan, Başta Su Kuşları Olmak Üzere Canlıların Yaşama Ortamı Olarak Önem Taşıyan Bütün Sular, Bataklık Sazlık ve Turbiyeler ile Bu Alanların Kıyı Kenar Çizgisinden İtibaren Kara Tarafına Doğru Ekolojik Açından Sulak Alan Kalan Yerler	77
F.4.3.4.Göller, Akarsular, Yeraltı Suyu İşletme Sahaları	77
F.4.3.5.Bilimsel Araştırmalar İçin Önem Arzeden ve/veya Nesli Tehlikeye Düşmüş veya Düşebilir Türler ve Ülkemiz İçin Endemik Olan Türlerin Yaşama Ortamı Olan Alanlar, Biyosfer Rezervi, Biyotoplar, Biyogenetik Rezerv Alanları, Benzersiz Özelliklerdeki Jeolojik ve Jeomorfolojik Oluşumların Bulunduğu Alanlar	77
F.4.3.6.Mesire Yerleri; 6831 Sayılı Orman Kanununa Tabi Alanlarda Halkın Rekrasyonel Kullanımını Düzenleyip, Kullanımının Doğal Yapının Tahribine Neden Olmadan Yönlendirilmesini Sağlamak Üzere Ayrılan Alanlar	78
G) TURİZM	
G.1.Yörenin Turistik Değerleri	79
G.1.1.Yörenin Doğal Değerleri	79
G.1.1.1.Konum	79
G.1.1.2.Fiziki Özellikler	79
G.2.Turizm Çeşitleri	79
G.3.Turistik Altyapı	80
G.4.Turist Sayısı	82
G.5.Turizm Ekonomisi	82
G.6.Turizm-Çevre İlişkisi	83
H) TARIM VE HAYVANCILIK	
H.1.Genel Tarımsal Yapı	84
H.2.Tarımsal Üretim	84
H.2.1.Bitkisel Üretim	85
H.2.1.1.Tarla Bitkileri	85
H.2.1.1.1.Buğdaygiller	85
H.2.1.1.2.Baklagiller	85
H.2.1.1.3.Yem Bitkileri	85
H.2.1.1.4.Endüstriyel Bitkiler	85
H.2.1.2.Bahçe Bitkileri	86
H.2.1.2.1.Meyve Üretimi	86
H.2.1.2.2.Sebze Üretimi	87
H.2.1.2.3.Süs Bitkileri	87
H.2.2.Hayvansal Üretim	88
H.2.2.1.Büyükbaş Hayvancılık	88
H.2.2.2.Küçükbaş Hayvancılık	88
H.2.2.3.Kümes Hayvancılığı (Kanatlı üreti)	88
H.2.2.4.Su Ürünleri	89
H.2.2.5.Kürk Hayvancılığı	89
H.2.2.6.Arıcılık ve İpekböcekçiliği	89
H.3.Organik Tarım	89
H.4.Tarımsal İşletmeler	89

H.4.1.Kamu İşletmeleri	89
H.4.2.Özel İşletmeler	89
H.5.Tarımsal Faaliyetler	90
H.5.1.Pestisit Kullanımı	90
H.5.2.Gübre Kullanımı	91
H.5.3.Toprak Kullanımı	91
I) MADENCİLİK	
I.1.Maden Kanununa Tabi Olan Madenler ve Taş Ocakları Nizamnamesine Tabi Olan Doğal Malzemeler	93
I.1.1.Sanayi Madenleri	93
I.1.2.Metalik Madenler	93
I.1.3.Enerji Madenleri	93
I.1.4.Taş Ocakları Nizamnamesine Tabi Olan Doğal Malzemeler	93
I.2.Madencilik Faaliyetlerin Yapıldığı Yerlerin Özellikleri	93
I.3.Cevher Zenginleştirme	93
I.4.Madencilik Faaliyetlerin Çevre Üzerine Etkileri	93
I.5.Madencilik Faaliyetleri Sonucunda Arazi Kazanım Amacıyla Yapılan Rehabilitasyon Çalışmaları	94
J) ENERJİ	
J.1.Birincil Enerji Kaynakları	95
J.1.1.Taşkömürü	95
J.1.2.Linyit	95
J.1.3.Asfaltit	95
J.1.4.Bitümlü Jist	95
J.1.5.Ham Petrol	95
J.1.6.Doğalgaz	96
J.1.7.Nükleer Kaynaklar (Uranyum ve Toryum)	96
J.1.8.Orman	96
J.1.9.Hidrolik	96
J.1.10.Jeotermal	96
J.1.11.Güneş	96
J.1.12.Rüzgar	97
J.1.13.Biyokütle	97
J.2.İkincil Enerji Kaynakları	97
J.2.1.Termik Enerji	97
J.2.2.Hidrolik Enerji	97
J.2.3.Nükleer Enerji	97
J.2.4.Yenilenebilir Elektrik Enerjisi Üretimi	97
J.3.Enerji Tüketiminin Sektörlere Göre Dağılımı	97
J.4.Enerji Tasarrufu İle İlgili Yapılan Çalışmalar	97
K) SANAYİ VE TEKNOLOJİ	
K.1.İl Sanayinin Gelişimi, Yer Seçimi Süreçleri ve Bunu Etkileyen Etkenler	99
K.2.Genel Anlamda Sanayinin Gruplandırılması	100
K.3.Sanayinin İlçelere Göre Dağılımı	100
K.4.Sanayi Gruplarına Göre İşyeri Sayıları ve İstihdam Durumu	100
K.5.Sanayi Gruplarına Göre Üretim Teknolojisi ve Enerji Kullanımı	100
K.6.Sanayiden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Alınan Önlemler	100
K.6.1.Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliği	100
K.6.2.Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Su Kirliliği	103

K.6.3.Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Toprak Kirliliği	104
K.6.4.Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Gürültü Kirliliği	104
K.6.5.Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Atıklar	105
K.7.Sanayi Tesislerinin Acil Durum Planı	105
L) ALTYAPI, ULAŞIM VE HABERLEŞME	
L.1.Altıyapı	107
L.1.1.Temiz Su Sistemi	107
L.1.2.Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi	108
L.1.3.Yeşil Alanlar	109
L.1.4.Elektrik İletim Hatları	109
L.1.5.Doğalgaz Boru Hatları	111
L.2.Ulaşım	111
L.2.1.Karayolları	111
L.2.1.1.Karayolları Genel	111
L.2.1.2.Ulaşım Planlaması	112
L.2.1.3.Toplu Taşıma Sistemleri	112
L.2.1.4.Kentiçi Yollar	112
L.2.1.5.Araç Sayıları	112
L.2.2.Demir Yolları	112
L.2.2.1.Kullanılan Raylı Sistemler	112
L.2.2.2.Taşımacılıkta Demir Yolları	112
L.2.3.Deniz, Göl, Nehir Taşımacılığı	112
L.2.3.1.Limanlar	112
L.2.3.2.Taşımacılık	112
L.2.4.Hava Yolları	113
L.3.Haberleşme	113
L.4.İlin Plan Durumu	113
L.5.İldeki Baz İstasyonları	113
M) YERLEŞİM ALANLARI VE NÜFUS	
M.1.Kentsel ve Kırsal Planlama	114
M.1.1.Kentsel Alanlar	114
M.1.1.1.Doğal Özelliklerin Kent Formuna Etkileri	114
M.1.1.2.Kentsel Büyüme Deseni	114
M.1.1.3.Planlı Kentsel Gelişme Alanları	115
M.1.1.4.Kentsel Alanlarda Yoğunluk	115
M.1.1.5.Kentsel Yenileme Alanları	117
M.1.1.6.Endüstri Alanları Yer Seçimi	118
M.1.1.7.Tarihi, Kültürel, Arkeolojik ve Turistik Özellikli Alanlar	118
M.1.2.Kırsal Alanlar	118
M.1.2.1.Kırsal Yerleşme Deseni	118
M.1.2.2.Arazi Mülkiyeti	118
M.2.Altıyapı	118
M.3.Binalar ve Yapı Çeşitleri	118
M.3.1.Kamu Binaları	118
M.3.2.Okullar	118
M.3.3.Hastaneler ve Sağlık Tesisleri	119
M.3.4.Sosyal ve Kültürel Tesisler	119

M.3.5.Endüstriyel Yapılar	119
M.3.6.Göçer ve Hareketli Barınaklar	119
M.3.7.Otel, Motel ve Turizm Amaçlı Diğer Yapılar	120
M.3.8.Bürolar ve Dükkanlar	120
M.3.9. Kırsal Alanda Yapılaşma	120
M.3.10.Yerel Mimari Özellikler	121
M.3.11.Bina Yapımında Kullanılan Yerel Materyaller	121
M.4.Sosyo-Ekonomi Yapı	121
M.4.1.İş Alanları ve İşsizlik	121
M.4.2.Göçler	121
M.4.3.Göçebe İşçiler (Mevsimli)	121
M.4.4. Kent Toprağının Mülkiyet Dağılımı	122
M.4.5.Konut Yapım Süreçleri	122
M.4.6.Gecekondu Islah ve Önleme Bölgeleri	122
M.5.Yerleşim Yerlerinin Çevresel Etkileri	122
M.5.1.Görüntü Kirliliği	122
M.5.2.Binalarda Ses İzolasyonu	122
M.5.3.Havaalanları ve Çevresinde Oluşturulan Gürültü Zonları	123
M.5.4.Ticari ve Endüstriyel Gürültü	123
M.5.5.Kentsel Atıklar	123
M.5.6.Binalarda Isı Yalıtımı	123
M.6.Nüfus	123
M.6.1.Nüfusun Yıllara Göre Değişimi	123
M.6.2.Nüfusun Yaş, Cinsiyet ve Eğitim Gruplarına Göre Dağılımı	124
M.6.3.İl ve İlçelerin Nüfus Yoğunlukları	125
M.6.4.Nüfus Değişim Oranı	125
N) ATIKLAR	
N.1.Evsel Katı Atıklar	126
N.2.Tehlikeli ve Zararlı Atıklar	130
N.3.Özel Atıklar	130
N.3.1.Tıbbi Atıklar	130
N.3.2.Atık Yağlar	132
N.3.3.Bitkisel ve Hayvansal Atık Yağlar	132
N.3.4.Pil ve Aküler	132
N.3.5.Cips ve Diğer Yakma Fırınlarından Kaynaklanan Küller	132
N.4.Diğer Atıklar	132
N.4.1.Ambalaj Atıkları	132
N.4.2.Hayvan Kadavraları	133
N.4.3.Mezbaha Atıkları	133
N.5.Atık Yönetimi	133
N.6.Katı Atıkların Miktar ve Kompozisyonu	133
N.7.Katı Atıkların Biriktirilmesi, Toplanması, Taşınması ve Aktarma Merkezleri	133
N.8.Atıkların Bertaraf Yöntemleri	134
N.8.1.Katı Atıkların Depolanması	134
N.8.2.Atıkların Yakılması	135
N.8.3.Kompost	135
N.9.Atıkların Geri Kazanımı ve Değerlendirilmesi	135
N.10.Atıkların Çevre Üzerindeki Etkileri	136

O) GÜRÜLTÜ VE TİTREŞİM	
O.1.Gürültü	137
O.1.1.Gürültü Kaynakları	137
O.1.1.1.Trafik Gürültüsü	137
O.1.1.2.Endüstri Gürültüsü	137
O.1.1.3.İnşaat Gürültüsü	137
O.1.1.4.Yerleşim Alanlarında Oluşan Gürültüler	138
O.1.1.5.Havaalanları Yakınında Oluşan Gürültü	139
O.1.2.Gürültü ile Mücadele	139
O.1.3.Gürültünün Çevreye Olan Etkileri	139
O.1.3.1.Gürültünün Fiziksel Çevreye Olan Etkileri	139
O.1.3.2.Gürültünün Sosyal Çevreye Olan Etkileri	139
O.1.4.Gürültünün İnsanlar Üzerine Olan Etkileri	140
O.1.4.1.Fiziksel Etkileri	140
O.1.4.2.Fizyolojik Etkileri	140
O.1.4.3.Psikolojik Etkileri	140
O.1.4.4.Performans Üzerine Etkileri	141
O.2.Titreşim	141
P) AFETLER	
P.1.Afet Olayları	142
P.1.1.Depremler	142
P.1.2.Heyelan ve Çığlar	145
P.1.3.Seller	147
P.1.4.Orman, Otlak veb Sazlık Yangınları	148
P.1.5.Ormanlar Üzerinde Biyotik Veya Abiyotik Faktörlerin Etkileri	149
P.1.6.Fırtınalar	150
P.2.Diğer Afetler	150
P.2.1.Radyoaktif Maddeler	150
P.2.2.Denize Dökülen Petrol ve Diğer Tehlikeli Atıklar	150
P.2.3.Tehlikeli Maddeler	150
P.3.Afetlerin Etkileri ve Yardım Tedbirleri	150
P.3.1.Sivil Savunma Birimleri	152
P.3.2.Yangın Kontrol ve Önleme Tedbirleri	153
P.3.3.İlkyardım Servisleri	153
P.3.4.Afetzedeleder ve Mültecilerin Yeniden İskanı	153
P.3.5.Tehlikeli Maddelerin Yurtiçi ve Sınırlar arası Taşınımı İçin Alınan Tedbirler	153
P.3.6.Afetler ve Büyük Endüstriyel Kazalar	153
R) SAĞLIK VE ÇEVRE	
R.1.Temel Sağlık Hizmetleri	154
R.1.1.Sağlık Kurumlarının Dağılımı	154
R.1.2.Bulaşıcı Hastalıklar	156
R.1.2.1.İçme, Kullanma ve Sulama Suları	157
R.1.2.2.Denizler	159
R.1.2.3.Zoonoz Hastalıklar	159
R.1.3.Aşılama Çalışmaları	160
R.1.5.Bebek Ölümleri	160
R.1.6.Ölümlerin Hastalık, Yaş ve Cins Gruplarına Göre Dağılımı	160

R.1.7.Aile Planlaması Çalışmaları	161
R.2.Çevre Kirliliği ve Zararlarından Oluşan Sağlık Riskleri	162
R.2.1.Kentsel Hava Kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	162
R.2.2.Su Kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	162
R.2.3.Atıkların İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	162
R.2.4.Gürültünün İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	162
R.2.5.Pestisitlerin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	163
R.2.6.İyonize Radyasyondan Korunma	163
R.2.7Baz İstasyonlarından Yayılan Radyasyonun İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri	163
S) ÇEVRE EĞİTİMİ	
S.1.Kamu Kuruluşlarının Çevre Eğitimi ile İlgili Faaliyetleri	164
S.2.Çevre ile İlgili Gönüllü Kuruluşlar ve Faaliyetleri	165
S.2.1.Çevre Vakıfları	165
S.2.2.Çevre Dernekleri	165
S.2.3.Çevre ile İlgili Federasyonlar	165
T) ÇEVRE YÖNETİMİ VE PLANLAMA	
T.1.Çevre Kirliliğinin ve Çevresel Tahribatın Önlenmesi	166
T.2.Doğal Kaynakların Ekolojik Dengeler Esas Alınarak Verimli Kullanımı, Korunması ve Geliştirilmesi	166
T.3.Ekonomik ve Sosyal Faaliyetlerin, Sonuçlarının Çevrenin Taşıma Kapasitesini Aşmayacak Biçimde Planlanması	167
T.4.Çevrenin İnsan-Psikososyal İhtiyaçlarıyla Uyumunun Sağlanması	167
T.5.Çevre Duyarlı Arazi Kullanım Planlaması	167
T.6.Çevresel Etki Değerlendirmesi	167

TABLOLAR DİZİNİ

TABLO NO	TABLO İSMİ	SAYFA NO
Tablo-B.1	Günlük Güneşleme Süresinin Aylık Ortalaması(saat)	13
Tablo-B.2	Günlük Güneşleme Şiddetinin Aylık Ortalaması (cal/cm ²)	13
Tablo-B.3	Rüzgâr Hızı Aylık Ortalaması (m/sn)	14
Tablo-B.4	Şanlıurfa İlinde Yeralan Jeotermal Sahaların Koordinatları	15
Tablo-C.1	Rüzgâr Hızı Aylık Ortalaması (m/sn)	19
Tablo-C.2	İlimize Ait En Çok Esen Rüzgâr Yönü	20
Tablo-C.3	İlimize Ait En Yüksek Esen Rüzgâr Yönü ve Hızı (m/sec.)	20
Tablo-C.4	Ortalama Yerel Basınç (hPa)	21
Tablo-C.5	En Yüksek Yerel Basınç (hPa)	21
Tablo-C.6	En Düşük Yerel Basınç (hPa)	21
Tablo-C.7	Ortalama Buhar Basıncı (hPa)	22
Tablo-C.8	Aylık Ortalama Bağıl Nem (%)	22
Tablo-C.9	Aylık En Düşük Bağıl Nem (%)	23
Tablo-C.10	Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)	23
Tablo-C.11	Aylık ve Yıllık Ortalama En Yüksek Sıcaklık Değerleri (°C)	23
Tablo-C.12	Aylık ve Yıllık Ortalama En Düşük Sıcaklık Değerleri (°C)	24
Tablo-C.13	Aylık ve Yıllık En Yüksek Sıcaklık Değerleri(°C), En Yüksek Sıcaklık Günü ve Yılı	24
Tablo-C.14	Aylık ve Yıllık En Düşük Sıcaklık Değerleri (°C), En Düşük Sıcaklık Günü ve Yılı	25
Tablo-C.15	Ortalama Buharlaşma Değerleri (mm)	25
Tablo-C.16	Günlük En Çok Buharlaşma Miktarı Değerleri(mm) Ve Günü	26

Tablo-C.17	Ortalama Toplam Yağış Miktarı (mm)	26
Tablo-C.18	Günlük En Çok Yağış Miktarı (mm) ve Günü	27
Tablo-C.19	Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı	27
Tablo-C.20	Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısı	28
Tablo-C.21	En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm) ve Yılı	28
Tablo-C.22	Donlu Gün Sayısı	28
Tablo-C.23	Ortalama Sisli Günler Sayısı	29
Tablo-C.24	Ortalama Dolulu Günler Sayısı	29
Tablo-C.25	Ortalama Kırağılı Günler Sayısı	34
Tablo-C.26	Emisyon İzin Belgesi Alan Tesislerin Sektörel Dağılımları	34
Tablo-C.27	İlimize Kayıtlı Araçların Cins ve Sayıları İle Egzoz Emisyon Ölçümü Yapılan Araç Sayı	35
Tablo-C.28	İl Genelinde Emisyon Ölçümü Yapan Firmalar	36
Tablo-D.1	İlimizdeki Yeraltı Suyu Havzalarının İsimleri, Kapasiteleri ve Kalitesi	39
Tablo-D.2	Şanlıurfa'daki Yeraltı Suyu Potansiyeli ve Dağılımı	39
Tablo-D.3	Şanlıurfa Dereleri Yıllık Ortalama Debileri ve Hacimleri	41
Tablo-D.4	İlimizde Bulunan Havzalar,Rezervleri ve Drenaj Alanları	45
Tablo-E.1	İlçeler İtibariyle Büyük Toprak Gruplarının Alansal Dağılımı (ha)	50
Tablo-E.2	İl ve İlçe Arazilerinin Kabiliyet Sınıflamasına Göre Dağılımı	51
Tablo-E.3	İl Genelinde Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları	51
Tablo-E.4	İl ve İlçe Topraklarının amaç dışı kullanımı, kapladıklar alan ve yüzdeleri	55
Tablo-E.5	İl ve İlçe Arazilerinin Problemleri	56
Tablo-F.1	İl Geneline Yıllar itibariyle Elde Edilen Orman Ürünleri	61
Tablo-F.2	İlin Orman Varlığı Durumu	61
Tablo-F.3	Yıllar İtibariyle Tesis Edilen Orman Varlığının Dağılımı	61
Tablo-F.4	Şanlıurfada Uygulanan ve Uygulanacak Projelerin Amaç ve Hedefleri	62
Tablo-F.5	Yıllara Göre Tescili Yapılmış ve Tesise Alınan Orman Alanları	63
Tablo-F.6	Çayır ve Meraların İlçelere Göre Dağılımı	65
Tablo-F.7	İlimiz Sınırları Dahilindeki Endemik Bitki Türleri	66
Tablo-F.8	İlimiz Sınırları Dahilindeki Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvanlar	68
Tablo-F.9	İlimiz Sınırları Dahilinde Bulunan Arkeolojik Sit Alanlarının Adı ve Yerleri	74
Tablo-F.10	İlimiz Sınırları Dahilinde Bulunan Kentsel Sit Alanları	74
Tablo-G.1	İlimizde 2011 Yılı İçerisinde Ziyaret Edilen Yerlere Göre Turist Sayısı	80
Tablo-G.2	Şanlıurfa İl Geneli Konaklama Tesisleri Kapasiteleri	82
Tablo-H.1	Şanlıurfa İli 2011 Yılı Meyvecilik	86
Tablo-H.2	Şanlıurfa İli 2011 Yılı Açıkta Sebze Yetiştiriciliği	87
Tablo-H.3	Şanlıurfa İli 2011 yılı Ortü Altı Tarımı (Sebzeçilik ve Meyvecilik)isatistikleri.	88
Tablo-H.4	2011 Yılı içinde Şanlıurfadaki Hayvansal Ürünlerle İlgili Üretim	88
Tablo-H.5	Şanlıurfa İli Kümes Hayvancılığı	89
Tablo-H.6	Şanlıurfa İli Arıcılık	89
Tablo-H.7	Tarımsal Faaliyetlerde Kullanılan Pestisit Miktarı	90
Tablo-K.1	2011 Yılında Şanlıurfada Tüketilen Enerjinin Sektörel Dağılımı	100
Tablo-K.2	Sanayi Kuruluşlarının Sektörel Dağılımı	102
Tablo-K.3	2011 Yılında Sektör Gıda Sanayi(Mezbahalar ve Entegre Et Tesisleri)	103
Tablo-K.4	2011 Yılında Sektör Gıda Sanayi (Sebze,Meyve Yıkama ve İşleme Tesisleri)	103
Tablo-K.5	2011 Yılında Sektör İçki Sanayi (Alkolsüz İçkiler Meşrubat Üretimi ve Benzerleri Tesisleri)	103

Tablo-K.6	2011 Yılında Sektör Motorlu ve Motorsuz Taşıtların Tamirhaneleri	103
Tablo-K.7	2011 Yılında Sektör Endüstriyel Nitelikli Diğer Atıksular	104
Tablo-K.8	2011 Yılında Sektör Evsel Nitelikli Atıksular	104
Tablo-K.9	Şanlıurfadaki Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarları	105
Tablo-K.10.	Büyük Endüstriyel Kazalara Sebep Olacak Tesisler	105
Tablo-L.1	Mevcut Yerlere Yeni Yağmur Drenaj Şebekesi Metrajları	109
Tablo-L.2	Şanlıurfa İli, TEİAŞ İletim Hat Bilgileri	110
Tablo-L.3	2011 yılı ilimizdeki Sınırlar İçerisinde Mevcut Boru Hattı Uzunluk ve Çapları	111
Tablo-L.4	İl Sınırları İçerisinden Geçen Yol Durumu	111
Tablo-L.5	2011 Yılı Kent İçinde Yolcu Taşımacılığı Yapan Araç Sayısı	112
Tablo-M.1	Şanlıurfa'nın 2005 Yılı Makro Formu Kentsel Alan Kullanışlarının Dağılımı	114
Tablo-M.2	Şanlıurfa Merkez İlçede Bulunan Mahallelerin Nüfusu ve Konut Sayıları	116
Tablo-M.3	2011 Yılında İlimizde Bulunan Resmi Pansiyonlu Okullar ve Kontenjanları	119
Tablo-M.4	2011 Yılı İtibariyle, Harran Üniversitesi Akademik Birimler, Üniversiteye ve Kredi Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurt Bilgileri	120
Tablo-M.5	2009 Yılına Ait Kayıtlı İşsizlerle İlgili Bilgiler	121
Tablo-M.6	Yerleşim Yerlerine Göre Aldığı - Verdiği Göç Durumları	121
Tablo-M.7	Şanlıurfa 2010 yılı İl ve İlçe Merkezi ve Belde Köy Nufusu	123
Tablo-M.8	Şanlıurfa 2010 Yıllar İtibarı İle Nüfusunun Yaş ve Cinsiyet Gruplarına Göre Dağılımı	124
Tablo-M.9	Şanlıurfa ve İlçelerine Ait Nüfus, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunlukları	125
Tablo-N.1	2011 Yılı Şanlıurfa Katı Atık Karakterizasyonu	126
Tablo-N.2	İlçeler İtibarı ile Üretilen Katı Atıkların Miktarı ne Nüfusa Göre Dağılımı	127
Tablo N.3	2011 Yılı Hastanelerden ve Tıp Merkezlerinden Alınan Tıbbi Atık Miktarları	131
Tablo N.4	2011 Belediyelerin Katı Atık Alanları	134
Tablo N.5	2011 Yılı Belediyelerde Atık Yönetimi	135
Tablo O.1	Şanlıurfa'da Kayıtlı Araçların Cins ve Miktarları	137
Tablo P.1	Şanlıurfa İlinde 2011 Yılında Meydana Gelen Deprem Dereceleri ve Yerleri	145
Tablo P.2	Şanlıurfa İlinde Kaya düşmesi ve heyelan afetine maruz kalmış yerlere	147
Tablo-P.3	Şanlıurfa İlinde 2011 Yılında Meydana Gelen Sel Baskınları	148
Tablo-P.4	Şanlıurfa İline Ait Meydana Gelen Son On Yılın Orman Yangınları Verileri	149
Tablo-P.5	Şanlıurfa İlinde Biyotik Zararlılarla Yapılan Mücadele Verileri	149
Tablo-R.1	İlimizde Bulunan Sağlık Kurumlarının Sağlık Tesisleri ve Yatak Kapasitesi	154
Tablo-R.2	İlimiz Bulunan Sağlık Kurumlarının Yıllara Göre Sağlık Tesis Sayıları	155
Tablo-R.3	İlimizde Bulunan Sağlık Personeline Düşen Nüfus Göstergeleri	156
Tablo-R.4	Şanlıurfa İli 2009 Yılı E.T.F. Sonuçları	156
Tablo-R.5	İlimizde 2010 Yılında Tespit Edilen Bulaşıcı Hastalıklar	157
Tablo-R.6	İlimizdeki aşı çalışmalarının istatistik bilgileri	160
Tablo-R.7	İlimizde Yıllara Göre Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması	161

ŞEKİLLER DİZİNİ

ŞEKİL NO	ŞEKİL İSMİ	SAYFA NO
Şekil-A.1	Harran Tek Tek Dağları Üstündeki Hz.Şuayib Şehri Harabeleri	4
Şekil-A.2	Fırat Nehri ve Halfetiden Görünüş	5
Şekil-A.3	Şanlıurfa ili Genelleştirilmiş Stratigrafik Kesiti	8
Şekil-D.1	Atatürk Barajından Bir Görünüm ve Barajı ile ilgili Veriler	43
Şekil-D.2	Birecik Barajından Bir Görünüm ve Birecik Barajı ile ilgili Veriler	43
Şekil-D.3	Karkamış Barajından Bir Görünüm ve Karkamış Barajı ile ilgili Veriler	44
Şekil-D.4	Hacıhıdır Barajından Bir Görünüm ve Hacıhıdır Barajı ile ilgili Veriler	44

Şekil-D.5	Şanlıurfa HES'den Bir Görünüm ve Şanlıurfa HES ile ilgili Veriler	44
Şekil-L.1	Şanlıurfa il merkezinin içme suyunu temin eden su kaynaklarının debileri ve Dağıttıkları Şehir Depolarının Akım Şeması	107
Şekil-N.1	Şanlıurfa ili Katı Atık Geri Kazanım Oranı	127
Şekil-N.2	Farklı Gelir Gruplarına Ait Katı Atık Geri Kazanım Oranları	128
Şekil-N.3	Düşük Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri	128
Şekil-N.4	Orta Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri	128
Şekil-N.5	Yüksek Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri	129
Şekil-N.6	Şanlıurfa ili Evsel Katı Atık Bileşenleri	129
Şekil-N.7	Yaz Mevsimi Evsel Katı Atıklarının Gelir Gruplarına Göre Değişimi	130
Şekil-N.8	Kış Mevsimi Evsel Katı Atıklarının Gelir Gruplarına Göre Değişimi	130
Şekil-O.1	Gürültü Ölçüm Noktaları ve Seviyeleri	138

HARİTALAR

HARİTA NO	HARİTA ADI	SAYFA NO
Harita A.1	Şanlıurfa İli Haritası	2
Harita A.2	Şanlıurfa İli Jeoloji ve Hidroloji Haritası	7
Harita A.3	Şanlıurfa İli Deprem Haritası	11
Harita P.1	Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası	142
Harita P.2	Şanlıurfa İli Deprem Bölgeleri	144
Harita P.3	Şanlıurfa İl genelinde Heyelan Yaşanan Yerler	146

EKLER

EK NO	EK İSMİ	SAYFA NO
EK-1	İlimizde Bulunan Ruhsatlı Maden Alanları	168
EK-2	Şanlıurfa İline Ait Hammadde İzin Listesi	173
EK-3.	İlimizde Bulunan Sanayi Tesislerinin Unvanı, kuruluş Yeri, Üretim Konusu, Teorik kapasitesi, Çalışan Sayısı	174
EK-4.	İzne Tabii Tesisler Envanter Tablosu	186
EK-5.	İlimizde 2011 yılı sonu itibarıyla ÇED Gerekli Değildir/ÇED Olumlu Kararı verilen faaliyetler listesi	189

(A). COĞRAFI KAPSAM

A.1. Giriş

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü'nde bulunan Şanlıurfa, doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, kuzeybatıda Adıyaman, batıda Gaziantep ve güneyde Suriye toprakları ile çevrelenmiş bir sınır şehridir.

Şanlıurfa tarih boyunca coğrafi özelliği nedeniyle üzerinde birçok bağımsız devlet ve beyliğin kurulmuş olduğu, değişik kültürel oluşumların kaynaştığı bir yerleşim yeri olmuştur.

Bilinen 11 bin yıllık tarihi süreçte Ebla, Akkad, Sümer, Babil, Hitit, Hurri-Mitanni, Arami, Asur, Pers, Makedonya Roma, Bizans gibi uygarlıkların egemenlikleri altında yaşayan Urfa 1094 yılında Selçuklu topraklarına katılmıştır. 1098'de Haçlı Kontluğu idaresine girmiştir. Eyyubi, Memluk, Türkmen Aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular, Dulkadirbeyliği, Safevilerden sonra, 1516'da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Önce Diyarbakır Eyaleti içinde yer alan Urfa 1876'da Halep Vilayetine bağlanmış, 1916'da bağımsız bir sancak olmuştur. 1919 yılında önce İngilizlerin, daha sonrada Fransızların işgaline uğramış, 11 Nisan 1920'de işgalden kurtarılmıştır. Cumhuriyet sonrasında 1924'de il durumuna getirilmiştir.

Kent, Güneydoğu Anadolu bölgesinde GAP'ın merkezinde yer almaktadır. Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Urfa akarsulara yakın olması ve ticaret yollarının kesiştiği noktada yer almasından ötürü tarihi boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. Merkeze bağlı Örencik Köyü Göbeklitepe de 2001 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucu kentin tarihinin M.Ö. 9 binli Çanak-Çömleksiz Neolitik(Akeramik Neolitik) döneme kadar uzandığı görülmüştür.

Bu tarihi şehir, bölgede Hz. Adem (a.s.)'in çiftçilik yapması, Hz. İbrahim (a.s), Hz. Eyyüb (a.s), Hz. Şuayb (a.s), Hz. Yakup (a.s) ve Hz. İsa (a.s) gibi peygamberlerin bu bölgede yaşamaları nedeniyle "Peygamberler Şehri" olarak anılmaktadır.

Eski devirlerde Diyar-Mudar, Urha, El Ruha, Reha gibi isimlerle de anılan Urfa, kurtuluş savaşında halkın Fransız işgaline karşı göstermiş olduğu kahramanlık ve 11 Nisan 1920 tarihinde Fransız işgaline son verilmesi nedeniyle 12.06.1984 tarihli resmi gazetede yayımlanan 3020 sayılı kanunla T.B.M.M'den "Şanlı" payesini almış ve şehrin adı "Şanlıurfa" olmuştur.

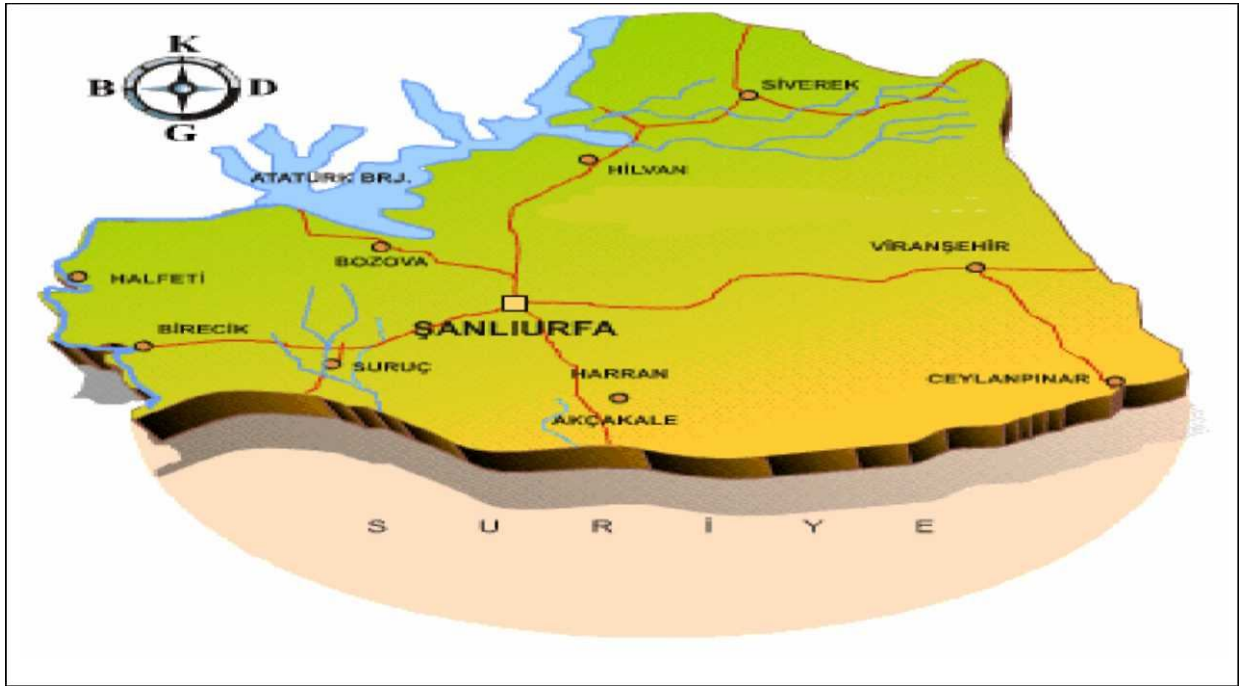
Şanlıurfa'nın peygamberler şehri olması, eski medeniyet kalıntılarının mevcudiyetlerini muhafaza etmeleri, Hz. İbrahim (a.s)'ın doğduğu rivayet edilen mağara, ateşe atıldığı makam, Balıklıgöl, Şanlıurfa Kalesi, Hz. Eyyüb(a.s)'ın çile çektiği mağara ve diğer tarihi yerler iç ve dış turizm açısından büyük önem kazandırmaktadır.

Ayrıca Şanlıurfa'nın tarihi İpek Yolu üzerinde bulunması, GAP projelerinin uygulandığı birinci derecede il olması, ilde sanayi ve tarımsal yatırımların hızla artması, üründe bereket ve bolluk olması, ilin yakın gelecekte önemli cazibe merkezlerinden biri olacağına göstergesidir.

A.2. İl ve İlçe Sınırları

İlimizin ve ilçelerinin sınırlarını gösteren harita Şekil-A.'de verilmiştir. Ayrıca ilimize bağlı ilçeler liste halinde aşağıya çıkartılmıştır.

1. Akçakale	4. Ceylanpınar	7. Hilvan	10. Viranşehir
2. Birecik	5. Halfeti	8. Siverek	
3. Bozova	6. Harran	9. Suruç	

Harita-A.1: Şanlıurfa İli Haritası

A.3. İlin Coğrafi Durumu

Şanlıurfa ili Güneydoğu Torosların orta kısmının güney etekleri üzerinde olup $38^{\circ}.00'.54''$ - $36^{\circ}.40'0''$ Kuzey Enlemi ve $40^{\circ}.12'1''$ - $37^{\circ}.50'5''$ Doğu boylamları arasındadır. Ceylanpınar ilçesinin doğusunda yer alan Aşağı Hümerra Köyü ile en batıdaki Halfeti ilçesi arasında 10 dakikalık saat farkı mevcuttur. Şanlıurfa ilinin doğuda Mardin, kuzeydoğuda Diyarbakır, Kuzeybatıda Adıyaman, Batıda Gaziantep ve güneyde ise Suriye'ye ortak sınırı mevcuttur.

A.4. İlin Topografyası ve Jeomorfolijik Durumu

İlin kuzeyinde yer alan dağlar ve yüksek tepeler genellikle güneye doğru gittikçe alçalır. Ortalama yükselti 518 metredir. Kuzeydoğudaki dağlık alan dışında genellikle yükseltisi 900 metreyi aşmayan geniş düzlüklere rastlanır. İlin en yüksek noktası kuzeydoğusundaki Karacadağ (1919 m) sönmüş yanardağ kütesidir. Öteki yüksek doruklar, doğuda Tektek dağları (747 m), kuzeydoğuda Susuz dağı (812 m), güneyde Nemrut dağı (800

m) ve Birecik ilçesinin doğusundaki Arat dağıdır (714 m). Yükselti güneyde Suriye sınırında 400 metrenin altına düşer. Harran Ovası'nın denizden yüksekliği 375 metredir.

Büyük ovalar ilin güney yarısındadır. Sıra tepeler oldukça yaygın olup bunların arasından batıdan doğuya doğru sıralanan Suruç, Harran ve Viranşehir Ovaları bulunmaktadır. Batıya doğru kenarları fazla uzamış bir altıgene benzeyen Şanlıurfa'nın yüzölçümü 18.584 km²'dir. Bu Türkiye yüzölçümünün % 3'üne eşdeğerdir. Yüz ölçümü bakımından büyük iller arasında yer alır.

Şanlıurfa ilinin geniş çevresi, Arap platosunun kuzey bölümleri ile Güneydoğu Toroslar'ın orta kısmının güney etekleri üzerinde yer almaktadır. Muntazam antiklinal vesenklinallik özelliklerigösterenbir takım silik tepeler ve dağ diyebileceğimiz bir takım yükseklikler, tepecikler arasına yer yer serpilmiştir.

İlimizin topoğrafik haritası elde edilememiş olup, ilde yer alan dağlar, ovalar, akarsular ve göllerin kısa anlatımı aşağıda verilmiştir.

İlimizde Yer Alan Dağlar

Karacadağ: Sönmüş bir volkanik dağdır. Yapısı bazalttır. Bu dağ, çevrenin su kaynaklarını beslemektedir. Siverek ve Diyarbakır sınırı arasındadır. 1919 m. yüksekliğindedir.

Tektek Dağları: 801 m. yüksekliğinde olan Tektek dağları, Harran'la Viranşehir Ovaları arasında kuzeyden güneye doğru uzanan kıvrımlı bir özellik taşımaktadır.

Takırtukur Dağları: Karacadağ'ın batısında yer alır, kalkerli bir yapıya sahiptir.

Yılanlı Dağ: Takırtukur Dağlarının batısında yer almaktadır. Viranşehir'in güneydoğusunda Karatepe dağ sırası ile Kepezli dağları da bulunmaktadır.

Susuz Dağları: Tektek dağlarının kuzeybatısında yer alır. En yüksek noktası 817 m'dir. Çok susuz bir dağdır.

Germuş Dağları: Merkez İlçe'nin toprakları kuzeyden engebelidir. Güney eteklerinden çıkan akarsu kaynakları yakınında Germuş Köyü kurulmuştur.

Nemrut Dağları: Şanlıurfa'nın güneyinde yer alır. Tilki Dağları da denir. Çevresine göre oldukça yüksek bir tepenin zirvesinde, sarp, geniş, düz bir kayalıktır. Burasına Nemrut Tahtı da denir. Yapısı ise kalkerdir. Şekil-A.2'de Nemrutun Tahtının bu dağ üzerindeki görüntüsü verilmiştir.

Şebeke Dağları: 750 m yüksekliğinde, Suruç Şosesi üzerindedir. Oldukça yüksek görünümlüdür. Şebeke Deresi ve tarihi bir değeri olan Şebeke Köprüsü daha aşağılarda kalmaktadır. Kalkerli bir yapıya sahiptir.

Arat Dağları:Birecik - Suruç Şosesi bu dağın eteğini izlemektedir. Kıvrımlı bir yapıya sahip olup yumuşak kalkerden oluşmuştur.

Şekil A.1: Harran Tek Tek Dağları üstündeki Hz.Şuayp Şehri Harabeleri

Şanlıurfa'da Yer Alan Ovalar: Şanlıurfa yapı itibariyle düz bir arazi üzerine kurulmuştur. Birçok ovalara sahiptir. Bunlardan önde gelenler şunlardır:

Harran Ovası: Ortalama yüksekliği 375 metredir. Kot itibarı ile ilin en az kota sahip ovasıdır. Doğusunda Viranşehir Ovası, batısında Suruç Ovası yer alır. Toprakları kırmızı renktedir. Demiroksit, toprağa bu rengi vermiştir. Yıkılmış toprak özelliğindedir. Kınalı olduğu için yıkama fazla değildir.

Suruç Ovası: 700 km 'dir. Alüvyon karakteri gösterir. Tıpkı Harran Ovası gibi rengi kırmızıdır. Toprak tabakasının kalınlığı 50 - 100 cm arasında değişir. Verimli ovalardan biridir.

Viranşehir Ovası: 1200 km alanlı bu ova dalgalı ve engebeli bir görünüm gösterir. Temelinde kalker vardır.

Halfeti Ovası: Fırat nehri kenarında olan Halfeti Ovası yer yer tepelerle çevrilidir. Bu ovaların dışında Şanlıurfa İl sınırlarında kalan Bozova ve Hilvan Ovaları da verimlidir.

İlimizde Yer Alan Akarsular: Şanlıurfa akarsular bakımından zengin değildir. İl sınırları içerisinde akan akarsular şunlardır:

Fırat Nehri: Türkiye'nin en verimli ve su potansiyeli en yüksek ırmağı Siverek ilçesinin Dağbaşı Nahiyesi'ne bağlı Maktelen Geçidi civarında Şanlıurfa ili topraklarına girer. Sağ yönden gelen Göksu Çayını alır. Gaziantep ile sınır izledikten sonra Suriye topraklarına girer. Birecik'te Fırat'ın debisi 1500 m³/sn'dir. Fırat Nehri 720.000 km² su toplama havzasına sahiptir.

Şekil A.2: Fırat Nehri ve Halfeti İlçesinden bir görünüş

Direkli Suyu: Şanlıurfa'nın kuzey batısındadır. Direkli Deresi'nin kaynağı göl halini almış bir yeraltı nehridir. Son yıllarda bulunmuştur ve yararlanılmaktadır.

Süleyman Pınarı: Şanlıurfa'nın kuzey batısında bağlar arasından çıkan bir küçük sudur.

Cülap Suyu: Şanlıurfa'nın Kabahaydar Bucağı'na bağlı Edene Köyü ile Diphisar Bağlarından çıkar. Daha sonra bir iki kaynak daha aldıktan sonra Cülap Suyu adını alır.

Uzunluğu 60 km'dir. Bunların dışında pek fazla önemli olmamakla beraber habur, Karakoyun, Aligör, Yukarı Koymat, Gölpınar, Çamurlu, Belik, Cavsak, Karaköprü ve Tülmen Dere ve akarsuları bulunmaktadır.

İlimizde Yer Alan Göller

Halil-ür Rahman Gölü: Uzunluğu 150 m ve eni 30 m olan bu göl şehir içinde, Gölbaşı semtindedir. İçerisinde Şanlıurfa'yı temsil eden balıklar yaşamaktadır. Bu balıklar sazın cinsinden olup, efsanelere konu olmuşlardır.

Aynızeliha Gölü: Bu göl de Gölbaşı civarındadır. 50x30 m ebadında olup, derinliği 1-3 m arasında değişmektedir. İçindeki balıklar, tıpkı Halil-ür Rahman Gölündeki balıklar gibi efsanelere konu olmuştur.

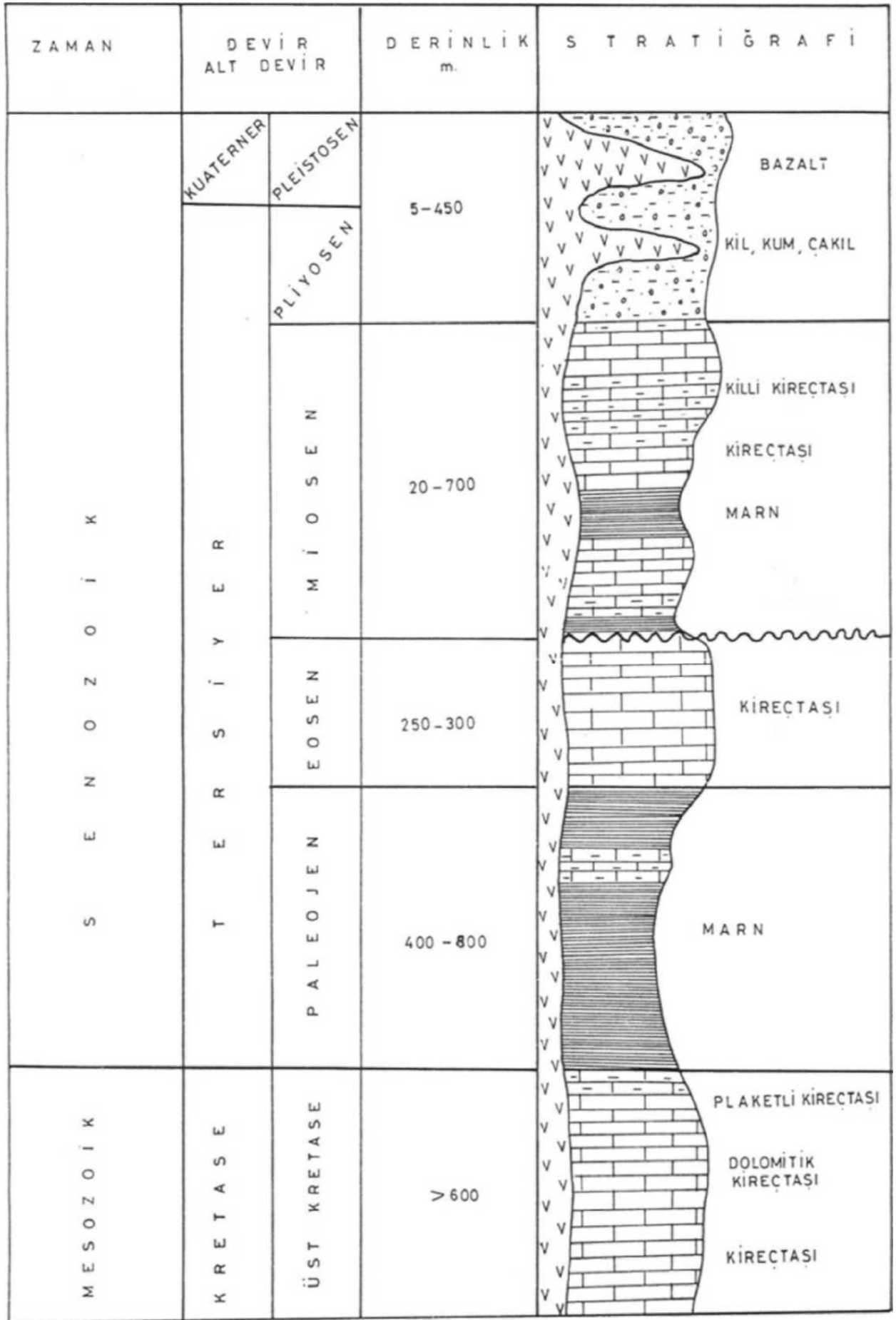
Dev Deşti Suyu: Şanlıurfa'nın kuzey batısında Külaflı Tepesinin arkasında 12 m çaplı dairesel bir göldür.

A.5. Jeomorfolojik Yapı ve Stratigrafi

Jeomorfolojik Yapı: Yörede Senozoyik yaşlı sedimanter ve volkanik kayaç grupları yer almaktadır. Altta paleosen killi serileri ile başlayıp, bunların üzerine uyumlu olarak Midyat grubuna tebeşirli Gaziantep formasyonu uyumsuz olarak Oligosen kovalal konglomeratik olarak sergilenmiştir. Silvan grubuna ait alt miyosen Fırat formasyonu (karbonatlı) ve bunları örten çok geniş pleyistosen bazalt lavları ile petroğrafik dizilimlerini tamamlarlar.

Jeomorfolojik olarak yöre üst pliyosen-alt pleiyptosen yaşlı aşınım yüzeyleri plegistosen yaşlı sekiler, Holosen yaşlı birikinti yelpazeleri ve vadi taban düzlüklerinden ibarettir. Genelde çalışılan alanın kuzey, güneybatı ve batı bölümlerinde aşınım yüzeyleri ile yüksek sekiler, güney ve güneydoğu bölümlerinde ise hafif eğimli taban düzlükleri, birikinti yelpazeleri yer almaktadır. Jeomorfolojik birimler genç tektonizmanın kontrolünde gelişmiştir. Özellikle sekileri deformasyona uğratarak duyarsız hale sokmuştur. Yörede en etkin olanı 75 km uzunluğundaki eğim ters ve yanal sağ atılımlı Bozova fayıdır. Bu fayı Akçakale grabeninin şekillenmesinde önemli rol oynanmış grabenin batı kenarını kontrolünde tutmuştur.

Jeolojik Yapı: Şanlıurfa yapı bakımından üçüncü jeolojik zamanın son katı olan poliosen bölümünün karakterini göstermektedir. Eski dünyanın bir bölümü ile birlikte oluşmuştur. Kıvrımlar oluşmadan önce Anadolu'nun bulunduğu sahada Thitys adı verilen bir deniz bulunmaktaymış. Üçüncü zamanın sonu dördüncü zamanın başlangıcında gerçekleşen yan basınç ve patlamalardan pek etkilenmeyen Şanlıurfa, üzerinde bulunduğu sert kütle üzerinde biraz yükselmiş ve yer yer kıvrımlara uğramıştır. Şanlıurfa ilinin kuzeydoğu yöresi özellikle Siverek, Hilvan ve Viranşehir, Karacadağ'dan fışkırmış bazaltlardan oluşmuştur. İlin bir kısmı ise kalker formasyonu ile kaplıdır. İl jeolojik bakımdan oldukça karmaşık bir yapı sergilemektedir. İlin değişik kesimlerinde farklı özellik ve yaştaki birimler aşağıda belirtildiği gibi yaşlıdan gence doğru bir sıralama arz etmektedir. Ayrıca İlimizin 1/500.000 ölçekli Jeolojik Haritası Şekil-A.4'de ve Stratigrafik Kesiti de Şekil-A.5'de verilmiştir.

Şekil-A.3: Şanlıurfa İli Genelleştirilmiş Stratigrafik Kesiti.

Mesozoik

Üst Kratase: Şanlıurfa bölgesinin kuzeyinde Bozova ilçesi civarında görülmektedir. Üst kratasede başlayan ve paleosende devam eden çökelme, geniş bir yayılım göstermekte ve değişik litolojiler içermektedir. Genellikle gri, gri-yeşilimsi, kalın, marnlı tabakalarla nöbetleşen killi ve yumuşak bir formasyonla örtülüdür.

Senozoik

Eosen-Oligosen

Alt Eosen- Paleosen: Birecik dolaylarında görülür. Kırmızı killi kumtaşı ile başlayan birim kumtaşı, çakıltaşı, münavebeli kalker ve şeyllerden oluşur.

Orta Eosen-Lütesiyon: Şanlıurfa'nın batısında Halfeti ilçesinde yayılım göstermektedir. Bu birim Midyat kalkerleri olarak da adlandırılmaktadır. Genelde iki seviye halinde görülür. Altta sarımtırak renkli sileks yumrulu ve fosil içeren kalker vardır. Üstte ise tebeşirli beyazımtırak, krem renkli, erime boşluklu, gözenekli ve yumuşak kalkerler vardır. Kalkerler genellikle ince ve düzgün tabakalıdır. Tabakalar yataya yakın ve az eğimlidir. Bazı seviyelerde kırıklı ve çatlaklı, bazı seviyelerde çatlaksız ve kırıksızdır.

Miyosen

Alt Miyosen: Eosen kalkerleri üzerine diskordans olarak gelir. Şanlıurfa'nın güneybatı kısımlarında, Suruç Ovasının doğusunda Akçakale'nin kuzeyinde görülür, kalker, konglomera ve marn içerir.

Üst Miyosen: Moloz karakterli olup, genellikle ince elemanlı kumtaşı, kil, şeyl ve küçük taneli çakıl taşından oluşur. İyi tabakalanmış ve tabakalar yataya yakındır.

Kuvaterner

Pliokuvaterner: Şanlıurfa'nın doğu kesiminde Halfeti ilçesinden sonra, Diyarbakır iline kadar görülür. Birim Karacadağ bazaltları olarak da adlandırılır. Bazaltların en önemli Karacadağ'dan ve onun yan bacalarından çıkan bazaltik lavlardır. Genelde Miyosen oluşuklar üzerine gelmişlerdir.

Kuaterner Holosen(Güncel) Yeni Alüvyonlar: Şanlıurfa'nın güneydoğusunda Harran Ovası boyunca alüvyon düzlükler ve nehir boylarındaki mobil çakıllar kalın kum yığıntıları, yeni zamanlarda oluşmuş ve depresyonların dolmasından ibaret alüvyonlardır. Bölgenin önemli tarım merkezlerinden Suruç Ovasından ve en batıda Fırat Vadisi boyunca görülmektedir.

A.5.1. Metamorfizma ve Mağmatizma

Şanlıurfa ilinin kuzey-kuzeydoğusu özellikle Siverek, Hilvan ve Viranşehir bölgelerinde Karacadağ volkanizmasının ürünü olan bazaltlar yüzeylenmektedir. Bu volkanizmanın ürünü olan bazaltlarla ile kalker kontağında düşük derecede metamorfizma izlerine rastlanmıştır. Ancak bu metamorfizma iyi derecede bir mermer oluşumunu sağlayamamıştır.

A.5.2. Tektonik ve Paleocoğrafya

Bölgedeki kayaçların birbirine göre konumları incelendiğinde, Paleozoik'ten bu yana bölgenin hareketli olduğu görülmektedir. Kretase öncesi bölgede yükselme ve buna bağlı olarak aşınma görülmektedir. Kretase karbonatları Paleozoik birimleri üzerine doğrudan gelmektedir.

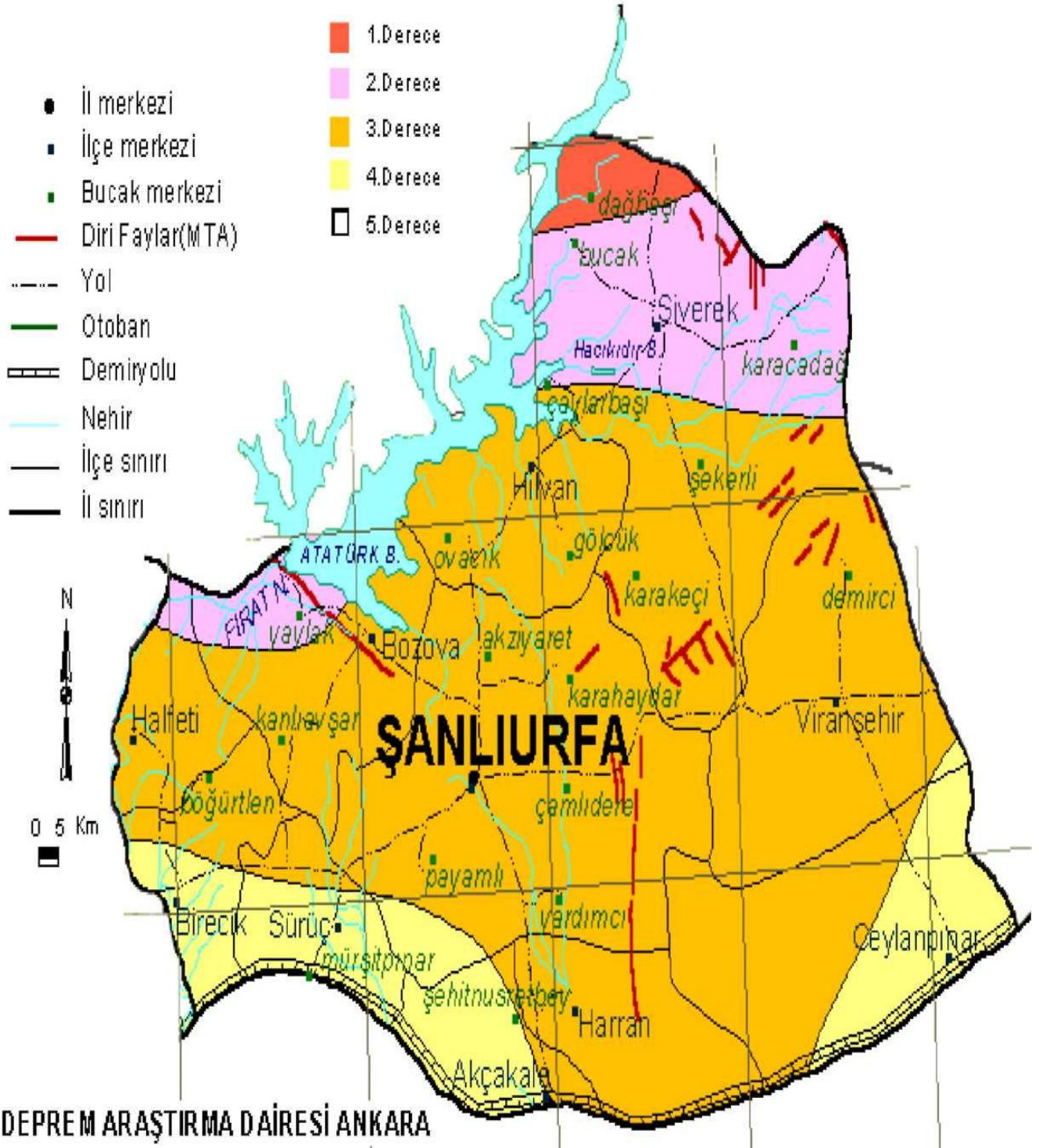
Arabistan levhasının kuzey kesiminde ön ülke cephesi üzerindeki inceleme alanı ve yakın çevresinde çok şiddetli deformasyonla oluşan tektonik yapılar görülmemektedir. Gözlenen yapılar daha çok açık kıvrımlar, küçük boyutla yırtılma yapıları ile en önemli yapısal öğesi olan kuzey-güney sıkışmanın neticesinde, doğu-batı doğrultusundaki çekme germesini yarattığı kuzey-güney doğrultulu faylarla karakterize edilen Akçakale Grabenidir.

Üst Kratese sonunda da bir stratigrafik boşluk görülmekte, Paleosen yaşlı Germav Formasyonu uyumsuz olarak üst Kretase yaşlı karbonatları örtmektedir. Üst Kratese'den itibaren kapanmaya başlayan Neotetis'in güney kolu Arabistan ile Anadolu levhalarını karşı karşıya getirmiştir. Kratese'den Geç-Tersiyer zamanlarına kadar bu sıkışma tektoniği; Miyo-Pliyosen esnasında Anadolu ile Arabistan kıtalarının çarpışmalarından sonra, güneyde Ölü Deniz Transform Fayı, Abba ve Al Furat doğrultu atımlı faylarını meydana getirmiştir.

Eosen yaşlı Midyat Formasyonu çökelişi sonunda da bir yükselim olduğu ve güneyde yükselim üzerinde bir erozyon dönemi geçtiği ve yeni bir taban konglomerası ile Miyosen karbonatlarının bölgeye yerleştiği görülmektedir.

Kuzeyde ve Doğuda Akçakale Grabeni ile Bozova fay sistemi ve inceleme alanının batısında Suruç ve Hatay Grabenleri, daha kuzeyde Arabistan Levhasının Anadolu Levhasının altına daldığı alanda Bitlis-Pötürge Kenet Kuşağı, bölgenin genç tektoniğini şekillendirmiştir.

Miyosen yaşlı karbonatların oluşumu sonunda, esas blok yükselimleri ve kıvrımlanmalar başlamış, kuzey-güney doğrultulu normal faylarla Suruç ovası ve Harran ovası çöküntüleri ile Urfa dağları ve Tektek dağlar yükselimi meydana gelmiştir. Orta Miyosen'deki çarpışma bölgede sınırlı tansiyonel alanlarda riftleşmeler meydana getirmiş ve riftlerin bir sonucu olarak Akçakale Grabeni ile kuzey-güney doğrultulu kırık sistemlerinden çıkan Karacadağ volkanizması oluşmuştur. Orta Miyosenden itibaren, Arap plakasının kuzeye doğru hareketi ve Anadolu plakasının altına sıkışması olayı başlamıştır. Arap plakası üzerinde doğu-batı doğrultulu yükselimler ve alçalımlar oluşmuştur. Kuzeydoğuda Mardin-Derik yükseliminin batıya doğru Karacadağ volkanikleri altında devam ettiği Urfa-Bozova arasında üst Kretase yaşlı tortulların yükselimine doğru uzandığı görülmektedir. Arap plakası üzerindeki doğu-batı yükseliminin güneyi bir fayla kesilerek birçok genç püskürme merkezlerinin oluşmasına neden olmuştur.

DEPREM ARAŞTIRMA DAİRESİ ANKARA
 Harita A.3: Şanlıurfa İli Deprem Haritası

KAYNAKLAR :

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011

(B). DOĞAL KAYNAKLAR**B.1. Enerji Kaynakları****B.1.1. Güneş**

Şanlıurfa ili, yıllar itibariyle güneşlenme süresi göz önünde tutulduğunda, yaklaşık olarak yılda 3000 saat güneş görmektedir. Güneşleme süresi güneş enerjisinden istifade bakımından büyük önem arz etmektedir. İilde mevcut binaların yaklaşık % 95'inde güneş enerjisinden istifade ile sıcak su elde etme sistemi bulunmaktadır. Ancak bu sistemlerin sayıları ve enerji bazında yılda tüketilen güneş enerjisi miktarı hakkında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Güneşlenme ile ilgili olarak aylar ve yıllar itibariyle güneşlenme süreleri ve ışınım şiddetleri Tablo B.1. ve Tablo-B.2'de verilmiştir.

Tablo-B.1: Günlük Güneşleme Süresinin Aylık Ortalaması(saat)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	3.1	3.5	4.7	6.0	9.4	12.1	12.5	11.4	9.8	7.2	5.9	3.4	7.4
2004	2.1	3.3	6.9	8.0	10.2	12.5	12.1	11.2	9.5	6.9	4.9	5.1	7.7
2005	3.6	4.2	6.4	7.2	10.3	11.3	12.1	10.8	9.4	7.1	4.8	4.1	7.6
2006	3.8	4.5	6.3	5.8	10.5	12.4	12.2	10.3	9.4	6.2	6.0	4.9	7.7
2007	4.7	4.0	6.4	6.6	7.5	11.7	11.5	8.2	9.9	7.4	4.5	3.8	7.2
2008	4.6	5.0	6.0	7.3	9.8	12.4	12.3	9.6	8.3	7.3	5.0	4.1	7.6
2009	3,6	3,2	4,9	7,7	10,0	10,4	11,8	11,2	9,6	6,9	4,8	2,2	7,2
2010	2.3	2.4	5.1	8.0	10.2	11.8	21.2	11.1	8.9	7.0	6.4	2.3	8.1
2011	3.5	4.7	7.1	6.1	8.6	12.1	12.1	11.0	8.7	7.8	4.6	4.6	7.6
Rasat Süresi (1970–2011)	4.0	4.5	6.1	7.3	10.6	12.1	12.1	11.2	10.6	7.4	5.5	4.0	8.0

Tablo-B.2: Günlük Güneşlenme Şiddetinin Aylık Ortalaması(cal/cm²)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	5.8	6.9	5.6	6.5	10.5	12.1	11.8	11.3	9.7	6.4	6.8	3.9	8.1
2004	3.1	3.5	4.7	6.0	9.4	12.1	12.5	11.4	9.8	7.2	5.9	3.4	7.4
2005	2.1	3.3	6.9	8.0	10.2	12.5	12.1	11.2	9.5	6.9	4.9	5.1	7.7
2006	3.6	4.2	6.4	7.2	10.3	11.3	12.1	10.8	9.4	7.1	4.8	4.1	7.6
2007	3.8	4.5	6.3	5.8	10.5	12.4	12.2	10.3	9.4	6.2	6.0	4.9	7.7
2008	4.7	4.0	6.4	6.6	7.5	11.7	11.5	8.2	9.9	7.4	4.5	3.8	7.2
2009	4.6	5.0	6.0	7.3	9.8	12.4	12.3	9.6	8.3	7.3	5.0	4.1	7.6
2010	3,6	3,2	4,9	7,7	10,0	10,4	11,8	11,2	9,6	6,9	4,8	2,2	7,2
2011	2.3	2.4	5.1	8.0	10.2	11.8	21.2	11.1	8.9	7.0	6.4	2.3	8.1
Rasat Süresi (1970–2011)	162.2	229.3	332.4	420.7	511.5	582.7	568.7	512.7	429.0	309.1	206.9	147.2	367.7

B.1.2. Su Gücü

İlimizdeki başlıca önemli akarsu Fırat'tır. Fırat Nehri Siverek ilçesinin kuzey batısında Şanlıurfa topraklarına girer. İlin kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanır. İl sınırları içerisinde Şehit Çayı ve Çam Çayı gibi birçok küçük dereler ile birleşir. Birecik ilçesinin

güneyinde Suriye'ye geçer. Fırat Nehri'nin yıllık ortalama debisi 973 m³/sn'dir. İlimizdeki uzunluğu 215 km'dir

Fırat Nehri üzerinde sulama ve enerji amaçlı Atatürk Barajı ve Birecik Barajı ile enerji amaçlı Karkamış Barajı yapılmıştır. İlde yapılan diğer bir baraj da Çam Çayı üzerinde kurulmuş olan sulama amaçlı olan Hacı Hıdır Barajıdır. Şanlıurfa il sınırları içerisinde başlıca Camsak, Karakoyun, Germuş, Sırrın, Cülap, Hacıkamil, Habur ve Hacı Hıdır dereleri sürekli akış halindedir.

İlimizin denizlerle bir sınırı bulunmamaktadır. İlimizde bulunan su kaynakları ve bu kaynakların mevsimlere göre debileri ve akış hızları Tablo-D.1, Tablo-D.2 ve Tablo-D.3'de verilmiştir.

B.1.3. Kömür

İl sınırları içerisinde tespit edilmiş kömür rezervi bulunmamaktadır.

B.1.4. Doğalgaz

İl sınırları içinde herhangi bir doğal gaz arama ve işletme ruhsatnamesi verilmemiş olup doğal gaz arama ve üretim faaliyeti de bulunmamaktadır.

B.1.5. Rüzgar

İlimizin genelinde hakim rüzgar yönü (en fazla süre ile esen rüzgar) Batı-Kuzeybatı olmakla birlikte bu durum yıl içinde aylara ve mevsimlere göre değişiklik göstermektedir. İlimizde en hızlı esen rüzgar yönü ve hızı Doğu 29.0m/sec. (104.4 km/s) olarak ölçülmüştür. İlimize ait ortalama rüzgar hızı bilgileri Tablo-B.3'de verilmiştir.

B.1.6. Biyokütle

İlimizde sınırları dahilinde 18 adet biyodizel tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler için Çevre ve Orman Bakanlığında "ÇED Gerekli Değildir" kararı alınmıştır. Tesislerde hammadde olarak bitkisel nötr yağ kullanılmaktadır.

Tablo-B.3: Rüzgâr Hızı Aylık

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	1.5	1.7	1.7	2.2	2.1	2.6	2.9	2.3	3.7	2.1	1.4	1.6	2.2
2004	1.9	2.1	1.9	2.4	2.5	3.0	2.4	2.5	2.0	1.9	1.3	1.8	2.1
2005	1.6	1.6	2.2	2.3	2.3	2.6	2.8	1.7	1.5	1.3	1.0	0.8	1.8
2006	1.0	1.2	1.4	1.4	1.6	1.9	2.0	1.5	1.8	0.9	1.2	1.3	1.4
2007	1.3	0.8	1.7	1.6	1.3	2.3	2.1	1.6	1.7	1.3	1.2	1.0	1.5
2008	1.3	1.4	1.6	1.9	2.0	2.7	1.7	1.6	1.6	1.1	1.1	1.6	1.6
2009	1.3	1.3	1.6	1.6	1.5	2.0	2.2	1.7	1.6	1.3	1.3	1.1	1.5
2010	1.2	1.3	1.5	1.4	1.8	2.4	2.2	1.5	2.4	1.4	1.2	1.1	1.6
2011	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	1.7	1.7	1.4	1.2	1.2	1.1	1.4
Rasat Süresi (1970-2011)	1.3	1.4	1.6	1.8	1.9	2.4	2.4	2.4	2.2	1.9	1.4	1.2	1.7

B.1.7. Petrol

İl sınırları içinde herhangi bir rafineri bulunmamaktadır.

B.1.8. Jeotermal Sahalar

Şanlıurfa il sınırları içinde Merkez İlçeye bağlı Karaali Köyünün doğusunda, kuzey-güney doğrultulu, eğim atımlı normal faylarla düşmüş olan saha üzerinde İl Özel İdaresi tarafından

açılan 11 adet, sivil vatandaş tarafından açılan 4 adet su sondaj kuyusundan sıcak (termal) su çıkmaktadır.

Bu jeotermal sahalardan çıkan sıcak sular seraların ısıtılmasında, sulamada ve romatizma v.b hastalıkların tedavisinde(kaplıca olarak) kullanılmaktadır.

Tablo-B.4:Şanlıurfa İlinde Yeralan Jeotermal Sahaların Koordinatları

ARI/NTP/1488 PIYANKO				
KÖŞE NO	ENLEM	BOYLAM	X	Y
a	37°51'08"00"	38°59'39"00"	4,189,488,27	499,486,83
b	37°51'00"00"	38°59'39"00"	4,189,241,73	499,486,81
c	37°51'00"00"	39°00'00"00"	4,186,241,72	500,000,00
d	37°50'42"00"	39°00'00"00"	4,188,686,96	500,000,00
e	37°50'42"00"	38°58'49"00"	4,188,687,14	498,264,75
f	37°50'50"00"	38°58'49"00"	4,188,933,67	498,264,80
g	37°50'50"00"	38°58'56"00"	4,188,933,64	498,435,84
h	37°51'08"00"	38°58'56"00"	4,189,488,40	498,435,95
ARI/TPO/3255 D.BEŞİKLİ				
KÖŞE NO	ENLEM	BOYLAM	X	Y
a	37°45'50"40"	38°55'00"00"	4,179,703,16	492,639,87
b	37°45'00"00"	38°55'00"00"	4,178,149,86	492,658,49
c	37°45'00"00"	38° 59'00"00"	4,178,146,72	498,531,66
d	37°43'40"80"	38° 59'00"00"	4,175,705,82	498,531,23
e	37°43'40"80"	38° 58'00"00"	4,175,706,21	497,062,54
f	37°43'08"40"	38° 58'00"00"	4,174,707,66	497,062,19
g	37°43'08"40"	38° 54'00"00"	4,174,711,84	491,186,48
h	37°44'13"20"	38° 54'00"00"	4,176,708,95	491,188,61
i	37°44'13"20"	38°52'30"00"	4,176,711,59	488,985,77
j	37°45'50"40"	38°52'30"00"	4,179,707,25	488,989,76
ARI/TPO/3752 ÇAYLARBAŞI				
KÖŞE NO	ENLEM	BOYLAM	X	Y
a	37°43'00"00"	39°03'45"00"	4,174,450,13	505,508,62
b	37°42'30"00"	39°03'45"00"	4,173,525,47	505,509,24
c	37°42'30"00"	39°05'05"00"	4,173,527,01	507,468,07
d	37°41'15"00"	39°05'05"00"	4,171,215,61	507,470,15
e	37°41'15"00"	39°00'55"00"	4,171,212,34	501,347,10
f	37°42'15"00"	39°00'55"00"	4,173,061,53	501,346,80
g	37°42'15"00"	39°00'40"00"	4,173,061,48	500,979,46
h	37°43'00"00"	39°00'40"00"	4,174,448,35	500,979,30
ARI/TPO-NTP/3744 YALANKOZ				
KÖŞE NO	ENLEM	BOYLAM	X	Y
a	37°50'40"00"	39°01'25"00"	4,188,625,53	502,077,45
b	37°50'00"00"	39°01'25"00"	4,187,392,74	502,077,76
c	37°50'00"00"	39°01'00"00"	4,187,392,61	501,466,69
d	37°50'40"00"	39°01'00"00"	4,188,625,40	501,466,47
ARI/TPO/3660 BOZOVA				
KÖŞE NO	ENLEM	BOYLAM	X	Y
a	37°27'00"00"	38°17'00"00"	4,145,103,42	436,608,27
b	37°24'00"00"	38°17'00"00"	4,139,556,10	436,556,10
c	37°24'00"00"	38°13'00"00"	4,139,603,01	430,665,25
d	37°27'00"00"	38°13'00"00"	4,145,150,36	430,711,34

B.2. Biyolojik Çeşitlilik

B.2.1. Ormanlar

İlimizin yer aldığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi iklimsel özellikleri nedeniyle orman varlığı bakımından Türkiye'nin en fakir bölgesidir. İl orman zenginliklerinin yeri, nitelik ve nicelikleri Bölüm-F' de verilmiştir.

B.2.1.1. Odun Üretimine Ayrılan Tarım Alanlar

İlimiz sınırları dâhilinde odun üretmek amacıyla ayrılan tarım alanları bulunmamaktadır. Ancak İlimiz Birecik İlçesinde Fırat Nehri kenarında az da olsa söğüt, okalıptüs ve kavak bulunmaktadır.

B.2.2. Çayır ve Mera

İlde yağış oranının düşük olması, sıcak ve kurak iklimin hâkim olması nedeniyle kayda değer çayır alanları mevcut değildir. Bu nedenle çayırlar mera alanları içerisinde mütalaa edilmektedir. Meralar genelde çok fakir olup, bitki örtüsü itibarıyla genelde brom, yabancı fiğ, yabancı yonca türlerini ihtiva eder. Sıcak ve kurak mevsimin erken başlaması nedeniyle meralardaki yeşillik Mayıs ayı başlarında sona erer. Çayır ve meralarla ilgili ayrıntılı bilgi Bölüm F'de verilmiştir.

B.2.3. Sulak Alanlar

Orman ve Su İşleri 15. Bölge Müdürlüğü, Şanlıurfa Şube Müdürlüğü sınırları içinde yer alan Urfa Birecik Gölü Sulak Alan Koruma Bölgelerinin sınırları; 27 Mart 2008 tarihinde toplanan, Ulusal Sulak Alan Komisyonunun 2008 yılı 1. Olağan Toplantısında ve 14-2008/1 nolu karar ile tescil edilmiştir.

Harita üzerinde yaptırılan ölçümde koruma bölgelerinin alanı 28.122 Ha olarak ölçülmüştür. 17.05.2005 tarih ve 25818 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında 2008 yılından bu yana 10 adet Ek2 Faaliyeti izin belgesi (Ariyet ocağı/Taş ocağı/Kum-Çakıl ocağı/Kırma-Eleme Tesisi/Süt inekçiliği-Besicilik/Alabalık Yetiştiriciliği/Fıstık Kavlatma) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce düzenlenmiştir.

B.2.4. Flora

Bölgede Fırat kavağı, Söğüt, Çınar, Elder çamı, Kızılçam, K.servi, Okalıptüs, Y.Akasya, Aylantus, Melia, Sofora, Kavak, Glediçya, İğde, Antep fıstığı, Erik, Kayısı bulunmaktadır. Tarım alanlarında başta Domates, Biber, Patlıcan ve Salatalık olmak üzere sebzeçilik yapılmaktadır. Ayrıca Buğday, Arpa ve Mercimek yetiştirilmektedir. Birecik ilçesi meydan mahallesinde Fırat Kavağı (*Populus euphratica*-Oliver) popülasyonu bulunmakta ve saha 1. derece SİT alanı ilan edilmiştir. Mahalli olarak burası "söğütlük" olarak bilinmektedir.

B.2.5. Fauna

Kelaynak (*Geronticus eremita*), Çizgili İshak kuşu (*Otus brucei*), Yeşil Arıkuşu (*Merops superciliosus*), Serçe (*Passer domesticus*), Kaya Güvercini (*Columba livia*), Peçeli Baykuş (*Tyto alba*), Sığırcık (*Sturnus vulgaris*), Sakarmeke (*Fulica atra*), Yeşilbaş (*Anas*

platyrhynchos), Balıkçıl (Ardea cinerea), Karabatak (Palacrocrax carba) Ebabil (Apus apus), Alaca yalıçapkını (Coryle rudis), Kırlangıç (Hirondo rustica), Kalkuyruk, Yaz ördeği, Macar ördeği, Pakta, Bozördek, Angut, Çeltikçi, Balaban, Bahri. Dünyada nesli yok olma tehlikesi altında olan ve Birecik ilçesinde doğal olarak bulunan Göçmen Kelaynak kuşları, halen ilçe merkezindeki Üretim İstasyonunda 117 bireylik koloni halinde yarı vahşi olarak varlıklarını sürdürmektedirler.

B.2.6. Milli Parklar, Tabiat Parkları, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanları ve Diğer Hassas Yörelere

Kızılkuyu Yaban Hayatı Geliştirme Sahası: Şanlıurfa il merkezinin güneybatısında 20420 Ha'lık bir alanı kapsamaktadır. Kaynak değer olarak nesli tehlikede olan Ceylan (Gazella subgutturoza)nın doğal yaşam alanı olup ayrıca Şanlıurfa ceylan üretim istasyonunda üretilen ceylanlar burada doğal ortamlarına bırakılmaktadır. Ayrıca bu alan nesli tehlikede bulunan Toy'un (Otis terda) konaklama yeridir ve birçok yaban hayvanına ev sahipliği yapmaktadır. Tektek Dağları Milli Parkı: Şanlıurfa ili, Merkez ilçesi, Harran ilçesi ve Akçakale ilçesi sınırlarında bulunan park 19335 ha lık alanı kapsamaktadır ve 2007 yılında Milli Park ilan edilmiştir. İl sınırları içerisinde Tabiat Parkı, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanları bulunmamaktadır.

B.3. Toprak

Toprağın oluşmasını birçok faktör etkiler. İklim, topografya ve ana madde farklılıkları nedeniyle Şanlıurfa'da çeşitli büyük toprak grupları oluşmuştur. Bu toprak gruplarının çeşitleri, özellikleri ve kapladığı alanlar Bölüm-E' de verilmiştir.

B.4. Su Kaynakları

B.4.1. İçme Suyu Kaynakları ve Barajlar

İlimizde Fırat Nehri üzerinde Atatürk Barajı, Birecik Barajı ve Karkamış Barajı ile Çam Çayı üzerinde kurulan Hacıhıdır barajı bulunmaktadır. Şanlıurfa ilinde bulunan su kaynakları ve barajların yerleri, taşıdıkları su miktarı ve niteliği, derinliği, yüzey alanı, hacmi, bu kaynağı besleyen su girdilerin ve çıktılarının yerleri, isimleri ve miktarları Bölüm-D' de ayrıntılı olarak verilmiştir.

B.4.2. Yer altı Su Kaynakları

Şanlıurfa İl sınırları içerisindeki mevcut yeraltı suyu havzalarının yerleri, kapasiteleri ve kalitesine ilişkin bilgiler Bölüm D'de verilmiştir.

B.4.3. Akarsular

Şanlıurfa İl sınırları içerisindeki mevcut akarsuların yerleri, kapasiteleri ve kalitesine ilişkin bilgiler Bölüm D'de verilmiştir.

B.4.4. Göller ve Göletler

Göllerin ve göletlerin mevsimlere göre derinliği ve suyun niteliği, yüzey alanları, hacimleri, gölleri besleyen ve göllerden çıkan su kaynaklarının yerleri, su miktarları ve isimleri Bölüm D'de verilmiştir.

B.5. Mineral Kaynaklar

B.5.1. Sanayi Madenleri

İlimiz sınırları dahilinde tespit edilmiş çimento hammaddesi olarak kullanılan pomza, marn ve kalker bulunmaktadır.

B.5.2. Metalik Madenler

İl sınırları içerisinde tespit edilmiş metalik maden yatakları bulunmamaktadır.

B.5.3. Enerji Madenleri

İl sınırları içerisinde tespit edilmiş enerjide kullanılacak maden yatakları bulunmamaktadır. Ancak son yıllarda yapılan araştırmalarda Siverek ilçesinde işletilebilir rezerve sahip petrol sahaları tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR :

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Meteoroloji Bölge Müdürlüğü Verileri-2011
- 3- Orman İşletme Şefliği Verileri-2011
- 4- İl Özel İdaresi Verileri-2011

(C). HAVA (ATMOSFER VE İKLİM)

C.1. İklim ve Hava

Şanlıurfa'da kontinental (kara) iklim ve özelliği ağır basmaktadır. Bu özellik sıcaklık ve yağış bakımından kendisini göstermektedir. Şanlıurfa'da günlük ve yıllık sıcaklık farkları şiddetlidir. Gece ile gündüz ve yaz ile kış ortalama sıcaklıkları arasında büyük farklar vardır. Yazları çok kurak ve sıcak, kışları yağışlı, nispeten ılıman geçmektedir. Şanlıurfa ilinde yıllık ortalama sıcaklık 18.3°C iken en sıcak gün 46.8 °C (30.07.2000) olarak, en soğuk gün -6.8 (22.02.1985) ölçülmüştür. Karlı ve don olan günlerin sayısı oldukça azdır. Şanlıurfa'da hakim rüzgarlar kuzeybatı ve batı yönlerinden eserler.

Şanlıurfa'da yıllık(1929-2009 yılları arası) toplam yağış ortalaması 453.2mm., sıcaklık ortalaması 18.3 C, rüzgar hızı 2.2 m/sn, ortalama buhar basıncı 10,1 hPa olarak hesaplanmıştır.

C.1.1. Doğal Değişkenler

C.1.1.1. Rüzgar

İlimize ait ortalama rüzgar hızı bilgileri Tablo-C.1'de, en çok esen rüzgar yönü bilgileri de Tablo-C.2'de ve en hızlı rüzgar hızı ve yönü bilgileri Tablo-C.3'de verilmiştir. İlimize ait en hızlı esen rüzgar yönü ve hızı Doğu 29.0m/sec. (104.4 km/s) olarak ölçülmüştür.

Tablo-C.1: Rüzgar Hızı Aylık Ortalaması (m/sn)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	1.5	1.7	1.7	2.2	2.1	2.6	2.9	2.3	3.7	2.1	1.4	1.6	2.2
2004	1.9	2.1	1.9	2.4	2.5	3.0	2.4	2.5	2.0	1.9	1.3	1.8	2.1
2005	1.6	1.6	2.2	2.3	2.3	2.6	2.8	1.7	1.5	1.3	1.0	0.8	1.8
2006	1.0	1.2	1.4	1.4	1.6	1.9	2.0	1.5	1.8	0.9	1.2	1.3	1.4
2007	1.3	0.8	1.7	1.6	1.3	2.3	2.1	1.6	1.7	1.3	1.2	1.0	1.5
2008	1.3	1.4	1.6	1.9	2.0	2.7	1.7	1.6	1.6	1.1	1.1	1.6	1.6
2009	1.3	1.3	1.6	1.6	1.5	2.0	2.2	1.7	1.6	1.3	1.3	1.1	1.5
2010	1.2	1.3	1.5	1.4	1.8	2.4	2.2	1.5	2.4	1.4	1.2	1.1	1.6
2011	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	1.7	1.7	1.4	1.2	1.2	1.1	1.4
Rasat Süresi (1970-2011)	1.3	1.4	1.6	1.8	1.9	2.4	2.4	2.4	2.2	1.9	1.4	1.2	1.7

Tablo C.2:İlimize Ait En Çok Esen Rüzgar Yönü

YILLA R	AYLAR												YILLI K
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2007	NNW	ENE	NNW	ENE	NNW	WN W	NNW	ESE	NNW	ENE	NN W	NN W	NNW
2008	N	NNE	NNW	NNE	ESE	NNE	NNE	NNE	N	N	N	NNE	NNE
2009	N	NNE	ESE	NW	NNE	NNE	NNE	ESE	NNW	NNE	N	NNE	NNE
2010	NNE	ESE	NNE	N	NNE	NNE	NNE	N	NNE	N	N	N	NNE
2011	N	N	N	NNE	ESE	NNE	NNE	NNE	ESE	NNE	NNE	ESE	
Rasat Süresi (1970-2011)	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	WN W	NN W	NN W	WNW

Tablo C.3. İlimize Ait En Yüksek Esen Rüzgar Yönü ve Hızı (m/sec.)

YILLA R	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	WS W 11.0	WN W 13.4	NNW 11.8	WN W 10.5	WN W 8.8	WN W 12.5	WS W 12.4	WS W 8.7	WS W 12.2	W 14.6	NE 7.4	NNW 10.5	W 14.6
2004	NN W 8.2	W 10.0	ENE 9.5	WS W 10.5	WN W 12.4	NNW 13.0	WS W 9.6	WS W 8.9	WS W 12.7	WS W 12.9	WS W 13.1	WS W 9.4	WS W 13.1
2005	WS W 11.3	WS W 11.0	N 12.6	NNW 14.2	N 11.3	W 11.3	NNE 11.1	WS W 9.2	W 8.3	WS W 8.7	WS W 9.3	NNW 9.9	NN W 14.2
2006	NN W 13.6	WS W 9.9	W 14.1	WN W 12.8	WS W 13.0	W 12.3	W 12.4	WN W 13.2	WS W 13.2	WN W 17.2	WS W 12.1	WN W 10.3	WN W 17.2
2007	NN W 15.0	ESE 19.0	W 18.0	ENE 12.4	W 18.6	W 16.7	WS W 15.0	WS W 14.5	WN W 13.5	WS W 9.8	W 17.1	NNE 20.1	NNE 20.1
2008	NN W 16,3	ESE 8,1	WN W 18,4	WN W 16,3	WN W 17,5	WN W 14,3	NE 17,0	WN W 16,2	WN W 15,3	WN W 14,1	WN W 18,8	NNE 14,4	WN W 18,8
2009	NN W 12,2	WN W 17,9	WN W 15,4	WN W 15,4	WN W 16	WN W 15	NNE 14,1	NNW 17,1	WN W 13,8	NNW 17	ENE 7,7	WN W 12,2	WN W 17,9
2010	NNE	WN W	WN W	WN W	WN W	NW	NN W	WN W	NNE	WN W	WN W	WN W	WNW
2011		14.2 NNW	14.9 WN W			15.3 W		13.6 WN W	19.8 WN W	10.7 WS W		14.2 NNW	19.8 WNW
Rasat Süresi (1970– 2011)	W 20.3	WN W 21.6	W 24	WN W 20.1	W 22.1	WN W 24.3	NN W 22.5	NNW 19.9	WN W 19.8	WN W 26.5	WN W 18.8	NNW 20	WNW 26.5

C.1.1.2. Basınç

Şanlıurfa'da ortalama aktüel basıncın yaz aylarında daha düşük olduğu gözlenir. Bunun nedeni de yaz boyunca ilin Basra alçak basıncının etkisinde kalarak yağışsız ve sıcak geçmesidir.

İlimize ait ortalama yerel basınç verileri Tablo-C.4'de, en yüksek yerel basınç verileri Tablo-C.5'de, en düşük yerel basınç verileri Tablo-C.6'da ve ortalama buhar basıncı verileri de Tablo-C.7'de verilmiştir.

Tablo-C.4: Ortalama Yerel Basınç (hPa)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	954.9	949.9	949.7	948.7	949.4	944.4	940.6	943.1	947.1	950.1	953.9	955.4	948.9
2004	950.2	953.7	953.8	948.9	946.3	946.0	942.6	942.8	948.2	953.1	952.6	956.2	949.5
2005	953.1	951.4	950.7	950.6	947.4	944.6	941.2	941.4	946.5	951.8	953.1	954.4	948.9
2006	953.7	951.0	949.4	946.8	948.1	945.2	941.0	941.7	946.9	949.4	951.2	953.2	948.1
2007	955.7	950.3	949.3	947.5	947.5	942.7	940.5	941.3	946.6	953.4	953.8	955.5	948.7
2008	954.6	957.0	949.6	947.7	946.0	942.2	938.8	940.2	945.8	951.4	954.3	955.6	948.6
2009	956.9	950.6	949.1	948.2	947.8	944.6	940.4	942.4	946.1	951.2	952.6	952.3	948.5
2010	953.1	949.7	950.5	949.0	946.8	942.6	939.7	941.9	945.3	949.5	955.0	953.6	955.0
2011	953.7	949.9	953.1	947.1	948.3	943	941	941.5	945.5	951.4	954	956.9	948.8
Rasat Süresi	954.1	952.1	950.4	948.6	947.3	943.6	940.4	941.7	946.7	951.4	954	954.7	948.8

(1970–2011)													
-------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tablo-C.5: En Yüksek Yerel Basıncı (hPa)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	964.5	965.4	962.0	953.7	954.4	954.0	948.2	949.0	954.0	956.1	961.5	963.5	965.4
2003	962.8	963.0	963.0	958.2	958.0	951.8	948.2	947.9	953.5	958.0	961.0	965.5	965.5
2004	958.0	962.9	961.7	957.2	953.0	951.5	948.0	948.0	954.0	957.8	963.5	964.1	964.1
2005	961.1	962.5	958.0	959.8	953.0	952.5	946.0	945.8	952.0	962.0	966.0	965.0	966.0
2006	961.5	960.2	956.2	953.0	954.8	951.0	946.0	946.6	951.0	954.4	958.3	960.0	961.5
2007	963.0	960.1	956.8	958.0	953.0	948.6	948.1	946.1	952.1	957.5	960.5	963.1	963.1
2008	964.8	968.1	959.5	953.1	950.2	949.1	942.0	948.5	950.2	956.5	958.8	963.0	968.1
2009	967.4	961.9	956.5	955.0	953.6	948.6	947.0	946.1	952.1	956.2	959.1	960.5	967.4
2010	960.1	956.8	959.8	953.2	951.2	949.7	945.9	947.4	950.9	955.1	961.9	961.3	961,9
Rasat Süresi (1970–2011)	966.6	966.7	965.4	959.5	957.9	953.7	949	949.4	955.5	962.4	965.2	966.4	966.7

Tablo-C.6: En Düşük Yerel Basıncı (hPa)

YILLA R	AYLAR												YILLI K
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	941.7	939.2	938.4	941.5	942.7	938.4	935.7	936.5	944.0	945.5	947.5	931.0	931.0
2003	939.7	931.2	928.0	939.8	940.6	936.0	934.8	939.0	941.4	935.3	939.8	943.5	928.0
2004	932.5	940.0	942.0	938.5	935.1	938.7	938.0	936.2	940.3	946.0	940.5	946.0	932.5
2005	937.5	940.0	943.4	941.9	941.0	938.2	938.0	936.8	940.4	943.0	943.8	942.9	936.8
2006	942.1	939.0	940.4	938.0	943.0	938.5	932.5	936.5	939.0	940.0	943.4	939.0	932.5
2007	938.4	938.2	938.9	940.0	940.0	937.5	937.0	936.0	939.0	949.0	944.0	943.8	936.0
2008	937.7	941.8	940.7	941.2	941.5	937.8	936.0	934.9	941.0	946.0	948.3	943.1	934.9
2009	947.4	939.0	934.8	940.1	938.9	940.1	935.4	938.0	937.6	945.0	940.1	941.0	934.8
2010	943.7	941.4	938.9	941.8	941.0	937.4	934.3	936.4	940.1	944.2	948.3	936.9	934,3
Rasat Süresi (1970–2011)	932.9	932.9	933.6	932.4	936.7	934.5	933.9	933.8	938.5	939.5	935.5	932.4	932.4

Tablo-C.7: Ortalama Buhar Basıncı (hPa)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	8.7	7.2	9.0	11.4	12.6	14.6	16.8	18.1	16.3	12.8	10.2	6.6	12.0
2003	8.3	6.9	7.5	11.1	12.5	12.9	13.4	15.0	14.2	12.9	9.1	7.7	11.0
2004	7.7	7.2	7.7	8.5	11.9	12.8	12.9	17.0	12.3	12.5	10.3	5.4	10.5
2005	6.2	6.6	7.6	9.7	10.9	12.0	15.7	20.6	14.1	11.3	8.5	8.7	11.0
2006	6.1	7.0	8.7	12.5	13.1	17.4	21.1	21.9	14.9	14.5	7.9	4.9	12.5
2007	5.8	7.5	8.4	10.0	17.0	15.2	16.0	19.2	13.7	12.1	8.6	6.8	11.7
2008	4.2	5.9	9.1	11.2	11.9	11.6	16.6	22.9	17.0	12.9	9.9	5.9	11.6
2009	5.5	7.7	7.9	9.2	9.0	11.6	14.4	12.8	12.2	9.7	8.8	9.1	9.8
2010	7.8	7.9	8.8	8.9	9.5	11.9	13.1	10.7	14.4	11.3	6.2	7.2	9,8
Rasat Süresi (1970–2011)	7,4	7,2	8.8	10.5	11.9	13	14.6	15.5	13.2	11.2	9.5	8.4	10.9

C.1.1.3. Nem

İlimizin son yıllara (80 yıl) ait nem verileri incelendiğinde en yüksek nem oranı Ocak ayında, en düşük nem oranı ise Temmuz ayında görülmüştür. İlimize ait aylık ortalama bağıl nem oranı (%) verileri Tablo C.8'de ve aylık en düşük bağıl nem oranı(%) verileri ise Tablo C.9'da verilmiştir.

Tablo-C.8: Aylık Ortalama Bağıl Nem (%)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	79.6	79.1	64.7	62.3	42.4	35.1	28.5	32.2	42.4	51.5	62.0	75.0	54.6
2004	81.3	74.9	50.5	47.1	48.9	33.5	27.0	40.7	34.8	48.7	72.2	56.3	51.3
2005	64.4	68.5	57.1	50.9	41.4	35.9	32.8	44.7	46.0	52.9	64.3	69.5	52.4
2006	71.4	66.1	62.2	62.9	45.9	40.8	45.5	44.6	42.3	61.5	57.5	49.6	54.2
2007	67.3	71.8	62.7	66.5	54.0	36.9	31.3	41.9	36.4	47.7	58.2	65.6	53.4
2008	52.3	60.0	55.8	48.0	47.2	29.8	34.7	46.8	52.6	55.6	62.4	58.6	50.3
2009	59.1	72.2	65.6	53.0	33.6	29.2	31.7	29.8	38.9	40.1	62.6	73.4	49.1
2010	68.7	67.4	55.7	46.6	34.2	31.3	26.6	21.5	38.7	46.3	33.9	58.6	44.1
2011	62.9	64.7	46.1	59.9	46.6	30.3	24	27	31.4	53.7	53.7	57.4	46.5
Rasat Süresi (1970–2011)	69.5	66.7	61.1	57.6	46.2	34.9	32.2	35.3	37.9	47.5	60.9	69.9	51.6

Tablo-C.9: Aylık En Düşük Bağıl Nem (%)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	27	26	18	25	17	14	10	18	15	21	27	32	10
2003	37	26	24	20	16	12	8	9	18	21	24	23	8
2004	40	36	12	16	12	11	9	10	13	12	18	14	9
2005	25	24	15	20	7	10	6	12	18	22	27	38	18.7
2006	29	19	30	24	21	17	17	15	10	27	19	14	20.2
2007	30	31	30	31	19	10	10	10	8	17	23	30	8
2008	19.0	30.0	22.0	19.0	13.0	4.0	5.0	23.0	20.0	27.0	28.0	18.0	19.0
2009	19.0	30.0	22.0	19.0	13.0	4.0	5.0	23.0	20.0	27.0	28.0	18.0	19.0
2010	26	27	13	13	8	7	3	5	8	16	10	21	3
Rasat Süresi (1970–2011)	17	12	8	10,0	5,0	4,0	3,0	5,0	8,0	4,0	10,0	14,0	3,0

C.1.1.4. Sıcaklık

Yaz aylarında sıcaklık çoğu zaman 40 derece ve üzerinde seyretmesine rağmen Şanlıurfa'da son yılların(1929-2009) verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 18,3 derecedir. Şanlıurfa'da en yüksek sıcaklık 30 Temmuz 2000 yılında 46,8 derece olarak tespit edilmiştir. En sıcak aylar Temmuz ve Ağustos aylarıdır. En düşük sıcaklığın olduğu aylar Ocak ve Şubat aylarıdır. Yaz aylarında günlük ortalama sıcaklık 30 derecenin üzerindedir. Donlu günlerin sayısı çok azdır.

Aylık ve yıllık ortalama sıcaklık değerleri Tablo-C.10'de, aylık ve yıllık ortalama en yüksek sıcaklık değerleri Tablo-C.11'de, aylık ve yıllık ortalama en düşük sıcaklık değerleri Tablo-C.12'de, aylık ve yıllık en yüksek sıcaklık değerleri, en yüksek sıcaklık günü ve yılı Tablo-C.13'de, aylık ve yıllık en düşük sıcaklık değerleri de Tablo-C.14'de verilmiştir. Şanlıurfa iline ait uzun yıllar ortalama sıcaklık grafiği Grafik-C.1'de verilmiştir.

Tablo-C.10: Aylık ve Yıllık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	7.4	4.9	9.0	15.9	24.2	28.6	32.6	32.7	26.4	21.5	12.7	7.2	18.6
2004	6.0	6.2	13.4	16.1	21.9	29.0	32.8	30.8	27.3	21.7	11.7	6.2	18.6
2005	6.6	6.4	11.4	17.3	23.1	27.4	33.0	32.1	26.3	18.6	11.2	9.9	18.6
2006	4.5	7.9	12.2	17.8	23.8	30.8	32.2	33.4	27.2	20.6	11.4	6.8	19.1
2007	4.9	7.7	11.6	13.1	25.4	30.4	34.0	32.2	28.4	21.6	12.6	6.8	19.1
2008	3.7	6.6	14.7	20.5	22.2	29.8	32.7	33.0	26.0	20.5	14.1	7.0	19.2
2009	3.7	6.6	14.7	20.5	22.2	29.8	32.7	33.0	26.0	20.5	14.1	7.0	19.2
2010	8.3	9.1	13.8	17.4	24	29.4	33.9	33.6	28.5	21	16.4	10.4	20.5
2011	7.3	7.6	12.3	15.4	21.3	28.3	33.0	31.9	27.5	19.3	9.4	7.4	18.4
Rasat Süresi (1970–2011)	5,7	7.0	11.1	16.2	22,3	28,2	32,0	31,2	26,8	20,3	12,5	7,3	18,3

Tablo-C.11: Aylık ve Yıllık Ortalama En Yüksek Sıcaklık Değerleri (°C)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	11.2	8.8	14.0	21.7	31.2	35.5	39.7	40.3	34.0	28.4	18.7	11.4	24.6
2004	9.3	10.2	19.8	22.8	28.6	35.7	39.7	38.1	35.3	28.7	16.7	11.8	24.7
2005	11.0	11.2	17.0	23.7	29.9	34.3	40.3	39.2	33.6	25.5	17.0	15.5	24.9
2006	8.8	12.8	18.1	23.2	30.4	38.0	38.5	40.4	32.3	25.9	16.3	10.9	24.6
2007	9.6	12.0	16.8	18.8	31.1	37.2	40.8	39.3	36.0	28.4	18.3	11.7	25.0
2008	9.2	12.1	21.0	27.0	30.0	36.5	39.8	39.6	32.9	27.0	19.9	12.5	25.6
2009	15.7	17.3	22.9	27.5	36.9	40.0	41.5	41.2	39.0	34.2	24.0	18.2	41.5
2010	11.9	13.2	19.9	23.9	30.6	36.2	41.2	40.7	35.5	27.8	24.6	15.7	26.8
2011	11.8	12.4	17.8	21.8	28.1	34.9	39.0	35.6	34.2	26.0	14.4	12.8	24.1
Rasat Süresi (1970–2011)	10.2	11.9	16.7	22.3	28.7	34.7	38.7	38.2	33.9	26.9	18.3	11.9	24.4

Tablo-C.12: Aylık ve Yıllık Ortalama En Düşük Sıcaklık Değerleri (°C)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	4.7	2.1	4.7	10.9	17.8	21.4	25.8	26.0	20.2	16.0	8.7	4.2	13.5
2004	3.2	2.7	8.2	10.6	15.6	21.8	25.6	23.6	20.7	16.5	8.5	2.6	13.3
2005	3.3	2.8	6.8	12.2	16.3	20.4	25.6	24.6	19.8	13.2	7.0	6.1	13.2
2006	1.6	3.8	7.1	12.3	16.9	22.8	24.9	26.0	22.4	12.8	7.7	6.7	13.8
2007	-0.4	0.2	6.9	8.8	19.5	23.0	27.0	25.4	22.0	16.5	8.6	3.6	13.4
2008	0.0	2.2	9.1	14.2	15.0	22.4	25.1	26.4	20.3	15.4	10.0	3.5	13.6
2009	0.0	2.2	9.1	14.2	15.0	22.4	25.1	26.4	20.3	15.4	10.0	3.5	13.6
2010	5.5	5.6	8.9	11.8	17.4	22.2	26.3	27.5	22	16.1	11.1	6.8	15.1
2011	4.0	4.0	5.4	11.0	15.0	21.7	26.0	24.0	19.3	14.0	5.8	5.2	13.0
Rasat Süresi (1970–2011)	2.3	3.0	6.3	10.7	15.8	21.0	24.5	24.1	20.3	14.9	8.3	4.0	13.1

TabloC.13: Aylık ve Yıllık En Yüksek Sıcaklık Değerleri(°C), En Yüksek Sıcaklık Günü ve Yılı

YILLA R	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	15.8	13.7	20.1	27.3	35.5	39.0	44.3	43.3	41.0	35.5	26.6	16.2	44.3
2004	13.5	20.3	26.7	33.4	35.2	39.4	43.3	43.1	38.5	35.0	26.0	19.6	43.3
2005	16.7	17.5	24.5	29.7	35.0	38.5	43.7	43.5	37.2	32.0	23.5	23.1	43.7
2006	14.5	20.0	23.6	28.5	39.1	44.0	43.0	44.5	40.0	33.5	21.0	18.5	44.5
2007	17.5 25	17.4 22	21.4 22	25.5 28	38.0 25	41.5 17	43.7 31	44.8 1	42.0 1	34.2 3	26.8 2	16.1 1	44.8
2008	13,5 (19)	17,5 (29)	29,5 (24)	36,4 (23)	37,0 (22)	42,3 (28)	44,0 (8)	42,5 (20)	40,0 (6)	32,4 (14)	24,7 (7)	19,5 (4)	44.8
2009	15,3(22)	16,2(14)	22,9(31)	26,5(23)	36,9(19)	39,0(24)	40,8(11)	41,0(17)	39,0(5)	34,2(19)	23,1(11)	17,5(1)	44.8
2010	18.8	19.7	25.2	29.2	36.8	42.2	45.2	43.6	40	32.1	28.5	26	45.2 31.07.2010
2011	14.6	17.8	25.2	28.5	34.9	38.9	44.5	42.2	39.1	32.7	21.4	16	44.5
Rasat Süresi (1970-2011)	21.6	22.7	29.5	36.4	40.0	44.0	46.8	44.8	42.0	36.4	29.2	26.0	46.8 (30.07.200)

Tablo C.14: Aylık ve Yıllık En Düşük Sıcaklık Değerleri (°C), En Düşük Sıcaklık Günü ve Yılı

YILLA R	AYLAR												YILLI K
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	1.2	-1.0	-0.6	6.6	13.2	14.1	22.9	21.5	15.7	3.8	4.3	-0.3	-1.0
2004	-2.1	-4.7	2.2	-0.7	10.6	17.3	21.1	20.0	16.4	11.3	-0.1	-3.0	-4.7
2005	-0.8	-2.2	1.9	4.8	7.8	15.1	20.4	20.0	16.0	6.8	2.1	-1.6	-2.2
2006	-0.3	-3.2	2.8	6.8	13.4	18.0	20.8	22.8	16.0	10.1	3.0	-4.3	-4.3
2007	-3,7 31	-4,0 1	3,8 18	4,0 21	11,0 1	17,8 8	22,0 17	20,0 8	16,5 25	9,8 31	2,2 30	-2,0 21	-4,0
2008	-3,2 (10)	-3,1 (1)	4,2 (16)	6,0 (2)	9,9 (11)	11,9 (30)	20,0 (27)	21,0 (13)	13,7 (24)	11,5 (29)	6,0 (22)	-1,7 (31)	-4,0
2009	- 4,0(1)	1,0(22)	1,8(2)	7,0(18)	12,0(8)	21,0(5)	22,4(15)	22,6(30)	12,0(29)	13,2(29)	5,1(26)	2,4(15)	-4,0
2010	-3.2	-1.9	1.1	6.6	11	17.5	20	23	18.5	9.8	8.5	3.0	-3.2 27.01.2010
2011	0.3	-0.9	2.3	4.3	11.3	17.7	21.6	19.2	16.3	8.8	-0.4	0.8	-0.9
Rasat Süresi (1970-2011)	-6.8	-9.3	-7.3	0.7	6.7	12.3	16.2	16.9	11.3	3.8	-2.7	-6.4	-9.3

Grafik-C.1. Şanlıurfa İline Ait Uzun Yıllar Ortalama Sıcaklık Grafiği

C.1.1.5. Buharlaşma

GAP'ın sulama ünitelerinin devreye girmesiyle Şanlıurfa'daki buharlaşma miktarında artış gözlenmiştir. Ortalama buharlaşma değerleri ve günlük en çok buharlaşma miktarı değerleri Tablo-C.15 ve Tablo-C.16'da verilmiştir.

Tablo-C.15. Ortalama Buharlaşma Değerleri (mm)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2004					5.8	10.2	11.0	9.4	7.0	4.0			
2005				4.0	6.6	8.7	10.8	8.8	7.1	2.9			
2006				3,4	6,3	10,2	9,7	10,4	7,8	3,7			7,4
2007				2,5	5,2	10,0	11,3	9,0	7,9	4,1			7,1
2008				5.1	5.8	9.4	10.6	8.3	11.0	3.3			7.6
2009				4.4	7.7	10.8	12.0	11.1	7.1	5.0			8.3
2010				160.1	243	345.5	417.8	406.1	258	154.8			283,6
Rasat Süresi (1970–2011)				4.4	7.7	10.8	12.0	11.1	7.1	5.0			8.3

Tablo-C.16. Günlük En Çok Buharlaşma Miktarı Değerleri(mm) ve Günü

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII I	IX	X	XI	XII	
2004					11.8 29	12.5 22	14.0 2	12.0 5	9.0 1	4.0 1			
2005				6.5 16	8.8 19	12.0 10	13.0 11	11.5 12	11.0 7	7.0 9			
2006				6,5 13	10,6 31	12,0 22	12,0 20	12,5 5	12,0 5	6,0 2			12,5
2007				5,5 26	8,0 6	15,5 17	13,0 1	13,0 2	11,5 6	8,0 2			15,5
2008	8,0 23	8,0 30	13,0 30	13,8 31	11,2 21	11,0 4	5,2 4			13,8	8,0 23	8,0 30	13,0 30
2009				6,8(28)	11,0(27)	15,7(25)	13,5	14,0(9)	10,5	7,0(9)			15,7
2010				9.0	11	13.6	16.5	16.5	11.0	8.0			16,5
Rasat Süresi (1970–2011)				18.1	14	15.7	16.5	16.5	13	9.3			18.1

C.1.1.6. Yağışlar

C.1.1.6.1. Yağmur

Şanlıurfa'da uzun yıllar (son 80 yıllık) itibarı ile ortalama toplam yağış miktarı 453.2mm'dir. En yüksek yıllık yağış toplamı 1996 yılında 854,7kg/m² olarak gerçekleşmiştir. Yaşanmış en az yıllık yağış toplamı 1932 yılında 157,6kg/m² olarak ölçülmüştür. Yaşanmış günlük en çok yağış miktarı ise 2 Ocak 1960 yılında 119,5kg/m²'dir. Yoğun yağışlar kış ve ilkbahar aylarında olmaktadır. Yaz aylarında ise mevsim genel olarak kurak geçmektedir.

Ortalama toplam yağış miktarı Tablo-C.17'de, günlük en çok yağış miktarı ve günü Tablo-C.18'de verilmiştir.

Tablo-C.17. Ortalama Toplam Yağış Miktarı (mm)

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	84.6	176.9	90.9	21.6	11.0	5.2	—	---	0.1	23.1	36.1	64.4	513.9
2004	138.8	92.0	3.2	51.6	27.3	—	—	---	—	3.4	187.7	7.8	511.8
2005	64.4	69.5	23.1	25.2	9.9	31.3	—	2.3	—	17.4	54.4	39.6	337.1
2006	99.4	58.5	6.2	81.1	17.4	0.3	0.3			42.5	26.2	23.3	355.2
2007	57,5	93,2	56,6	49,2	8,8	0,8	8,0	3,2		25,9	15,4	45,6	364,2
2008	57.1	28.3	12.4	1.8	26.7	8.6		0.5	83.2	22.5	35.3	37.7	314.1
2009	29.8	56.6	55.3	48.8	4.7	9.2	3.2		6.9	76.6	35.5	121.2	447.8
2010	95.7	23.5	42.7	26.2	7.1	0.5	0	0	2.2	2.3	0	72.1	272,3
2011	58.0	28.2	42.0	133.7	39.2	4.6	0.8	0.0	10.3	12.3	62.1	47.1	438.3
Rasat Süresi (1970–2011)	92,2	69,3	65,6	48,4	26,1	3,4	0,6	0,7	2,1	25,8	46,0	79,4	459,7

Tablo-C.18. Günlük En Çok Yağış Miktarı (mm) ve Günü

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	13.7	10.1	39.8	15.0	3.2	0.3	3.7		0.5	2.5	15.4	27.1	39.8
2003	26.6 28	30.8 19	30.3 26	6.0 15	7.7 16	3.3 1			0.1 18	15.8 29	13.3 11	11.41 5	30.8
2004	34.1 23	17.9 22	1.4 12	32.3 22	10.9 3	—	—	---	—	3.0 30	41.1 7	5.1 25	41.1
2005	17.1 24	28.9 5	4.5 11	18.0 24	7.8 4	23.4 4		2.3 4		7.7 20	20.8 5	14.0 25	28.9 5
2006	23.2 21	13.7 3	2.9 9	22.1 5	12.6 4	0.3 3	0.3 1			29.4 28	9.0 5	14.8 27	29.4 28/Ekim
2007	21,0 21	33,0 13	16,0 6	10,0 2	4,1 14	0,8 2	8,0 27	3,2 3		14,5 20	5,6 12	8,8 17	33,0
2008	35,5 29	10,4 26	6,5 4	1,4 1	6,5 19	8,6 12		0,4 26	42,3 30	16,4 28	27,2 29	12,6 10	42,3
2009	7.8	12	20	24.5	2.7	7.2	3		3.5	43	14.8	33.8	43.0
2010	24.9	6.0	28.5	12.6	3.9	0.5			2.2	1.2		25.0	28,5
Rasat Süresi (1970–2011)	62.3	64.7	59.5	64.7	50.5	23.4	9.7	26.0	42.3	57.5	49.3	64.1	64.7 (06.02.1986)

Not: Yağışlar mm olarak ölçülür. 1 mm ölçülen yağış =1 kg/m²

Örneğin; 1195 mm – 1 m² alana 1195 kg yağış almış anlamındadır.

C.1.1.6.2. Kar, Dolu, Sis ve Kırığı

Kar, don, sis, dolu ve kırığı Şanlıurfa'da en az rastlanan meteorolojik hadiselerdir. İlimizin 80 yıllık meteorolojik verileri incelendiğinde; Sis'in en fazla olduğu aylar Aralık ve Ocak, en az olduğu aylar Nisan ve Mayıs, hiç olmadığı aylar ise Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül; Dolu'nun en fazla olduğu aylar Ocak ve Şubat, en az olduğu aylar Nisan ve Kasım, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim aylarında ise hiç olmadığı; Kırığı'nın en fazla olduğu aylar Aralık ve Ocak, en az olduğu aylar Nisan ve Ekim, hiç olmadığı aylar ise Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül olduğu belirlenmiştir.

Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı verileri Tablo-C.19'da, Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısı verileri Tablo-C.20'de, En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı verileri Tablo-C.21'de, Donlu Gün Sayısı verileri Tablo-C.22'de, Ortalama Sisli Günler Sayısı verileri Tablo-C.23'de, Ortalama Dolulu Günler Sayısı verileri Tablo-C.24'de Ortalama Kırığılı Günler Sayısı verileri de Tablo-C.25'de verilmiştir.

Tablo-C.19. Ortalama Kar Yağışlı Günler Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	—	4	1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	5
2004	3	6	—	---	---	---	---	---	---	---	1	---	10
2005	—	4	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	4
2006	1	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	2	3
2007	2	1	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	3
2008	4	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	4
2009													
2010													
2011	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rasat Süresi (1970–2011)	1.9	1.6	0.2	-	-	-	-	-	-	-	0.2	0.8	4.7

Tablo-C.20. Ortalama Karla Örtülü Günler Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2003	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2004	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2005	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2006	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2007	3	1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	4
2008	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2009													
2010													
Rasat Süresi (1970–2011)	1	0.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.4	2.3

Tablo-C.21. En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm) ve Yılı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	7	7
2003	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2004	2	13	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	15
2005	—	5	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	5
2006	3	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	3	6
2007	8	5	—	---	---	---	---	---	---	---	---	—	8
2008	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	—	—
2009													
2010													
Rasat Süresi (1970–2011)	25	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	25 (19.01.2000)

Tablo-C.22. Donlu Gün Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	—	9	2	---	---	---	---	---	---	---	---	—	11
2004	1	6	—	---	---	---	---	---	---	---	2	6	15
2005	1	4	—	—	---	---	—	—	—	—	—	4	9
2006	7	2	—	—	---	---	—	—	—	—	—	4	13
2007	8	2	—	—	---	---	—	—	—	—	—	—	10
2008	15	8	—	—	---	---	—	—	—	—	—	—	23
2009	7												7
2010	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2011	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Rasat Süresi (1970–2011)	6.5	4.9	1.1	-	-	-	-	-	-	-	0.3	3.4	16.2

Tablo-C.23. Ortalama Sisli Günler Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	9	6	2	---	---	---	---	---	---	---	2	7	26
2004	4	2	—	---	---	---	---	---	---	---	1	—	7
2005	3	1	—	---	---	---	---	---	---	---	1	3	8
2006	3	—	—	---	---	---	---	---	---	1	---	—	4
2007	—	1	—	---	---	---	---	---	---	---	---	—	1
2008	1	---	—	---	---	---	---	---	---	---	---	—	1
2009												2	2
2010			1.0	1.0									
2011	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
Rasat Süresi (1970–2011)	2.5	1.5	0.5	0.1	0.1					0.1	0.6	2.5	7.9

Tablo-C.24. Ortalama Dolulu Günler Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2003	—	3	---	1	---	---	---	---	---	---	---	---	4
2004	1	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	1
2005	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	1	1
2006	—	—	---	---	1	---	---	---	---	---	---	---	1
2007	—	—	---	1	---	---	---	---	---	---	---	---	1
2008	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
2009													
2010			1.0	1.0									
2011	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rasat Süresi (1970–2011)	0.1	0.2	0.5	0.5	0.2	-	-	-	-	0.1	0.1	0.1	2.2

Tablo-C.25. Ortalama Kıraklı Günler Sayısı

YILLAR	AYLAR												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2002	—	---	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2003	—	---	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2004	1	1	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	2
2005	3	4	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	7
2006	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2007	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2008	—	—	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	—
2009	0	0	0								0	0	0
2010		1,0											
Rasat Süresi (1970–2011)	3.7	1.9	0.5	-	-	-	-	-	-	-	0.3	3	9.4

C.1.1.7. Seller

Zaman zaman ani sağanak yağışlardan dolayı dağlardan, tepelerden yüzey akışa geçen yağmur suları yılın çoğu mevsiminde kuru olan derelerde de olsa sel halinde akmakta ve çevresine bir miktar zarar vermektedir. Bu olay özellikle toprağın yağışa doyduğu ve yağışın sağanak şekilde aniden meydana geldiği sonbahar ve kış aylarında olmaktadır. İlimizde meydana gelen sellerle ilgili detaylı bilgi Bölüm-P.1.3'de verilmiştir.

C.1.1.8. Kuraklık

Şanlıurfa'da son 81 yılın(1929-2010) yıllık ortalama toplam yağış miktarı 459.7 mm'dir. Genel manada az yağış alan bir il olduğundan yarı kurak iklime sahiptir. Tarımsal açıdan yağış ile kuraklık arasındaki bağlantı, yağışın mevsimlere (aylara) dağılışı ile ilgilidir. Mart ve Nisan aylarında tarım için yağışlar zorunludur.

C.1.1.9. Mikroklima

Dar bir bölgede meteorolojik yönden farklılık gösteren yerler olan mikroklima bölgelerine, Şanlıurfa'nın topoğrafik yapısı nedeniyle rastlanılmamaktadır.

C.1.2. Yapay Etmenler

C.1.2.1. Plansız Kentleşme

Harran Ovasının sulamaya açılması ile cazibe merkezi olan ve GAP projelerinin ağırlıklı uygulandığı Şanlıurfa'ya, köyler, ilçelerden yoğun insan göçü olmaktadır. Plansız yapılaşma genel manada hava, su, toprak ve görüntü kirliliğine yol açmakta, imarsız yapılaşma nedeniyle ulaşım, altyapı ve sosyal hizmetler bakımından çevre sorunları bu bölgede ağırlaşmaktadır.

İl merkezinin güneyi ve batısı plansız kentleşmenin ve kaçak yapılaşmanın yoğun olduğu bölgelerdir. Şehrin doğu kısmında yapılaşma ovaya doğru, tarım arazisi içine kaymaktadır. Yapılan denetimlerle son yıllarda plansız yapılaşmaya karşı denetimler artırılmıştır.

C.1.2.2. Yeşil Alanlar

Şanlıurfa'da kişi başına düşen yeşil alan miktarı 2,1 m civarındadır. İl merkezindeki yeşil alanların büyük kısmı resmi kuruluşların mülkiyetindedir. Cadde ve sokak kenarlarında ağaçlandırma çalışmaları belediyece sürdürülmektedir. Ağaçlandırma hususunda mülki idarenin ve resmi dairelerin yoğun çabası bulunmaktadır. Nispi nemin düşük olması, yazların sıcak ve kurak geçmesi gibi etmenler dikilen ağaçların tutma oranını etkilemektedir. Bu sebeple şehirlerin, akciğerleri olan yegane oksijen kaynağı ağaçlar ve ağaçlandırma, Şanlıurfa'da yetersiz olup hayati önem arz etmektedir.

C.1.2.3. Isınmada Kullanılan Yakıtlar

İlde ısınmada ve sobalarda odun, kömür, kaloriferlerde doğalgaz, motorin, fuel-oil ve kömür kullanılmaktadır. İlde kışların ılık geçmesi nedeniyle ısınmada yoğun olarak elektrik enerjisi kullanımı da söz konusudur.

İl Mahalli Çevre Kurulunda alınan kararlar doğrultusunda kükürt oranı yüksek, kalori değeri düşük kömür ve yakıtların yasaklanması neticesinde ilde önem arz edecek hava kirliliği oluşmamaktadır.

İlimiz Adıyaman-Diyarbakır Doğalgaz Boru Hattından Doğal Gaz Kullanımına başlanmıştır.

İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Denetleme Ekipleri düzenli olarak kontrolleri yapmakta, standartlara uygun yakıtlara satış izin belgesi verilmekte, yasaklanmış yakıtların kullanımı önlenmekte ve il dışına çıkarılması sağlanmaktadır.

Hava kalitesi ölçüm sonuçları ve İKHKK Yönetmeliğinde belirtilen aşağıdaki yakıt özellikleri çerçevesinde; 2010-2011 Kış sezonunda İlimiz Merkez, Siverek ve Viranşehir ilçelerimiz I.Gurup, diğer İlçelerimiz II. Gurup olarak kirlilik derecelendirilmesi yapılmıştır. Hava hareketlerin ve meteorolojik faktörlerden dolayı (Suriye ve Afrika ülkelerinden gelen) toz bulutları ilimizde zaman zaman hava kirliliğine (toz yağmasına) yol açmaktadır

İlimizde belde belediyeleri hariç Şanlıurfa, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Harran, Hilvan, Suruç ve Viranşehir Belediye Başkanlıklarına ilgili 2006/19 sayılı genelge kapsamında Katı yakıt denetim konusunda yetki devri yapılmıştır.

Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde Katı Yakıt Satıcısı Kayıt Belgesine sahip 82 adet İşletme/Kişi /Kuruluş tarafından yapılmaktadır.

Hava kalitesi ölçüm sonuçları ve İKHKK Yönetmeliğinde belirtilen yakıt özellikleri çerçevesinde; 2010-2011 Kış sezonunda İlimiz Merkez, Siverek ve Viranşehir ilçelerimiz

I.Gurup, diğer İlçelerimiz II. Gurup olarak kirlilik derecelendirilmesi yapılmıştır. Buna göre İlimizde kullanılacak Katı Yakıt Spektleri (Özellikleri) ve sınırlamalar aşağıda belirtilmiştir.

İlimiz sınırları dahilinde satışına ve kullanılmasına izin verilen yakıtlar.

Özellikler	Sınırlar
Toplam Kükürt (kuru bazda)	: En çok. % 0,9 (+0,1 tolerans)
Alt Isıl Değer (kuru bazda)	: En az 6400 Kcal/kg (- 200 tolerans)
Uçucu Madde (kuru bazda)	: % 12-31 (+2 tolerans)
Toplam Nem (orijinalde)	: En çok % 10 (+1 tolerans)
Kül (kuru bazda)	: En çok %16 (+2 tolerans)
Boyut* (satışa sunulan)	: 18-150 mm (en çok ±% 10 tolerans)

* Mekanik beslemeli yakma tesisleri için kömür boyutu en az 10-18 mm olabilir

Yerli Kömürlerin Özellikleri	Sınırlar	Kullanılacağı yerler
Toplam Kükürt (kuru bazda)	: En çok % 2	I.Grup; İlimiz Merkez, Siverek ve Viranşehir İlçeleri
Alt Isıl Değer (kuru bazda)	: En az 4800 Kcal/kg (-200 tolerans)	
Toplam Nem (orijinalde)	: En çok %25	
Kül (kuru bazda)	: En çok %25	
Boyut* (satışa sunulan)	: 18-150 mm (18 mm altı ve 150 mm üstü için en çok % 10 tolerans)	

** Alt Isıl Değeri (kuru bazda) en az 5000kcal/kg (-500 tolerans) yanabilir kükürt (kuru bazda) oranı en çok yüzde bir buçuk (%1.5) ve diğer özellikleri bu Tablo'da belirtilen özellikleri sağlayan yerli kömürler mevcut soba ve kazanlarda yakıldığında bacadan atılan kükürt dioksit konsantrasyonu, bu Tablo'da özellikleri belirlenen kömürün mevcut soba ve kazanlarda yakılmasında bacadan atılan kükürt dioksit konsantrasyonu eşdeğerini aşmadığı akredite olmuş veya Bakanlıkça uygun görülen laboratuvarlar tarafından belgelenmesi halinde bu Yönetmeliğin 28 inci maddesine göre sınır değerlerin aşılmadığı (II.Grup) il ve ilçelerde ısınma amacıyla kullanılabilir.

***Prina briketi özellikleri (kuru bazda) ve Sınırları**

Özellikleri	Sınırlar
Alt Isıl Değer	3700 Kcal/kg (min.)
Nem (orijinalde)	%15 (max.)
Yağ	%1.5 (max.)
Sodyum (Na)	300 ppm (max)
Boyut	6 mm (min.) (6mm'den küçük ağırlıkça %5'i geçemez, ancak mekanik beslemeli yakma tesisleri için % 50'ye kadar olabilir.)

Toz Kömürden Elde Edilen Briket Kömürü

Kömür Briketlerinin Fiziksel ve Kimyasal Özellikleri (TSE-12055 Standardı)

ÖZELLİK		SINIF 1*	SINIF 2**
Alt Isı Değeri ⁽¹⁾ (Kcal/kg) en az		5000	4000
Baca gazına geçen kükürt oranı (%), m/m, en fazla		0,8	1,0
Düşme Sağlamlığı (%) m/m, en az		90	80
Aşınma Sağlamlığı (%) m/m, en az		75	65
Kırılma Sağlamlığı	Yastık veya Yumurta Şeklindeki Briketlerde (Kgf), en az	80	60
	Tabanı Düzgün Geometrik Şekilli Briketlerde (Kg/cm ²), en az	130	100
Suya Dayanım ⁽²⁾ (%) en az		70	70
Isıl Verimi (%) en az		75	75
Duman Emisyon Oranı (g/kg), en fazla		8	12
1) Bu özellik, orijinal (satışa sunulan) briket bazındadır.			
2) Su geçirmeyen torbalar içerisinde satılan briketlerde bu özellik aranmaz			

* : 1. Gurup yerlerde kullanılacak kömür özellikleri

** : 2. Gurup yerlerde kullanılacak kömür özellikleri

Sanayi Amaçlı İthal Taş ve Linyit Kömürün Özellikleri ve Sınırları

Sanayi Maksatlı İthal Taşkömürü/Linyit Özellikleri	Bakanlığımız Limit Değerleri
Toplam kükürt oranı (kuru bazda)	En çok % 1 (+0.1 tolerans) (*)
Alt ısı değeri (kuru bazda)	En az 6500 kcal/kg (-500 tolerans)
Uçucu madde (kuru bazda)	En çok %36 (+1 tolerans)

(*) Bakanlığımızdan emisyon izni almış, sürekli ölçüm sistemini kurmuş, on-line sistemi ile İl Çevre ve Orman Müdürlüklerine bağlı ve Bakanlığımızca tahsisat yapılmış çimento fabrikalarına toplam kükürt oranı (kuru bazda) en fazla % 2'ye kadar olan taşkömürü ithaline izin verilebilir. Tesise ait tahsisat tablosunda toplam kükürt oranı (kuru bazda) %2'ye kadar olan taşkömürü kullanımına ilişkin bilgi yazısı mevcut ise bu tesise ithalat izni verilebilir.

Sanayi Amaçlı Kullanılacak Yerli Kömür Özellikleri

Özellikler	Sınırlar
Alt Isıl Değeri (orijinalde)	Emisyon İznine Baca gazında SKHKKY'nde belirtilen sınır değerlerin sağlanması koşuluyla kısıtlama yok.
Toplam Kükürt (kuru bazda)	
Uçucu Madde (kuru bazda)	
Boyut	Kazanlarda ısı veriminin uluslar arası normlara uygunluğu tesis sahibi tarafından belgelenecektir ve emisyon ölçüm raporunu İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne sunmuş ve ölçüm sonuçlarını ilgili Yönetmelikteki sınır değerlere uygun olması kaydı ile sanayi tesislerinde her kalite ve boyutta (toz dahil) yerli kömür kullanılacaktır.

SKHKKY:Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (SKHKKY) KULLANILABİLİR VE YASAK YAKITLAR

İlimizde İKHKK Yönetmeliği kapsamında, yakma tesislerinde kullanılabilir yakıtlar ve kullanılması yasak maddeler aşağıda belirtilmiştir.

KULLANILABİLİR YAKITLAR:

a) Kömür

- 1) Taşkömürü, taşkömürü briketleri, taşkömürü koku,
- 2) Linyit kömürü, linyit kömürü briketi,
- 3) Turb briketi, turba,
- 4) Antrasit,
- 5) Asfaltit.

Yukarıda belirtilen yerli, ithal ve briket kömürlerin özellikleri İKHKK Yönetmeliğinin 22, 23 ve 24 üncü maddelerde belirtilmiştir.

Kükürt içeriği yüksek olan kömürden elde edilen briket kömürlerin kullanıldığı yakma tesislerinde, yakıtta yapılan özel önlemler sonucu bacadan atılan kükürt dioksit (SO₂) konsantrasyonu, toplam kükürt içeriği kuru bazda ağırlıkça maksimum %1,0 olan briket kömürün yanması sonucu bacadan atılan kükürt dioksit (SO₂) konsantrasyonuna eşdeğer ise bu briket kömürler ısınmada kullanılabilir. Briket kömürlerin kullanıldığı soba ve kazanlara ait deneyler akredite olmuş veya Bakanlıkça uygun görülen laboratuvarlarda yaptırılır ve belgelendirilir.

b) Odun, Odun Türü ve Diğer Biokütle Yakıtları

- 1) Mangal-odun kömürü, mangal-odun kömürü briketi,
- 2) Kabuğu dahil minimum altı ay doğal halde bırakılmış parça odun, yarılmış odun, kıyılmış odun ile çalı çırpı ve takoz şeklindeki odun,
- 3) Doğal halde minimum altı ay bırakılmış parçalı olmayan odun, örneğin testere unu, talaş, zımpara tozu veya kabuk şeklinde,
- 4) Odun briketi şeklinde doğal halde minimum altı ay bırakılmış odundan elde edilen preslenmiş odun veya eşdeğer odun peleti (topağı) veya eşdeğer kalitede doğal halde bırakılmış odundan elde edilmiş diğer preslenmiş odun,
- 5) Odun koruyucu madde sürülmemiş veya odun koruyucu madde içermeyen boyalı, cilalı, kaplamalı odun ile bundan kalan artıklar ve halojen-organik bağlayıcı madde içermeyen kaplamalar,
- 6) Odun koruyucu madde sürülmemiş veya odun koruyucu madde içermeyen kontrplâk, talaşlı plaka, elyafli plaka ile bunlardan kalan artıklar ve halojen-organik bileşikler içermeyen kaplamalar,
- 7) Saman, prina, mısır koçanları, pamuk sapları, sebze sapları, fındık kabuğu, ayçiçek ve pirinç kabukları ve sapları, meyve çekirdeği kabukları gibi maddelerden elde edilmiş briketler,
- (4) numaralı alt bende uygun preslenmiş odun veya nişasta, bitkisel parafin, melas (pancar küspesi) gibi bağlayıcı maddeler kullanılarak (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerde belirtilen odun ve odun ürünlerinden elde edilen briketler kullanılabilir. Ayrıca, elle yüklemeli yakma tesislerinde, (2), (3), (4), (5), (6) ve (7) numaralı alt bentlerde belirtilen odun ve odun ürünleri gibi bitkisel maddeler minimum altı ay doğal veya hava ile kurutulduktan sonra kullanılır.

KULLANILMASI YASAK MADDELER:

- 1-Bu maddenin (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen yakıtların dışındaki petrol koku, mineral yağ, araba lastiği parçaları, lastik, tezek, katı atıklar ve tekstil artıkları, kablolar,
- 2- Pide fırınlarında ıslak odun, ıslak odun, boyalı odun,

3- Plastikler, ev eşyaları ve yemek atıkları gibi evsel atıklar, özel atıklar, tıbbi atıklar, asfalt ve asfalt ürünleri,

4- Boya ve boya ürünleri ile fuel-oil kaplarının ve yanmış motor yağlarının ısınma amacıyla yakılması yasaktır."

c) Sıvı Yakıtlar

Fuel-oil, motorin, gaz yağı, kerosen ve etanol sıvı yakıtlardır. Isınma amaçlı kullanılan ithal fuel-oilin kükürt içeriği maksimum % 1,0 (+0,1 tolerans)dır. Isınma amaçlı kullanılan yerli fuel-oilin kükürt içeriği ise 31 / 12 / 2010 tarihine kadar maksimum % 1,5 (+0,1 tolerans) değerini geçemez.

d) Gaz Yakıtlar

Hava gazı, doğalgaz, sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG), hidrojen, biyogaz, arıtma gazı, kok fırını gazı, grizu, yüksek fırın gazı, rafineri gazı ve sentetik gazlardır. Gaz yakıtların içindeki kükürdün hacimsel oranı % 0.1'i geçemez.

C.1.2.4. Endüstriyel Emisyonlar

İlde endüstriyel tesisler GAP ile birlikte tarım ağırlıklı sanayi tesisleri 1. Organize Sanayi Bölgesi ve Akçakale Yolu'nda kurulmaya başlamıştır. 2. Organize Sanayi Bölgesinin kurulma çalışmaları bitmiştir. Tesislere Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında **Yönetmelik ile** Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde gerekli izin belgeleri almaları için çalışmalar devam etmektedir.

Emisyon izni için müracaat eden kuruluşların emisyon ölçümleri yetkili kuruluşlarca yapılmakta olup Tesislere Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik ile Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde belirtilen standart değerlere uygun olup olmadığı İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne değerlendirilmektedir. 2004-2011 yılı sonu itibarı ile Şanlıurfa genelinde sürüm izin belgesi alan işletmelerin listesi aşağıda verilmiştir.

Tablo-C.26. Emisyon İzin Belgesi Alan Tesislerin Sektörel Dağılımları(2004-2011 sonu itibarıyla)

EKHKKY Ek-3 de Yer Alan İzne Tabi Tesislerin Sektörel İsimleri	İzin Alan Tesis Sayısı	
	A Grubu	B Grubu
01-Isı Üretimi, Maden Enerji	-	
02-Taş, Toprak, Cam Seramik Ve Yapı Malzemeleri	1	32
03-Çelik Demir ve Diğer Metallerin Üretimi ve İşlenmesi	1	2
04-Kimyasal Ürünler, Tıbbi İlaçlar, Mineral Yapıların Rafinesi	-	3
05-Organik Maddelerle Yüzeylerin Muamelesi, Profil Biçimindeki Plastik Malzemelerin Üretimi, Plastik Maddeler ve Reçinelerin Diğer İşleme Biçimleri		
06-Odun ve Selüloz	-	-
07-Besin Maddeleri, İçkiler, Yemler ve Tarımsal Ürünler	-	29
08-Artık Maddelerin Değerlendirilmesi ve Ortadan Kaldırılması	-	-
09-Maddelerin Depolanması, Doldurma ve Boşaltma (LPG Dolum Tesisi)	-	2
09- Büyükbaş Hayvan Tesisleri		2
10 –Diğerleri (Asfalt Pelntleri)		4
TOPLAM	2	76

C.1.2.5. Trafikten Kaynaklanan Emisyonlar

İlimiz plakasına kayıtlı araçların cins ve miktarları Tablo-C.28’de verilmiştir. Araçların egzozlarında kaynaklanan hava kirliliğinin asgari seviyeye düşürülmesi için İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Tarafından Yetki Belgesi Verilmiş 18 adet Egzoz Emisyon Ölçüm İstasyonu tarafından ölçümler yapılmaktadır.

Tablo-C.27. İlimize Kayıtlı Araçların Cins ve Miktarları İle Egzoz Emisyon Ölçümü Yapılan Araç Sayısı.

	2011	
	ARAÇ SAYISI	EGZOZ EMİSYON ÖLÇÜMÜ YAPILAN ARAÇ SAYISI
	213,782	59,859

İlimizde TUİK 2011 verilerine göre 81,050 Otomobil olmak üzere 213.782 araç kayıtlıdır. İlimizde 4 adeti Araç Muayene istasyonu olmak üzere 20 adet İstasyonla Egzoz Gazı Emisyon Ölçümü yapılmakta olup aşağıda tablo 28’de firma ve adres bilgileri verilmektedir.

Tablo-C.28: İl Genelinde Emisyon Ölçümü Yapan Firmalar

No	Firma Adı	Adresi	Yer
1	Alaaddin Çataltaş Otomotiv Ticaret ve Sanayi A.Ş.	Şanlıurfa-Mardin Karayolu üzeri 3.km.	Şanlıurfa Merkez
2	Vimsa Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	Şanlıurfa- Diyarbakır Karayolu 8.Km.	Şanlıurfa Merkez
3	Canbeyli Otomotiv İnşaat Gıda Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti	Viranşehir Yolu 3.Km. Peugeot Bayi Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
4	Önkol Ev Gereçleri Otomotiv İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Mardin Yolu 3.Km İl Jandarma Alay Bitişiği Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
5	Kaplan Otogaz Sistemleri Mühendislik Turizm İnşaat Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	Evren Sanayi Sitesi 1.Cadde 3.Sokak No: 15 Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
6	Ali ÖZAVCI	Yeni Sanayi Sitesi 1.Sok. No:17 2.Sok No:26 No:28 No:30 Siverek	Siverek
7	Sezer Müh. Mak. İnş. Pet. Nakl. Ve San. Tic. Ltd. Şti.	Evren Sanayi Sitesi 4. Cadde 35. Sokak No:3 Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
8	Beyazkurt Yemek Otomotiv Petrol İnşaat Gıda San. Ve Tic.Ltd.Şti	Evren Sanayi Sitesi 1.Cad. 1.Sok. No:24 Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
9	Harman İş Tarım Mak.Otomotiv İnş.İth.ve İhr San.Tic. Ltd. Şti.	Akçakale Yolu Üzeri Toprak Mahsulleri Ofisi Karşısı Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
10	Çayırçioğlu Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	Mardin Karayolu 3.Km.deki Akpınar Mah. Recep Tayyip Erdoğan Bul. No:338 Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
11	Şanlıurfa Otomotiv Petrol San. ve Tic. Ltd. Şti.	Mardin Karayolu 3. Km. Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkez
12	Fırat Otomotiv Ticaret ve San. A.Ş.	Akçakale Yolu Üzeri 6. Km.	Şanlıurfa Merkez
13	DCC İnş. Gıda Tur.Tar. Nak. İth. ve İhr. San. Tic. Ltd. Şti	Şenevler Mah. GAP Bulvarı Honda Canbeyli Oto. Karaköprü	Karaköprü Şanlıurfa
14	Polçak Mobil Taşıt Muayene İstasyonları İşletim A.Ş.	Şanlıurfa-Mardin Karayolu 12.Km Şanlıurfa	Şanlıurfa
15	Polçak Taşıt Muayene İstasyonları İşletim A.Ş.	Şanlıurfa-Mardin Karayolu 12.Km Şanlıurfa	Şanlıurfa
16	Polçak Taşıt Muayene İstasyonları İşletim A.Ş.	Fevzi Çakmak Mah. Şanlıurfa Yolu Gökpetrol Bitişiği / Akçakale	Akçakale
17	Polçak Taşıt Muayene İstasyonları İşletim A.Ş.	Şanlıurfa-Siverek Karayolu 5.Km. Siverek	Siverek
18	Polçak Taşıt Muayene İstasyonları İşletim A.Ş.	Viranşehir - Mardin Karayolu 6.Km. Viranşehir	Viranşehir
19	Osman CENGİZHAN-Şencen Otokar ve Iveco Yetkili Servisi V:D:34313274322	Evren Sanayi Sitesi 4. Cad. 37.Sok. No:30-32 Şanlıurfa	Şanlıurfa
20	Reşat Otogaz Mehmet Reşat Yükkaldıran – Ömer İrfan Alataş Adi Ortaklığı	Evren Sanayi Sitesi 1. Cadde 9. Sokak No:41 Şanlıurfa	Şanlıurfa

C.2. Havayı Kirletici Gazlar ve Kaynakları

C.2.1. Kükürtdioksit Konsantrasyonu ve Duman

Isınmada kullanılan yakıtlardan kaynaklanan SO₂ (kükürtdioksit), PM (partikül madde) emisyonları ile araçların egzoz gazlarından kaynaklanan SO₂, Azotdioksit, Karbonmonoksit. Hidrokarbonlar ve Kurşun Emisyonları hava kirliliğine neden olmaktadır.

İl merkezinde (Meteoroloji Bölge Müdürlüğü Bahçesinde) hava kirliliğini ölçen Hava Kalitesi Ölçüm Cihaz Bakanlığımızca kurulmuş olup Ölçüm sonuçları Bakanlığımız İnternet sitesinde yayınlanmaktadır.

C.2.2. Partikül Madde Emisyonları

2011 yılı verilerine ulaşılammıştır.

C.2.3. Karbondioksit Emisyonları

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliğinde Karbon Monoksit için verilen Kısa Vadeli Sınır Değeri 10.000 mgr/m³, Uzun Vadeli Sınır Değeri 30.000 mgr/m³'dir. Sabit ve hareketli kaynaklardan verilen CO miktarı ile ilgili bir veriye ulaşılammıştır.

C.2.4. Azotoksit(NO_x) Emisyonları

Nitrojen oksitleri ile ilgili bir veriye ulaşılammıştır.

C.2.5. Hidrokarbon ve Kurşun Emisyonları

Hidrokarbon ve kurşun emisyonları ile ilgili bir veriye ulaşılammıştır.

C.3. Hava Kirleticileri Çevreye Olan Etkileri

C.3.1. Doğal Çevreye Etkisi

C.3.1.1.Su Üzerindeki Etkileri

Kükürt ve azot oksitleri asidik birikimin temel bileşenleridir. Uzun süreli taşınımları kara ve su ekosistemlerinde olumsuz etkilere yol açan toprak ve suların asidifikasyonuna yol açmaktadırlar.

C.3.1.2.Toprak Üzerindeki Etkileri

Kireç Bakımından; Siverek dışındaki tüm ilçeler çok fazla kireçli çıkmıştır.

Organik Madde Bakımından; Bütün ilçelerimiz organik madde bakımından yetersiz çıkmıştır.

Yarayışlı fosfor (P₂O₅) Bakımından; Halfeti, Birecik, Siverek ve Viranşehir topraklarının çoğunluğu fosfor bakımından yüksek çıkmıştır.

Demir Bakımından; Ceylanpınar ve Suruç dışında, diğer ilçelerde demir yüksek çıkmıştır.

Çinko Bakımından; Harran, Ceylanpınar ve Viranşehir çinko bakımından yüksek, Hilvan ve Halfeti ise yeterli çıkmıştır.

Bakır Bakımından; Harran ve Viranşehir yüksek çıkmıştır. Diğerleri ise yeterli seviyede çıkmıştır.

Mangan Bakımından; Harran, Siverek ve Viranşehir yüksek çıkmıştır. Diğerleri ise yeterli seviyede çıkmıştır.

Ağır Metaller Bakımından ;

Şanlıurfa İli 10 ilçesinden alınan 1067 adet toprak örneğinden elde edilen sonuçlara göre; Ceylanpınar İlçesi dışında diğer ilçelerden (Harran %75, Bozova %20, Hilvan %26, Halfeti %2, Birecik %3, Akçakale %3 ve Suruç %18) alınan örneklerde Ni yüksek bulunmuştur. Bunun yanında Harran İlçesi'nde Zn (%2) ve Cd (%23) Siverek İlçesi'nde Co %3 yüksek çıkmıştır. Ceylanpınar İlçesi'nde ağır metale rastlanmamıştır.

Yapılan bu çalışmanın sonucunda Şanlıurfa İline bağlı 10 ilçeden alınan 1067 toprak örneği analiz sonucuna bağlı olarak ciddi anlamda bir kirlilik bulunmamıştır. Sadece nikel birkaç ilçede belli bir kirlilik göstermiştir. Harran İlçesinde ise Cd %23 çıkmıştır. Projenin tamamlanmasıyla Şanlıurfa İli' ne ait 10 ilçenin ayrı ayrı haritası ortaya çıkmıştır.

C.3.1.3. Flora ve Fauna Üzerindeki Etkisi

Hava kirliliğinin bitki örtüsü üzerindeki etkilerini görmek amacıyla çeşitli araştırmalar yapılmıştır. SO₂ ve ozon bitkilere zararlıdır, özellikle ozon ürün kayıpları ve ormanlara zarar vermektedir. Bunlar kloroplastların sayısında azalma ile renk solması veya sararma, dış epidermal tabakanın tahribatı neticesinde yaprak yüzeylerinin parlaklaşması veya yüzeyde benekleşme şeklinde fiziksel etkileri veya mekanizmalarında aksaklıklar gibi fizyolojik ve biyokimyasal etkileri görülmektedir.

Hayvanların hava kirliliğinden etkilenmesi solunum yoluyla ve beslenme sırasında aldıkları kirletici maddelerden kaynaklanmaktadır. Gıdalar yoluyla alınan kirleticilerin etkisi havadan solunum yoluyla alınandan daha önemlidir. Özellikle gıdaların büyük payı vardır. Kirleticilerden etkilenen yörelerde yetiştirilen yem bitkileri kirletici kimyasal maddeleri emilme yoluyla etkilemekte, bitki dokusunda biriken kirleticiler beslenme sırasında hayvanların vücuduna girmektedir. Et, süt ve yumurtasından yaralandığımız hayvanların kirlenmeden etkilenmesi onların ürünlerini yiyerek beslenen insanlara dolaylı olarak yönelmektedir.

C.3.1.4. İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkisi

Bu konu ile ilgili herhangi bir veriye ulaşılamamıştır.

C.3.2. Yapay Çevreye (Görüntü Kirliliği Üzerine) Etkileri

Eşyalar ve binalar üzerine etkileri günlük yaşamda pek fark edilmemekle birlikte hava kirliliğinin kullandığımız eşyalar, giysiler ve yapılar üzerinde de etkileri vardır. Kirletici gaz ve tozlar havanın nemi ile birleşerek ortamda asidik etkiler yaratır. SO₂ atmosferde veya metal yüzeylerinde sülfürik asit oluşturmak suretiyle metallerin korozyon hızlarının artmasına neden olmaktadır. SO₂'nin yapılar üzerine etkisi, kireçtaşı ile reaksiyona girerek suda çözünebilen, dolayısıyla yapıların zamanla yıpranmasına yol açan maddeleri meydana getirme şeklindedir. Ozonun en önemli etkisi kauçuk materyallerini çatlatma şeklindedir.

KAYNAKLAR :

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2-Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Verileri-2011
- 3-Meteoroloji Bölge Müdürlüğü Verileri-2011
- 4-DHMİ Genel Müdürlüğü Şanlıurfa Meydan Müdürlüğü Verileri -2011
- 5- Şanlıurfa İl Emniyet Müdürlüğü Verileri- 2011

(D). SU

D.1. Su Kaynaklarının Kullanımı

D.1.1. Yer Altı Suları

Tablo-D.1: İlimizdeki Yeraltı Suyu Havzalarının İsimleri, Kapasiteleri ve Kalitesi

Havza Adı	Rezervi (hm ³ /yıl)	Drenaj Alanı (km ²)	Yer Altı Suyu Kalitesi			
			Organik Madde (mg/l) pH	Sertlik Fs ^o	Tuzluluk	(*)
Viranşehir-Ceylanpınar	622.3	3782	0.88-7.12	6.25-8.5	13-44.5	C ₂ S ₁ -C ₃ S ₁
Tektek Dağı	52.5	957	0.88-7.12	6.25-8.5	13-44.5	C ₂ S ₁ -C ₃ S ₁
Harran	360	5022	0.4-7.6	7.1-8.3	15-30	C ₂ S ₁ -C ₃ S ₁
Suruç	50	1378	0.56-3.3	7.3-8.4	11.5-27.5	C ₂ S ₁
Birecik	3.5	584	~0.96	~8.2	~17.5	C ₂ S ₁
Halfeti	7	1041	~0.8	~6.5	~16.7	
Yaylak(Baziki)	13.4	584	~1.2	~7.4	~17.7	C ₂ S ₁
Bozova	5.2	500	~2.2	~7.3	18	
Hilvan	66.9	2444	~0.8	~7.8	~14.5	C ₂ S ₁
Siverek	22	1455	~0.6	~7.6	~18	C ₂ S ₁

(*) ABD Tuzluluk Laboratuvarı Diyagramına göre sınıfı :C₂S₁

Şanlıurfa il genelinin içme ve kullanma su ihtiyacı; mevcut barajlar, yeraltı suları ve göletlerden karşılanmaktadır. Uzun yıllar kuraklık, yağışların yetersiz olması ve derin su kuyuları vasıtasıyla sulu tarım yapılması nedeniyle yeraltı su seviyesinde düşmeler olmuş, bazı derin su kuyuları çalışmaz hale gelmiştir. 1995 yılında Şanlıurfa Tünellerinin faaliyete geçmesiyle Atatürk Barajı'ndan ovaya su verilmiş böylelikle ilk etapta yüzlerce köyde sulu tarıma geçilmiş ve ovadaki taban su seviyesi ve yeraltı su seviyesi yükselmeye başlamıştır. Şanlıurfa il merkezinin içme suyu ihtiyacı Atatürk Barajı Şanlıurfa tünelleri çıkış ağzından alınan su ile Şanlıurfa Belediyesi tarafından yapılmış olan içme suyu pompajı ve arıtma tesisinden sağlanmaktadır. Şehir merkezinin uzun yıllar içme ve kullanma suyu problemi giderilmiştir. Bölgemizin Fırat Nehri hariç 132,35 hm³/yıl yerüstü ve 1845 hm³ /yıl emniyetli yeraltı suyu potansiyeli mevcuttur. Şanlıurfa'daki yeraltı suyu potansiyeli ve dağılımı Tablo-D.2'de verilmiştir.

D.1.2. Jeotermal Kaynaklar

Tablo-D.2: Şanlıurfa'daki Yeraltı Suyu Potansiyeli ve Dağılımı

Ova Adı	YAS Rezervi (hm ³ /yıl)	YAS Tahsisi (hm ³ /yıl)
Mardin-Ceylanpınar	1287	345.92
Harran	360	284.74
Siverek-Hilvan	110	20.68
Suruç	50	30.08
Bozova-Yaylak	34	8.56
Birecik-Halfeti	4	3.23
Toplam	1845 hm ³ /yıl	

Not: Harran Ovasında, Şanlıurfa tüneli vasıtasıyla yapılan yüzey sulaması sonucu tahsis edilen rezervin büyük bir kısmı kullanılmamaktadır.

Karaali Kaplıcaları: Şanlıurfa merkez ilçeye bağlı Karaali köyünün doğusunda açılan su sondaj kuyularından 45-50 C⁰ de sıcak su çıkmaktadır. Sıcak suyun, yağış sularının süzülerekderinlerde jeotermik gradiyan etkisi ile ısınması sonucu oluştuğu düşünülmektedir. Sondaj kuyularından elde edilen sıcak sular yöredeki kaplıca ve seralarda kullanılmaktadır. Yapılan etütler sonucunda bölgede 90.000 dekarlık bir alanın sıcak su rezervini kapsadığı tespit edilmiştir. Suyun debisi 50-60lt/sn' dir.

İstanbul Üniversitesi Tıbbi Ekoloji ve Hidro-Klimatoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Hidroloji ve Biyoloji Laboratuvarlarında yapılan kimyasal ve biyolojik incelemelere göre; su hipertermal (49.1°), akrototermal (total mineralizasyon 1gr/lt.nin altında), kükürtlü (eşik değer üstünde 1.58ppm hidrojen sülfür) bir su özelliğini taşımakta olduğu tesbit edilmiştir.

Termomineral kaynak, kükürtlü kaynak olarak Almanya'daki Oberdorf Kaplıcası (H₂S 1,1ppm) ve Akrototermal su olarak, Bursa Askeri Hastane Kaplıcası suyunu benzemektedir.

Kaplıca suyunun tedavisinde etkili olduğu hastalıklar aşağıda verilmiştir.

- a-Hareket Sistemi Hastalıkları
- b- Sinir Hastalıkları
- c-Psikosomatik Hastalıklar
- d-Dolaşım Sistemi Hastalıkları
- e-Deri Hastalıkları
- f-Jinekolojik Hastalıklar
- g-Şeker Hastalıkları
- h-Yüz Kırışıkları
- ı-Travmatik hastalıklar
- j-Rinit, farenjit, larenjit, kronik bronşit ve bronşektazi

Karaali Kaplıcalarının suyu içildiğinde; metal zehirlenmeleri, hiperürsemi, diabet mellitus, idrar yolu iltihabi, böbrek taşı profilaksisi gibi hastalıklara fayda vermektedir.

D.1.3. Akarsular

İlmiz akarsu yönünden zengin değildir. Fırat Nehri dışında akışı düzenli olan akarsuyu hemen hemen yok gibidir. Bulunanlar ise yalnızca kaynadıkları noktalarda verimli olmaktadır. Bunların çoğu da sel suları niteliğinde olup kışın ve ilkbaharda akan, yazın şiddetli buharlaşma sonunda kuruyan bir özelliğe sahiptirler. Ayrıca kalkerli arazi özelliği olduğundan satırlarda akarsu meydana gelmesi zordur. Akarsular ile ilgili bilgiler konu başlıkları şeklinde aşağıda açıklanmıştır.

Fırat Nehri Havzası: Siverek ilçesinin Dağbaşı Nahiyesi'ne bağlı Maktelen Geçidi civarında Şanlıurfa il sınırlarına giren Fırat Nehri, Gaziantep ile sınırı boyunca devam edip Suriye topraklarına geçmektedir. Birecik ilçesindeki debisi 1500 m /sn'dir. Fırat Nehri'nin il topraklarında uzunluğu 270 km.dir. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Toroslar'daki karların erimesiyle su seviyesi yükselir. Su kalitesine ilişkin parametrelere ulaşılammış olmakla beraber, Şanlıurfa il merkezi, Halfeti ve Birecik İlçeleri ile birlikte Gaziantep'e bağlı Nizip ilçesi de içme ve kullanma suyunu bu nehir üzerinde bulunan baraj göllerinden temin etmektedir. Ayrıca nehrin suyu, inşa edilen iki adet tünel ile Harran Ovası ve çevresine suyu ulaştırmıştır.

Fırat nehrinin üzerinde Siverek ve Hilvan ilçe sınırları dahilinde Adıyaman iline ulaşım sallar ve feribotlarla sağlanmaktadır. Türkiye'nin en uzun köprülerinden birisi olan Birecik Köprüsü bu nehir üzerindedir. Ayrıca yöre halkı tarafından tarımsal sulamada yapılmaktadır.

Cülap Suyu: Şanlıurfa'nın Kabahaydar Bucağı'na bağlı Edene Köyü ile Diphisar Bağlarından çıkar. Daha sonra bir iki kaynak daha aldıktan sonra Cülap Suyu adını alır. Daha sonra da Harran'ın kuzeyinden geçen Belih çayını da alarak Fırat'a dökülür. Uzunluğu 60 km'dir.

Habur Suyu: Habur suyu Viranşehir'in kuzeydoğusunda Karacadağ eteklerinde doğar. Bundan sonra iki kol halinde güneydoğuya yönelir ve Zerka ile Çağçağ çaylarını da sularına katar.Fırat nehrinin önemli kollarından olup uzunluğu 350km dir.

Belih Suyu: Şanlıurfa Harran ilçesinin güneyinde, Akçakale ve Aynelarus yakınlarında doğan bu Tektak Dağlarından kaynaklanan sular ile birleşir.Suriye sınırını geçtikten sonra Fırat Nehrine katılır.

Bunların dışında pek fazla önemli olmamakla beraber Karakoyun, Aligör, Yukarı Koymat, Gölpınar, Çamurlu, Cavsak, Karaköprü ve Tülmen dereleri ile Direkli Suyu, Süleyman Pınarı bulunmaktadır.Bu akarsuların birçoğu kış ve ilkbaharda akan yaz aylarında kuruyan muvakkat rejimli akarsulardır. DSİ XV Bölge Müdürlüğü tarafından ölçülen Akarsuların Adları, buldukları Yerler ve Ortalama Debileri Tablo D. 3'de verilmiştir.

***Not:**Tabloda belirlenen akarsu kaynakları çiftçilerce tarla ve bahçe sulamasında kullanılmaktadır.

Tablo-D.3:Şanlıurfa Dereleri Yıllık Ortalama Debileri ve Hacimleri

SIRA	DERE ADI	YILLIK ORTLAMA DEBİ (m ³ /s)	YILLIK ORTLAMA HACİM (hm ³)
1	EDENE CULLAP DERESİ	0.070	2.2
2	BALIKLI GÖL	0.104	3.3
3	ATATÜRK BARAJI ÇIKIŞ	789.500	24,897.7
4	DİPHİSAR DERESİ	0.050	1.6
5	DİREKLİ KAYNAĞI	0.001	0.0
6	HACIHİDİR DERESİ	0.116	3.7
7	HACIKAMİL DERESİ	0.109	3.4
8	CEHENNEM DERESİ	0.170	5.4
9	HABUR DERESİ DUALİ KÖPRÜSÜ	0.070	2.2
10	HABUR DERESİ DDY SINIR KÖPRÜSÜ	0.040	1.3
11	VARLIALAN CULLAP	2.100	66.2
12	ARICAN ANA TAHLİYE KANALI	10.000	315.4

D.1.4. Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlimiz merkezinin güney batısında Tıfildar Tepesi ile Kale Tepe'nin arkasındaki çanaklar içerisinde oluşmuş ve yöre halkınca kutsal sayılan Balıklı göl olarak bilinen Halill'ür-Rahman ve Anzilha Gölleri ile Edene ve Büyük göller doğal olarak oluşmuştur. Atatürk, Birecik ve Hacıhıdır Baraj Gölleri ise suni olarak oluşturulmuş göllerimizdir. Bu

baraj göllerinden elektrik üretimi, içme ve kullanma suyu ile tarımda sulama suyu olarak faydalanılmaktadır. Bu göllere ilişkin kalite parametrelerine ulaşamamıştır.

Halil-ür Rahman Gölü: Uzunluğu 150 m ve eni 30 m ebadında olup ve derinliği 1-3 m arasında değişmektedir. İçerisinde Şanlıurfa'yı temsil eden balıklar yaşamakta olup göldeki balıklar halk tarafından kutsal kabul edilerek yenilmemekte ve korunmaktadır. Bu balıklar sazan cinsinden olup, efsanelere konu olmuşlardır.

Aynizeliha Gölü: Şanlıurfa il merkezinde Gölbaşı'nda bulunan bu göl Halil-ür Rahman gölü ile aynı efsaneyi paylaşmaktadır. Gölün kızunluğu 50 m. eni ise 30 m., derinliği de 1-4 m.dir. Yer altı suları ile beslenen gölün suyu path olup, içerisinde tıpkı Halil-ür Rahman Gölü'nde balıklar gibi efsanelere konu olmuş 15-40 cm boyunda balıklar yaşamaktadır.

Atatürk Baraj Gölü: Türkiye'de sulama hidroelektrik üretimi için şimdiye kadar yapılmış en büyük barajdır. Atatürk Baraj gölü hakkındaki teknik bilgiler de Tablo-D.4'de verilmiştir. Atatürk Baraj Gölü yapılırken 1 ilçe 34 köy 85 mezra su altında kalmıştır.

Barajlar

Atatürk Barajı: Yurdumuzda yapımı tamamlanan en büyük barajdır. Kaya dolgu tipindedir. Nehir tabanından yüksekliği 169 m olan Atatürk Barajı, dünyada dolgu tipindeki barajlar arasında dokuzuncu, gövde dokusu bakımından üçüncü ve baraj gölünde biriktirecek su hacmi bakımından on beşinci, 2400 MW kurulu gücü ile hidroelektrik santraller açısından dünyanın 23. sırasında yer almaktadır.

Şanlıurfa-Harran-Ceylanpınar ve Mardin Ovalarına 26.400 m uzunluğundaki iki adet T₁-T₂ tünelleriyle su akıtılmaktadır. Bu tünellerin her biri 7.62 m çapındadır. Atatürk Barajının yüzölçümü 817 km'dir. Minimum depolama hacmi 37.7 km³ 'tür. Toplam depolama hacmi ise 48,7 km³ 'tür. Atatürk Barajından enerji üretimi sulamadan önce 8.9 X 10⁹ Kwh/yıl, sulamadan sonra 8.1X10⁹Kwh/yıl'dır.

Barajlardan sulama amaçlı kullanılan su miktarı, Yaslıca Tünellerinden 21.17 m³ /sn Şanlıurfa Tünellerinden 21.17 m³/sn'dir. Baraj gölü çevresindeki sulamalarla birlikte toplam 882.380hk alan sulanacaktır. Atatürk Barajı ile ilgili bilgiler ve Atatürk Barajından bir görünüm Şekil-D.1'de verilmiştir.

Atatürk Barajı	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Bozova İlçesinin Takriben 24 km. Kuzeybatısında
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama, Enerji ve veçme Suyu
	İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1981-1992
	Gövde Dolgu Tipi	Kil Çekirdeği Kaya Dolgu
	Gövde Hacmi	84,5 hm ³
	Yükseklik(Talvegden)	169m
	Normal Su Kotunda Göl Hacmi	48,700 hm ³
	Normal Su Kotunda Göl Alanı	817 hm ³
	Sulama Alanı	---
	Güç	2 400 MW
	Yıllık Üretim	8 900 GWh

Şekil-D.1:Atatürk Barajından Bir Görünüm ve Barajı ile İlgili Veriler.

Birecik Barajı:Fırat Nehri üzerinde inşa edilmiş olup kaya dolgu tipindedir. Enerji ve sulama amaçlı olarak inşa edilmiştir. Birecik Barajı ile ilgili teknik bilgiler ve Birecik Barajından bir görünüm Şekil-D.2'de verilmiştir.

Birecik Barajı	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Birecik İlçesi
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama ve Enerji
	İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1993-2000
	Gövde Dolgu Tipi	Beton+Kaya
	Gövde Hacmi	9,2 hm ³
	Yükseklik(Talvegden)	53,50
	Normal Su Kotunda Göl Hacmi	1,220,20 hm ³
	Normal Su Kotunda Göl Alanı	56,25 km ²
	Sulama Alanı	92 700 ha
	Güç	672 MW
	Yıllık Üretim	2518 GWh

Şekil-D.2:Birecik Barajından Bir Görünüm ve Barajı ile İlgili Veriler.

Karkamış Barajı:Güneydoğu Anadolu Projesi'nin bir bölümünü teşkil eden, sınır Fırat Projesi'nin ikinci ünitesi olan Karkamış Barajı ve HES Tesisi, Fırat Nehri üzerinde, Suriye Sınırı'na 4.5 km. mesafede, kil çekirdekli dolgu tipinde ve Türkiye'de nehir santrali tanımıyla gerçekleştirilen ilk uygulamadır. 189 MW Kurulu gücündeki santralin yılda 652,5 GWh enerji üretmesi hedeflenmiştir. Enerji üretmekte olan barajın, baraj rezervuar alanı sağ ve sol sahil koruma seddeleri de yapılarak, 336 m. kotunda olan baraj gölünün işletme kotu 340 m.'ye çıkarılarak, baraj gölü altında kalan mesken ve 433 hektar tarım arazisinin korunması amaçlanmıştır. Yüksel İnşaat'ın; Temelsu ve Avusturya firmaları Va Tech Elin, Voith Hydro, Verbundplan ile uluslararası konsorsiyum oluşturarak inşasını gerçekleştirdiği Karkamış Barajı ve HES Tesisi'nin kret kotu 344 m., kret uzunluğu 1,647 m., toplam dolgu hacmi 2,100,000 m³'tür. Boru (bulb) tipindeki türbinlerin herbirinin gücü 32 MW'dır.

Karkamış Barajı ve HES	Barajın Yeri	Gaziantep
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Enerji+Taşkın Kontrol
	İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1996-2000
	Gövde Dolgu Tipi	Zonlu Dolgu
	Gövde Hacmi	2,10 hm ³
	Yükseklik(Talvegden)	21,20 m
	Normal Su Kotunda Göl Hacmi	157,00 hm ³
	Normal Su Kotunda Göl Alanı	28,40 km ²
	Sulama Alanı	-ha
	Güç	189 MW
	Yıllık Üretim	653 GWh

Şekil-D.3: Karkamış Barajından Bir Görünüm ve Barajı ile İlgili Veriler.

Hacıhıdır Barajı: Toprak dolgu tipindedir ve sulama amaçlı olarak Çam çayı üzerinde inşa edilmiştir. Hacıhıdır Barajı ile ilgili bilgiler ve Hacıhıdır Barajından bir görünüm Şekil-D.4'te verilmiştir.

Hacı Hıdır Barajı	Barajın Yeri	Şanlıurfa İli Siverek İlçesinin Güneyinde Bulanan ve Fırat nehrine bağlanan şehir çayı üzerinde ilçeye 13 km uzaklıkta bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Hacıhıdır
	Amacı	Sulama
	İnşaatın (Başlama-Bitiş) Yılı	1985-1989
	Gövde Dolgu Tipi	Kaya Dolgu
	Gövde Hacmi	1,52 hm ³
	Yükseklik(Talvegden)	36,4 m
	Normal Su Kotunda Göl Hacmi	62,60 hm ³
	Normal Su Kotunda Göl Alanı	4,40 km ²
	Sulama Alanı	2,080 ha
	Güç	--
	Yıllık Üretim	--

Şekil-D.4: Hacı Hıdır Barajından Bir Görünüm ve Barajı ile İlgili Veriler.

Şanlıurfa HES	Yeri	Şanlıurfa-Mardin karayolunun yaklaşık 10. km'sinde Mardin köprüsünün mansabında bulunmaktadır.
	Akarsuyu	Fırat
	Amacı	Sulama, Enerji
	inşaatın (başlama-bitiş) yılı	2001 – 2005
	Santral tipi	Francis Türbin
	Ünite sayısı	2
	Güç	52 MW
	Yıllık Üretim	124 GWh

Şekil-D.5: Şanlıurfa HES'den Bir Görünüm ve HES ile İlgili Veriler.

D.1.5. Denizler

İlimizin her hangi bir denize kıyısı bulunmamaktadır.

D.2. Doğal Drenaj Sistemleri

A. Akarsular ve Diğer Yerüstü Suları İçin

İlimiz sınırları içinde bulunan akarsular ve diğer yer üstü suları yıl içinde kurak aylarda beslenememektedir. Mevsimsel olarak (yaz ve sonbahar) taşıdıkları su miktarları ve su seviyelerinde büyük düşüşler meydana gelmektedir. Bu çerçevede ilimiz sınırları dahilinde bulunan akarsular ve diğer yer üstü suları ile ilgili DSİ XV Bölge Müdürlüğü tarafından ölçülen su kaynaklarının adları, buldukları yerler ve ortalama debileri Tablo D.3'te verilmiştir.

B. Yeraltı Suları İçin

Şanlıurfa ili sınırları içinde bulunan jeolojik yapı; Kretase Yaşlı Karbonat İstifi, Paleosen Yaşlı Marn (ep), Eosen Yaşlı Kireçtaşı (e,e2), Miyosen Yaşlı Genç Karbonat İstifi (m), Miyosen Yaşlı Kil, Pliyosen Yaşlı Kil, Kum ve Çakıl (pl) ve. Pliyosen Yaşlı Bazalt(P)'tan oluştuğu için yeraltı suları yağıştan ve yüzeysel akıştan süzülmeyle oluşmaktadır. İlimizde bulunan yeraltı su havzaları, rezervleri ve drenaj alanları Tablo-D.4'de verilmiştir.

Tablo-D.4:İlimizde Bulunan Havzalar, Rezervleri ve Drenaj Alanları

HAVZA ADI	REZERVİ (hm ³ /yıl)	DRENAJALANI (km ²)
Viranşehir-C eylanpınar	622.3	3782
Tektek Dağı	52.5	957
Harran	360	5022
Suruç	50	1378
Birecik	3.5	584
Halfeti	7	1041
Yaylak(Baziki)	13.4	584
Bozova	5.2	500
Hilvan	66.9	2444
Siverek	22	1455

D.3. Su Kaynakların Kirliliği ve Çevreye Etkileri

D.3.1. Yer altı Suları ve Kirlilik

Şanlıurfa İl Sınırları İçerisindeki Yeraltı Suları kalitesi ile ilgili D.S.İ. 15. Bölge Müdürlüğü tarafından yapılan ölçüm sonuçları Tablo-D.1'de verilmiştir. Yeraltı suları yağıştan ve yüzeysel akıştan süzülmeyle oluşmaktadır.Şanlıurfa Merkez ilçeye bağlı Karaali köyünün doğusunda açılan sondaj kuyularından 45-50 °C'de sıcak su çıkmaktadır. Sıcak suyun, yağış sularının süzülerek derinlerde jeotermik gradiyan etkisi ile ısınması sonucu oluştuğu düşünülmektedir.

Kimyasal gübrelerin bilinçsizce ve aşırı kullanımı zamanla toprağı çoraklaştırmakta, bunun sonucunda hem toprağın verimi düşmekte, hem de yeraltı sularına sızması ve yüzey su akışlarıyla birlikte yerüstü sularına karışması neticesinde su kirliliğine sebep olmaktadır.

D.3.2. Akarsularda Kirlilik

Özellikle ilçe belediyelerimizin çoğunluğunda arıtma tesisi olmadığı için atık sular en yakın akarsu veya dereye deşarj edilmektedir. Alıcı ortamda mevcut olan ekolojik denge bozulmakta, bitkiler ve hayvanlar olumsuz yönde etkilenmektedir.

Akarsuların kirliliğinin önlenmesi için Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde denetimler yapıp, ilgililerin gerekli tedbirleri almaları için çalışmalar yaptırılmaktadır.

D.3.3. Denizlerde Kirlilik

İlimizin her hangi bir denize kıyısı bulunmamaktadır.

D.4. Su ve Kıyı Yönetimi, Strateji ve Politikaları

2872 Sayılı Çevre Kanununun Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinin 16, 17, 18, 19, ve 20. maddeleri çerçevesinde denetlenerek konu ile ilgili 65 tane villa yıkılmış olup iki adet yapının yıkım kararı alınmıştır. Denetimlere devam edilmektedir.

D.5. Su Kaynaklarında Kirlilik Etkenleri

2872 Sayılı Çevre Kanununun Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği doğrultusunda denetimlere devam edilmektedir. Bu bölüme ait alt başlıklarla ilgili yeterli bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.1. Tuzluluk

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.2. Zehirli Gazlar

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.3. Azot ve Fosforun Yol Açtığı Kirlilik

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.4. Ağır Metaller ve İz Elementler

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5. Zehirli Organik Bileşikler

D.5.5.1.Siyanürler

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5.2.Petrol ve Türevleri

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5.3.Polikloro Naftalinler ve Bifeniller

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5.4.Pestisitler ve Su Kirliliği

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5.5.Gübreler ve Su Kirliliği

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.5.6. Deterjanlar ve Su Kirliliği

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.6. Çözünmüş Organik Maddeler

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

D.5.7. Patojenler

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşlamamıştır.

D.5.8. Askıda Katı Maddeler

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşlamamıştır.

D.5.9. Radyoaktif Kirleticiler ve Su Kirliliği

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşlamamıştır.

KAYNAKLAR:

- 1- İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- şanlıurfa Çevre ve şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3-DSİ XV. Bölge Müdürlüğü Verileri-2011

(E) TOPRAK VE ARAZI KULLANIMI

E. Toprak ve Arazi Kullanımı

E.1.Genel Toprak Yapısı

İklim, topografya ve ana kaya farklılıkları nedeniyle Şanlıurfa'da çeşitli büyük toprak grupları oluşmuştur. Bu toprak gruplarının çeşitleri, özellikleri ve kapladığı alanlar aşağıda verilmiştir.

Alüviyal Topraklar: Bu topraklar, akarsular tarafından taşınıp depolanan materyaller üzerinde oluşan (A) C profilli genç topraklardır. Mineral bileşimleri akarsu havzasının litolojik bileşimi ile jeolojik periyotlarda yer alan toprak gelişimi sırasındaki erozyon ve birikme devrelerine bağlı olup heterojendir.

Profillerinde horizonlaşma ya hiç yok ya da çok az belirgindir. Buna karşılık değişik özellikli katlar görülür. Alüvyal topraklar, bünyelerine veya buldukları bölgelere yahut evrim devrelerine göre sınıflandırılırlar. Bunlarda üst toprak, alt toprağa belirsiz olarak geçiş yapar. İnce bünyeli ve taban suyu yüksek oranlarda geçirgenlik azdır. Yüzey nemli ve organik maddece zengindir. Alt toprakta hafif seyreden bir indirgenme olayı hüküm sürer. Kaba bünyeliler iyi drene olduklarından yüzey katları çabuk kurur. Üzerlerindeki bitki örtüsü iklime bağlıdır. Buldukları iklime uyabilen her türlü kültür bitkisinin yetiştirilmesine elverişli topraklardır.

Alüvyal topraklar Şanlıurfa ilinde daha çok Fırat Nehri ile diğer küçük akarsular boyunca uzanmaktadır. Toplam alanları 7070 hektardır. Bunun 6188 hektarı I.sınıf, 882 hektarı 2.sınıf arazilerden oluşmaktadır.

Kolüvyal Topraklar: Genellikle dik eğimli kesimlerin eteklerinde ve vadi ağızlarında yer alırlar. Yerçekimi, toprak kayması, yüzey akışı ve yan derelere taşınarak biriken materyallerin üzerinde oluşmuş (A) C profilli genç topraklardır. Ayrıca, özellikleri bakımından daha çok çevredeki yukarı arazi topraklarına benzeseler de ana materyalde derecelenme ya hiç yok ya da yetersizdir. Profilde yağışın ya da yüzey akışının yoğunluğuna ve eğim derecesine göre değişik parça büyüklüğü içeren katlar görülür. Bu katlar alüvyal topraklarda olduğu gibi birbirlerine paralel durumda olmayıp düzensizdir. Dik kesimler ve vadi ağızlarında bulunanlar çoğunlukla az topraklı olup molozlar içerirler. Yüzey akış hızının azaldığı oranda parçaların çapları küçülür. Eğimin çok azaldığı yerlerde parçacıklardaki küçülme alüvyon parçaların düzeyine geldiğinden bu gibi yerlerde kolüvyal topraklar geçişli olarak alüvyal topraklara karışır. Bunlarda eğim tek tip olup materyalin geldiği yöne doğru artmaktadır. Arasına taşkına maruz kalırlarsa da eğim ve bünye nedeniyle drenajları iyidir. Tuzluluk ve sadıklık gibi sorunları yoktur.

Kolüvyal topraklar Merkez, Akçakale, Bozova, Harran, Hilvan ve Siverek ilçelerinde görülür. Yağışın yeterli olması veya sulanmaları halinde verimleri yüksektir. Toplam alanları 16.246 hektardır. Bunun 6.798 hektarı I.sınıf, 5.272 hektarı II. sınıf, 4.123 hektarı III. sınıf ve 53 hektarı IV. sınıftır.

Kahverengi Orman Toprakları: Kahverengi Orman Toprakları kireççe zengin ana kaya üzerinde oluşur. Profilleri A (B) C şeklinde olup horizonlar birbirlerine tedrici geçiş yapar. A horizonu çok gelişmiş olduğundan iyice belirgindir. Koyu kahverengi ve dağılgandır. Gözenekli veya granüller bir yapıya sahiptir. Reaksiyonu bazen kalevi bazen de nötr'dür. B horizonunun rengi açık kahverengi ile kırmızı arasında değişir. Reaksiyonu A

horizonundaki gibidir. Yapı granüller veya yuvarlak köşeli bloktur. Çok az miktarda kil birikmesi olabilir. Horizonun alt kısmında CaCO₃ bulunur.

Kahverengi Orman Toprakları genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşur. Bunlarda etkili olan toprak oluşum işlemleri kalsifikasyon ve biraz da podzollaşmadır. Drenajları iyidir. Çoğunlukla orman ve yeşil otlak olarak kullanılırlar. Tarıma alınmış alanların verimleri iyidir.

Bu topraklar Siverek ilçesinde bulunmaktadır. Eğimleri genellikle dik ve çok diktir. Buna bağlı olarak derinlikleri sığ ve çok sığdır. İldeki toplam alanları 11.560 hektar olup, bunun 2.889 hektarı IV. sınıf, 3.919 hektarı VII. sınıf arazilerdir.

Kahverengi Toprakları: Çeşitli ana maddelerden oluşan ABC profilli topraklardır. Oluşumlarında kalsifikasyon rol oynar. Bu işlem sonucu profillerinde çok miktarda kalsiyum bulunur. Erozyona uğrayanlarda A ve C horizonları görülür. Doğal drenajlar iyidir. A1 horizonu kahverengi veya grimsi kahverengi, 10-15 cm kalınlığında ve granüler yapıdadır. Organik madde içeriği ortadır. Reaksiyonu nötr veya kalevidir. B horizonu açık kahverengiden koyu kahverengiye değişir. Kaba yuvarlak köşeleri blok yapıdadır. Bu horizon tedrici olarak soluk kahverengiveya grimsi çok kireçli ana maddeye geçiş yapar. Kahverengi topraklarda bütün profil kireçlidir. B horizonunun altında beyazımsı ve çoğunlukla sertleşmiş kireç birikme katı bulunur. Bunun altında yazın uzun periyotlar kuru kalır. Bu periyotlarda kimyasal ve biyolojik etkinlikler yavaştır.

Kahverengi topraklar Merkez, Akçakale, Birecik, Bozova, Hilvan, Siverek ve Suruç ilçelerinde görülmektedir. Toplam alanları 154.684 hektar olup, bunun 27.731 hektarı I.-IV. sınıflarda, toprak işlemeli tarıma uygun 126.955 hektarı ise VI. ve VII. sınıf arazilerdir. Kahverengi topraklar Şanlıurfa arazilerinin % 8'ini oluşturmaktadır.

Kırmızımsı Kahverengi Topraklar: Solum rengi hariç, hemen hemen bütün özellikleri kahverengi toprakların aynı veya benzeridir. A horizonu tipik olarak kırmızımsı kahverengi daha ağır bünyeli ve oldukça sıkıdır. B horizonu altında CaCO₃ birikme horizonu bulunur. Beyazımsı renkli olan bu horizon yumuşak veya çimentolaşmış olabilir. Kırmızımsı kahverengi topraklar çeşitli ana maddeler üzerinde oluşur. Doğal bitki örtüsü uzunca otlar ve çalılardır. Doğal drenajları iyidir.

Bu topraklara Şanlıurfa'nın bütün ilçelerinde rastlanmaktadır. Eğilimleri orta, sığ ve çok sığdır. İl genelindeki toprakların % 77'si bu grupta yer almaktadır. Kırmızımsı kahverengi toprakların toplam alanı 1.268.154 hektar olup, bunun % 65'i toprak işlemeli tarıma uygun, % 35'i ise VII. sınıf arazilerdir.

Bazaltik Topraklar: Bu toprakların özellikleri bir dereceye kadar benzer iklim koşullarında kireç taşı üzerinde oluşmuş topraklarınkine benzemektedir. Bu topraklar genellikle orta derin veya sığdır. Ağır killi topraklardır ve profilleri iyi gelişmemiştir. A horizonunun yapısı granülerden bloka kadar değişir. B horizonu genellikle daha ağır bünyeli ve blok yapıdadır. Bazaltik topraklarda genellikle kireç bulunmaz, reaksiyon nötr ile orta kalevi arasında değişmektedir. Fiziksel özellikleri kötü olduğundan verimleri düşer.

Şanlıurfa'da bu topraklar Merkez Ceylanpınar, Hilvan, Siverek ve Viranşehir ilçelerinde görülmektedir. Eğilimleri dik ve çok dik buna bağlı olarak derinlikleri sığ ve çok sığdır. 423.359 hektarlık yüzölçümleri ile ilde % 34'lük yer tutan bazaltik toprakların % 65'i toprak işlemeli tarıma uygun olup, % 35'i çayır-mera arazisidir.

Çıplak Kaya ve Molozlar: Üzerinde toprak örtüsü bulunmayan parçalanmamış veya kısmen parçalanmış sert kaya ve taşlarla kaplı sahalardır. Genellikle bitki örtüsünden

yoksundurlar. Bazen arasında toprak bulunan kaya çatlaklıkları veya topraklı küçük ceplerde yetişen çok seyrek orman ağaçları, çalı ve otlar bulunabilir.

Şanlıurfa'da bu tip arazilerin alanı 21.991 hektar olup, il genel yüzölçümünün % 1,7'sini oluşturlar.

Irmak Taşkın Yatakları: Akarsuların normal yatakları dışında feyazen halinde iken yayıldıkları alanlardır. Genellikle kumlu, çakıllı ve molozlu malzeme ile kaplıdır. Taşkın suları ile sık sık yıkanmaya maruz kaldıklarından toprak materyali ihtiva etmezler ve bu nedenle arazi tipi olarak nitelendirilirler. Tarıma elverişli olmadıkları gibi üzerinde doğal bitki örtüsünde yoktur. Şanlıurfa'da bu tip arazilerin alanı 2.675 hektar olup, il genel yüzölçümünün % 0,2'sini meydana getirirler.

Şanlıurfa il genelinde; toprağın bünyesi, reaksiyonu ve toplam tuz, kireç ve organik madde miktarları gibi genel toprak yapısına dair bilgiler Tablo-E.1'de verilmiştir.

Tablo-E.1. İlçeler İtibariyle Büyük Toprak Gruplarının Alansal Dağılımı (ha)

İlçe Adı	Alevyal Topraklar	Kolüvyal Topraklar	Kırmızı Kahverengi Topraklar	Bazaltik Topraklar	Su Yüzeyi	Irmak Yatağı	Çıplak Kaya ve Moloz lar	Kahverengi Orman Toprakları	Kahverengi Toprakları	TOPLAM
Merkez		11 758		63 395	334 440	5 317		445		415 355
Akçakale		343		20 759	82 029					103 131
Birecik	3 357			46 459	35 843		480	770	924	87 833
Bozova	2 342	1 384		13 862	130 711		1 167	1 831	655	151 952
C. pınar					179 791	780				180 571
Halfeti	153				54 770		37	8 004	465	63 429
Harran		2 488			83 182					85 670
Hilvan	1 218	113		592	100 721	26 608	813		496	130 561
Siverek		160	11 560	5 991	51 328	314853	178	6 290	976	391 336
Suruç				3 626	70 123					73 749
V. şehir					138 026	75 801		4 651		216 478
Toplam	7 070	16 246	11 560	154 684	1 260 964	423359	2 675	21 991	3 516	1 902065

E.2. Toprak Kirliliği

E.2.1. Kimyasal Kirlenme

2010 yılında Bozova Devkil Köyünde yaşanan Petrol Boru hattındaki patlama sonucu toprakta petrol kirliliği meydana gelmiştir. Petrol ile kontamine olmuş toprak yüzeyden alınarak bertaraf tesisine gönderilmiştir.

E.2.1.1. Atmosferik Kirlenme

Herhangi bir veri bulunmamaktadır.

E.2.1.2. Atıklardan Kirlenme

Herhangi bir veri bulunmamaktadır.

E.2.2 Mikrobiyal Kirlenme

Herhangi bir veri bulunmamaktadır.

E.3. Arazi
E.3.1. Arazi Varlığı
E.3.1.1. Arazi Sınıfları

Şanlıurfa il genelinin arazi kullanım kabiliyet sınıflamasına göre dağılımı, arazilerin kullanım kabiliyet sınıfları, büyük toprak gruplarının alansal dağılımı, kapladığı alanlar ve yüzdeleri Tablo-E.2 Tablo-E.3'de verilmiştir.

Tablo-E.2. İl ve İlçe Arazilerinin Kabiliyet Sınıflamasına Göre Dağılımı.

İLÇELER	Yüzölçümü (ha)	Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfı								Su Yüzeyleri
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Merkez	41.535,5	93 606	28 030	40 613	38 551	-	31 706	182 404	445	-
Akçakale	10.313,1	54 471	2 228	22 470	3 548	-	3 947	16 467	-	-
Birecik	8.783,3	10 540	8 707	14 120	5 809	-	19 783	26 700	1 250	924
Bozova	15.195,2	26 001	7 959	20 973	19 191	-	16 976	57 199	2 998	655
C.pınar	18.057,1	96 457	9 590	29 604	9 898	-	3 807	31 215	-	-
Halfeti	6.342,9	1 251	7 508	10 599	3 851	-	4 303	27 411	8 041	465
Harran	8.567,0	40 433	1 731	11 494	8 888	-	4 560	18 564	-	-
Hilvan	13.056,1	34 658	29 982	6 224	19 312	81	16 533	22 462	813	496
Siverek	39.133,6	29 944	103691	51 172	60 739	184	26 773	111389	6 468	976
Suruç	7.374,9	38 751	11 202	6 191	3 412	-	3 342	10 851	-	-
V. şehir	21.847,8	74 548	15 277	32 299	21 680	-	3 081	66 942	4 651	-
TOPLAM	190.206,5	500660	225 05	245759	194879	265	134811	571604	24666	3516

Tablo-E.3. İl Genelinde Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları.

Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfı	1968	1983
I	454.219	500.660
II	234.903	225.905
m	249.572	245.759
IV	239.908	194.879
V	39	265
VI	134.005	134.811
VII	564.693	71.604
VIII	24.628	28.182

Arazi sınıflarının tespit ve değerlendirilmesi için, gerek etütlerden, gerekse alınan numunelerin analizleri sonucu tespit edilen toprak özelliklerinin çeşitli yönlerden değerlendirilip derecelendirilmeleri yapılmaktadır. Yararlanma olarak da adlandırılan bu derecelendirmeler toprak raporu ve haritalardan çeşitli kurum, kuruluş ve meslek gruplarının yararlanmalarını sağlar. Değişik topraklar ve kullanma amaçları olduğundan, yorumlamalar da değişik amaçlarla yapılmaktadır. Bu yorumlamalardan biri olan arazi kullanma kabiliyeti sınıflaması daha çok tarımsal amaçla yapılan bir yorumlama şeklindedir. Arazi kullanma kabiliyeti sınıflamasında toprak gruplandırılması

(1) kabiliyet birimi, (2) kabiliyet alt sınıf, (3) kabiliyet sınıfı olmak üzere üç kategoride yapılmaktadır. Kabiliyet birimi, kültür bitkileri için uygulanan toprak idare sistemlerine hemen hemen aynı derecede karşılık veren toprakların bir arada

gruplandırılmalarıdır. Bu değerlendirmede değerlendirmeye esas olan etütlerin ayrıntısı yeterli olmadığından, kabiliyet birimlerine göre gruplandırma yapılmamıştır. Kabiliyet alt sınıfı, tür ve aynı şiddet derecesindeki sınıflandırma ve zararları ihtiva eden kabiliyet birimlerinin gruplandırılmasıdır. Yorum için yapılan değerlendirmelerde etkin olan sınırlandırma ve zararlar (1), erozyon zararı -e, (2) yaşlılık -w, (3) bitki kök bölgesindeki toprak sınırlandırmaları-s, (4) iklim -C'dir. Bu sınırlandırmalardan iklim faktörü dikkate alınmamıştır. Kullanma kabiliyeti sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar sınırlandırmaları I.sınıftan VII. sınıfa doğru giderek artmaktadır. İlk dört sınıf arazi, iyi bir toprak idaresi altında, yöreye adapte olmuş kültür bitkileri ile orman mera ve çayır bitkilerini iyi bir şekilde yetiştirme tekniğine sahiptir. V., VI., VII.sınıflar adapte olmuş yerli bitkilerin gelişmesine elverişlidir. Bunlardan V. ve VI. sınıflarda toprak ve su koruma önlemleri alındığı takdirde bazı özel bitkiler de yetiştirilebilir. VIII. sınıf arazilerde çok etkin ve pahalı ıslah çalışmaları ile ürün alınabilirse de, mevcut piyasa koşullarında elde edilerek ürün yatırım harcamalarını karşılayamaz.

Sınıf I: Bu sınıf toprakların, kullanılmalarını kısıtlayan, hafif derecede bir veya iki sınıf sınırlandırması olabilir. Topografyaları hemen hemen düzdür. Su ve rüzgâr erozyonu zararı yok veya çok azdır. Toprak derinliği fazla drenajı iyidir. Tuzluluk, sadıklık (alkalilik) ve taşlılık gibi sorunları yoktur. Su tutma kapasiteleri yüksek ve verimlilikleri iyidir. Gübrelemeye iyi cevap verirler. Çok üretken olup, geniş bir bitki seçim aralığına sahiptirler. Kültür bitkileri yetiştirilmesinde olduğu kadar çayır, mera ve orman içinde güvenli olarak kullanılabilirler. Topraklar kolay işlenmekte olup, gübreleme, kireçleme, yeşil gübreleme, bitki artıkları ve hayvan gübrelerinin toprağa verilmesi, adapte olmuş bitkilerin münavebeye alınması gibi, olağan amenajman işlemlerinden bir veya birkaçının uygulanmasına ihtiyaç gösterirler.

Birinci sınıf arazilerin yayılma alanı toplam 500.660 hektar olup, il yüzölçümünün % 26'sını teşkil etmektedir. Bu sınıf arazilerinin % 90,3'ü kırmızımsı kahverengi % 6'sı bazaltik, % 1,2' si Alüvyal, % 1,3'ü Kolüvyal, % 1,2'si kahverengi büyük toprak grubunda yer almaktadır. Şanlıurfa'da I.sınıf arazilerin % 98,5'inde eğim % 2'den az, % 1,5'inde ise % 3-6 arasındadır. Toprak derinliği % 76'sında derin, % 23,4'ünde orta, % 0,6'sında ise sığdır. Bu arazilerin 192.676 hektarı nadaslı kuru tarım, 655 hektarı yetersiz sulu tarım, 4988 hektarı kuru bağ, 189 hektarı sulu bahçe, 5057 hektarı Antepfıstığı, 8 hektarı Turunçgil, 315 hektarı orman, 3477 hektarı yerleşim alanı olarak kullanılmaktadır.

Sınıf II: Bu sınıftaki topraklar kötüşmeyi önlemek veya toprak işleme sırasında hava ve su ilişkisini iyileştirmek için yapılan koruma uygulamalarını içeren dikkatli bir toprak idaresini gerektirir. Sınırlandırmalar az ve uygulamaca kolaydır. Bu topraklar kültür bitkileri, çayır, mera ve orman için kullanılabilir, bu sınıftaki toprakların sınırlandırmaları (1) hafif eğim, (2) su ve rüzgar erozyonunun orta derecedeki erozyonun olumsuz etkileri (3) idealden daha az toprak derinliği (4) biraz elverişsiz toprak yapısı ve işlenebilirliği, (5) hafiften ortaya kadar değişen kolayca düzeltilebilen, fakat yine de görülebilir. Tuzluluk veya sadıklık, (6) arasıra görülen taşkın zararı, (7) drenajla düzeltilebilir. Fakat sürekli olarak orta derecede bir sınırlandırma şeklinde var olan yaklaşık ve (8) toprak kullanma ve idaresi üzerindeki hafif iklimsel sınırlandırmaların tek tek veya kombinasyon şeklindeki tetkiklerini içerir. Bu sınıftaki toprakların bitki seçimi ve amenajman uygulamaları bakımından I.sınıf topraklarından daha az serbestlik sağlar. Bu grup topraklar özel toprak koruyucu bitki yetiştirme sistemleri, toprak koruma uygulamaları su kontrol yapıları veya kültür bitkileri için kullanıldıklarında uygun işleme yöntemleri gerektirirler.

Sınıf III: Bu sınıftaki topraklar II. sınıftakilerden daha fazla sınırlandırmalara sahiptir. Kültür bitkileri tarımına alınabilecekleri gibi çayır-mera ve orman arazisi olarak da kullanılabilirler. Fakat sınırlandırmalar bitki seçimini, ekim, dikim, hasat zamanı ve ürün

miktarını etkiler. III. Sınıf arazilerde şu sınırlandırmaların biri veya birkaçı bulunabilir. (1) orta derecede eğim, (2) şiddetli su veya rüzgar erozyonuna maruzluk veya geçmişteki erozyonun şiddetli olumsuz etkileri, (3) ürüne zarar veren sık taşkınlar, (4) alt toprakta çok yavaş geçirgenlik, (5) drenajdan sonraki yaşlık veya bir süre devam eden göllenme, (6) sığ kök bölgesi, (7) düşük nem tutma kapasitesi, (8) kolayca düzeltilemeyen düşük verimlilik, (9) orta derecede tuzluluk veya sadıklık.

Bu sınıftaki yaş veya yavaş geçirgen fakat hemen hemen düz toprakların çoğu, işlendiğinde drenaj ve toprağın yapısı ile işlenebilirliğini sürdürecektir bir ürün yetiştirme sistemini gerektirir. Balçıklaşmayı önlemek ve geçirgenliği düzeltmek için, böyle topraklara organik madde ilave etmek ve yaş olduklarında işlemeden kaçınmak gerekir. Sulanan alanlardaki III. Sınıf arazi topraklarının bir kısmı yüksek taban suyu yavaş geçirgenlik, tuz veya sodyum birikmesinden dolayı sınırlı olarak kullanılabilir. III. Sınıf araziler 245.759 hektarlık yüzölçümleri ile Şanlıurfa ilinin % 13,1'ini teşkil etmektedir. Bu arazilerin % 1,6'sını Kolüvyal, %4'ünü kahverengi, %68,2'sini kırmızımsı kahverengi, % 26'sını Bazaltik topraklar oluşturmaktadır. Bu sınıfın % 8,9'unda eğim % 0-2, % 84,0'ında % 2-6, % 4,6'sında % 6-12'dir. Toprak derinliği % 2,9'unda derin, % 32,9 orta, % 63,2'sinde sığ, % 0,8'inde çok sığdır. Bu sınıftaki toprakların % 5,8'inde hafif, % 93,2'sinde orta şiddetli, % 0,4'ünde şiddetli erozyon hüküm sürmektedir.

Sınıf IV: Bu sınıfta toprakların kullanılmasındaki kısıtlamalar III. Sınıftakinden daha fazla ve bitki seçimi daha sınırlıdır. İşlendiklerinde daha dikkatli bir idare gerektirirler. Koruma önlemlerinin alınması ve muhafazası daha da zordur. Çayır, mera ve orman için kullanılacakları gibi, gerekli önlemlerin alınması halinde iklime adapte olmuş tarla veya bahçe bitkilerinden bazıları için kullanılabilirler.

Bu sınıf topraklarda (1) dik eğim, (2) şiddetli su veya rüzgar erozyonuna maruzluk, (3) geçmişteki erozyonun şiddetli olumsuz etkileri, (4) sığ toprak, (5) düşük rutubet tutma kapasitesi, (6) ürüne zarar veren sık taşkınlar, (7) uzun süren göllenme veya yaşlık, (8) şiddetli tuzluluk ve sadıklık gibi özelliklerden bir veya bir kaçının sürüklenmesi sonucu kültür bitkileri için kullanım sınırlıdır. Şanlıurfa ilinde VI. Sınıf araziler 194.879 hektarı yüzölçümü ile % 10,1'lik bir orana sahiptir. Bu sınıfın % 1,4'ünü kahverengi orman toprakları, % 2,9'unu kahverengi topraklar, % 57,5'ini kırmızımsı kahverengi topraklar, % 37,9'unu bazaltik topraklar teşkil etmektedir. Bu sınıf arazilerin % 5,1'ini düz, % 64,9'u hafif, % 29,8'i orta, % 0,1'i de dik eğime sahiptir.

Sınıf V: Beşinci sınıf araziler yetiştirilecek bitki tipini sınırlayan ve kültür bitkilerinin normal gelişmesini önleyen sınırlandırmalara sahiptir. Topoğrafya yönünden hemen hemen düzdür. Toprakları ya sık sık sel basması nedeniyle sürekli olarak yaş yâda çok taşlı veya kayalıdır. Sık sık taşkınlara maruz kalan taban arazilerle düz ve düze yakın eğime sahip çok taşlı veya orta derecede kayalı araziler yâda drenaj bakımından kültür bitkileri tarımına elverişli olmayan fakat suyu seven ot ve ağaçların yetişmesine uygun göllenme alanları bu sınıfa örnek olarak gösterilebilir.

Tarla ve bahçe bitkileri kültürüne uygun olmamakla birlikte çayır ıslahı yapmak ve uygun ağaç türleri yetiştirmek bu arazilerden kazanç sağlamak mümkündür. Bu sınıfta Şanlıurfa'da 265 hektar arazi haritalanmıştır. 184 hektarı kuru tarımda, 81 hektarı bağ olarak kullanılan arazinin tamamı düz, çok sığ ve hafif erozyona uğramıştır.

Sınıf VI: Bu sınıfa giren toprakların fiziksel koşulları, gerektiğinde tohumlama, kireçleme, gübreleme ve kontür karıkları, drenaj hendekleri, saptırma yapıları ve su dağıtıcıları ile su kontrolü gibi çayır ve mera iyileştirmelerinin uygulanmasını pratik kılar. Bu sınıftaki toprakların (1) dik eğim, (2) ciddi erozyon zararı, (3) geçmişteki erozyonun olumsuz etkileri, (4) taşlılık, (5) sığ kök bölgesi, (6) aşırı yaşlık ve taşkın, (7) düşük rutubet kapasitesi yahut (8) tuzluluk veya sadıklık gibi düzeltilemeyecek sürekli sınırlandırmaları vardır. Bu

sınırlandırmalardan bir veya birkaçının bulunduğu topraklarda kültür bitkilerinin yetiştirilmesi uygun değildir. Ancak çayır, mera ve orman için kullanılabilirler.

Şanlıurfa ilinde % 72,4 hektarlık yüzölçümü ile % 5,0'lık orana sahip olan VI. Sınıf arazilerin % 3,5'i kahverengi orman toprağı, % 16,8'i kahverengi, % 60,6'sı kırmızımsı kahverengi, % 18,9'u bazaltik toprak grubunda yer almaktadır. Bu sınıf arazilerin % 0,1'i düz, % 8,5'i hafif, % 63,5'i orta, % 26,9'u dik eğime sahiptir. Toprakların % 65,4'ü sığ, % 34,6'sı çok sığdır. Toplam toprakların % 32,7'si orta, % 65,3'ü şiddetli erozyona maruz kalmıştır.

Sınıf VII:Bu sınıfa giren topraklar (1) çok dik eğim, (2) erozyon, (3) toprak sığlığı, (4) taşlılık, (5) yaşlık, (6) tuzluluk veya sadıklık gibi, kültür bitkilerinin yetiştirilmesini engelleyen çok şiddetli sınırlandırmalara sahiptir. Fiziksel özellikleri tohumlama ve kireçleme yapmak, kontur kartları, drenaj hendekleri, saptırma yapıları ve su dağıtıcıları tespit etmek gibi iyileştirme, koruma ve kontrol uygulamalarına elverişli olmadığından, çayır ve mera ıslahı için kullanma olanakları da oldukça sınırlıdır.

Toprak muhafaza önlemleri almak veya alttaki arazileri korumak için ağaç dikimi veya ot tohumu aşılması yapıldığı hatta istisnai bazı hallerde kültür bile yetiştirildiği olursa da bu durumlar VII. Sınıf araziler için genel bir özellik sayılamaz. Şanlıurfa ilinde VII. Sınıf araziler 571.604 hektarlık yüzölçümü ile % 30'luk bir orana sahiptir. Bunun % 0,6'sını kahverengi orman toprakları, % 18,2'sini kahverengi topraklar, % 60,8'ini kırmızımsı kahverengi topraklar, % 20,2'sini bazaltik topraklar oluşturmaktadır. Bu sınıf arazilerin % 0,2'si düz, % 14,7'si hafif, % 48,6'sı orta, % 36,3'ü dik eğime sahiptir. Toprakların % 0,1'i orta, % 1'i sığ, % 98,8'i çok sığ derinliğe sahiptir. Bu toprakların % 7,2'sinde orta, % 47,6'sında şiddetli, % 45'inde çok şiddetli erozyon hüküm sürmektedir.

Sınıf VIII: Bu sınıf araziler (1) erozyon, (2) yaşlık, (3) taşlılık, (4) kayalık, (5) düşük rutubet kapasitesi, (6) tuzluluk veya sadıklık gibi kısıtlayıcılardan bir veya birkaçının önlenemeyecek derecedeki şiddetli sınırlandırmaları nedeniyle ot, ağaç ve kültür bitkilerinin yetişmesine elverişli değildir. Çok aşınmış araziler, kumsallar, kayalıklar, ırmak yatakları, maden işletmesi yapılan eski ocak ve artık alanları bu sınıfa girerler. Bu sınıflar alt sınıflara ayrılmamıştır. Bitki yetiştirilmesine elverişli olmasalar da yaban hayatı için ve dinlenme yerleri olarak kullanılabilir.

E.3.1.2. Kullanma Durumu

İlimizde arazinin kullanım şekli; tarım alanı, orman alanı, mera alanları, tarım Topraklarının amaç dışı kullanımı, kapladıkları alan ve yüzdeleri Tablo-E.4'de verilmiştir.

Tablo-E.4. İl ve İlçe Topraklarının amaç dışı kullanımı, kapladıkları alan ve yüzdeleri

İLÇENİN ADI	Yüz Ölçümü (ha)	Tarım Alanı		Orman ve Fundalık		Çayır ve Mera		Tarım Dışı Arazi	
		Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %
İl Toplamı	1858400	1217350	65.50	15.776	0.64	234357	12.6	390,917	21.04
Merkez	379100	226000	59.4	1.375	0.36	17000	4.5	134725	35.5
Akçakale	110200	86188	78.2	-	-	19982	18.1	4030	3.7
Birecik	85200	61045	71.6	575	0.67	8200	9.6	15980	18.1
Bozova	155000	99000	63.9	847	0.55	16780	10.8	38373	24.8
Ceylanpınar	199000	15900	8.0	-	-	5935	3.8	177165	89.0
Halfeti	64600	38100	59.0	-	-	18000	27.8	8500	13.2
Harran	80100	69272	86.5	-	-	10828	13.5	-	-
Hilvan	127800	101500	79.4	-	-	19477	15.2	6823	5.3
Siverek	431400	223351	51.7	9.020	2.1	86965	20.2	112064	26.0
Suruç	79900	69320	86.7	-	-	1990	2.5	8590	10.8
Viranşehir	146100	113295	77.5	-	-	29200	20	3605	2.5

İlimiz 1.858.400 hektar alan sahip olup, 2006 yılı olarak toplam tarım alanı 1,217,350 hektardır. Bu alanın 978,744,65 hektarı tarla ürünleri, 963.529,0 hektarı meyve 205.295,0 hektarı sebze , 107,930,00 hektarı nadas, 31,45 hektarı örtü altı tarımına ayrılmış durumdadır. İlimizde 234.357 hektar mera alanı, 390,917 hektar tarım dışı arazi bulunmaktadır. İlimizde halen 212,567 hektar alanda devlet sulaması, 145,700 hektar alanda halk sulaması olmak üzere toplam 358,267,3 hektar alan da sulu tarım yapılmaktadır

E.3.2. Arazi Problemleri

Şanlıurfa ili topraklarında kültür bitkilerinin yetiştirilmesinin ve tarımsal kullanımı kısıtlayan erozyon, toprak sağlığı, taşlılık, kayalık, drenaj, tuzluluk, sodiklik ve erozyon gibi problemler ile ilgili bilgi Tablo-E.5'te verilmiştir.

Tablo-E.5. İl ve İlçe Arazilerinin Problemler

	Yüzölçümü (ha)	Taşlık Alan		Toprak Sıhğı		Erozyon		Kayalık	
		Miktar(ha)	Oran(%)	Miktar(ha)	Oran(%)	Miktar(ha)	Oran(%)	Miktar(ha)	Oran(%)
Merkez	41.535,5	101 105	24.3	282 139	67.9	414 910	99.8	27 293	6.6
Akçakale	10.313,1	18 152	17.6	45 862	44.5	103 131	100.0	-	-
Birecik	8.783,3	13 159	15.0	65 380	74.4	85 659	97.5	-	-
Bozova	15.195,2	52 839	34.8	110 782	72.9	148 299	97.6	2 445	1.6
C.pınar	18.057,1	29 806	16.5	74 162	41.1	180 571	100.0	6 143	3.4
Halfeti	6.342,9	11 211	17.7	46 105	72.7	54 923	86.8	264	0.4
Harran	8.567,0	19 318	22.5	41 543	48.5	85 670	100.0	-	-
Hilvan	13.056,1	35 857	27.5	61 641	47.2	129 252	99.	251	0.2
Siverek	39.133,6	227 555	58.1	202 684	51.8	383 892	98.1	32 539	8.3
Suruç	7.374,9	10 028	13.6	23 796	32.3	73 749	100.0	-	-
V. şehir	21.847,8	93 374	42.7	105 818	48.4	213 827	97.9	8 116	3.7
TOPLAM	190.206,5	612 404	32.2	1 059 912	55.7	1 873 883	98.5	77 051	4.0

Toprak Sıhğı: Topraklarda köklerin geliştiğı ve bitkilerin besin maddeleri ile suyun temin edildiğı bölgenin derinliğı bitki yetişmesi açısından önemlidir. Bu bölge derin olursa iklime uyabilen her türlü kültür bitkisini yetiştirebilmek mümkün olabilmektedir. Ancak şanlıurfa arazilerinin % 22,8'i 90 cm.'den derin topraklara sahiptir. 428.045 hektar olan bu arazilerin de 378.105 hektarı düz-düze yakın eğime sahiptir. Erozyon ya hiç yok ya da hafiftir. Çoğunluğı I. Ve II. Sınıf olup kuru-sulu ve bağı-bahçe tarımı yapılmaktadır. Yüzölçümü 385.893 hektar olan bu orta derin topraklar il genelinin % 20,6'sını oluştururlar. Genellikle hafif orta dik eğimlerde bulunurlar. Orta ve şiddetli erozyona uğramışlardır. Bu arazilerin % 80,5'i kurutarımda, % 2,5'i sulu tarımda, % 2,5'i bağı-bahçe, % 3,1'i Antepfıstığı üretiminde, % 10,8'i de çayır-mera olarak kullanılmaktadır. Araziler daha çok II.-III. Sınıftır. Sıg topraklar % 23,7'lik bir oranla 443.708 hektarlık bir alana sahiptir. Bu toprakların % 59,6'sı hafif, % 23,9'u orta eğime sahiptir. Sıg topraklar % 71,3'ünde şiddetli, % 24,1'inde çok şiddetli erozyon görülmektedir. % 65,6'sı kuru tarımda, % 27,01'i çayır-mera olarak kullanılmaktadır. Bu araziler çoğunlukla VI.-VII. Sınıf arazilerdir. Çok sıg topraklar % 32,9 oranında ve 616.234 hektarlık yüzölçümüne sahiptir. Çok sıg toprakların % 13,6'sı orta, % 44,2'si şiddetli ve % 41,8'i çok şiddetli erozyona uğramıştır. Bu toprakların % 52,6'sı orta, % 33,7'si dik eğime sahiptir. Bu arazilerin % 87,3'ü çayır-mera, % 10,1'i kuru tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Bitki gelişmesi için yeterli olan sıg ve çok sıg toprakların geneli % 56,6'dır.

Taşlık -Kayalık: Toprak işlemeye ve bitki gelişmesine zarar verebilecek derecede taşlık ve kayalık ihtiva eden topraklar 689.128 hektar alana ve % 36,8'lik orana sahiptir. Taşlık ve kayalık hem yüzeyde hem de profilde olabilmektedir. Taşlık profilde olursa birim alanında azalmaktadır. Buna bağılı olarak bitki besin maddeleri ve su da azalmaktadır. Bu azalış bitki gelişmesini sınırlandırır. şanlıurfa topraklarında taşlılık genellikle sıg ve çok sıg topraklarda erozyon şiddetli ve çok şiddetli olduğı alanlarda görülmektedir. Düz arazilerin 84.688 hektarı, hafif eğimli arazilerin 254.241 hektarı, orta eğimli arazilerin 203.633 hektarı dik ve daha yüksek eğimdeki arazilerin 69.842 hektarı taşlıdır. Bu arazilere hakim sorun

taşlıklar kayalı arazilerin oranı çok yüksek olmasıdır. Bu araziler daha çok çayır- mera olarak kullanılmaktadır. Çayır-mera arazilerinin toprak işleme ve hasat gibi faaliyetler yapılmadığı ve doğal bitki örtüsünün şartlara adapte olduğu için taşlık fazla problem olmamaktadır.

Drenaj: Alüvyal taban arazilerde görülen ve taban suyunun yılın bir bölümünde veya her zaman bitki gelişmesine zarar verecek düzeyde bulunduğu topraklar 882 hektar alana sahiptir. Bu toprakların 221 hektarı sulu tarımda 661 hektarı da özel ürün arazisi olarak kullanılmaktadır.

Toprak İdaresi: Şanlıurfa ilinde halen kuru ve sulu tarımda kullanılan alanlarla bağ-bahçe arazilerinin çoğunda erozyon zararı elverişsiz toprak şartları, kısmen de aşırı su gibi toprak muhafaza önlemleri alınmasını gerektiren sonuçlar vardır. Hiçbir sorunu olmayan I. Sınıf arazi miktarı ise 500.600 hektar olup, ildeki toplam arazilerin % 26.3'ünü teşkil etmektedir. Geri kalan % 73,7'sinin en az bir problemi bulunmakta ve problemin cinsine uygun bir muhafaza tedbiri alması gerekmektedir.

Görülüyor ki Şanlıurfa ilindeki tarım arazilerinin 412.776 hektarında su erozyonu 958.037 hektarında toprak yetersizliği, 2.395 hektarında ıslaklık birinci derecede etkili problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yüzey akışı toprağın üst katmanın tabakalar halinde taşıyıp götürdüğü alt katmanlar ve daha sonra da ana madde sathına çıktığından topraklar verimsiz, hatta ekilemez duruma gelmektedir. Çünkü bitki besin maddeleri, organik madde ve toprağa canlılık veren mikroorganizmalar da toprakla birlikte taşınıp gitmektedir.

Erozyonu önlemede kontur (eğime dik) sürüm, şeritvari ekim ve teraslama etkili tedbirlerdir. Fakat çoğu tarlanın boyu eğim yönünde olduğundan kontur sürümü uygulamak oldukça zordur.

Şeritvari ekimde aynı tarla (veya arazi) eğime dik ve birbirine paralel şeritlerin bölünerek ard arda gelen şeritlerden birinde ekim yapılırken diğerinde nadas uygulanır. Yada nadasın zorunlu olmadığı iklimlerde bir şeritte baklagillerden bir bitki yetiştirilirken diğerinde çapa bitkisi yetiştirilir.

Teraslama en etkili erozyon kontrol tedbiridir. Eğim uzunluğunu kısalttığı ve eğimi düşürdüğü için yüzey akışı ve erozyonu azaltır. Teraslamada arazinin eğimi, toprak derinliği ve kullanma şekli çok önemlidir. Bu uygulama toprak muhafaza ile birlikte su toplamaya da yarar. Fazla eğim toprak sıklığı ve taşlılık veya kayalılık dolayısıyla VI.-VII. Sınıflara giren arazilerde bu tedbirleri uygulamak imkânsızdır. Bu nedenle, özellikle VII. Sınıf arazileri hiç olmazsa işlemeyip meraya terk etmek yerinde olur. Kuru tarım arazilerinde bu tedbirler ile birlikte ürün münavebesi de gereklidir. Münavebe yem bitkilerine mutlaka yer verilmelidir. Teraslama ve şeritvari ekimde uzun köklü baklagillerin yetiştirilmesi toprağın tutulması bakımından yararlıdır.

Eğimli arazilerdeki bağ ve bahçelerde erozyon kontrolü için örtü bitkilerine ihtiyaç vardır. Örtü bitkileri yeşil gübreleme için kullanılan bitkiler olabilir. Eğimin fazla olduğu yerlerde seki teraslar yapılmalıdır.

Kuru tarım arazilerinin sadece küçük bir kısmında görülen drenaj problemi giderilmesi gereken bir durumdur. Bunun için uygun drenaj sistemlerinin tesisi gereklidir. Böylece yüksek taban suyu kontrol edileceği gibi gerek yüzeysel gerekse dahili drenaj bozukluğundan ileri gelen problemler çözülmüş olacaktır. Taşkına maruz düz tarım arazilerinin bu tehlikeye karşı korunması gerekir. Taşkınlar sıklığı ölçüsünde ürüne zarar vermektedir. Taşkınların geliş yerine göre tarım arazileri hendek ve setlerle korunmalıdır. Taşkınlardan korunmanın bir diğer yolu da aynı zamanda su muhafazasına da yarayan gölet rezervlerin yapılmasıdır.

Kuru tarım arazilerinin bir çoğunda toprak sığılığı problemi hakimdir. Buralarda toprak işlemei daha fazla sığılaşmaya meydan vermeyecek şekilde yapılmalıdır. Taşlılık görülen arazilerde ya sürümü ve hasadı kolaylaştırmak için bu problem giderilmeli veya buraların az yoğun bir şekilde kullanılmasına devam edilmelidir.

İl içinde sulu tarım yapılan 79.650 hektarı arazinin 64.381 hektarı problemsiz arazilerdir. Geri kalan araziler erozyon ve toprak yetersizliğı problemlerinden bir veya bir kaçına sahiptir. Diğeri problemlili tarım arazileri gibi sulu tarım arazilerinde de uygun tedbirler almak gereklidir. Uygun bir sulama suyu bulunabildiğı takdirde sulamaya elverişli kuru tarım arazilerinin sulamaya alınması bol ve çeşitli ürün elde edilmesi için gereklidir. Sulama bilinçli yapılmalı ve özellikle ağır bünyeli topraklarda aşırı sulamadan kaçınılmalıdır. Sulamanın yanı sıra gübrelemeye de ihtiyaç vardır. Gübreleme çiftlik gübresi yeşil gübre veya ticari gübrelerle yapılabilir. Çiftlik gübresi toprağın fiziksel özelliklerini düzeltir. Bitki besin maddeleri ile mikroorganizma faaliyetini attırır. Yeşil gübrenin de toprak üzerinde olumlu etkileri vardır. Suni gübreleme ise bitki besin maddeleri açığıı kapatır. Fakat toprağın fiziki özellikleri üzerine olumlu etkisi yoktur. Sulama yapılırken toprak uygun olarak işleme aletleri ile işlenmeli topraklarda pulluk taban oluşumuna izin verilmemelidir. Sulamadan iyi sonuç almak için gübrelemenin yanı sıra tarımsal mücadeleye ve iyi tohumluk kullanmaya dikkat edilmelidir. Şanlıurfa'da toplam 234357 hektarlık alana sahip olan çayır-mera arazilerinin hemen hepsi az veya çok bir problem arz etmektedir. Meraların durumu çoğunlukla kötüdür. Bu arazilerin idaresi düzensiz bilgiden yoksun ve kaynakların sömürülmesi şeklindedir. Bazı meralar aşırı otlatılmaktadır. Her mevsim otlatılmaya açık olan bu meralarda doğal bitki örtüsü önemli ölçüde tahrip olmuştur. Doğal örtünün bu doğal tahribatı erozyonu şekillendirmekte ve meraların durumunu daha da kötüleştirmektedir. Meralarda erozyonu önlemekte hem buralardaki hem de daha aşağıdaki tarım arazileri kurtarılmış olur. Çünkü zayıf bitki örtüsü dolayısıyla tutulmayıp yüzey akışına geçen yağmur suları, mera topraklarını aşındırdığı gibi tarım arazilerinde de sel baskınlarına neden olmaktadır. Meralarda erozyonu hafifletmek için kontur karık kuru eşik, seki taşkın kontrol bentleri gibi toprak ve su muhafaza tedbirleri alınmalı, otlatma değeri olan bitki türleri geliştirilmeli ve besin değeri olmayan otlar yok edilmelidir. Tesis edilen örtü sık bir şekilde toprağı tam olarak örtebilmelidir. İslahtan sonra meralarda kapasitelerine göre kontrollü olarak otlatma yapılmalıdır. Eğimli yerlerde taşlılık arzeden meralarda taş toplamak genellikle ekonomik olmayacaktır. Aslında erozyonu azaltmaya katkıda bulunduğı için buralarda taşlılığı göz yummak yerinde olacaktır.

Orman ve fundalıkların Şanlıurfa ilindeki alanı 15.77 hektardır. Bu arazilerin hemen hepsinde erozyon sorunu vardır. İl içerisindeki orman ve fundalıklarda başlıca problemin erozyon olması nedeniyle bu arazilerin konumu itibariyle dalgalı ve sarp yerlerde bulunması ve bitki örtüsünün çok tahrip edilmiş olmasıdır. Toprakların korunabilmesi için bu tahribata son verilmesi ve ormanlardan açma yapılmasına engel olması gerekir. Diğeri taraftan orman örtüsünün iyileştirilmesi için tedbirler alınmalıdır. Kesim ve yerinden ağaçlandırma çalışmaları sırasında toprak kaybına yol açılmamalıdır. Sel oyuntuları çeşitli muhafaza yapılarıyla kontrol edilmeli ve otlandırılmalı, bu arada yangın, haşere ve hastalıklara karşı da etkin tedbir alınmalıdır.

Erozyon: Şanlıurfa'da en yaygın sorun su erozyonudur. Bu sorundan çok az etkilenen veya hiç etkilenmeyen alanlar genellikle taban arazilerde düze yakın ve hafif eğimli alanlarda görülür. Bunlar diğeri arazi tipleri ve su yüzeyleri dışındaki (1.873.883 hektar) arazinin % 35,4'ünü oluşturur. Erozyondan hafif etkilenen 663.027 hektar (%35,4) arazinin 578.529 hektarı düz-düze yakın, 84.427 hektarı hafif eğimli arazilerdir. Bu arazilerin % 62,0'ı (411.241 hektar) derin, % 35,2'si (223.695 hektar) orta derin profile sahiptir. Bu toprakların % 84,5'i kuru tarımda, % 10,2'si sulu tarımda kullanılmaktadır. Orta derecede erozyona uğramış topraklar 565.912 hektar alanla % 30,2'lik bir oran tutmaktadır. Orta erozyon çoğunlukla hafif

ve orta eğimlerde görülmektedir. Topraklar orta derin ve sığ profile sahiptir. Kuru tarım arazilerinin % 69,6'sı kuru tarımda, % 21,9'u çayır-mera olarak kullanılmakta olup, çoğunlukla III. ve IV. Sınıf arazilerden oluşmaktadır.

Şanlıurfa arazilerinin çoğunlukla orta ve dik eğime sahip olan 380.664 hektarlık kısmında erozyon şiddetlidir. Bu araziler orta ve dik eğime sahip olup % 82,8'i çayır-mera, % 15,7'si kuru tarım arazisidir. Bu araziler IV.-VI.-VII. Sınıfta yer almaktadır. Erozyon çok şiddetli olduğu 263.778 hektar arazi hafif orta dik eğime sahiptir. Bu arazilerin büyük çoğunluğu çayır-mera olarak kullanılmaktadır. Ancak hafif mera eğimlerde kuru tarım yapılmaktadır. Bu araziler VI.-VII. Sınıflarda yer almakta ve sığ-çok sığ profile sahiptir.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu 2010
- 2- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Verileri-2011
- 3- Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü Çalışmaları-2011

(F) . FLORA- FAUNA VE HASAS YÖRELER

F.1. Ekosistem Tipleri

F.1.1. Ormanlar

F.1.1.1. Ormanların Ekolojik Yapısı

Şanlıurfa'da rakım 518 m dir. Anakaya kalker ve bazaltan oluşmaktadır. Bölge içindeki topraklar çoğunlukla "kırmızı kahverengi" büyük toprak gurubu içinde yer almaktadır. Organik madde ve fosfor oranları düşük, kil oranı yüksektir. (%43-60) Güney Doğu Anadolu Bölgesinin İklimi Doğu Anadolu ve Akdeniz Bölgeleriyle güneydeki kurak tropikal bölgenin etkisi altında oluşan bir özelliğe sahiptir. Kış mevsimi nemli, soğuk ve yağışlı geçer. Haziran ayından itibaren ise güneydeki çöl koşulları bölgeye egemen olmaya başlar ve kuraklık en üst seviyeye çıkar. Ortalama yağış genelde 450-500 mm dir. Kuraklık Haziran-Eylül arasında hüküm sürer. Bu aylarda buharlaşma çok fazladır. Bu bölgede genelde step iklim egemendir. Bu step iklimi İç Anadolu Bölgesi step ikliminden yazları sıcak ve kurak oluşu ile ayrılmaktadır. Bu sebepten dolayı orman yetiştirme bakımından çok güç koşullar mevcuttur. Bu koşullar nedeniyle bölgenin güney kısmındaki plato düzlükleri üzerinde orman ve ağaç topluluğuna rastlanmaz. Ormanlar insan baskısı ve düzensiz aşırı otlatmadan dolayı bu alanlardaki varlığı çok azalmış durumdadır. Bu nedenlerden dolayı Güney Doğu Anadolu Bölgesi orman varlığı bakımından Türkiye'nin en fakir bölgesidir.

F.1.1.2. İlin Orman Envanteri

Resmi kayıtlarda Siverek İlçesi Bucak serisinde Devlet ormanı konumunda 9.747 ha'lık orman görünmektedir. Durumu itibariyle çok bozuk, baltalık vasfında ve ağır tahrip görmüş vaziyettedir. Mülkiyet problemleri nedeniyle müdahale edilmeyecek durumdadır. Ancak son yıllarda Özel Ağaçlandırma İle Tesis Edilen Orman alanı 2005 yılında 109 hektar iken 2006 yılında bu oran 253,51 Hektara ve İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne Tesis Edilen Orman alanı 2005 yılında 6.955 hektar iken 2006 yılında bu oran 7.560,00 hektara çıktığı yukarı tablodan görülmektedir. İlimiz sınırları dâhilinde bulunan ağaçlandırma sahalarının tamamı erozyon kontrolü ve yeşil kuşak amaçlı tesis edilmiş olup endüstriyel amaçlı değildir. Bölgede en yaygın tür meşedir. Ak meşeler gurubunda; saplı meşe, ispir meşesi, sapsız meşe, mazı meşesi, kırmızı meşe gurubunda; doğu palamut meşesi ve Lübnan meşesi başlıca meşe türleridir.

Mahlep, iğde, titrek kavak, Fırat kavağı, ak kavağı, söğüt türleri, badem, ahlat, doğu çınar, adi ceviz, siğilli huş, beyaz yapraklı kuş üvezi, Suriye akşaağacı, doğu çitlembiği, Akçaağaç, kara ağaç, alıç türleri, kızılçık yabani elma, tut türleri karaçalı, yabani gül, zeytin, ayrıca doğal ve kültürel karakavak taksonları da yer almaktadır. İğne yapraklı türler olarak ardıç türleri, halep çamı ve kızılçam yayılış gösterir. İl genelinde yıllar itibariyle elde edilen orman ürünleri Tablo-F.1'de verilmiştir.

Tablo -F.1. İl Genelinde Yıllar İtibariyle Elde Edilen Orman Ürünleri

YILLAR	ÜRETİMİN YAPILDIĞI YER	ÜRETİM CİNSİ VE MİKTARI(ster/M3)	
		Maden Direği (m3)	Yakacak Odun (ster)
2001	Merkez	-	28
2002	Merkez	5	38
2003	Merkez	-	15
2004	Merkez	-	290
2005	Merkez	66,5	1529
2006	Merkez	-	-
2007	Merkez	63	370
2008	Merkez	112,08	1266
2009	Merkez	-	105,5
2010	Merkez	-	31
TOPLAM		246,58	3.672,5

Tablo -F.2:İlin Orman Varlığının Durumu

İlçesi Yıllar	Doğal Orman Alanı (Ha.)		Özel İdare Diğer Kurumlarca Tesis Edilen Orman Alanı (Ha.)		Özel Ağaçlandırma İle Tesis Edilen Orman Alanı (Ha.)		İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne Tesis Edilen Orman Alanı(Ha.)		TOPLAM (Ha.)	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
Merkez	-	-	--		72,80	10,60	-	270,00	72,80	286,60
Siverek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hilvan	-	-	-	-	13,41	-	-	50,00	13,41	50,00
Bozova	-	-	-	-	34,43	33,50	-	-	34,43	33,50
Birecik	-	-	-	-	45,77	-	-	-	45,77	-
Akçakale	-	-	-	-	6,26	51,00	-	-	57,26	51,00
C.Pınar	-	-	-	-	-	-	-	100,00	-	100,00
Suruç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Halfeti	-	-	-	-	7,71	58,40	-	-	7,71	58,40
Harran	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viranşehir	-	-	-	-	-	-	1.200,00	-	1.200,00	-
İL GENELİ					180,38	153,50	1.200,00	420,00	1.431,38	573,5

Tablo-F.3: Yıllar itibariyle tesis edilen orman varlığının dağılımı

Yıllar	2008	2009	2010	2011
Tesis edilen Orman Alanları (Ha.)	345	1250	1200,00	420,00

Tablo-F.4: Şanlıurfa da Uygulanan ve Uygulanacak Projelerin Amaç ve Hedefleri

PROJE ADI	ALAN (Ha.)	ÇALIŞMANIN İÇERİĞİ
Hilvan Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	240	1997 yılında başlanılmış ve uygulama 2000 yılında bitirilmiştir. Geleceğe dönük rekreasyon amaçlı ve ova ormancılığı amaçlanmıştır.
Siverek Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	532	1996 yılında başlanılmış ve uygulama 1999 yılında bitirilmiştir. Rekreasyon amaçlı ve ova ormancılığı amaçlanmıştır.
Akçakale Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	691	1997 yılında başlanılmış ve uygulama 2000 yılında bitirilmiştir. Rekreasyon amaçlı ve ova ormancılığı amaçlanmıştır.
Tofaş Hatıra Ormanı Ağaçlandırma Uygulama Projesi	230	GAP İdaresi, TOFAŞ, Şanlıurfa Belediyesi ve Orman Bölge Müdürlüğüne ortaklaşa 1995 boyatılmış ve 1996 yılında bitirilmiştir. Rekreasyon amaçlanmıştır.
Atatürk Barajı Sol sahil Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Projesi	1307	1992 yılında DSİ ile Orman Bölge Müdürlüğü'nün ortak çalışması şeklinde başlatılmış 1994 yılında tamamlanmıştır. Toprağın korunması amacıyla erozyon kontrolü yapılmış, baraj nedeniyle oluşan iklim değişikliği ile ağaçlandırılmak suretiyle orman oluşturulmuştur.
Akabe Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	100	1992-1993 Yılların da yapılmış ve bitirilmiştir. İleriye yönelik rekreasyon amaçlı bir çalışmadır.
Birecik Bağlarbaşı Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	100	1991-1992 Yıllarında yapılmış, Toprak verimliliğinin korunması ve rekreasyon amaçlı bir çalışmadır.
Karaköprü (Tünel Çıkışı) Ek Yeşil Kuşak Projesi	145	1993 Yılında başlanılmış, 1996 yılında bitirilmiştir. Toprak verimliliğinin korunması ve rekreasyon amaçlı bir çalışmadır.
Şanlıurfa Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	1270	1964 Yılında başlanılmış 1975 yılında bitirilmiştir. Ş.Urfanın piknik ve mesire yeri ihtiyacını karşılayabilecek konumda orman oluşmuştur.
Şanlıurfa İli Yeşil Kuşak Ağaçlandırma Uygulamam Projesi	1210	1964 Yılında başlanılmış 1975 yılında bitirilmiştir. Ş.Urfanın piknik ve mesire yeri ihtiyacını karşılayabilecek konumda orman oluşmuştur.
Akpınar Erozyon Kontrolü Projesi	570	Örencik, Derman, Otaören, Sarışeyh ve Osmanbey sınırları dahilinde rekreasyon amaçlı yapılan bir çalışmadır.
Birecik Akarçayı ağaçlandırma uygulama projesi	150	Akarçayı ve Duyduk köyleri sınırlarında uygulanmış ve hidrolojik amaçlı bir projedir.
Karacadağ toprak muhafaza amaçlı ağaçlandırma projesi	7367,5	Viranşehir İlçesi Karınca köyü sınırlarında uygulanmaktadır.

Tablo-F.5: Yıllara Göre Tescili Yapılmış ve Tesise Alınan Orman Alanlarının Miktarı

YIL	ADI	TOPLAMORMAN ALANI (Ha)
2003 VE ÖNCESİ	Siverek Bozuk Meşe BaltalığıSiverek Bozuk Meşe Baltalığı	9537
	Birecik Akpınar Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	100
	Akabe Yeşil Kuşak Projesi	100
	Bağlarbaşı Ağaçlandırma Uygulama Projesi	102
	Akçakale Ağaçlandırma Uygulama Projesi	691
	Siverek Ağaçlandırma Uygulama Projesi	532
	Atatürk Barajı Sol Sahil Ağaçlandırma Uygulama Projesi	1310
	Karacadağ Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	50
	Hilvan Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	240
	Şanlıurfa Yeşilkuşak Projesi	1210
	Gölpınar Yeşilkuşak Projesi	1270
	Tofaş Hatıra Ormanı	230
	Aşağı Çatak Erozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	50
	Biracik AkpınarErozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	120
2004	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Projesi	150
2005	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Projesi	700
2006	Akabe Ek Yeşil Kuşak Projesi	100
	Hilvan-AngaçErozyon Kontrol ve Uygulama Projesi	250
2008	Taşlıca ağaçlandırma projesi	345
2009	Karacadağ toprak muhafaza amaçlı ağaçlandırma projesi	7367
2009	Akarçayı ağaçlandırma uygulama projesi	150
2010	Karacadağ Toprak Muhafaza Amaçlı Ağaçlandırma Projesi	1200
2011	Ceylanpınar TİGEM Ağaçlandırma Uygulama Projesi	100
2011	Harran Üniversitesi Osmanbey Yeşilkuşak Porjesi	200
2011	Tekağaç Erozyon Kontrolü Ve Ağaçlandırma Projesi	50
2011	Hilvan - Güluşığı Erozyon Kontrolü Ve Ağaçlandırma Projesi	50
2011	GAP Havaalanı Ağaçlandırma Uygulama Projesi	22

F.1.1.3. Orman Varlığının Yararları

Toprak ve toprak verimliliğinin korunması ve rekreasyon ile orman alanlarının iklim üzerinde olumlu etkilemeyi artırmak amacıyla yapılan ağaçlandırma ve Erozyon Kontrollü Projeleri Tablo-F.4 ve Tablo-F.5 'de verilmiştir.

F.1.1.4. Orman Kadastro ve Mülkiyet Konuları

- 1- 2010 yılı içerisinde yapılacak orman kadastro çalışmalarında Şanlıurfa il merkezi kadastro programına alınmıştır.
- 2- Şanlıurfa İli dâhilinde orman kadastro yapılmış orman alanı 10.223,6 Ha'dır.
- 3- Şimdiye kadar 2/B orman sınırları dışına çıkarılan ormanlık alan bulunmamaktadır
- 4- 2010 yılı içerisinde tapulu kesim işlemi yapılmamıştır.
- 5- Şanlıurfa İli dâhilinde 1 adet tescilli özel orman bulunmaktadır.

6- Ormanlık alanlardan şimdiye kadar Orman Kanun'unun 16, 17 ve 18. maddesine göre 15 adet izin irtifa hakkı verilmiş olup, izin verilen toplam alan 22.501.325,59 m² dir.

F.1.2. Çayır ve Meraların Varlığı

İlimiz toplam mera alanı 234.357 hektardır. Meralarımız yağışların yetersiz olması nedeniyle zayıf mera özelliği göstermektedir. Mevcut meralarımızın yeşil ot verimi 680 kg/hektar olup kuru ot verimi ise 200 kg/hektar dır.

İlimiz genelinde kayıtlı Merası bulunan 766 yerleşim biriminin 641'inde da tespit çalışmaları tamamlanmış olup, 130.000 ha mera alanı tespit edilmiştir.

Tespiti tamamlanamayan 135 yerleşim biriminde ise; Kadastro Müdürlüklerince çalışmalar başlatılmış olup, 2009 yılı içerisinde kadastro çalışmalarıyla eş zamanlı veya kadastro çalışmaları sonucuna göre mera tespit çalışmalarının bitirilmesi hedeflenmiştir.

İlimiz genelinde meralarımız ot verimleri bakımından zayıf yapıda olup, toplam 180.000 olan büyükbaş hayvan biriminin (BBHB) kaba yem ihtiyacını karşılamamaktadır. Kaba yem açığı yem bitkileri ekilişi ile karşılanmaya çalışılmaktadır.

4342 Sayılı Mera Kanunu gereğince, İlimizde Mera Islah ve Amenajman Projesi çalışmaları 2001 yılı içerisinde başlatılmıştır. Söz konusu projeye şu ana kadar;

- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Dutluca köyü,
- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Yaylak köyü,
- Şanlıurfa- Bozova ilçesi Kepirce köyü,
- Şanlıurfa- Siverek ilçesi Karabahçe köyü,
- Şanlıurfa- Bozova İlçesi Karapınar köyü

Bu yerleşim birimlerine ait Mera Islah ve Amenajman Projeleri, İl Müdürlüğümüz, Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesindeki görevli teknik elemanlar tarafından ortaklaşa hazırlanarak köylünün aynı ve işgücü katkılarıyla uygulamaya başlanmıştır.

Söz konusu projeler kapsamına alınan meralarda, gübreleme, sulama, suni mera tesisi, yabancı ot mücadelesi, temizlik biçimi, mera çevresine hendek veya tel çit yapımı, otlatmanın kontrol altına alınması ve münavebeli otlatma sistemi uygulaması gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Bu kapsamda 2008 bahar dönemi dahil toplam 95.000 kg kimyevi gübre kullanılmıştır. Ayrıca hayvanların meraya çıkarılmadığı dönemlerde kaba yem ihtiyacını karşılamak üzere yem bitkisi ekebilecek arazisi olan çiftçilerimiz için 7633 yonca, Macar fiği, adi fiğ, korunga, silajlık mısır tohumu alınmış olup katkı payını veren çiftçilerimize ektilerectir.

İlimiz genelinde 209 ha. suni mera tesisi olmak üzere toplam 6791 ha. alanda mera alanının ıslah edilmesi hedeflenmiştir.

Kullanma Amaçları ve Yararları: Şanlıurfa'da toplam 234.537 hektarlık alana sahip olan çayır-mera arazilerinin hemen hepsi az veya çok bir problem arz etmektedir. Meraların durumu çoğunlukla kötüdür. Bu arazilerin idaresi düzensiz bilgiden yoksun kişiler tarafında kaynakların sömürülmesi şeklinde kullanılmaktadır. Bazı meralar aşırı

otlatılmaktadır. Her mevsim otlatılmaya açık olan bu meralarda doğal bitki örtüsü önemli ölçüde tahrip olmuştur. Doğal örtünün bu tahribatı erozyonu şekillendirmekte ve meraların durumunu daha da kötüleştirmektedir. Meralarda erozyonu hafifletmek için kontur karık kuru eşik, seki taşkın kontrol bentleri gibi toprak ve su muhafaza tedbirleri alınmalı, otlatma değeri olan bitki türleri geliştirilmeli ve besin değeri olmayan otlar yok edilmelidir. Tesis edilen örtü sık bir şekilde toprağı tam olarak örtebilmelidir. İslahtan sonra meralarda kapasitelerine göre kontrollü olarak otlatma yapılmalıdır. Eğimli yerlerde taşlılık arz eden meralarda taş toplamak genellikle ekonomik olmayacaktır. Aslında erozyonu azaltmaya katkıda bulunduğu için buralarda taşlılığa göz yummak yerinde olacaktır.

Mera amenajman çalışması 4342 Sayılı Mera Kanununa göre tahdis işlemi biten alanlarda yapılma aşamasındadır.

Tablo -F.6. Çayır ve Meraların İlçelere Göre Dağılımı

İLÇENİN ADI	YÜZÖLÇÜMÜ (Ha)	ÇAYIR VE MERA	
		MİKTAR (Ha)	ORAN (%)
MERKEZ	336.214	17.000	7,3
AKÇAKALE	135.030	19.982	8,5
BİRECİK	86.447	8.200	3,5
BOZAVA	158.486	16.780	7,2
CEYLANPINAR	181.993	5.935	2,5
HALFETİ	61.193	18.000	7,7
HARRAN	113.393	10.828	4,6
HİLVAN	129.007	19.477	8,3
SİVEREK	406.539	86.965	37,1
SURUÇ	66.043	1.990	0,8
VİRANŞEHİR	184.032	29.200	12,5
İL TOPLAMI	1.858.400	234.357	100

F.1.3 Sulak Alanlar

Urfa Birecik Gölü Sulak Alan Koruma Bölgeleri sınırları, Ulusal Sulak Alan Komisyonunun 2008 yılı 1. Olağan Toplantısında 27 Mart 2008 tarihinde oy birliği ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Alanın sınırları 28.122 Ha olup 1/25.000 ölçekli haritası taranarak CD ortamında ekler bölümünde verilmiştir.

F.1.4. Diğer Alanlar (Stepler vb.)

Konu ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

F.2. Flora

F.2.1 Habitatve Topluluklar

Konu ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

F.2.2. Türler ve Populasyonları

Birecik ilçesinde Fırat Kavağı (*Populus eufratica*) endemik ve relik tür olarak bulunmaktadır. Bu ağaçlar uzun boylu olup, Fırat Nehri kıyısında yaklaşık 23 dönüm alanda koruma altına alınmıştır.

Türkiye Florası kayıtlarına göre Şanlıurfa'dan 32 endemik bitki tespit edilmiş olup, bu bitkilerin Bilimsel ve var olan mahalli isimleri belirtilmiş olup, lokalite bilgileriyle birlikte Tablo-F.7'de verilmiştir.

Tablo-F.7: İlimiz Sınırlar Dâhilin deki Endemik Bitki Türleri

S.NO	BİLİMSEL VE MAHALLİ İSMİ	YERİ VE NİTELİĞİ
01	<i>Achillea brachyphylla</i> (Civanperçemi, Akbaş otu)	C7 Urfa: Suruç ve Urfa arası, 360 m, 6,5. 1865. İran Turan elementi.
02	<i>Ajuga chamaepitys</i> (L) Schreber(Mayası otu)	C6 Urfa: Rum Kala'a (Halfeti) İran Turan elementi
03	<i>Asphodelina damascena</i> subsp <i>gigantea</i> (Çiriş otu)	C7 Urfa: Urfa-Hilvan arası 10 Km. İran Turan elementi
04	<i>Astragalus vexillaris</i> (Dikensiz Geven)	C7 Urfa: Urfa-Akçakale arası 32.Km, 450 m. İran elementi.
05	<i>Bellevalia gracilis</i> Feinbrun	Urfa: Birecik, Mezra civarı.
06	<i>Camelina anomala</i>	Urfa: Harran, 12,5 1865 Urfa: Birecik
07	<i>Centaurea obtusifolia</i> (Peygamber Çiçeği)	C7 Urfa: Tek Tek Dağı, 5,1867. İran Turan elementi
08	<i>Centaurea sclerolepis</i> (Peygamber Çiçeği)	C7 Urfa: Siverek-Urfa arası, 4,6. 1841
09	<i>Convolvulus assyricus</i> (Yabani sarmaşık)	C7 Urfa: Birecik-Suruç arası
10	<i>Convolvulus galaticus</i> (Yabani sarmaşık)	C7 Urfa: Urfa-Siverek arası
11	<i>Crocus leichtlinii</i> (Safran, çiğdem)	C7 Urfa: Karacadağ, 1100 m.
12	<i>Euphorbia falcata</i> subsp, <i>falcata</i> var. <i>falcata</i> (Sütleşen)	C7 Urfa: Viranşehir-Ceylanpınar arası
13	<i>Galium scopulorum</i>	C6 Urfa: Birecik civarları. İran Turan elementi
14	<i>Hesperis hedgei</i> (Akşamsefası)	C7 Urfa: Siverek
15	<i>Hyacinthella siirtensis</i> (Yabani sümbül)	C7 Urfa: Viranşehir civarı
16	<i>Hypericum capitatum</i> var. <i>capitatum</i> (Binbir delik otu, kantaron)	C7 Urfa: Hilvan, 700 m
17	<i>Hypericum salsolifolium</i> (Binbir delik otu, kantaron)	C7 Urfa: Urfa'nın kuzey kesimleri.
18	<i>Leucocylus formosus</i> subsp. <i>Amanicus</i>	C7 Urfa: Tek Tek Dağı, 4,1855.
19	<i>Lycium anatolicum</i>	C6 Urfa: Birecik
20	<i>Papaver clavatum</i> (Gelincik, yabani haşhaş)	C6 Urfa: Birecik
21	<i>Paracaryum kurdistanicum</i>	C7 Urfa: Karacadağ
22	<i>Rosularia haussknectii</i>	C7 Urfa: Mar jacob
23	<i>Scilla mesopotomica</i>	C7 Urfa: Halfeti
24	<i>Scorzonera semicana</i>	C7 Urfa: Çermelik
25	<i>Scrophularia libanotica</i> subsp <i>armena</i>	C7 Urfa: Siverek
26	<i>Scrophularia mesopotomica</i>	C7 Urfa: Siverek-Urfa arası
27	<i>Stachys burgsdorffiioides</i> subsp <i>Iadanoides</i>	C7 Urfa: Tell Pınar
28	<i>Stachys setifera</i> subsp <i>Iycia</i>	C7 Urfa: Urfa civarı
29	<i>Tordylium cappadocicum</i>	C7 Urfa: Üç kara
30	<i>Verbascum Diversifolium</i> (Sığırkuyruğu)	C7 Urfa: Urfa-Siverek arası
31	<i>Verbascum stepporum</i> (Sığırkuyruğu)	C7 Urfa: Viranşehir
32	<i>Verbascum temie</i> (Sığırkuyruğu)	C7 Urfa: Siverek-Diyarbakır arası

F.3. Fauna

F.3.1. Habitat ve Toplulukları

Konu ile ilgili bilgilere ulaşılamamıştır.

F.3.2. Türler ve Populasyonlar

Kelaynak Üretim İstasyonu: Göçmen bir kuş olan ve üreme dönemini Birecik'te geçiren Kelaynakların yok olma sürecine girmesi nedeniyle bir kısım kuşun göç öncesi kafeslere alınması ve diğer kuşların dönüşüyle birlikte yeniden doğaya salınması prensibine dayalı olarak İSTASYON 1977 yılında kurulmuştur. 2 adet ergin ve 9 adet yavrunun doğadan yakalanarak kafeslere alınmasıyla faaliyetlere başlanmıştır. Kelaynaklar yılın 6 ayını (Şubat-Temmuz) Birecik'te (Üreme Dönemi), 6 ayını (Ağustos- Ocak) da Afrika Kıtasında (Kış Mevsimi) geçirirler. Bu nedenle İstasyona alınan kuşlar göç sezonu öncesinde kafeslere alınmakta ve kışı Birecik'te geçirmektedirler. Üreme dönemi olan Şubat ayında da doğaya bırakılmakta ve böylelikle çoğalmaları sağlanmaktadır. Bir kısım kuşun göçe gidip gelmesi 1990 yılına kadar devam etmiştir. En son olarak 1990 yılında 1 kuş göç ile dönmüştür. Göçe bırakılma 1997 yılına kadar sürmüş ve o yıl 25 adet Kelaynak göçe bırakılmıştır. Kelaynaklar yılda bir defa yumurtlarlar(1-3 yumurta), yavrular aynı yıl göçe hazır olur ve 3-4 yılda erginleşir, 25-30 yıl yaşarlar. Böcekçil bir kuş olan Kelaynaklar; İstasyonda; yağsız kıyma, haşlanmış yumurta, havuç, civciv yemi ve tuzsuz peynir ile beslenmektedirler. 2011 yılı sonu itibarıyla kafeslerde 117 ergin Kelaynak kuşu bulunmaktadır.2011 yılında 2 aile göçe gönderilmiştir.

F.3.3. Hayvan Yaşama Hakları

F.3.3.1. Evcil Hayvanlar

F.3.3.1.1. Sahipli Hayvanlar

İl düzeyinde sahipli hayvanların türleri (kedi, köpek vb.) ve sayılarına dair bilgilere ulaşılamamıştır. Ceylanlar ve Kelaynaklarla ilgili açıklamalar bölüm F.4.1.2.'de verilmiştir.

F.3.3.1.2. Sahipsiz Hayvanlar

İl genelinde sahipsiz hayvanlara yönelik Şanlıurfa Belediyesince faaliyet sürdüren 1 adet 500 hayvan kapasiteli geçici bakımevi bulunmaktadır. Geçici bakımevinde yıllık 500 adet kısırlaştırma ve 3000 adet aşılama yapılmaktadır. Ayrıca 2011 yılı içinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı 233 sokak hayvanı kısırlaştırması için bakım evi bulunan belediye ye ödenek aktarmıştır.

F.3.3.2.Nesli Tehlike Altında Olan ve Olması Muhtemel Olan Evcil Hayvanlar

Nesli tehlike altında olan yabani hayvanlar ile ilgili bilgiler Tablo F.8 de verilmiştir.Bunların korunması ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Tablo-F.8:İlimiz Sınırları dahilindeki Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvanlar

Sıra No	Yöresel Adı	Bilimsel Adı
01	Çizgili Sırtlan	Hyaena hyaena
02	Fırat arap Yavşanı	Allactage eupratica
03	Fırat Kaplumbağası	Rafetus euphraticus
04	Çöl Varanı Varanus	Varanus Griseus
05	Uzun Kulaklı Çöl Kibrisi	Hemiecbinus auritus
06	Çizgili İshak Kuşu	Otus brucei
07	Alaca Yalıçapkanı	Alcedo atthis
08	Küçük karabatak	Phalacrocorax pygmeus
09	Çöl koşarı	Cursorius cursor
10	Kılıkıruk Bağırtlak	Pterokles alchata
11	Kelaynak	Gerenticus eremita
12	Yeşil Arıkuşu	Merops superciliosus
13	Vaşak	
14	Karaleylek	
15	Mezgeldek	
16	Sazhorozu	
17	Toy	Otis terda
18	Ceylan	Gazella subgutturosa

F.3.3.3. Hayvan Hakları İhlalleri

Kaçak ve usulsüz avcılıkla mücadele kapsamında denetimler devam etmekte olup yakalanan avcılar hakkında yasal işlemler yapılmaktadır. Bu kapsamda yeterince bir caydırıcılık sağlandığı söylenebilir Bu kapsamda eğitim çalışmaları çerçevesinde bilinçli avcılığın yaygınlaştırılması ile ilgili 2011 yılı içinde 4 adet Avcı Eğitim Kursları düzenlenmiştir. İl genelinde hayvan hakları ihlalleri ile ilgili çalışmalar sürmekte olup hayvan hakları ihlallerine gerekli cezai işlemler yapılmaktadır. Av Koruma Ekiplerinin denetimleri sonucu 2011 yılı içinde 50.000 TL para cezası kesildi.

F.3.3.4. Valilikler, Belediyeler ve Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği

İl Hayvanları Koruma Kurulu üçer aylık dönemler halinde toplanmaktadır. Alınan kararlar çerçevesinde il ve ilçe belediyelerince geçici bakımevleri kurulması yönünde karar alınmış bu karar ilgililere bildirilmiştir. 2011 yılında İl Hayvanları Koruma Kurulu toplanılmıştır.

F.4. Hassas Yörelere Kapsamında Olup(*) Bölümündeki Bilgilerin İsteneceği Alanlar

Şanlıurfa'da ulusal mevzuat ve uluslararası anlaşmalarla koruma altına alınan bir alan bulunmamaktadır.

F.4.1. Ülkemiz Mevzuatı Uyarınca Korunması Gereken Alanlar

F.4.1.1. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2. Maddesinde Tanımlanan ve Bu Kanunun 3. Maddesi Uyarınca Belirlenen "Milli Parklar", "Tabiat Parkları", "Tabiat Anıtları" ve "Tabiat Koruma Alanları"

İlimiz sınırları dâhilinde bir adet Mili Park (Tek Tek Dağları Milli Parkı) mevcut olup bu Mili Park Çevre ve Orman Bakanlığının 30.04.2007 tarih ve 3048 sayılı yazısı üzerine, 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 3. Maddesine göre Bakanlar Kurulunca 29.05.2007 tarihinde kararlaştırılarak ilan edilmiştir. Tek Tek Dağları Milli Parkı alanı ve koordinatları Şkil- F.1 ' de verilmiştir

İlimizde Tabiat Parkları, Tabiat Anıtı ve Tabiat Koruma Alanları bulunmamaktadır. Konu ile ilgili resmi veya bilimsel her hangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Tektek dağları Milli Parkı: Şanlıurfa İl merkezine doğusunda 40 Km mesafede güneye doğru ve Suriye sınırına kadar inen dağ silsilesidir. Flora, fauna, tarihi ve arkeolojik açıdan önemli kaynak değerlere sahiptir. Tektek Dağları Milli Parkı 19335 ha lık alanı kapsamaktadır. Master planı ve envanteri yapılmamıştır.

Kaynak Değerleri: Mezopotamya'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Şanlıurfa, akarsulara yakın olması, ticaret yollarının kesiştiği noktada yer almasından ötürü tarihi boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. Arap tarihçisi Ebul FARAÇ'a göre; Şanlıurfa, Nuh Tufanından sonra yeryüzünde kurulan ilk yedi yerleşimin ilkidir. Merkeze bağlı Örencik Köyü Göbeklitepe'de 2001 yılında gerçekleştirilen kazı çalışmaları sonucu kentin tarihinin M.Ö. 9500'e Çanak Çömleksiz Neolitik döneme kadar uzandığı görülmüştür. Tek Tek dağlarının bulunduğu coğrafyada birçok medeniyet yaşamıştır. Eyyubiler, Memluklar, Türkmen Aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular Dulkadirbeyliği, Safeviler ve sonrasında 1516'da Osmanlı sınırları içine katılmıştır. Kentin bilinen en eski ismi Edesadır. Kent köklü bir kültür mirasına sahiptir. Dünyanın, ilk İslam Üniversitesi; Dünya Kültür Mirası'na dahil edilmesi düşünülen Harran, Şanlıurfa'dadır. Milli Park alanı içerisinde tarihi ve arkeolojik açıdan önemli alanlar bulunmaktadır. Bunlar, Han-el Ba'rur Kervansarayı, Şuayb Şehri Harabeleri ve Soğmatar Harabeleridir.

Soğmatarda kökü Harran Sin kültürüne dayanan Sabizm ve Baştanrı Marilaha'nın kültür merkezi olduğu bilinen örende sözde baştanrıya ve mukaddes gezegenlere (Güneş, Ay, Satürn, Jüpiter, Mars, Venüs, Merkür) ibadet edilen ve kurban kesilen açık hava mabedi olup, önemli kalıntıları teşkil etmektedir. Ayrıca, Roma devrine ait çok sayıda kaya mezarları bulunmaktadır.

Türkiye bitkilerinin yaklaşık %30-35'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yayılış gösterdiği bilinmektedir. Ayrıca, bazı tarım bitkilerinin (buğday, arpa ve baklagil) gen merkezi olarak bilinmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 304 endemik tür olduğu belirlenmiş olup, bunlardan 58 tanesi Şanlıurfa ili çerçevesinde yetişmektedir. Milli Park alanının büyük bir bölümünde menengiç bitkisi (*pictacia terebinthus* L.) yayılış göstermektedir. Alan otsu türler açısından zengindir. Yöreye endemik olan Peygamber çiçeğinin (*centaurea*) 138 yıl sonra ortaya çıkması önem arz etmektedir. Bunun dışında, gelincik (*Papaver rhoes*), kekik (*Tymus* sp.), sütleğen (*ephorbia* sp.), köy göçüren (*circium arvense*) ve papatya mevcuttur. Kurt, alakarga ekin kargası, kınalı keklik ve nesli tehlikede olan ceylan (*gazella dorcas*) alanın faunasını oluşturmaktadır.

Tektek Dağları; flora, fauna zenginliği, kültürel, tarihi ve arkeolojik özellikleri ile ülkemizde ve dünyada hızlı değişimlerin yaşandığı ve her geçen gün doğal niteliğini koruyan alanların azaldığı 21. yüzyılın başlarında milli park statüsüne alınıp, korunarak, sürdürülebilir kullanımının sağlanması, ülkemizin sahip olduğu doğal değerlerin ve zenginliklerin devamlılığı açısından büyük önem arz etmektedir.

F.4.1.2. 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu Uyarınca Çevre ve Orman Bakanlığı'nca Belirlenen "Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Yaban Hayvanı Yerleştirme Alanları" İlimiz

sınırları dâhilinde 1 adet Yaban Hayatı Geliştirme Sahası mevcut olup, bu saha 05.10.2006 tarih ve 26310 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 2006-10966 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ilan edilmiştir.

Kızılkuyu Yaban Hayatı Geliştirme

Şanlıurfa il merkezinin güneybatısında olup, 20420 ha lık bir alanı kapsamaktadır. Ceylanların (gazella subgutturosa) doğal yaşam alanıdır. Alana 111 adet ceylan bırakılmıştır. 2011 yılında yapılan envanter sonuçlarına göre 392 adet ceylan tespit edilmiştir.

—Sahanın Jeolojik Yapısı:

Sahanın ortalama yüksekliği 600 Metredir. Arazi engebeli,kayalık ve taşlıktır.En yüksek Tepesi Dikilitaş tepesi olup 764 metredir.yükselt,engebelilik kuzeyden güneye indikçe azalır.Anakaya kalker ve kireç taşlarından oluşmuştur.Sahanın büyük çoğunluğu taşlık ve kayalık,eğimin fazla olduğu yerlerde anakaya çıplak düşük eğimli ve çukur yerlerde sığı bir toprak tabakası bulunmaktadır.Sahanın büyük bir bölümü tarıma elverişli olmadığından mera olarak kullanılmaktadır.Toprak,kırmızı kahverengitoprak gurubundandır.Sahanın güney kısımları ise nispeten düz olup tarım yapılmaktadır.

—Sahanın İklim Özellikleri:

Yazları kurak ve sıcak,Kışları ılık ve az yağışlı olup Akdeniz iklim kuşağındadır.Yıllık ortalama yağış mevsimlere göre değişimi kışın % 56, ilkbahar %29, sonbahar %14 ve yazın %1 dir.Yıllık ortalama yağış 476.4 mm.dir.Yıllık ortalama sıcaklık 18.1 C.olup, en yüksek 46.5 C, en düşük -12.5 C olarak tespit edilmiştir.Ortalama nispi nem ise % 48 dir.

—Sahanın Su Kaynakları:

Saha içinde Yaz-Kış akan dere mevcut değildir.Kışın yağmur ve kar sel sularının aktığı kuru dereler bulunmaktadır.Saha içinde doğal pınar,Çeşme,Kaynak v.b .de bulunmamaktadır.Su İhtiyacı Köylerde DSİ tarafından açılan kuyular ve yerleşim yerleri civarında eskiden yapılmış sarnıçlar ile karşılanmaktadır. Kış boyunca çukur yerlerde biriken yağmur suları küçük göletler oluşturmakta,bunlar yazın tamamen kurumaktadır.

—Flora

a) **a) Ağaç, Ağaççık ve Çalılar:** Sahada doğal bulunan ağaç,ağaççık ve çalı türüne rastlanmamıştır.Saha tamamen çıplaktır.Yalnız köy merkezleri yakın civarında dikili az sayıda meyve ağacı mevcuttur.

b) **b) Otsu Bitkiler:**Tarım alanlarında Buğday, arpa, sahanın doğal meralarında başlıca fiğ, yabani yulaf, yabani çavdar, kenger, yabani yonca bulunmaktadır.

—Fauna

Ceylan, toy, kurt, tilki, yabani tavşan, kınalı keklik, çilkeklik, balaban, kaya güvercini, kızılşahin, şahin, kızkuşu, kuyrukkakan, toygar, tepeli toygar, çöl varanı, delice, çöl koşarı.

Sınıf :Mamalia(Memeliler)

Takım :Artiodacfyła(Çift tırnaklılar)

Alt Takım : Ruminantia (Geviş getirenler)

Familya : Bovidea (Boynuzlugiller)

Tür : Gazella subgutturosa

Ceylanlar; kuyruğu ince, boynu ve gözleri ile güzel ve narin yapılı hayvanlardır. Anavatanı oğolistan, Arabistan, Türkmenistan, Suriye, İran ile Türkiye'de Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Ceylanpınar ve yöresidir. Ceylanlar sürüler halinde yaşayan hayvanlardır. Ceylan

sürüsü; bölge nöbetçileri, dişi toplulukları ve erkek toplulukları olmak üzere üçe ayrılır. Bölge nöbetçileri, sürüyü diğer erkek sürülere karşı korurlar. Erkekler ise sürünün bulunduğu bölgenin etrafında devamlı gezinirler fakat dişilerin içine girmezler. Sürü halindeki Ceylanlar her hangi bir tehlikeyi sezdikleri anda 200-250 metre kadar koşuktan sonra durarak etrafi kontrol ederler. Eğer tehlike geçmemiş ise tekrar hızla koşmaya başlarlar. Böyle tehlike anlarında saatte 100 km hızla koşabilmektedirler. Ceylanların yaşama süresi 8 ila 10 yıl arasında değişmektedir. Ceylanlar genel olarak 1-1,5 yaş arası çiftleşme isteği duyarlar ve dişiler kızgınlık gösterirler. Kızgınlık mevsimi yörenizde Sonbaharın son günlerine (Kasım-Aralık) rastlar. Kızgınlık mevsiminde erkekler arasında kıyasıya bir mücadele başlar, bu dönemde erkek ceylan telefata artar. Kızgınlığın yani aşım döneminin bitiminden sonra hayvanlar sakinleşirler. Ceylanlarda gebelik süresi 5,5-6 ay (165-180) gün kadardır. Ceylanlar genelde yılda bir yavru verirler. İkizlik oranı oldukça düşük olup %10 ila %15 kadardır. Ceylanların doğum mevsimi ilkbahardır. Nisan -Mayıs Aylarında doğum başlar ve biter. Anne ceylan yavrusunu 1,5 ila 2 ay kadar emzirir. Yavru Ceylan doğumu takip eden ilk 3-4 gün kalkamaz annesi ile birlikte yatar. Daha sonra yürümeye başlar ve 15-20 günden sonra da annesi ile dolaşmaya başlar. Ceylanlar kanaatkar hayvanlar olup genelde mer'a ile yetinirler. Ancak uygun durumlarda ceylanları ilave yemlerle beslemek, hayvanlarda hem canlı ağırlığı almasına hem de aşım dönemindeki ilave besleme, döl veriminin yükselmesine olumlu etki yapmaktadır. Ceylanlar günde ortalama 0,3 kg. kesif yem tüketmektedir. Ayrıca sürekli olarak önlerinde kaba yem (kuru yonca otu) bulundurulmalıdır. Ceylanlar özellikle yaz aylarında suya çok fazla ihtiyaç duyduklarından önünde devamlı temiz su bulundurulmalıdır

Birecik Kelaynak Üretim İstasyonu:

Kelaynaklar 1987 yılından beri Birecik'te yaşadıkları tespit edilen ve soyu hızla tükenen çok nadir göçmen kuşlardandır. Dünyada sadece Türkiye ve Fas'ta bulunmaktadır. Birecik'teki kuşları Fas'taki kuşlardan ayıran en belirgin özellik göçmen Kelaynaklar olmalarıdır. 1950 yıllarında sayıları 1000'lerle ifade edilen Kelaynaklar 1956-59'lı yıllarda sıtma ile mücadele için ve çöl çekirgelerine karşı kullanılan aşırı miktarda ve yüksek dozda tarım ilaçları nedeniyle yüzlercesi hemen, kalanların yaklaşık yarısı da sonraki yıllarda ölmüşlerdir. Üstelik sağ kalanların yumurta ve yavrularında biriken ilaç nedeniyle 1973 yılına kadar bir tek yavru bile yetişmemiştir. Sayılarının hızla azalması üzerine ; Orman Bakanlığı'nca 1977 yılında 2 adet ergin ve 9 adet yavru Kelaynak kuşu yakalanarak kafeslere konmuş ve üretimine başlanmıştır, aynı zamanda da koruma altına alınmıştır. Birecik ilçemizin 3 km kuzeyinde tesis edilen Kelaynak Koruma ve Üretim İstasyonunda, üretim ve koruma faaliyetleri; Birecik Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisliği çatısı altında devam etmektedir. Kelaynak kuşları her yıl, doğal hayata uyum sağlamaları ve üremeleri için, şubat ayı sonları veya mart ayı başlarında mevcut iki adet kafes açılarak, kuşlar tabiata serbest bırakılmaktadır. Aynı şekilde bu yılda 2 aile göçe gönderilmiştir.

Kelaynak popülasyonunun sürdürülebilirliği için bilimsel alt yapının oluşturulması koruma çalışmaları için gerekli olan yerel, bölgesel ve ulusal çalışmaların arttırılması ve Birecik'teki Kelaynak popülasyonunun geliştirilmesi gayesiyle 02. 09. 2003 tarihinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile Doğa Derneği arasında bir protokol yapılmıştır. Bu protokol çerçevesinde çalışmalar devam etmektedir. Kelaynak kuşları, senede bir defa yuva yaparlar. Yavruları 3-4 yaşlarında ergin hale gelirler. Kuluçka devreleri 29 gündür. Yavrular aynı yıl uçmayı öğrenirler. Kelaynak kuşlarının ortalama ömrü 25-30 yıldır. Doğal yiyecekleri arasında; çekirge, danaburnu, suna, kurbağa gibi canlılar vardır. Şuanda destekleyici yem olarak sabah ve akşam saatlerinde iki sefer yem verilmektedir. Bu yemin içerisinde ; yağsız kıyma et (100gr/ adet), tuzsuz tavuk yemi (2 kg /gün), beyaz lor peyniri (1 kg / gün), haşlanmış kabuklu yumurta (10 adet / gün) ve mevsimine göre rendelenmiş

havaçla beslenmeleri sağlanmaktadır. 2011 yılı itibarı ile üretme İstasyonunda 117 ergin Kelaynak bulunmaktadır.Halk arasında Keçelaynak da tabir edilen ve " Bereketin Sembolü " olarak kabul gören Kelaynak kuşlarını korumak ve çevre bilincini arttırmak amacıyla her yıl Birecik ilçesinde 'Kelaynak ve Çevre Festivalleri' düzenlenmektedir.

TİGEM Ceylanpınar Ceylan Üretim İstasyonu: Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğünde ceylan yetiştiriciliğinin tarihçesi 1977 yıllarına dayanır. Orman Bakanlığı Avcılık ve Yaban Hayatı Dairesi Başkanlığınca Ceylanları Korumak ve neslinin devamını sağlamak amacı ile 1977 yılında Ceylanpınar Tarım İşletmesinde tesis edilen ceylan parkında ceylan üretimi başlamıştır. Ancak daha sonra 29/04/1982 yılında adı geçen Daire Başkanlığı ve TİGEM Genel Müdürlüğü arasında yapılan bir protokol ile söz konusu ceylan parkı içerisinde toplam 23 baş ceylan (13 Baş Dişi 10 Baş erkek) işletmeye devir edilmiştir. Burada amaç; Ceylanların daha iyi şartlarda ve güvenli ortamda neslinin devamını sağlamak, çoğaltmak ve yurdun çeşitli yerlerinde ceylan yetiştiriciliğini yaygınlaştırmaktır. Söz konusu ceylan parkı ceylan yetiştiriciliği açısından yetersiz görülmüş ve 1993 yılı sonbaharında yeniden tesis edilen ceylan parkına taşınmıştır.Yeni Ceylan parkı İşletme Merkez Sığırcılık Sitesi ile Ceylan Konuk evi arasındaki alana kurulmuş olup, alanı 825 dekar dır. Yeni Ceylan Parkının etrafı tamamen tel örgülerle çevrilmiş ve her türlü güvenlik önlemi alınmıştır. Bünyesinde 800 baş Ceylan bulunduran TİGEM Ceylanpınar İşletmesi; Ceylan neslinin devamı için her türlü fedakârlığı yapmaktadır. Bu amaçla bakım hizmetleri için 1 İşçi, teknik hizmetlerin yürütülmesi içinde 1 sorumlu Teknik Eleman İşletmece görevlendirilmiştir. Ceylan satışın da gaye parasal gelirinden ziyade ceylanları gerçekten seven ve onları yetiştirip çoğaltmak isteyen kişi ve kuruluşların almasını sağlamaktadır. Ceylan satışları; özel ve tüzel kişilerden gelen talepler doğrultusunda her yılın 1 Temmuz ile 30 Ekim tarihleri arasında yani doğumun bitiminden itibaren aşım mevsimi başlangıcına kadar yapılmaktadır. Ceylan fiyatları Genel Müdürlüğümüzün de görüşleri alınarak arz- talep dengesi doğrultusunda belirlenmektedir.

F.4.1.3. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 2.Maddesini "a - Tanımlar" Bendinin 1.,2.,3. ve 5. Alt Bentlerinde "Kültür Varlıkları", "Tabiat Varlıkları", "Sit" ve "Koruma Alanı" Olarak Tanımlanan ve Aynı Kanun ile 3386 Sayılı Kanunun (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bazı Maddelerin Eklenmesi Hakkında Kanun) İlgili Maddeleri Uyarınca Tespiti ve Tescili Yapılan Alanlar

Tarihi Sit: İlimiz sınırları dâhilinde bulunan tarihi sit alanı sayısı 1 adet olup, bu sit alanı Merkez ilçeye bağlı Şanlıurfa-Gaziantep karayolunun 12-14. Km.' leri arasındaki Şebeke mevkiinde bulunmaktadır. Bu sit alanı ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir

ADI : Şebeke Mevkii
YERİ : Şanlıurfa İli Urfa Gaziantep karayolunun 12-14 KM arasında
TÜRÜ : Şanlıurfanın Kurtuluş Savaşına sahne olan alan
BÜYÜKLÜĞÜ : 2 km çapında

Arkeolojik Sit: İlimiz sınırları dâhilinde 116 adet arkeolojik sit bulunmakta olup, bu sit alanlarının isimleri ve yerleri Tablo-F.9'da verilmiştir.

Doğal Sit:İlimizde 1 adet doğal sit bulunmakta olup, bu doğal sit'in adı, yeri ve türü aşağıda verilmiştir.

ADI : Şanlıurfa/ Birecik İlçesi
YERİ :Birecik ilçesi Merkezi/Söğütlük Mevkii
TÜRÜ :Fırat Kavağı

Anıtlar: İlimiz sınırları dâhilinde 4 adet anıt mevcut olup, bu anıtların isimleri aşağıda verilmiştir.

Garnizon Şehitleri

- 1- Harb-ı Umumi Şehitleri Anıtı
- 2- Milli Mücadele Şehitleri Anıtı
- 3- Mustafa Kemal Paşa Anıtı ve Çeşmesi

F.4.1.4. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu Kapsamında Olan Su Ürünleri İstihsal ve Üreme Sahaları

İl sınırları dâhilinde su ürünleri üretim sahası mevcut olup, özellikle Karkamış Baraj Gölü üzerinde Alabalık üretimi yapılmaktadır. Atatürk Barajının yapılmasıyla birlikte baraj gölüne atılan balık yumurtalarıyla, balık üretimi ve balıkçılığın teşviki hedeflenmiştir. Ancak Hidroelektrik üretimi, sulama ve içme suyu temini amacıyla yapılan barajda, balık üretimi ve ticari amaçlı avlanma, 2872 Sayılı Çevre Kanununun Su Kirliliği kontrolü yönetmenliğinin ilgili maddeleri gereğince (içme suyu kaynağı olduğundan) yasaklanmıştır. Balık Üretim Tesisleri ile ilgili bilgi H.2.2.4 Su Ürünleri bölümünde verilmiştir.

F.4.1.5. 4/9/1988 Tarihli ve 19919 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'nin 17 nci ve 1/7/1999 Tarihli ve 23742 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Yönetmelikle Değişik 18.,19. ve 20. Maddelerinde Tanımlanan Alanlar

Atatürk Baraj gölü ve Birecik Baraj gölü; Su Kirliliği Kontrol Yönetmenliğine göre kıta içi yüzey suları kapsamına giren, içme ve kullanma suyu rezervuar alanlarıdır. Bu alanlarda en çok karşılaşılan problemlerin başında; kaçak yapılaşma, istimlakı yapılmamış yerleşim birimleri ile ilgili problemler, mevcut yapıların dondurulması, yerleşim birimlerinin sıvı ve katı atıklarının bertaraf edilme şekilleri en önemli sorunlardır.

F.4.1.6. 2/ 11 / 1986 Tarihli ve 19269 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'nin 49. Maddesinde Tanımlanan "Hassas Kirlenme Bölgeleri"

İlimizde Hava Kalitesi Kontrol Yönetmenliğinde belirtilen hassas kirlenme bölgesi bulunmamaktadır.

F.4.1.7.2872 Sayılı Çevre Kanunu'nun 9. Maddesi Uyarınca Bakanlar Kurulu Tarafından "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" Olarak Tespit ve İlan Edilen Alanlar

İlimiz sınırları dâhilinde Özel Çevre Koruma Bölgeleri bulunmamaktadır.

F.4.1.8. 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu'na Göre Koruma Altına Alınan Alanlar

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tablo-F.9: İlimiz SınırlarıDâhilinde Bulunan Arkeolojik Sit alanlarının Adive Yerleri

S. NO	ARKEOLOJİK SİT ALANININ		S. NO	ARKEOLOJİK SİT ALANININ		
	ADI	YERİ(Köyü)		ADI	YERİ(Köyü)	
01	Gültepe Höyük	Gültepe MERKEZ	59	Öncüler Höyük	Öncüler	HARRAN
02	TelKazane Höyük	Konuklu MERKEZ	60	Durdular Höyük	Durdular	HARRAN
03	Gürcütepe	Konuklu MERKEZ	61	Sütlüce Höyük	Sütlüce	HARRAN
04	Göbekli Tepe	Örencik MERKEZ	62	Konaga Höyük	Konaga	HARRAN
05	Keperli Höyük	Keperli MERKEZ	63	Uzunyol Höyük	Uzunyol	HARRAN
06	Müneçir Höyük	Müncir MERKEZ	64	Giyimli Höyük	Giyimli	HARRAN
07	Akçalı Höyük	Akçalı MERKEZ	65	Suvacık Höyük	Suvacık	HARRAN
08	Nalçhan Höyük	Bakruk MERKEZ	66	Çiftlik Höyük	Çiftlik	HARRAN
09	Anas Höyük	Merkez Anas MERKEZ	67	Eski Harran Hy.	Eski Harran	HARRAN
10	Mereihan Höyük	Mereihan MERKEZ	68	Agcıl Höyük	Agcıl	HARRAN
11	Mamuca Höyük	Mamuca MERKEZ	69	Kuruyer Höyük	Kuruyer	HARRAN
12	Cezmerhamud Hy	CezmerhamudMERKEZ	70	Sıralı Höyük	Sıralı	HARRAN
13	Hanbeyin Höyük	Hanbeyn MERKEZ	71	Yardimli Höyük	Yardimli	HARRAN
14	Sultantepe Höyük	Sultantepe MERKEZ	72	Çoşanlar Höyük	Çoşanlar	HARRAN
15	Toytepe Höyük	Yardımcı MERKEZ	73	Bükdere Höyük	Bükdere	HARRAN
16	Gözeler Höyük	Gözeler MERKEZ	74	Tartara Höyük	Tartara	HARRAN
17	Görenler Höyük	Görenler MERKEZ	75	Şükürali Höyük	Şükürali	HARRAN
18	Kırklar Höyük	Kırklar MERKEZ	76	Teknel Höyük	Teknel	HARRAN
19	Selman Höyük	Salmanlar MERKEZ	77	Darıca Höyük	Darıca	HARRAN
20	Seksenören Hy.	Seksenören MERKEZ	78	Yünlüce Höyük	Yünlüce	HARRAN
21	Akdilek Höyük	Akdilek MERKEZ	79	Aşağı Yarıncı Hy	Aşağı Yarıncı	HARRAN
22	Küpeli Höyük	Yardımcı MERKEZ	80	Yukarı Yarıncı Höy.	Yukarı Yarıncı	HARRAN
23	Harbetülşerif Höy	Harbetül Şerif A.KALE	81	Parapara Höyük	Parapara	HARRAN
24	Uğraklı Höyük	Uğraklı AKÇAKALE	82	Telseyif Höyük	Telseyif	HARRAN
25	Harebetülsalih Hy	Harebetül SalihA.KALE	83	Pırtana Höyük	Akarçay	BİRECİK
26	Kantara Höyük	Kantara AKÇAKALE	84	Cart Höyük	Akarçay	BİRECİK
27	Haciekber Höyük	Haciekber AKÇAKALE	85	Akarçay Höyük	Akarçay	BİRECİK
28	Dodandı Höyük	Dodandı AKÇAKALE	86	Virih Höyük	Akarçay	BİRECİK
29	Elveren Höyük	Şehitnusretbey A.KALE	87	Şavi Höyük	Şavi	BİRECİK
30	Şekertepe Höyük	Şehitnusretbey A.KALE	88	Dello Höyük	Mezra	BİRECİK
31	Tilkili Höyük	Tilkili AKÇAKALE	89	TellaylatHöyük	Mezra	BİRECİK
32	Esruklu Höyük	Esruklu AKÇAKALE	90	Zeytinlibahçe Höyük	Mezra	BİRECİK
33	Telseyif Höyük	Telseyif KÇAKALE	91	Mezra Höyük	Mezra	BİRECİK
34	Yeşerti Höyük	Yeşerti AKÇAKALE	92	Surtepe Höyük	Surtepe	BİRECİK
35	Akbilek Höyük	Akbilek AKÇAKALE	93	Tilves Höyük	Tilves	BİRECİK
36	Gentari Höyük	Gentari AKÇAKALE	94	Tilobur Höyük	Geçittepe	BİRECİK
37	Demirci Höyük	İlçe Merkezi A.KALE	95	Tilmusa Höyük	Keskince	BİRECİK
38	Balaklar Höyük	Balaklar AKÇAKALE	96	Tilbeş Höyük	Keskince	BİRECİK
39	İkizce Höyük	İkizce AKÇAKALE	97	Tilazze Höyük	Kavaklıca	BİRECİK

40	İmambakır Höyük	İmambakır M.HARRAN	98	Hacınebi Höyük(DY)	Hacınebi	BİRECİK
41	Gazyazı Höyük	Melha HARRAN	99	Ş.Bekir Türbesi Höy.	Bahçeönü	BİRECİK
42	Belgat Höyük	Belgat HARRAN	100	Fıstıklı Höyük	Zeytinli Bahçe	BİRECİK
43	Gürgelen Höyük	Gürgelen HARRAN	101	Akarçay Tepe	Akarçay	BİRECİK
44	Telmağrum Höy.	İlçe Merkezi HARRAN	102	APEMEİA Düz yerleşim yeri	Keskince	BİRECİK
45	Sugeldi Höyük	Sugeldi HARRAN	103	Eğribük Küçük Höy.	Keskince	BİRECİK
46	Küplüce Höyük	Küplüce HARRAN	104	Tatar Höyük	Tatar	BOZOVA
47	Sefer Höyük	Sefer HARRAN	105	Kirli Mevkii	Tatar	BOZOVA
48	Yukarı Daren Hy	Yukarı Daren HARRAN	106	Keluşk Höyük	Akçaviran	HİLVAN
49	Aşağı Daren Höy	Aşağı Daren HARRAN	107	Adsız yerleşme	Akçaviran	HİLVAN
50	Bulgurlu Höyük	Bulgurlu HARRAN	108	Çıkkışrtı(Düz Yerl.)	Akçaviran	HİLVAN
51	Varlıalan Höyük	Varlıalan HARRAN	109	Tarç Tarlası Höyük	Bahçeönü	HİLVAN
52	Büyük hedbe Höyük	Büyük hedbe HARRAN	110	Ambar Köyü içi KayaMezarlığıHöyü k	Anbar	HİLVAN
53	Aşağı hedbe Höy	Aşağı hedbe HARRAN	111	Demirtepe Höyük	Mirazım	HİLVAN
54	Tel İdris Höyük	İlçe Merkezi HARRAN	112	Ambar Harabesi	Mirazım	HİLVAN
55	Sarınca Höyük	Sarınca HARRAN	113	Süleymanbey Harb.	Süleymanbey	HİLVAN
56	Tahılalan Höyük	Tahılalan HARRAN	114	Meyan Höyük	Meyan	HİLVAN
57	Gözelen Höyük	Gözelen HARRAN	115	Toprakkale Höyük	Kazo	SİVEREK
58	Çatalhurma Höy.	Çatalhurma HARRAN	116	Kazo(Köyiçi)	Kazo	SİVEREK

F.4.1.9. 6831 Sayılı Orman Kanunu Gereğince Orman Alanı Sayılan Yerler
Şanlıurfa dâhilinde toplam 18.860 Ha yer orman alanı sayılmaktadır.

F.4.1.10. 3621 Sayılı Kıyı Kanunu Gereğince Yapı Yasağı Getirilen Alanlar
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

F.4.1.11. 3573 Sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aşlattırılması Hakkında Kanunda Belirtilen Alanlar
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

F.4.1.12.4342 Sayılı Mera Kanununda Belirtilen Alanlar
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

F.4.1.13. 30.01.2002 Tarih ve 24656 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği"nde Belirtilen Alanlar

İlimizde 81700 ha Atatürk Baraj Gölü ve 10470 ha Karkamış Baraj Gölü sulak alanları bulunmaktadır.

F.4.2. Ülkemizin Taraf Olduğu Uluslar arası Sözleşmeler Uyarınca Korunması Gerekli Alanlar

İlimiz sınırları dâhilinde Ülkemizin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler Uyarınca korunması gereken alan bulunmamaktadır.

F.4.2.1. 20/2/1984 Tarih ve 18318 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren " Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi" (BERN Sözleşmesi) Uyarınca Koruma Altına Alınmış Alanlardan "Önemli Deniz Kaplumbağası Üreme Alanları"nda Belirtilen I. ve II. Koruma Bölgeleri, "Akdeniz Foku Yaşama ve Üreme Alanları
İlimizin Akdenize kıyısı bulunmamaktadır.

F.4.2.2. 12/6/1981 Tarih ve 17368 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi" (Barcelona Sözleşmesi) Uyarınca Korumaya Alınan Alanlar
İlimizin Akdenize kıyısı bulunmamaktadır.

F.4.2.2.1. 23/10/1988 Tarihli ve 19968 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan "Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarının Korunmasına Ait Protokol" Gereği Ülkemizde "Özel Koruma Alanı" Olarak Belirlenmiş Alanlar
İlimizin Akdenize kıyısı bulunmamaktadır.

F.4.2.2.2. 13/9/1985 Tarihli Cenova Bildirgesi Gereği Seçilmiş Birleşmiş Milletler Çevre Programı Tarafından Yayımlanmış Olan "Akdeniz'de Ortak Öneme Sahip 100 Kıyasal Tarihi Sit" Listesinde Yer Alan Alanlar
İlimizin Akdenize kıyısı bulunmamaktadır.

F.4.2.2.3. Cenova Deklarasyonu'nun 17. Maddesinde Yer Alan "Akdeniz'e Has Nesli Tehlikede Olan Deniz Türlerinin" Yaşama ve Beslenme Ortamı Olan Kıyasal Alanlar
İlimizin Akdenize kıyısı bulunmamaktadır.

F.4.2.3. 14/2/1983 Tarih ve 17959 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi" nin 1. ve 2.Maddeleri Gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Koruma Altına Alınan "Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" Statüsü Verilen Kültürel, Tarihi ve Doğal Alanlar

Sit Alanları

Kentsel Sit: İlimiz sınırları dâhilinde 3 adet Kentsel Sit mevcut olup, bu sitlerin adı, yeri, türü ve büyüklüğü Tablo-F.10'da verilmiştir.

Tablo-F.10: İlimiz Sınırları Dâhilinde Bulunan Kentsel Sit Alanları

S. NO	KETSEL SİT ALANININ			
	ADI	YERİ	TÜRÜ	BÜYÜKLÜĞÜ
01	Şanlıurfa	Şanlıurfa Merkezi	Yerleşim Yeri	Şanlıurfanın eski Edessa Kentinin tamamı
02	Birecik	Birecik İlçe Merkezi	Yerleşim Yeri	Birecik İlçe Merkezinin tamamı
03	Harran	Harran İlçe Merkezi	Yerleşim Yeri	Harran İlçe Merkezinin tamamı

Arkeolojik Sit: İlimiz sınırları dâhilinde 116 adet Arkeolojik Sit mevcut olup, bu sitlerin adı ve yerleri Tablo-F.9'da verilmiştir.

F.4.2.4. 17/05/1994 Tarih ve 21937 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öne Sahip Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi" (RAMSAR Sözleşmesi) Uyarınca Koruma Altına Alınmış Alanlar

Bu bölüm ile ilgili yapılmış her hangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır

F.4.3. Korunması Gereken Alanlar

F.4.3.1. Onaylı Çevre Düzeni Planlarında, Mevcut Özellikleri Korunacak Alan Olarak Tesbit Edilen ve Yapılaşma Yasağı Getirilen Alanlar(Tabii Karakteri Korunacak Alan, Biogenetik Rezerv Alanları, Jeotermal Alanlar vb.)

Bu bölüm ile ilgili yapılmış her hangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

F.4.3.2. Tarım Alanları: Tarımsal Kalkınma Alanları, Sulanan, Sulanması Mümkün ve Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıfları I, II, III ve IV Olan Alanlar, Yağışa Bağlı Tarımda Kullanılan I. ve II. Sınıf ile, Özel Mahsul Plantasyon Alanlarının Tamamı

İlimiz 1.858.400 hektar alan sahip olup, 2006 yılı olarak toplam tarım alanı 1,217,350 hektardır. Bu alanın 978,744,65 hektarı tarla ürünleri, 963.529,0 hektarı meyve 205.295,0 hektarı sebze , 107,930,00 hektarı nadas, 31,45 hektarı örtü altı tarımına ayrılmış durumdadır. İlimizde 234.357 hektar mera alanı, 390,917 hektar tarım dışı arazi bulunmaktadır. İlimizde halen 212,567 hektar alanda devlet sulaması, 145,700 hektar alanda halk sulaması olmak üzere toplam 358,267,3 hektar alan da sulu tarım yapılmaktadır.

Şanlıurfa'nın yüzölçümü 18.584 km² olup, ülkemizin % 3'nü oluşturmaktadır. İl merkezinin rakımı 518'dir. Arazisinin %60,4'ü dalgalı, %22'si dağlık, %16,3'ü ova ve %1,3'ü yayla karakteri arz etmektedir. Karacadağ 1938 m. rakımı ile ilin en yüksek noktasıdır. Harran, Suruç ve Viranşehir ovaları ilin güneyinde yer almaktadır. İlimizin en önemli akarsuyu Adıyaman ve Gaziantep illeri ile aramızda sınır oluşturan Fırat Nehridir. Aynı nehir üzerinde kurulan Atatürk Barajı ile oluşturulan göl, ülkemizin 3. Büyük gölüdür.

F.4.3.3. Sulak Alanlar: Doğal veya Yapay, Devamlı veya Geçici, Suların Durgun veya Akıntılı, Tatlı, Acı veya Tuzlu, Denizlerin Gel-Git Hareketinin Çekilme Devresinde 6 Metreyi Geçmeyen Derinlikleri Kapsayan, Başta Su Kuşları Olmak Üzere Canlıların Yaşama Ortamı Olarak Önem Taşıyan Bütün Sular, Bataklık Sazlık ve Turbiyeler ile Bu Alanların Kıyı Kenar Çizgisinden İtibaren Kara Tarafına Doğru Ekolojik Açından Sulak Alan Kalan Yerler Urfa Birecik Gölü Sulak Alan Koruma Bölgeleri sınırları, Ulusal Sulak Alan Komisyonunun 2008 yılı 1. Olağan Toplantısında 27 Mart 2008 tarihinde oy birliği ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

F.4.3.4.Göller, Akarsular, Yeraltısuyu İşletme Sahaları

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

F.4.3.5.Bilimsel Araştırmalar İçin Önem Arzeden ve/veya Nesli Tehlikeye Düşmüş veya Düşebilir Türler ve Ülkemiz İçin Endemik Olan Türlerin Yaşama Ortamı Olan Alanlar, Biyosfer Rezervi, Biyotoplar, Biyogenetik Rezerv Alanları, Benzersiz Özelliklerdeki Jeolojik ve Jeomorfolojik Oluşumların Bulunduğu Alanlar Olan Alanlar,

Biyosfer Rezervi, Biyotoplar, Biyogenetik Rezerv Alanları, Benzersiz Özelliklerdeki Jeolojik ve Jeomorfolojik Oluşumların Bulunduğu Alanlar

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

F.4.3.6. Mesire Yerleri; 6831 Sayılı Orman Kanununa Tabi Alanlarda Halkın Rekrasyonel Kullanımını Düzenleyip, Kullanımının Doğal Yapının Tahribine Neden Olmadan Yönlendirilmesini Sağlamak Üzere Ayrılan Alanlar İlimiz sınırları dâhilinde orman içi dinlenme yeri olarak Gölpınar Tabiat Parkı mevcuttur. Bu Tabiat Parkı yeri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

- 1.Adı: Gölpınar Mesire yeri
- 2.Coğrafi Konumu: Şanlıurfa-Diyarbakır Yolunun 10.km'sindedir.
- 3.Alanı : 199 ha dır.
- 4.Alanın açıklamalı tanımı: B tipi Günübirlik Piknik ve Mesire Yeridir.
- 5.Yasal konumu: 2007 Yılında Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce B Tipi Mesire Yeri olarak tescil edilmiştir..
- 6.Yerleşimler: Yerleşim yoktur.
- 7.Sosyo ekonomik..
- 8.Fiziksel özellikler:..
 - 8.1. İklim Özellikleri: karasal iklim
 - 8.2 Jeomorfoloji: dağlık arazidir
 - 8.3 Jeoloji:
 - 8.4 Hidroloji: Saha içinde tabi su kaynağı bulunmamaktadır.
 - 8.5 Toprak yapısı:
 - 8.6 Flora ve fauna.: Sahanın tamamı D çağında Kızıлчаam meşceresidir.
 - 8.7 Alan kullanımı: Rekreasyon amaçlıdır.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Verileri-2011
- 3- Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 4- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Verileri-2011

(G) TURİZM

G.1.Yörenin Turistik Değerleri

G.1.1. Yörenin Doğal Değerleri

G.1.1.1. Konum

Telefon Kodu:414

Trafik Kodu : 63

Koordinat : 37 49'dk. 12''sn-40(derece) 10'dk. 00''sn. Doğu meridyeni
36 41'dk. 28''sn-37(derece) 57'dk. 50''sn. Kuzey Paraleli

Yüzölçümü : 18.584 km² (DİE 1997)

Rakım : 518 m.

Nüfus : 1.523.099 kişi (TUIK 2007)

İlçe sayısı : Akçakale, Birecik, Bozova, Ceylanpınar, Halfeti, Harran, Hilvan, Siverek,
Suruç, Viranşehir, Merkez İlçe dahil toplam **11 adet**

Köy sayısı : 1.066 köy

Belediye sayısı:27 belediye

Bucak sayısı : 30

Kurtuluş tarihi : 11 Nisan 1920

G.1.1.2. Fiziki Özellikleri

Şanlıurfa, dünyanın ve Türkiye'nin en önemli bölgesel kalkınma projesi olan GAP'ın (Güneydoğu Anadolu Projesi) merkezi durumundadır.

İl Coğrafi Konum

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Fırat bölümünde yer alan Şanlıurfa ili, güneyde Suriye toprakları, batıda Gaziantep, kuzeybatıda Adıyaman, kuzeydoğuda Diyarbakır, doğuda Mardin illeriyle komşudur. Şanlıurfa ilinin büyük bölümünü, hafif dalgalı yayla düzlükleri kaplar. Karacadağ, Şanlıurfa'nın en yüksek noktasını teşkil eder. İlin kuzeydoğusunda yükselen Karacadağ, sönmüş bir yanardağ kütlesi olup zirvesi 1.957 metredir. Şanlıurfa, Güneydoğu Toroslar'ın orta kısmının güney etekleri üzerindedir. İlin kuzeyinde yer alan dağlar ve yüksek tepeler genellikle güneye doğru gittikçe alçalır. Büyük ovalar Şanlıurfa'nın güneyinde yer almaktadır. Sıra tepeler oldukça yaygın olup bunların arasında batıdan doğuya doğru sıralanan Suruç, Harran, Viranşehir ve Ceylanpınar ovaları, ayrıca Halfeti, Hilvan ve Bozova ovaları bulunmaktadır. Şanlıurfa'nın etrafında çok sayıda mağara, sarnıç, polye, dolin bulunmaktadır. Karacadağ, Tektek, Takırtukur, Susuz, Germuş, Şebeke, Arat Dağları en önemli dağları, Fırat Nehri, Cular Suyu, Habur Nehri en önemli nehirleri ve Atatürk Baraj Gölü, Halil-ür Rahman Gölü, Ayn Zeliha Gölü de en önemli gölleridir

G.2. Turizm Çeşitleri

Tarihsel birikimi ile birçok medeniyete beşiklik eden bu şehir; din, dil, ırk, kültür ve **medeniyetlerin bulunduğu, kaynaştığı, bir hoş görü şehri**; dantel dantel işlenen Urfa taşı ile yapılmış han, hamam, konak ve evleriyle, geleneksel el sanatları, mutfak zenginliği ve damak lezzeti, dünyaya nam salmış musiki ustaları, yaşanan ve yaşatılan otantik ve mistik yapısıyla **Kültür ve Folklor Şehri**,Atatürk Barajı, Uluslararası Hava Limanı ve verimli toprağı ile **Tarım ve Sanayi Şehridir...**

Peygamberler şehri bu peygamberlere ait makam ve türbeler ile **İnanç ve Kültür Turizmi**;Karacadağ Kayak Merkezi ile **Kış Turizmi**, Karaali Kaplıcaları ile **Termal**

Turizmi, Karacadağ ve Tek Tek Dağları'ndaki bitki örtüsü ile **Yayla Turizmi** ve hayvanları ile **Av Turizmi**, Atatürk Barajı ve Halfeti İlçesi ile **Su Sporları Turizmi**, Ceylan, At, Kelaynak, Keklik ve güvercinleri ile **Ornitoloji Turizmi** ile önemli bir şehirdir.

G.3. Turistik Altyapı

Şanlıurfa'nın önemli bir geçiş noktasında yer alması ve GAP'ın merkezi oluşu nedeniyle karayolu ulaşımı önemlidir. Kentte havalimanı bulunmaktadır. Türkiye'nin her yerinden ulaşım imkanları mevcuttur. Hem şehir içi ulaşım araçları hem de ilçelere ulaşım araçlarının kalkış noktası otogardır. Otogardan kentin her noktasına şehir içi halk otobüsleri ve dolmuşlarla ulaşmak mümkündür. Harran, Birecik ve Atatürk Barajı için Bozova dolmuşları da sık aralıklarla sabah saat 7'den itibaren otogardan seferler düzenlemektedirler.

Tablo-G.1:Şanlıurfa İl Genelı Konaklama Tesisleri Kapasiteleri

ŞANLIURFA İL GENELİ KONAKLAMA TESİSLERİ KAPASİTELERİ			
2012 YILI	Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesisleri		
	(Aktif Durumda)		
	Merkez	İlçeler	TOPLAM
Tesis Sayısı	10	2	12
Oda Sayısı	765	98	863
Yatak Kapasitesi	1551	196	1747
2012 YILI	Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesisleri		
	(Pasif Durumda)		
	Merkez	İlçeler	TOPLAM
Tesis Sayısı	3	1	4
Oda Sayısı	638	43	681
Yatak Kapasitesi	1382	86	1468
2012 YILI	Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri		
	(Aktif Durumda)		
	Merkez	İlçeler	TOPLAM
Tesis Sayısı	23	13	36
Oda Sayısı	546	241	787
Yatak Kapasitesi	1338	485	1823
2012 YILI	Kamu Kurum Misafirhaneleri (Öğretmenevi,Polisevi,DSİ Msfh, İl Öz.İd.Msfh)		
	(Aktif Durumda)		
	Merkez	İlçeler	TOPLAM
Tesis Sayısı	4	8	12
Oda Sayısı	228	195	423
Yatak Kapasitesi	494	373	867

ULAŞIM

Şanlıurfa'daki yolların durumu şu şekildedir:

Otoyol uzunluğu; 165,9 km, Devlet Yolu; 579 km, İl Yolu; 579 km,

Karayolu ağının uzunluğu 1.314 km'dir.

İlçeler ve Şehir Merkezine Uzaklıkları

Şanlıurfa- Akçakale :52 km

Şanlıurfa-Birecik :80 km

Şanlıurfa-Bozova :38 km

Şanlıurfa-Ceylanpınar :140 km

Şanlıurfa-Halfeti	:112 km
Şanlıurfa-Harran	:48 km
Şanlıurfa-Hilvan	:56 km
Şanlıurfa-Siverek	:96 km
Şanlıurfa-Suruc	:43 km
Şanlıurfa-Viranşehir	:91 km

Komşu İller ve Uzaklıkları

Şanlıurfa-Adıyaman	:109 km
Şanlıurfa-Diyarbakır	:185 km
Şanlıurfa-Gaziantep	:137 km
Şanlıurfa-Mardin	:188 km

Bazı Şehirlere Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Ankara	:810 km
Şanlıurfa-İstanbul	:1.263 km
Şanlıurfa-İzmir	:1.243 km
Şanlıurfa-Antalya	:898 km

Suriye'deki Bazı Şehirlere Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Halep	:300 km
Şanlıurfa-Rakka	:155 km
Şanlıurfa-Haseki	:230 km
Şanlıurfa-Lazkiye	:446 km
Şanlıurfa-Şam	:655 km

Güneydeki Bazı Ticaret Merkezlerine Göre Uzaklıkları

Şanlıurfa-Bağdat	:300 km
Şanlıurfa-Ürdün	:155 km

Hem şehir içi ulaşım araçları hem de ilçelere ulaşım araçlarının kalkış noktası otogardır. Otogardan kentin her noktasına şehir içi halk otobüsleri ve dolmuşlarla ulaşmak mümkündür. Harran, Birecik ve Atatürk Barajı için Bozova dolmuşları da sık aralıklarla sabah saat 7'den itibaren otogardan seferler düzenlemektedirler

Karayolu

- Km Uzaklıklar (Karayolu ile İstanbul Ankara ve İzmir'den merkez kente)

Ankara Şanlıurfa arası 809 kilometre
İstanbul Şanlıurfa arası 1262 kilometre
İzmir Şanlıurfa arası 1249 kilometre

- Özel Oto (Tavsiye edilen: örneğin İstanbul'dan geliş güzergahı)

İstanbul'dan Özel oto gelenler için tavsiye edilen yol güzergahı Ankara, Aksaray, Adana, Gaziantep ve Şanlıurfa'nın Birecik ilçesi üzerinden Şanlıurfa'ya varış olarak tavsiye edilir.

- Otobüs (Ankara, İstanbul'a çalışma sıklıkları)
Şanlıurfa'dan- İstanbul'a : 10.00-13.00-16.00 ve 20.30 saatlerinde

Şanlıurfa'dan-Ankara'ya: 10.00-19.00
Şanlıurfa'dan-İzmir'e : 14.00-18.00
Otobüs firmalarının Otobüsleri bulunmaktadır.

Havayolu (İstanbul, Ankara'dan vb. uçak seferleri, sıklıkları)

İSTANBUL-ŞANLIURFA

Kalkış Varış Salı Per Cts

07:05 (IST) 08:50 🚗 🚗 🚗

IST: İstanbul - Atatürk Havalimanı

ŞANLIURFA-İSTANBUL

Kalkış Varış Salı Per Cts

09:45 11:40 (IST) 🚗 🚗 🚗

ANKARA - ŞANLIURFA

Kalkış Varış Pts Salı Çar Per Cum Cts Pzr

18:40 (ESB) 19:55 🚗 🚗 🚗 🚗 🚗 🚗

ŞANLIURFA - ANKARA

Kalkış Varış Pts Salı Çar Per Cum Cts Pzr

20:30 21:50 (ESB) 🚗 🚗 🚗 🚗 🚗 🚗

- **ESB: Ankara - Ankara Esenboga Havalimanı**

G.4. Turist Sayısı: Şanlıurfa İline 2011 yılı İçinde Ziyaret Edilen Yerlere Göre Turist Sayıları ise Tablo-G.2'de verilmiştir.

Tablo-G.2: İlimizde Yıllar İtibariyle Ziyaret Edilen Yerlere Göre Turist Sayısı

ŞANLIURFA İLİ YILLARA GÖRE KONAKLAMA İSTATİSTİKLERİ			
Yılı	Yerli Turist	Yabancı Turist	TOPLAM
2007	134.688	11.433	146.121
2008	329.038	44.868	373.906
2009	345.317	41.710	387.027
2010	397.283	31.700	428.983
2011	420.202	36.646	456.848

G.5. Turizm Ekonomisi

İlimizde turizm yatırımları devam ediyor. Yeni açılan ve hizmete girecek konaklama tesislerimizle birçok kişiye iş imkânı sağlanacaktır. Ayrıca gittikçe gelişen turizm bilinciyle turistik eşya satan mağazaların çoğalması, turizm sektörüne ve bu sektörde kazanç sağlayanlara bir canlılık katmaktadır.

İlimizde turizm gelirlerinin yaklaşık %30 'u tarıma, %20'si emek sahiplerine, %15'i endüstri işletmelerine, %15'inin ticari kuruluşlara gittiği ve %20'sinin de vergiler yolu ile kamu gelirlerini oluşturduğu tespit edilmiştir.

G.6.Turizm-Çevre İlişkisi

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü-2011
- 3- Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü- 2011
- 4- Devlet Hava Meydanları Müdürlüğü-2011

(H). TARIM VE HAYVANCILIK

H.1 Genel Tarımsal Yapı

İlimiz arazi dağılımı bakımından Türkiye'deki toplam tarım alanının %4,9' una sahip olup, Konya ve Ankara'dan sonra Üçüncü sıradadır.

- ✓ Tarım Alanı: 12.205.434 Dekar
- ✓ Çayır Mera Alanı: 2.343.570 Dekar
- ✓ Ormanlık alan : 155.000 Dekar
- ✓ Diğer Araziler: 3.879.996 Dekar
- ✓ Toplam Yüzölçümü: 18.584.000 Dekar
- ✓ İlimizde sulanan alan 3.693.248 dekar' dır.

GAP projesi tamamlandığında Şanlıurfa İlinde sulanacak alan miktarı 5.181.420 dekar olarak planlanmıştır. Bu değer GAP'la hedeflenen sulama miktarının %30,3 ine denk gelmektedir.(GAP BKİ)

Türkiye'deki sulamanın %8,94 ü Şanlıurfa İlinde gerçekleşmektedir.

- ✓ Toplam sulanan alan: 3.693.248 Dekar
- ✓ Devlet sulaması :1.349.678 Dekar
- ✓ Halk sulaması: 2.343.570 Dekar

Şanlıurfa ili ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı 58.852 olup, Türkiye çiftçi sayısı (2.779.000) 'nın % 2,6'sı'dır. Pamuk, Fıstık ve Mercimek üretiminde 1. sırada yer almaktadır.

Ülkemizin, Pamuk üretiminin % 39'u , Buğday üretiminin % 8'i , Mercimek üretiminin % 36'sı , Arpa üretiminin %11'i , Mısır üretiminin %13'ü , Antep Fıstığı üretiminin %38'i ,İlimizde gerçekleşmektedir.

H.2 Tarımsal Üretim

İlimizde üretilen buğdaygillerin (buğday, arpa) sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Toplam 6.557.403 dekar alanda 2.165.514 ton üretimi yapılmaktadır.

Baklagil ürünlerinin kuru ve sulu tarımı yapılmaktadır. İlimiz genelinde 807.107 dekar alanda 112.795 ton baklagil (kırmızı mercimek, nohut) üretimi yapılmaktadır.

Yem bitkisi ürünleri sulu alanlarda yetiştirilmektedir. İlimizde 92.044 dekar alanda 233.754 ton yem bitkisi(burçak, fiğ, silajlık mısır, mürdümük, tiritikale, yonca,) üretimi yapılmaktadır.

Endüstriyel ürünlerin üretimi sulu alanlarda yapılmaktadır. İlimizde 5.092.985 dekar alanda 1.976.874 ton endüstriyel bitkilerin(Aspir, Pamuk, Ayçiçeği, mısır, susam, kanola,) üretimi yapılmaktadır.

Meyve üretimi sulu ve kuru alanlarda yapılmaktadır. İlimizde 1,017,864 dekar alanda 149.996 ton meyve (Antepfıstığı, armut, ayva, badem, ceviz, çilek, ceviz, dut, elma, erik, incir, kayısı, kiraz, nar, şeftali, Trabzon hurması, üzüm, vişne, zerdali, zeytin) üretimi yapılmaktadır.

Sebze üretimi sulu alanlarda yapılmaktadır. İlimizde 196,843 dekar alanda 657.691 ton sebze (Acur, bamya, bakla, biber, dereotu, domates, fasulye, havuç, hıyar, ıspanak, kabak,

karpuz, kavun, marul, maydanoz, nane, patlıcan, pazı, sarımsak, semizotu, soğan, tere, turp) üretimi yapılmaktadır.

H.2.1. Bitkisel Üretim

H.2.1.1. Tarla Bitkileri

H.2.1.1.1 Buğdaygiller

Arpa; İlimizde 2.302.597 dekar alanda 623.744 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler TMO ve il içi ve il dışına satışı gerçekleştirilmektedir.

Buğday; makarnalık ve ekmeklik olarak iki çeşit üretimi yapılmaktadır. Üretim sulu ve kuru alanlarda yapılmaktadır. İlimizde 4.254.806 dekar alanda 1.541.770 ton buğday üretimi yapılmaktadır. Üretilen ürünler TMO ve il içi ve il dışına satışı gerçekleştirilmektedir.

H.2.1.1.2 Baklagiller

Kırmızı Mercimek; İlimizde 727.642 dekar alanda 103.740 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler TMO ve il içi ve il dışına satışı gerçekleştirilmektedir.

Nohut; İlimizde 79.465 dekar alanda 9.055 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler TMO ve il içi ve il dışına satışı gerçekleştirilmektedir.

H.2.1.1.3 Yem Bitkileri

Burçak; İlimizde 24.526 dekar alanda 2.505 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu ve kuru tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki hayvancılık işletmelerine ve buğday borsalarında satışı gerçekleştirilmektedir.

Fiğ; İlimizde 16.429 dekar alanda 22.356 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki hayvancılık işletmelerine ve buğday borsalarına satışı gerçekleştirilmektedir.

Slajlık Mısır; İlimizde, Mürdümük 2.000 dekar alanda 200 ton, tiritikale 2.530 dekar alanda 3030 ton, yonca 8733 dekar alanda 16.733 ton üretimi yapılmaktadır.

H.2.1.1.4 Endüstriyel Bitkiler

Aspir; İlimizde 59.222 dekar alanda 2.575 ton üretimi yapılmaktadır. Kuru tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki hayvancılık işletmelerine ve yağ işleyen firmalara satışı gerçekleştirilmektedir.

Pamuk; İlimizde 4.081.208 dekar alanda 1.299.532 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki çırçır fabrikalarına satışı gerçekleştirilmektedir.

Ayçiçeği; İlimizde 29.850 dekar alanda 7.218 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki yağ işleyen firmalara satışı gerçekleştirilmektedir.

Mısır; İlimizde 906.258 dekar alanda 736.852 ton üretimi yapılmaktadır. Sulu tarımı yapılmaktadır. Üretilen ürünler il içi ve il dışındaki mısır kurutma tesislerine satışı gerçekleştirilmektedir.

İlimizde Susam 15.190 dekar alanda 791 ton , kanola; 60 dekar alanda 3 ton üretimi yapılmaktadır.

H.2.1.2. Bahçe Bitkileri

H.2.1.2.1. Meyve Üretimi

İlimizde üretimi yapılan meyve çeşitleri, üretim alanları ve üretim miktarları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Üretilen meyveler iç piyasada tüketilmektedir. Meyvelerden antep fıstığı il içi ve il dışındaki firmalara satışı yapılmaktadır.

Tablo-H. 1: Şanlıurfa 2011 yılı meyvecilik

SANLIURFA 2011 YILI MEYVECİLİK					
Sıra No	Meyve adı	Kapladığı Alan (da)	Meyve Veren Ağaç(adet)	Meyve Vermeyen Ağaç (adet)	Üretim (Ton)
1	Armut	92.0	3,480	2,730	64.40
2	Ayva	1.0	850	20	14.25
3	Elma (Golden)	305.0	4,015	18,220	364.10
4	Elma (Starking)	4.0	150	180	30.00
5	Elma(Grannysmith)	54.0	308	2,800	61.60
6	Elma (Diğer)	130.0	2,520	7,080	64.40
7	Erik	2,200.0	62,635	17,735	1,901.55
8	Kaysı	556.0	36,790	17,690	773.60
9	Kiraz	22.0	1,380	600	12.24
10	Şeftali(Nektarin)	391.0	8,000	4,650	158.00
11	Şeftali (Diğer)	120.0	7,020	3,005	124.41
12	Vişne	12.0	1,190	260	10.02
13	Zerdali	0.0	6,625	3,980	132.15
14	Antep Fıstığı	768,047.0	10,555,572	5,224,836	21,693.68
15	Badem	12,106.0	74,235	288,880	744.61
16	Ceviz	636.0	13,840	2,650	453.85
17	Çilek	1.0	---	---	1.00
18	Dut	1.0	22,650	6,330	374.85
19	İncir	15.0	24,015	3,230	456.20
20	Nar	8,976.0	232,890	319,332	3,589.38
21	Trabzon Hurma.	0.0	455	345	10.55
22	Üzüm (Sofralık)	78,390.0	4372240	487,940	21,861.20
23	Üzüm(Kurutmalık)	58,620.0	3085740	548700	15,428.70
24	Üzüm (Şaraplık)	30,140.0	1719880	148,800	8,599.40
25	Zeytin(Sofralık)	14,272.0	13750	325356	163.20
26	Zeytin(Yağlık)	42,773.0	307190	936328	4,583.56
	TOPLAM	1,017,864.0	*	*	*

H.2.1.2.2. Sebze Üretimi

İlimizde üretimi yapılan sebze çeşitleri, üretim alanları ve üretim miktarları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Üretilen meyveler iç piyasada tüketilmektedir. Sebzelerden biber ve sarımsak il içi ve il dışındaki firmalara satışı yapılmaktadır.

Tablo- H. 2:2011 YILI ŞANLIURFA İLİ AÇIKTA SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ				
	Ürün	Ekilen Alan (da)	Üretim(Ton)	Verim (Kg./da)
1	Marul (Göbekli)	1,075	1,322.5	1,230.0
2	Ispanak	100	80	800.0
3	Pazı	100	80	800.0
4	Semiz Otu	30	17	566.0
5	Maydanoz	570	154	270.0
6	Tere	10	2.5	250.0
7	Nane	530	165	311.0
8	Dereotu	10	2	200.0
9	Sakız kabağı	120	210	1,750.0
10	Hıyar (Sofralık)	4,860	8,850.0	1,821.0
11	Acur	2,295	4,579	1,995.0
12	Patlıcan	14,977	72,635	4,850.0
13	Bamya	1,822	911	500.0
14	Domates (Sofralık)	15,660	71,800	4,585.0
15	Domates (Salçalık)	44,750	304,200	6,798.0
16	Biber (Sivri,Çarliston)	1,630	2,885	1,770.0
17	Biber (Dolmalık)	13,751	26,886	1,955.0
18	Biber (Salçalık)	21,300	44,350	2,082.0
19	Karpuz	55,090	158,775	2,882.0
20	Kavun	12,573	27,196	2,163.0
21	Fasulye (Taze)	70	70	1,000.0
22	Bakla(Taze)	60	60	1,000.0
23	Sarımsak (Taze)	1,080	2,120	1,963.0
24	Soğan (Taze)	4,250	9,450	2,224.0
25	Havuç	10	20	2,000.0
26	Turp (Kırmızı)	120	250	2,083.0
	TOPLAM	196,843		

H.2.1.2.3. Süs Bitkileri

İlimizde kayıtlı süs bitkisi üretimi bulunmamaktadır.

H.2.1.2.4. Örtü altı üreti

İlimizde üretimi yapılan meyveler iç ve dış piyasadaki firmalara satışı yapılmaktadır.

Tablo-H.3: Örtü Altı Yetiştirilen Ürün Çeşitleri

Ürün	Alan (da)	Üretim (ton)
Marul(Göbekli)	3	12
Soğan(Taze)	1	1.5
Hıyar	20	440
Patlıcan	28	364
Domates	85	1694
Biber(Dolma)	0	0
Biber(Sivri)	24	264
Nane	1.1	0.5
TOPLAM	162.1	---

H.2.2. HAYVANSAL ÜRETİM

H.2.2.1 Büyükbaş Hayvancılık

İlimizde büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. genel olarak yerli ırk olarak güneydoğu Anadolu kırmızısı(GAK), kültür ırkı olarak holstain(Siyah alaca), simental ve montofon ırkı hayvanlar yetiştirilmektedir. İlimizde yetiştirilen büyük baş hayvan sayısı 117.305 tir. Bunlardan 54.779 baş besi hayvanı, 62.526 başı süt sığırından oluşmaktadır. İlimizin tüm ilçelerinde Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır. Süt sığırcılığı yapılan işletmekapasiteleri 50 baş, 100 baş, 200 baş, 300 baş tır. İlimizde canlı hayvan ihracatı yapılmamaktadır. Süt işletmelerinde elde edilen ürünler il içi ve il dışındaki süt işleme tesislerine pazarlanmaktadır. Atıkların değerlendirildiği modern tesisler bulunmamaktadır. Hayvansal ürünlerle ilgili üretim bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo H.4: 2011 Hayvansal Ürünlerle İlgili Üretim

HAYVANSAL ÜRÜNLER		
Ürün Cinsi	Miktarı	Birimi
Süt	556,272	Ton
Et	47,200	Ton
Yapağı	8.064	Ton
Kıl	309	Ton
Deri	110.259	Adet

H.2.2.2 Küçükbaş Hayvancılık

İlimizde 973.100 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Genel olarak; ivesi, akkaraman, morkaraman koyun ırkları ve Kilis keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. küçükbaş hayvan yetiştiriciliği merkez ve tüm ilçelerde yapılmaktadır. ancak merkez ve Siverek ilçemizde yoğun olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır.

H.2.2.3 Kümes Hayvancılığı

İlimizde kümes hayvancılığı aile işletmeleri şeklinde yapılmaktadır. Hayvanlarının sayısı ve üretim miktarları aşağıdaki tablo H 5'te belirtilmiştir.

Tablo-H.5: Şanlıurfa İli Kümes Hayvancılığı

KÜMES HAYVANCILIĞI		
Kümes Hayvanları	Hayvan Sayısı (Adet)	Yumurta Üretimi (Adet)
Yumurtacı Tavuk	712,200.0	54,335,200.0
Ördek	20,390.0	808,250.0
Kaz	31,540.0	1,124,975.0
Hindi	179,460.0	7,326,900.0

H.2.2.4 su ürünleri

- ✓ İlimizdeki Ruhsatlı Tekne Sayısı: 53
- ✓ Faal Su Ürünleri Kooperatifi Sayısı: 4
- ✓ 2010 yılında 2600 ton gökkuşacağı alabalığı üretimi yapılmıştır.

H.2.2.5 Kürk Hayvancılığı

İlimizde kürk hayvancılığı ile ilgili kayıtlar bulunmamaktadır.

H.2.2.6 Arıcılık ve İpekböcekçiliği

İlimizde 24.345 kovanda 304 ton bal ve 13 ton bal mumu üretimi yapılmaktadır. üretilen ürünler ili ve il dışındaki firmalara satışı yapılmaktadır.

Tablo-H.6: Şanlıurfa İli Arıcılık

Arı Kovanları	Sayısı (Adet)	Ürünler	Üretim (Ton)
Eski Usul Kovan	2,946.0	Bal	304
Yeni Usul Kovan	21,399.0	BalMumu	13

H.3 Organik Tarım

2011 yılı itibarı ile ilimizde 86.117 da alanda 23 üründe (Anason, Antep Fıstığı, Arpa, Buğday, Fiğ, Domates, Biber, Mercimek, Lavanta, Mısır, Patlıcan, Pamuk, Zeytin), 178 üretici tarafından 390.555 ton organik tarım yapılmaktadır.

Türkiye organik pamuk sektöründe üretimin %41'i, üretim alanının ise %39'u Şanlıurfa'da gerçekleşmektedir.

H.4 Tarımsal İşletmeler

H.4.1 Kamu İşletmeleri

İlimizde belediye ve Ceylanpınar TİGEM' e ait 8 adet 3. Sınıf mezbaa bulunmaktadır.

H.4.2 Özel İşletmeler

Sera İşletmeleri; 57 adet sera bulunmaktadır. Bu seralarda domates biber, patlıcan v.s sebzeler yetiştirilmektedir.

Hayvancılık İşletmeleri: 12 adet süt sığırı işletmesi, 4 adet besi hayvanı yetiştiriciliği işletmesi, 16 küçükbaş hayvan yetiştiriciliği işletmesi bulunmaktadır.

Ürün işleme tesisleri: 5 adet süt ve süt ürünlerini işleme tesisi, 3 adet et işleme tesisi, 1 adet salça fabrikası, 1 adet sucuk işleme ve paketleme tesisi, 1 adet yumurta işleme ve paketleme tesisi bulunmaktadır.

Ayrıca ilimizde 1 adet hayvan aşıları üretim tesisi de bulunmaktadır

H.5 Tarımsal Faaliyetler

H.5.1 Pestisit Kullanımı

Tarımsal faaliyetlerde kullanılan pestisit kullanımı aşağıdaki tablo H 7 'da verilmiştir.

TABLO-H.7: Tarımsal Faaliyetlerde Kullanılan Pestisit Kullanımı

İLACIN ETKİLİ MADDESİ	FORMÜLASYONU	MİKTARI (Kg.-Lt.)	
Acetamidrid %20	SP	22,482.91	kg
Alphacypermethrin 100 g/l	EC	14,932.20	litre
Azinphos Methyl %25	WP	12,000.00	kg
Carbaryl %50	WP	3,200.00	kg
Chloropyrifos Ethyl 480 g/l	EC	2,000.00	litre
Chloropyrifos Ethyl %25	WP	45,447.80	kg
Cypermethrin 250 g/l	EC	27.00	litre
Deltamethrin 25 g/l	EC	969.30	litre
Deltamethrin+Biperonyl Butoxide 25+250 g/l	EC	30.00	litre
Deltamethrin 120 g/l	EC	15.00	litre
Diazinon 185 g/l	EC	3,500.00	litre
Diclorvos (DDVP) 550 g/l	EC	930.00	litre
Dimethoate 400 g/l	EC	820.00	litre
İndoxacarb %30	WG	450.00	kg
İmidacloprit+Betacyfuluthrin 210+90 g/l	OD	8,282.60	litre
Lambda cyhalothrin 50 g/l	EC	30,586.00	litre
Malathion 650 g/l	EC	48.00	litre
Monocrotophos 400 g/l	SC	575.00	litre
Methidathion 426 g/l	EC	63.75	litre
Phosalone 350 g/l	EC	4,000.00	litre
Thiamethoxam % 25	WG	1,500.00	kg
Thiodicarb 80 DF	DF	54,487.00	kg
Bakır Sülfat+Sönmemiş Kireç	WP	200.00	kg
Benomyl %50	WP	330.00	kg
Carboxin %37,5+Thiram %37.5	WP	17,852.20	kg
Difenoconazole+Propiconazole 150+150 g/l	EC	38,195.00	litre
Kükürt %80	WP	12,240.00	kg
Maneb %80	WP	40.00	kg
Mancozeb %80	WP	40.00	kg

Mancozeb %60	WP	1,500.00	kg
Penconazole 100 g/l	EC	250.00	litre
Tebuconazole % 2	WS	106,676.00	kg
2.4 D Amin Dimethylamin 500 g/l	EC	3,200.00	litre
Aclonifen 600g/l	SC	4,500.00	litre
Clodinafop-Prapargyl 240g/l	EC	5,660.00	litre
Diclofob Methyl 284 g/l	EC	27,500.00	litre
Fenoxaprop-p-Ethyl 75 g/l	EC	11,320.00	litre
Florasulam+Flometsulam 75+100 g/l	SC	864.00	litre
Fluazifop-p-Buthyl 125 g/l	EC	18,000.00	litre
Foramsulfuron+İodosulfuron Methyl %30+1	WG	540.00	kg
Haloxfob-R-Methyl Ester 108 g/l	EC	2,250.00	litre
İmazapic 10 g/l	SL	1,000.00	litre
İmazethapyr 100 g/l	SL	750.00	litre
Metribuzin % 70	WP	1,087.50	kg
Nicosülfuron 40 g/l	EC	36,000.00	litre
Quizalofob-p-Ethyl 50 g/l	EC	36,250.00	litre
Rimsulfuron % 25	DF	27.50	kg
Tribenuron Methyl %75	DF	1,477.30	kg
Trifluralin 480 g/l	EC	214,826.00	litre
Tritosulfuron+Dicamba %25+50	WG	900.00	kg
Abamectin 18 g/l	EC	625.00	litre
Bromoprophlate 500 g/l	EC	100.00	litre
Hexytiazox 50 g/l	EC	16,147.00	litre
Tetradifon 75,2 EC	EC	30,000.00	litre
Aliminium phosphide %57	Tablet	9.00	kg
DNOC (Ammonium) 615 g/l EC	Yağ	1,250.00	litre
Çinko fosfür (Zine phosphide) %80	DP	10.00	kg
Demirli Bileşikler %6	WG	1,700.00	kg

H.5.2 Gübre Kullanımı

İlimizde tarımsal faaliyetlerde amonyum sülfat %21 2824 ton, K.Amonyum nitrat %26 18.739 ton, amonyum nitrat %33 43.810 ton, üre %46 50171 ton, TSP 1513 ton, DAP 13.280 ton, kompoze 20.20.0 29750ton, kompoze 20.20.0 süper 19762 ton, kompoze 15.15.15 3902 ton, kompoze 15.15.15 süper 22 ton ticari gübre kullanılmıştır. Gübre kullanımı ile ilgili çiftçilerimize bilgilendirme yapılmakta ve toprak tahlili yapımı teşvik edilmektedir.

H.5.3 Toprak Kullanımı

Toprak kaybı ile ilgili kayıtlara rastlanmamıştır.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü-2011
- 3- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çalışmaları-2011

(I). MADENCİLİK

I.1.Maden Kanununa Tabi Olan Madenler ve Taş Ocakları Nizamnamesine Tabi Olan Doğal Malzemeler

I.1.1. Sanayi Madenleri

İlimiz sınırları dailinde sanayi madeni olarak tespit edilmiş çimento hammaddesi olarak kullanılan pomza, marn ve kalker bulunmaktadır. Bunlardan kalker ve marn İlimiz Merkez Bozova yolu üzerinde bulunan Çimento Fabrikasının civarında, pomza ise İlimiz Siverek İlçesi Karacadağ mevkiinde çıkarılmaktadır. Pomza ve marn açık işletme yöntemiyle, patlatma yapılmadan kazıcı iş makineleriyle, kalker ise patlatma yapılarak çıkartılmaktadır. İlimizde çıkartılan kalker, marn ve pomza yol yapımında ve çimento fabrikalarında kullanılmaktadırlar. MTA'nın araştırmalarına göre ilimizde Çimento sektöründe kullanılan 800 Milyon ton kireçtaşı, 64 milyon ton muhtemel killi kireçtaşı rezervi saptanmıştır.

I.1.2.Metalik Madenler

İl sınırlarımız içerisinde tespit edilmiş metalik maden yatakları bulunmamaktadır.

I.1.3.Enerji Madenleri

Konu ile ilgili bilgi bölüm J.1.5. verilmiştir.

I.1.4.Taş Ocakları Nizamnamesine Tabi Olan Doğal Malzemeler

İlimiz sınırları dailinde Taş Ocakları Nizamnamesine tabi ocaklarının isimleri, yerleri ve ruhsat tarihleri Ek-1 ve Ek-2'de verilmiştir.

I.2.Madencilik Faaliyetlerinin Yapıldığı Yerlerin Özellikleri

İlimizde bulunan ruhsatlı maden alanları Ek-1 ve Ek-2'de verilmiştir. Maden Kanunu ve Taş Ocakları Nizamnamesi kapsamında il genelinde işletilen ruhsatlı sahaların çevresel özellikleri, genellikle araziler devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşlık tepelik tapulama harici arazilerdir. Jeolojik yapı itibari Fırat formasyonunda meydana gelmiş olup eosen kireç taşında oluşmaktadır. Hidrojeolojik olarak yörenin ikliminin yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlı olmasından dolayı, yeraltı su seviyesi kış ve bahar aylarında yükselir yazları ise düşer. Toprak özellikleri ve kullanma durumu, tarım alanları ile ilgili Bölüm E.1, E.3.1.1. ve E.3.2' de açıklanmıştır. Orman alanları, devletin yetki organlarının hüküm ve tasarrufu altında bulunan araziler ile ilgili F.1. ,F1.1.1. ve F.1.1.2. açıklanmıştır.

I.3.Cevher Zenginleştirme

İlimizde Maden Kanununa tabi madenler ile Taş Ocakları Nizamnamesine tabi doğal malzemelerin çıkarılmasını müteakiben herhangi bir cevher zenginleştirme faaliyeti yapılmamaktadır. Çıkarılan madenler (pomza) kamyonlarla kullanıcılara (Çimento Fabrikalarına) nakledilmektedir. Tabi malzemeler de konkasörlerde değişik ebatlarda kırılıp elenmekte ve stoklanmaktadır. Bu malzemeler daha sonra piyasaya arz edilmektedir.

I.4.Madencilik Faaliyetlerinin Çevre Üzerine Etkisi

Madencilik faaliyetlerinin çevre üzerindeki doğrudan etkisi, toprak ve bitki örtüsünü yok etmesidir. Taş ocaklarındaki faaliyetler sonucu oluşan toz, en yakın yerleşim birimi ve tarım arazilerini olumsuz etkilemektedir.

İlimizde madencilik faaliyetleri açık maden işletmeciliği şeklindedir. Açık işletmelerde, örtü-kazı çalışması sonucu, sahadaki flora ve fauna zarar görmekte, oluşturulan şevler büyük çukurlar meydana getirmektedir. Saha terkedildikten sonra, şevlerin derinliği, dikliği nedeniyle bu alanlar su ile dolmakta ve bu alanların iyileştirilmesi güçleşmektedir.

Üretim, malzemenin sertliğine göre kazıcı ile veya patlayıcı madde kullanılarak yapılmaktadır. Patlatmadan kaynaklanan çevresel etkiler; yer sarsıntıları, hava şoku, taş savrulması, toz oluşumu gibi etkilerdir. Taş ocaklarındaki patlatma işlemi sırasında ÇED Raporu veya Proje Tanıtım Dosyasındaki taahhütleri doğrultusunda gerekli emniyet tedbirleri alınmaktadır.

I.5.Madencilik Faaliyetleri Sonucunda Arazi Kazanım Amacıyla Yapılan Rehabilitasyon Çalışmaları

Madencilik faaliyetleri esnasında ve sonrasında oluşan çevresel olumsuzlukların giderilmesi ve çalışma yapılan alanların doğaya yeniden kazandırılmasına yönelik çalışmalara faaliyete başlanması ile birlikte başlanmalıdır ki, işletme sırasında ve sahanın terkedilmesinden sonra yapılması gereken iyileştirmeler daha kolay ve ekonomik olacaktır.

Madencilik faaliyetlerinin yol açtığı olumsuz sonuçları gidermek, bozulan araziler ile ekolojik ve ekonomik iyileştirmeler için 14.12.2007 tarih ve 26730 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği gereği maden işletmeleri, kazı faaliyetleri ile bozulan doğal yapının yeniden düzenlenmesi, doğal dengenin kurulması ve alanın yeniden insanların ya da diğer canlıların güvenle yararlanabileceği hale getirilmesini sağlayacak biçimde Doğaya Yeniden Kazandırma Planı hazırlamakla yükümlü kılınmışlardır. Hazırlanan bu planlar çerçevesinde gerekli denetimler yapılarak madencilik faaliyetleri sonucu ortaya çıkabilecek olumsuzlukların önüne geçilmeye çalışılacaktır.

KAYNAKLAR:

- 1-Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2-İl Özel İdare Müdürlüğü Verileri-2011
- 3-Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 4- Maden İşleri Genel Müdürlüğü Verileri-2011

(J). ENERJİ

J.1. Birincil Enerji Kaynakları

J.1.1. Taş Kömürü

İlimiz sınırları dahilinde tespit edilen kömür rezervi bulunmamaktadır. İlimizde tüketilen kömürün tamamı İl Müdürlüğümüzden Kömür Satış İzin Belgesi almış olan Oduncular Sitesi esnafı tarafından özellikle ithal kömürü İskenderun limanında yerli kömür ise bütün bölgelerden getirilmektedir.

J.1.2. Linyit

İlimiz sınırlarında linyit kaynağı bulunmamaktadır.

J.1.3. Asfaltit

İlimiz sınırlarında asfaltit kaynağı bulunmamaktadır.

J.1.4. Bitümlü Şist

İlimiz sınırlarında bitümlü şist kaynağı bulunmamaktadır.

J.1.5. Ham Petrol:

Şanlıurfa İl sınırları içinde, Türkiye Petrolleri A.O.nun Bozova, Çaylarbaşı, Doğu Beşikli, Piyanko, Destek* ve TPAO ile N.V.Turkse Perenco ortaklığının Yalankoz ham petrol sahaları yer almaktadır. 31.12.2010 tarihi itibarıyla 6 sahanın toplam kalan üretilebilir rezervi 3 415 906 varildir. (511 106 m.ton)

Şanlıurfa ilindeki sahalardan 2010 yılı içinde toplam 203 749 varil (29 965 m.ton) ham petrol üretimi yapılmıştır.

Petrol üretim faaliyetlerinin çevre üzerindeki etkileri üretim faaliyetleri sırasında, yüzeyle petrole birlikte gelen üretim suyunun (atık su) tahliyesi ile ortaya çıkmaktadır.

Bu su taşıdığı fiziksel ve kimyasal özellikler nedeniyle en önemli kirletici kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretilen petrol ve su genelde aynı sahada kurulan istasyonlarda işlem görerek ayrıştırılmaktadır. Bu istasyonlarda ve kuyularla istasyonlar arasındaki tali taşıma hatları da çevre açısından önem taşımaktadır.

Üretim faaliyetleri sonucu petrol ile birlikte üretilen ve daha sonra petrolden ayrıştırılan üretim suyunun tahliyesi, Genel Müdürlüğümüzün “Karada Petrol Sondajları ve Üretim Faaliyetlerinden Kaynaklanan Kirliliğin Kontrolü” tamiminde yer altına enjeksiyon yöntemi şeklinde belirlenmiştir. Üretim suyunun tahliyesi, bu tamim çerçevesinde şirketlerce verilen programlar ve Genel Müdürlüğümüzün onayı sonucunda gerçekleştirilmektedir. Bu amaçla İl sınırları içindeki ham petrol üretim faaliyetlerinin gerçekleştiği Bozova, D.Beşikli, Çaylarbaşı, Yalankoz ve Piyanko sahalarındaki petrolden ayrıştırılan üretim suyu (atık su), Genel Müdürlüğümüzden alınan izinler doğrultusunda Piyanko-1, Bozova-4, D.Beşikli-1, 6, 8 no.lu kuyulara enjekte edilmek suretiyle tahliyesi yapılmaktadır.

Not: Konuyla ilgili tablolar ekte verilmektedir.

*Destek sahasının yer aldığı arama ruhsatının süresi 07.11.2010 tarihi itibarıyla sona ermiştir.

J.1.6. Doğalgaz Enerjisi

İl sınırlarımız içinde doğalgazın kullanımı ile ilgili Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Doğalgaz Boru Hattı için ÇED Olumlu Kararı alınmış ve boruların döşenmesi aşaması tamamlanmıştır.

J.1.7. Nükleer Kaynaklar

İl sınırları içerisinde tespit edilmiş uranyum ve toryum rezervi bulunmamaktadır.

J.1.8. Orman

İlimizde yakacak odun ihtiyacı Şanlıurfa Valiliği ile Kahramanmaraş Orman Bölge Müdürlüğü arasında tanzim edilen protokol çerçevesinde ilimiz dışındaki Orman İşletme Müdürlüklerinden karşılanmaktadır.

J.1.9. Hidrolik

Şanlıurfa merkez ilçeye bağlı Karaali köyünün doğusunda açılan su sondaj kuyularından 45-50 C⁰ de sıcak su çıkmaktadır. Sıcak suyun, yağış sularının süzülerek derinlerde jeotermik gradiyan etkisi ile ısınması sonucu oluştuğu düşünülmektedir. Sondaj kuyularından elde edilen sıcak sular yöredeki kaplıca ve seralarda kullanılmaktadır.

J.1.10. Jeotermal

Konu ile ilgili bilgi D.1.2 bölümlerinde ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

J.1.11. Güneş

Tükenme niteliğine sahip ve giderek pahalılaştan konvansiyonel enerji kaynakları (petrol, kömür, odun, doğalgaz, vb.) yerine alternatif enerji kaynakları arasında yer alan güneş enerjisi; iletim, dağıtım gibi sorunları olmaması, çevre kirliliği oluşturmaması nedeniyle diğer enerji kaynaklarına göre üstünlük taşımaktadır.

Güneş enerjisinden faydalanmak için geliştirilen sistemleri üç ana başlıkta toplayabiliriz.

- a) Termal Güneş Santralleri
- b) Güneş Kolektörleri
- c) Güneş Pilleri

Bölgemizin iklim özelliği nedeniyle her mevsim güneşi görmek mümkün olduğundan (yıllık güneşleme süresi 3000 saat) güneş enerjisinden faydalanmak için tabii şartların var olduğunu göstermektedir.

Şanlıurfa'da güneş enerjisi, pasif güneş enerjisi sistemleri ile konut ve işyerlerinde en çok su ısıtmada kullanılmaktadır. İlde bulunan işyeri ve konutların % 95'inde güneş enerjisinden faydalanılmaktadır. Termal güneş santralleri ve güneş pilleri gibi sistemlerle ilgili henüz bir proje bulunmamaktadır. Günlük güneşleme sürelerinin aylık ortalaması Bölüm B'deki Tablo-B.1'de, ışınlam şiddeti ise Bölüm B'deki Tablo-B.2'de verilmiştir.

J.1.12. Rüzgar

Güneşin yeryüzünü ve atmosferi farklı derecede ısıtmasından rüzgâr adı verilen hava akımları meydana gelir. Rüzgar enerjisinden faydalanmak için rüzgar hızının 3 m/sn 'den fazla olması gerekmektedir. İlimizin 1929-2008 tarihleri arasındaki ortalama rüzgar hızı ortalaması 2,2 m/sn'dir. Bu da ilimizin rüzgar enerjisinden yararlanması için gerekli olan potansiyele sahip olmadığını göstermektedir. İlimizin rüzgar hızı aylık ortalaması Bölüm C'deki Tablo-C.1'de verilmiştir.

J.1.13. Biyokütle

Biyokütle enerjisi organik maddelerden enerji kaynağı olarak yararlanılmasıdır. Çevre kirliliği ve sera etkisi oluşturmaması, asit yağmurlarına yol açmaması nedeniyle tercih edilmesi gereken biyokütle enerjisinin üretilmesi ile ilgili ilimizde herhangi bir proje bulunmamaktadır.

J.2. İkincil Enerji Kaynakları

J.2.1. Termik Enerji

İl sınırları içerisinde kurulu bulunan termik enerji santrali bulunmamaktadır.

J.2.2. Hidrolik Enerji

İlimiz sınırları dâhilinde hidroelektrik santralleri bulunmaktadır. Bu hidroelektrik santralleri; Fırat Nehri üzerinde Bozova ilçesi sınırları içerisinde kurulan Atatürk Barajı, Şanlıurfa sulama tünelleri çıkışındaki hidroelektrik santrali, Fırat Nehri üzerinde Birecik ilçesi sınırları içerisinde kurulan Birecik Barajı ve Karkamış Atatürk Barajının yıllık enerji üretimi, sulamadan önce 8.9×10^9 k.Wh/yıl, sulamadan sonra ise 8.1×10^9 k.Wh/yıl'dır. Atatürk Barajı ve Hidroelektrik Santrali hakkında teknik bilgiler Bölüm-D'de verilmiştir.

J.2.3. Nükleer Enerji

İlimizde tespit edilen radyoaktif enerji kaynağı bulunmamaktadır.

J.2.4. Yenilebilir Elektrik Enerjisi Üretimi

İlimizde rüzgar vb. enerjisinin üretilmesi ile ilgili herhangi bir proje bulunmamaktadır.

J.3. Enerji Tüketiminin Sektörlere Dağılımı

2011 Yıllarında İlimizde Kullanılan Enerjinin Sektörel Dağılımı ve Miktarlarına ulaşılamamıştır.

J.4. Enerji Tasarrufu İle İlgili Çalışmalar:

Enerji tasarrufu ile ilgili olarak güneş enerjisinden daha fazla yararlanmak için ülke genelinde uygulanan yaz saati uygulaması ilimizde de uygulanmaktadır. Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş il müdürlüğü tarafından enver projesi kapsamında afiş ve diğer bilgilendirme araçlarıyla kamuoyunu enerji tasarrufu ve verimliliği konularında bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Kayıp kaçak ile ilgili, yeni personel alımları yapılarak kaçak ekiplerine takviye sağlanmış, okuma oranları arttırılmış, tedaş genel müdürlüğünün görevlendirdiği mobil ekipler tarafından tüm bölgelerde abonesiz ve kaçak kullanımlar için operasyonlar düzenlenmeye devam etmektedir.

KAYNAKLAR:

- 1-Şanlıurfa İl Çevre Durum Raporu-2010
- 2- DSİ 15. Bölge Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3-Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 4-Maden İşleri Genel Müdürlüğü Verileri-2011
- 5-Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş Müdürlüğü Verileri-2011
- 6- Aksa Şanlıurfa Doğalgaz Dağıtım Ltd.Şti.-2011

K.1. İl Sanayinin Gelişimi, Yer Seçimi Süreçleri ve Bunu Etkileyen Etkenler

Şanlıurfa İlinde Cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında dokumacılık, keçecilik kürkçülük, dericilik, sarrafçılık, bakırcılık, kazazlık gibi küçük el sanatları ile iştigal eden esnaflık daha yaygındı. Bu yıllarda hiçbir sanayi kuruluşu yoktu. Balıklı gölün suyunun şehir merkezinden geçtiği güzergâhlarda sayılı 4–5 civarında un değirmenleri vardı.

08.06.1992 tarih ve 92/3095 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Şanlıurfa İlinin Birinci derecede öncelikli İller listesine alınması, Organize Sanayi Bölgesinin kurularak 1992 yılında, sanayi yatırımlarına başlanması. Ayrıca 1995 yılında Şanlıurfa Tünellerinden Harran Ovasına suyun verilmesi ile sulu tarıma geçilmiş ve pamuk üretiminde büyük ölçüde artış sağlanmıştır. Bütün bu sayılan gelişmeler sonucunda halkımız arasında tarımsal ürünlerin değerlendirilmesi ve ayrıca tarımdan elde edilen gelirin sanayi sektörüne kanalize edilme fikrini geliştirmiş ve bunun sonucunda Şanlıurfa ilinde sanayi kuruluşu sayısında artış gözlenmiştir.

1923 yılında ilimizde herhangi bir fabrika yok iken 2011 yılı sonunda ilimiz merkez ilçe, diğer ilçeler ile Organize Sanayi Bölgesinde faaliyete geçen sanayi kuruluşu sayısı 555 olmuştur.

Halkımızda tarım toplumundan sanayi toplumuna doğru hızlı bir yönelme başlamıştır. Şanlıurfa da sanayileşmede önemli bir mesafe kaydedilmiş ve ayrıca Şanlıurfalı da müteşebbis fikri oluşmuştur. Bir fabrikası olan sanayici ikinci bir fabrika daha planlamaktadır veya teşebbüs etmektedir.

Sanayileşmenin istenilen düzeyde gerçekleşmesi için yatırımcılara özel teşvik tedbirlerinin uygulanması gerekmektedir.

Şanlıurfa da Organize Sanayi Bölgesi yeraltı yapısı tamamlanmadan önce müteşebbisler Akçakale yolu etrafındaki tarımsal arazilerde sanayi kurulmasına yönelmiş ve hatta 20'ye yakın çirçir ve pamuk yağ fabrikası kurulmuştur. Organize Sanayi Bölgesinin faaliyete geçmesiyle müteşebbisler bu alana yönelmişlerdir.

Sanayi ve Teknoloji olarak; (Şanlıurfa)

1-Merkez, Suruç ve Siverek İlçelerinde Küçük Sanayi Sitesi Bulunmaktadır.

2-Merkez İlçede 1. ve 2. Organize Sanayi Bölgesi ve Tarıma Dayalı İhtisas Besi Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Diğer ilçelerde ise Viranşehir Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır.

3-Küçük Sanayi Sitelerinin ve Organize Sanayi Bölgelerinin yer seçimleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde 22 adet kamu kuruluşunun incelemesi sonucunda yapılmaktadır.

4-Sanayileşmenin başlangıcında, sanayi kuruluşları şehir merkezi dışında ulaşımın kolay olduğu yerlerde, genel olarak şehirlerarası yolların kenarlarında kurulmuştur.

K.2.Genel Anlamda Sanayi Gruplandırılması

Sanayi Kuruluşlarının dağılıma ilişkin harita bulunamamıştır

K.3.Sanayinin İlçelere Göre Dağılımı

Sanayi Kuruluşlarının Dağılımı Ek-1’de verilmiştir. Şanlıurfa İlinde Kurulu bulunan sanayi kuruluşlarının sektörel dağılımı Tablo-K.1’de verilmiştir.

K.4.Sanayi Gruplarına Göre İşyeri Sayıları ve İstihdam Durumu

İlimizde bulunan sanayi kuruluşlarının isimleri, adresleri, üretim konuları, teorik kapasiteleri ve istihdam durumları Ek-3’de verilmiştir.

K.5. Sanayi Gruplarına Göre Üretim Teknolojisi ve Enerji Kullanımı

Şanlıurfa İlinde bulunan sanayi guruplarının hangi tip teknolojileri kullanıp kullanmadığı veya hangi teknolojilerin verimli olduğu ile ilgili bir bilgiye ulaşlamamıştır.

Şanlıurfa İlinde 2011 yılında kullanılan enerjinin sek t6rel dağılımı ile ilgili bilgilere Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş. Şanlıurfa il Müdürlüğünden temin edilebilir.

Tablo- K.1: 2011 Yılında Şanlıurfa'da Tüketilen Enerjinin Sınıflarına göre Dağılımı

KURULUŞLAR		KULLANILAN ENERJİ (kWh)	
SANAYİ		201.901.133,96	
TİCARETHANE-YAZIHANE		134.195.167,07	
TARIMSAL SULAMA		508.710.072,96	
İÇME VE KULLANMA SUYU		11.123.702,23	
ŞANTİYE VE GEÇİCİ ABONE		26.451.222,71	
HAYIR KURUMLARI		2.505.971,21	
MESKENLER		542.867.523,07	
RESMİ DAİRE		102.636.286,60	
KİTLER		148.889.932,23	
BELEDİYELER		41.949.369,04	
ARITMA TESİSLERİ		0,00	
ARK OCAKLARI		0,00	
İÇ TÜKETİM		0,00	
OTOPRODÜKTÖR ve GÖREVLİ ŞİRKETLER		0,00	
BELEDİYE AYDINLATMA		1.247.103,35	
İBADETHANE AYDINLATMA		5.455.590,03	
ÖZEL İDARE AYDINLATMA		20.303.722,24	
KAÇAK		121.183.798,71	
Alınan Enerji	Toplam Enerji	İptal Edilen	Net Tahakkuk
5.765.910.057	3.513.175.149	1.643.754.554,00	1.869.420.595,41

K.6. Sanayiden Kaynaklanan Çevre Sorunları ve Alınan Önlemler

K.6.1. Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliği

Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği gereğince emisyon izin belgesi alması gereken tesisler ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. Emisyon izin belgesi alan tesisler listesi. Ek-4’te verilmiştir.

Yüksek kükürtlü ve düşük kaliteli yakıtların kullanımı yasaklanmış olup, bu yakıtların kullanımının engellenmesi ve kullanılar hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılması için çalışmalar ve denetimler devam etmektedir.

İlimizde Merkez Bozova yolu 13 km. de Limak Çimento San ve Tic A.Ş.'ye ait Çimento Fabrikası bulunmaktadır. Bu işletmenin elektro filtresi bulunmaktadır. İşletme Emisyon İznine tabi olup Bakanlığımızdan A-Gurubu Emisyon İzni belgesi almıştır.

İlimizde asbestin üretildiği ve işlendiği tesisler bulunmamaktadır.

Maden izabe ve asit fabrikalarında yayılan SO₂, NO, HF gazların insan sağlığına ve kültür bitkilerine etkisi ile ilgili bir çalışma mevcut değildir.

İlimizde atıkların yakıldığı tesis bulunmamaktadır. İlimizde Emisyon izini almış tesis sayıları (2010 yılı sonu itibariyle)

- * A grubu belge alan 2 işletme,
- * B grubu belge alan 74 işletme mevcuttur.

Tablo-K.2: Sanayi Kuruluşlarının Sektörel Dağılımı

SEKTÖR	SANAYİ	MERKEZ	A.KALE	BİRECİK	BOZOVA	C.PINAR	HARRAN	HİLVAN	SİVEREK	SURUÇ	V.ŞEHİR	TOPLAM
1. GIDA İÇKİ VE TÜTÜN SANAYİ	A. BUĞDAY UNU	7									1	8
	B. BULGUR MERCİMEK	23	1	1						1		26
	C. HAM YAĞ	26								1		27
	D. RAFİNE YAĞ	4										4
	E. MARGARİN	1										1
	F. SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ	3				2						5
	G. HAYVAN YEMİ	2						1				3
	H. MEZBAHA ÜRÜNLERİ	2										2
	I. URFA FISTIĞI	1				1						2
	J. URFA BİBERİ(İSOT)	3										3
	K. DOMATES SALÇASI											
	L. UNLU MAMÜLLER	7								1		8
	M. SUMA ÜRETİMİ	1										1
	N. HAZIR YEMEK	5							1			6
	O. MUHTELİF GIDA	10										10
2. TEKSTİL ÖRME KONFEKSİYON VE DERİ SANAYİ	A. PAMUK ÇİRCİR, PRESE	109	14			4	5			2	10	144
	B. PAMUK İPLİĞİ	21	1									22
	C. DOKUMA SANAYİ	3										3
	D. HAZIR GİYİM	5										5
	E. EV TEKSTİLİ	1										1
	F. ÖRME SANAYİ	2										2
3. KİMYA KİMYASAL ÜRÜNLER PETROL KÖMÜR VE PLASTİK SANAYİ	A. BOYA	2										2
	B. TEMİZLİK MADDELERİ											
	C. KİMYASAL İLAÇ	2										2
	D. MADENİ YAĞ											
	E. PLASTİK SANAYİ	10		1						1		12
	F. LPG DOLUM	2										2
	G. BİODİZEL	2										2
4. METAL VE METAL EŞYA SANAYİ	A. TEL VE ÇİVİ	1										1
	B. DALGIÇ POMPA	2										2
	C. TARIM MAKİNALARI	3										3
	D. GÜNEŞ ENERJİ SİSTEML.	1										1
	E. BÖRÜ, PROFİL, SUSTURUCU	2										2
	F. MUHTELİF METAL	3										3
5. ENERJİ ELEKTRİKLİ MAKİNALAR CİHAZLAR ALET VE MALZ. SANAYİ	A. ELEKTRİK ÜRETİMİ			1								1
	B. TRANSFORMATÖR	5										5
	C. BUZDOLABI	1										1
	D. ELEKTRİKLİ EV ALETLERİ	1										1
	E. TELEFON MONTAJI	4										4
6. AĞAÇ, MANTAR ÜRÜNLERİ VE MOBİLYA SANAYİ	A. SERA İMALATI	1										1
7. TAŞ, TOPRAK VE TAŞA DAYALI SANAYİ	A. ÇİMENTO, KARO, HAZIR BETON, MERMER	6		1	2							9
	ÇİT DİREĞİ, BORDÜR, PARKE TAŞI, MUFLU BETON BÜZ	1										1
	YER KAROSU	2										2
	CAM MOZAIK	2										2
	B. TAŞ OCAKLARI	2										2
8. HİZMETLER	A. SOĞUK HAVA DEPOSU	1										1
	TOPLAM	292	16	4	2	7	5	1	1	6	11	345

K.6.2. Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Su Kirliliği

Tablo K.3: Sektör: Gıda Sanayii (Mezbahalar ve Entegre Et Tesisleri)

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	30.09.2010 tarihli mezbahane numune sonuçları
KİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (KOİ)	(mg/L)	250	160	<50
YAĞ VE GRES	(mg/L)	30	20	11
pH	-	6-9	6-9	8,18

Tablo K.4: Sektör: Gıda Sanayii (Sebze, Meyva Yıkama ve İşleme Tesisleri)

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	16.09.2010 tarihli salça fab.numune sonucu
KİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (KOİ)	(mg/L)	150	100	<50
ASKIDA KATI MADDE (AKM)	(mg/L)	200	100	<15,1
pH	-	6-9	6-9	7,79

Tablo K .5: Sektör: İçki Sanayii (Alkolsüz İçkiler Meşrubat Üretimi ve Benzerleri)

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	0712.2010 tarihli meşrubat fab. 2 saatlik numunesi
KİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (KOİ)	(mg/L)	160	110	121,22
pH	-	6-9	6-9	7,37

Tablo K .6: Sektör: Motorlu ve Motorsuz Taşıt Tamirhaneleri (Oto, Traktör Tamirhaneleri ve Benzerleri)

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	26.10.2010 tarihli servis anlık numune sonucu
YAĞ VE GRES	(mg/L)	20	10	21
AMONYUM AZOTU (NH ₄ -N)	(mg/L)	100	-	0,5
TOPLAM SİYANÜR (CN ⁻)	(mg/L)	1	0.2	<0,02
TOPLAM KROM	(mg/L)	2	1	<0,02
BALIK BİYODENEYİ (ZSF)	-	10	-	-
pH	-	6-9	6-9	7,72

Tablo K.7: Sektör: Endüstriyel Nitelikli Diğer Atıksular (Benzin İstasyonları, Yer ve Taşıt Yıkama Atık Suları)

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	06.12.2010 petrol istasyonu numune sonucu
KİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (KOİ)	(mg/L)	200	150	48
YAĞ VE GRES	(mg/L)	20	10	<10
BALIK BİYODENEYİ (ZSF)	-	20	-	-
pH	-	6-9	6-9	7,98

(Sınıf 1: Kirlilik Yükü Ham BOİ Olarak 5-120 Kg/Gün Arasında, Nüfus =84- 2000)

Tablo K.8: Sektör: Evsel Nitelikli Atıksular*

PARAMETRE	BİRİM	KOMPOZİT NUMUNE 2 SAATLİK	KOMPOZİT NUMUNE 24 SAATLİK	Çimento Fab. 11.10.2010 numune	Boru Fab. 04.11.2010 numune	Dinlenme Tesisi 04.11.2010 numune
BİYOKİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (BOİ ₅)	(mg/L)	50	45	41	30,7	30,7
KİMYASAL OKSİJEN İHTİYACI (KOİ)	(mg/L)	180	120	86,82	105,6	100,8
ASKIDA KATI MADDE (AKM)	(mg/L)	70	45	32	59	53
pH	-	6-9	6-9	8,19	7,59	8,09

K.6.3. Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Toprak Kirliliği

İlimizde sanayi tesislerinin yaklaşık %90'nı organize sanayi bölgesinde yer almakta olup, bu alan 6. ve 7. sınıf tarım arazilerdir. Sanayi tesislerinin yaklaşık %10 ise (Akçakale yolu, Viranşehir yolu, Bozova yolu) 1.,2. ve 3. sınıf tarım toprakları üzerinde kurulmuştur. 1.,2. ve 3. sınıf toprakları üzerinde kurulan sanayi tesislerinin %37'si çırçır fabrikaları oluşturmaktadır.

Şanlıurfa İlin de sanayi tesislerinin yer seçimi aşamasında, 1.,2., ve 3. sınıf tarım arazilerinden ne kadarın etkilendiği, bunların ülke tarım alanları içerisindeki kayıp miktarı ve sanayiden kaynaklanan toprak kirliliği ile ilgili her hangi bir çalışma mevcut değildir

K.6.4. Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Gürültü Kirliliği

İlimiz genelinde geçmiş yıllarda gürültü kirliliğine neden olan Sanayi tesislerinin Gürültü ve Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde gürültü yönünde denetim ve ölçümleri yapılmıştır.

Ancak mevcut yönetmelik iptal edilerek yerine 04 Haziran 2010 Tarihli ve 27601 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

Rekreasyon eğlence yerlerinin Çevresel Gürültün seviye değerlendirme raporları almaları sağlanmakta ve arka plan gürültü seviyesinin aşılmaması yönünde zaman zaman denetim yapılmakta her türlü gürültü kaynaklı şikayetler değerlendirilmektedir.

İlimizde sanayi tesislerinde kaynaklanan ciddi bir gürültü söz konusu olmadığı yapılan denetimlerde görülmüştür.

K.6.5. Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Atıklar

Şanlıurfa ilinde sanayi tesislerinin tehlikeli ve zararlı atıklarının özellikleri ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. İlde tehlikeli ve zararlı atığı olan tesislerin isimleri ve yıllık olarak oluşan atık miktarları Tablo-K.7’de verilmiştir.

K.7. Sanayi Tesislerinin Acil Durum Planı

Şanlıurfa İl sınırları dâhilinde kurulu bulunan tesislerden 4 tanesinin Büyük Endüstriyel Kazalara Sebep Olabilecek Tesis olduğu tespit edilmiştir. Bu tesislere ait bilgiler Tablo-K.9’de verilmiştir.

Tablo-K.9: Şanlıurfa’da Tehlikeli ve Zararlı Atığı Olan Tesislerin Adı ve Yıllık Atık Miktarı

Tesisin Adı	Atıklar	Toplam Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım		Yeniden Kullanım Mik.	Bertaraf Edilen		Satılan Atık Mik.	Satın Alan Firmasının Sabun Sanayi
			Yön	Mikt.		Yönt.	Mik.		
Akaltun Yağ Fabrikası	Soapst-tok	6	--	--	--	--	--	6	Sabun Sanayi
Elif Yağ Fabrikası	Soapst-tok	17	--	--	--	--	--	17	Sabun Sanayi
Fatih Yağ Fabrikası	Soapst-tok	7	--	--	--	--	--	7	Sabun Sanayi
Eyvan Yağ Fabrikası	Soapst-tok	70	--	--	--	--	--	70	Sabun Sanayi
Şanlı Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Murat Yağ Fabrikası	Soapst-tok	--	--	--	--	--	--	--	--
Hektaş Zirai İlaç Fabrikası	Hammadde Varilleri	3.6	--	--	--	--	---	3.6	Kahyaoğulları (Lisanslı firma)
	Atık yağ	0.032	--	--	--	--	0.018	--	İzeydaş
	Kontamine Atıklar	0.382	--	--	--	--	--	0.382	İzeydaş
Subor Boru Fabrikası	Tehlikeli Atıklar	20	--	--	--	--	20	--	İzeydaş
	Atık yağ	0.6	--	--	--	--	0.6	--	Şahinbey Petrol Ürünleri yağ dönüşüm tesisi

Tablo-K.10. Büyük Endüstriyel Kazalara Sebep Olabilecek Tesisler

Tesisin Adı	Adresi	Telefon	Sektörü	Tesis Sorumlusu	Büyük Kaza Yönetim Birimi
Hektaş Tic. T.A.Ş.	Organize Sanayi Bölgesi	0414.3691339	Tarım İlaçları	İbrahim TATLIĞAÇ	Tesis Acil Durum Planı
Yeni Güney Gaz LPG Dolum Tevzi Tic. A.Ş.	Gaziantep Karayolu 10.km.	0414.3575056	LPG Tüp Dolumu	Ömer KÜÇÜK	Tesis Acil Durum Planı
GAP Gaz LPG Dolum Tevzi San. Tic. A.Ş.	Viranşehir Karayolu 22.km Çamlıdere Mevkii	0414.2558043	LPG Tüp Dolumu	İsmet ALMACI	Tesis Acil Durum Planı
Toros Gübre ve Zirai İlaç A.Ş. Bölge Müdürlüğü	Diyarbakır Karayolu Maşuk Köyü Yol Ayrımı	0414.3477248	Depolama	Murat YAKA	Tesis Acil Durum Planı

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu -- 2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Çalışmaları-- 2011
- 3- Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı -- 2011
- 4- Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü -- 2011

L.1. ALTYAPI

ŞANLIURFA (MERKEZ) İÇMESUYU ŞEBEKE PROJESİ

A.GİRİŞ

Şanlıurfa Güney Doğu Anadolu Bölgemizde yer alan tarihi bir kentimizdir 1997 yılı nüfusu 408.635 olarak tespit edilmiştir.

B.PROBLEMLER

Şanlıurfa'nın içme suyu sıkıntısının had safhada olduğu, bazı mahallelere iki günde bir su verildiği, mevcut tesislerin % 85 terfili olmasından dolayı elektrik kesintilerinde 4 gün su verilmediği şebekenin çok eski

(40 yıllık) olması sebebiyle şebekeye kanalizasyon karıştığından özellikle yaz aylarında çeşitli hastalıklara sebep olmaktadır.

C.ÇÖZÜM

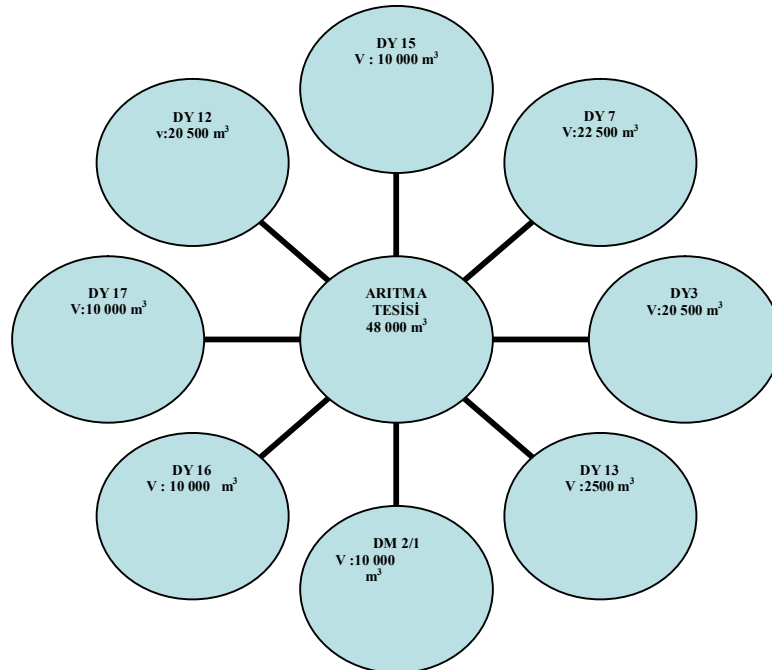
Çözüm için GAP tarafından 1992 yılında GAP Bölgesi Ulaşım ve Geliştirme Çalışması Projesi yapılmış olup bu proje bazında İller Bankası Genel müdürlüğü mevcut projeye göre DSİ'nin yaptıracığı kısmın dışında kalan şebeke hatları imar planı, topografik yapı ve şebeke katları bakımından her biri ayrı ayrı ihale edilmek üzere 4 ayrı şebeke bölgesine ayrılmıştır.

Projenin genelinde Boru karakteristiği mevcut projeden alınmış olup; tamamı polietilen malzemeden üretilmiş borulardır Ayrıca yeni yerleşim bölgelerine de şebeke döşemesi yapılmış olup şu anda şehrin su ihtiyacının tamamı karşılanmıştır

L.1.1. Temiz Su Sistemi

Şanlıurfa il merkezinin içme suyu temel olarak Atatürk Baraj Gölünden gelen tünellerin yanında kurulan arıtma tesisinden karşılanmaktadır. İçme suyu arıtma tesisinden ilimizin tüm içme suyu ihtiyacı karşılanmaktadır.

Şanlıurfa il merkezine içme suyu temin eden su dağıtımları şehir depoları Şekil L.1.'de gösterilmiştir.

Şekil-L.1.Şanlıurfa İl merkezinin içme suyunu Temin eden Su kaynaklarının Debileri ve Dağıttıkları Şehir Depolarının Akım Şeması

L.1.2. Atık Su Sistemi, Kanalizasyon ve Arıtma Sistemi

İlimizin Atık su kanalizasyon şebekesi 2030 yılı ve 1.200.000 nüfusa göre hesaplanarak planlanmıştır. Bir kısmının inşaatı tamamen bitmiş olup, toplam uzunluğu 360 Km.dir. Kullanılan boruların çapları 0 200-1600 arasında değişmektedir. Bu proje ayrık sistem olup, ağ şeklindedir. Şehir merkezinin %80 'ini kapsamaktadır. %20'si baks tipi kanaldan oluşmaktadır. Bu sistem eski Urfa'da dar yerlerde mevcuttur.

**KANALİZASYON VE YAĞMUR DRENAJ ŞEBEKESİ
KANALİZASYON ŞEBEKESİ DÖŞENEN MAHALLELER**

Süleymaniye, Topdağı, Selçuklu, Devteyşi, Osmanlı, Karşıyaka, Direkli, Ahmetyesevi, Vetselkarani, Yeşildirek, Esentepe, Yenice, Eyyüpnebi, Hayatiharrani, mahallelerine ve Evrensanayi, Yeniotogar, Şutim alanına ve Toki ana kolektör kanalizasyon şebekesi döşenmiş olup, mevcut yerlere çekilen kanalizasyon metrajı aşağıdaki gibidir. **(2011 yılı verilerine ulaşılamamıştır.)**

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
30.000 metre	30.000 metre	40.000 metre	25.000 metre	5.000 metre	8639 metre	4704 metre
TOPLAM METRAJ 143.343 METRE						

KANALİZASYON

30 Mart 2004 Yılına kadar döşenen Kanalizasyon şebeke metrajı 520.000 metre
30 Mart 2004-31.10. 2010 yılları arası döşenen Kanalizasyon şebekesi 143.343 Metre
Toplam Kanalizasyon şebekesinin % 34'ü 2004 yılından sonra döşenmiştir.

Kanalizasyon Şebekesinin 481.730 Metresi Kapalı (Büzboru) sistemdir

Kanalizasyon Şebekesinin 180.000 Metresi Sandık Tipi Kanalizasyon sistemidir
(Toplamdaki metraj sapmaları bazı bölgelerde sandık tipi sistemden Kapalı sisteme geçişlerden kaynaklanmaktadır) ***2011 yılı verilerine ulaşılamamıştır.**

YAĞMUR DRENAJ

30 Mart 2004 Yılına kadar döşenen Yağmurdrenaj şebeke metrajı 3000 metre
30 Mart 2004-31 10. 2010 yılları arası döşenen Yağmurdrenaj şebekesi 67.694 Metre
Toplam Yağmurdrenaj şebekesinin % 97'si 2004 yılından sonra döşenmiştir.

YAĞMUR DRENAJ ŞEBEKESİ DÖŞENEN MAHALLELER

Hayati Harrani, Eyüp kent, Eyüp nebi, Selçuklu, Onikiler, Eyubiye (Büyükdere Cad.) Akçakale yolu, Harran kapı cad., Gümüşkuşak, Türkmeydanı, Pınarbaşı, Divanyolu, Sarayönü cad, Kadrieroğan cad, Cumhuriyet cad, Balıklıgöl cad, Yakupkalfa cad., Dedeosman, Yeşildirek, Yenişehir, Veyselkarani, Haleplibahçe, Mance, Ulubatlı, Veyselkarani, Yeşildirek, Yenişehir, Osmangazi, Valifuat cad, Lekler cad, Hızmalı mah Karkoyun Cad., Akabe, İpek yol Bulvarı, Süleymaniye, Direkli, Devteşi, İpekyol, Almanbağı cad., Açıkso cad.

Mevcut yerlere Yeni Yağmur drenaj şebekesi çekilmiş olup metraj aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo L 1: Mevcut Yerlere Yeni Yağmur Drenaj Şebekesi Metrajları

2004 Yılı	2005 Yılı	2006 Yılı	2007 Yılı	2008 Yılı	2009 Yılı	2010 Yılı
5.000 m	10.000 m	15.000 m	25.000 m	5.000 m	5.040 m	2986 m
TOPLAM METRAJ 68.026 METRE						

(2011 verilerine ulaşılamamıştır.)

L.1.3. Yeşil Alanlar

Şanlıurfa'da kişi başına düşen yeşil alan miktarı 2,1 m² civarındadır. İl merkezindeki yeşil alanların büyük kısmı resmi kuruluşların mülkiyetindedir. Caddelerin orta refüjlerinde, Cadde ve sokak kenarlarında ağaçlandırma çalışmaları belediyece sürdürülmektedir. Ağaçlandırma hususunda mülki idarenin ve resmi dairelerin yoğun çabası bulunmaktadır. Nispi nemin düşük olması, yazların sıcak ve çok kurak geçmesi gibi etmenler dikilen ağaçların tutma oranını etkilemektedir. Bu meyanda şehirlerin akciğerleri olan yegâne oksijen kaynağı ağaçlar ve ağaçlandırma, Şanlıurfa'da hayati bir önem arz etmektedir.

L.1.4. Elektrik İletim Hatlar

İlimizde mevcut ve planlanan elektrik iletim hatlarının (154 kV ve üzeri gerilimde) güzergâhı, uzunlukları ve yeraltı- yerüstü geçişleri ile ilgili bilgiler Tablo L.2 ' de verilmiştir.

Tablo L 2: İLETİM HAT BİLGİLERİ

Enerji İletim Hatları	TOPLAM UZUNLUK(M)	TEİAŞ ŞANLIURFA SORUMLULUK (M)	GÜZERGÂHI
<i>380 kV'luk Havai Hatlar</i>			
ATATÜRK HES - ŞANLIURFA II	64.087,00	64.087,00	Atatürk Barajı - Şanlıurfa İli arasında
HİLVAN - ATATÜRK HES	74.807,00	74.807,00	Atatürk Barajı - Hilvan İlçesi arasında
ŞANLIURFA II - KIZILTEPE	165.945,00	113.015,00	Şanlıurfa İli - Kızıltepe ilçesi arasında
KARAKAYA ŞALT - HİLVAN	82.750,00	57.215,00	Karakaya Barajı - Hilvan İlçesi arasında
ATATÜRK HES - GAZİANTEP 2	102.417,00	43.195,40	Atatürk Barajı - Gaziantep İli arasında
ATATÜRK HES - BİRECİK	61.389,00	61.389,00	Atatürk Barajı - Birecik Barajı arasında
380 kV TOPLAM	551.395,00	413.708,40	
<i>154 kV'luk Havai Hatlar</i>			
AKÇAKALE - PEKMEZLİ	48.717,00	48.717,00	Akçakale İlçesi - Pekmezli Beldesi arasında
AKÇAKALE - SURUÇ	53.426,00	53.426,00	Akçakale İlçesi - Suruç İlçesi arasında
AKÇAKALE - YARDIMCI	39.886,00	39.886,00	Akçakale İlçesi - Yardımcı Beldesi arasında
ATATÜRK HES - ATATÜRK	6.800,00	6.800,00	Atatürk Barajı - Atatürk TM arasında
ATATÜRK HES-BİRECİK	96.000,00	59.000,00	Atatürk Barajı - Birecik İlçesi arasında
ATATÜRK HES - TATARHÖYÜK	44.808,00	44.808,00	Atatürk Barajı - Tatarhöyük Beldesi arasında
BİRECİK - SURUÇ	56.313,00	56.313,00	Birecik İlçesi - Suruç İlçesi arasında
ÇIRÇIP - TELHAMUT	23.263,00	23.263,00	Çırçıp Beldesi - Telhamut Beldesi arasında
ÇIRÇIP - VİRANŞEHİR	39.694,00	39.694,00	Çırçıp Beldesi - Viranşehir İlçesi arasında
HİLVAN - KARAKEÇİLİ (1-2D)	42.863,00	42.863,00	Hilvan İlçesi - Karakeçili Köyü arasında
HİLVAN - KARAKEÇİLİ (2-2D)	42.863,00	42.863,00	Hilvan İlçesi - Karakeçili Köyü arasında
KARACA - TATARHÖYÜK	5.864,00	5.864,00	Karaca Beldesi - Tatarhöyük Beldesi arasında
KARACA - URFA ÇİMENTO	24.337,00	24.337,00	Karaca Beldesi - Şanlıurfa Çimento Fab. Arasında
KARAKEÇİLİ - PS 4A	52.097,00	52.097,00	Karakeçili Köyü - Botaş PS4A pompa istasyonu arasında
KARKAMIŞ HES - SURUÇ	41.377,00	41.377,00	Karkamış Barajı - Suruç İlçesi arasında
PEKMEZLİ - ŞANLIURFA II	69.377,54	69.377,54	Pekmezli Beldesi - Şanlıurfa İli arasında
PEKMEZLİ - TELHAMUT	47.130,00	47.130,00	Pekmezli Beldesi - Telhamut Beldesi arasında
PS 4A - VİRANŞEHİR	31.510,00	31.510,00	Botaş PS4A pompa istasyonu - Viranşehir İlçesi arasında
SİVEREK - KARAKEÇİLİ	47.085,00	47.085,00	Siverek İlçesi - Karakeçili Köyü arasında
SURUÇ - ŞANLIURFA OSB	32.393,00	32.393,00	Suruç İlçesi - Şanlıurfa Org.San.Bölgesi arasında
ŞANLIURFA I - ŞANLIURFA II	12.855,00	12.855,00	Şanlıurfa İli içerisinde
ŞANLIURFA I - ŞANLIURFA OSB	12.257,00	12.257,00	Şanlıurfa İli - Şanlıurfa Org.San.Bölgesi arasında
ŞANLIURFA I - URFA ÇİMENTO	12.980,00	12.980,00	Şanlıurfa İli - Şanlıurfa Çimento Fab. Arasında
ŞANLIURFA I - YARDIMCI	34.524,00	34.524,00	Şanlıurfa İli - Yardımcı Beldesi arasında
ŞANLIURFA II - VİRANŞEHİR	87.910,00	87.910,00	Şanlıurfa İli - Viranşehir İlçesi arasında
KARAKAYA ŞALT - SİVEREK	58.924,00	42.877,00	Karakaya Barajı - Siverek İlçesi arasında
154 kV TOPLAM	1.065.253,54	1.012.206,54	

L.1.5.Doğalgaz Boru Hatları

Doğal gaz kullanımının yurt dışında yaygınlaştırılması stratejimiz çerçevesinde, Malatya-Gaziantep Doğal Gaz Boru Hattı'ndan alınacak bir branşman ile Adıyaman, Ş.Urfa, Elazığ, Diyarbakır illeri ve civarında yerleşik bulunan sanayi tesisleri ve konutların doğal gaz ihtiyacını karşılamak amacıyla, Şanlıurfa ilimize de doğal gaz arzı sağlayan toplam uzunluğu yaklaşık 422 km. olan Adıyaman-Şanlıurfa-Elazığ-Diyarbakır Doğal Gaz Boru Hattı üç faz halinde ihale edilerek tamamlanmış olup, söz konusu hattın 180.7 km'si Şanlıurfa il sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şanlıurfa, Siverek,Suruç,Karaköprü ve Onbirnisan şehirlerinden oluşan dağıtım bölgesinde doğal gaz ticaret ve işletme faaliyetleri Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından 04.05.2006 tarihinden itibaren 30 yıl süre ile dağıtım lisansı verilen Aksa Şanlıurfa Doğalgaz Dağıtım Ltd. Şti. tarafından yürütülmekte olup, BOTAŞ tarafından 2010 yılında Şanlıurfa ilinde konut sektörüne 12.6 milyon sm³, doğalgaz satışı gerçekleşmiştir.

Şanlıurfa il sınırları içerisindeki mevcut boru hattı uzunluk ve çapları aşağıdaki tablo L3'te yer almaktadır.

Tablo L 3: İl Sınırları İçerisindeki Mevcut Boru Hattı Uzunluk ve Çapları

ADI	CİNSİ	UZUNLUK(km)	ÇAP
Ana iletim Hattı (Adıyaman-Şanlıurfa- ElazığDiyarbakır) Faz II	DOĞAL GAZ	146,4	40"
URFA ŞEHİR İLETİM HATTI	DOĞAL GAZ	27,3	16"
URFA ŞEHİR BESLEME HATTI	DOĞAL GAZ	11,1	12"
SİVEREK ŞEHİR BESLEME HATTI	DOĞAL GAZ	0.050	8"
URFA OSB BESLEME HATTI	DOĞAL GAZ	0.250	16"

L.2.Ulaşım

L.2.1.Karayolları

L.2.1.1.Karayolları Genel

Tablo L 4:İl Sınırları İçerisinden Geçen Yol Durumu

İLLERE GÖRE	Yolun Cinsi	ASFALT YOLLAR			Parke	Stab.	Bakım Topl.	Şebeke Uzun.
		BSK	St.Kap.	Topl.				
ŞANLIURFA	Devlet	181	385	566	3	0	569	569
	İl	0	514	514	0	65	579	579
	TOPLAM	181	899	1.080	3	65	1.148	1.148

L.2.1.2. Ulaşım Planlaması

Ulaştırma alanında, GAP Uluslararası Havaalanı 1998 Yılında yapımına başlanan ve toplam 300 Milyon YTL' ye tamamlanacak olan Havaalanı İnşaatı tamamlanarak hizmete girmiştir. 4.000 m Pist uzunluğuna sahip Uluslar arası Havaalanı Türkiye'nin en büyük pistine sahiptir.

L.2.1.3. Toplu Taşıma Sistemleri

Kenti içi toplu taşımacılıkta; Belediye Otobüsleri, Halk otobüsleri, Hat Minibüsleri ve ticari taksiler kullanılmaktadır. Kent içi yolcu taşımacılığı yapan araçların sayısı Tablo L.5 verilmiştir.

Tablo L.5 Kent içinde Yolcu Taşımacılığı Yapan Araç Sayısı

Araç Cinsi	Sayısı
Belediye Otobüsü	20
Halk Otobüsü	98
Minibüs	91
Taksi	517
Toplam	726

L.2.1.3. Toplu Taşıma Sistemleri

Kenti içi toplu taşımacılıkta; Belediye Otobüsleri, Halk otobüsleri, Hat Minibüsleri ve ticari taksiler kullanılmaktadır. Kent içi yolcu taşımacılığı yapan araçların sayısı Tablo L.5 verilmiştir.

L.2.1.4 Kent İçi Yollar

Tablo L 4'te verilmiştir.

L.2.1.5. Araç Sayıları

Tablo L 5'te verilmiştir.

L.2.2. Demiryolları

L.2.2.1. Kullanılan Raylı Sistemler

Şanlıurfa'da kent içi raylı sistem bulunmamaktadır.

L.2.2.2. Taşımacılıkta Demiryolları

Şanlıurfa il merkezinden demiryollu hattı geçmemektedir. Ancak Türkiye-Suriye sınırı boyunca devam eden demiryolunun 221 km.'lik kesimi Şanlıurfa İli topraklarında kalmakta olup, 2011 yılında bu hat üzerindeki Akçakale istasyonundan 114, Ceylanpınar istasyonundan ise 3.298 olmak üzere toplam 3.412 kişi taşınmıştır.

L.2.3. Deniz, Göl ve Nehir Taşımacılığı

L.2.3.1. Limanlar

İlimiz sınırları dâhilinde liman bulunmamaktadır.

L.2.3.2. Taşımacılık

İlimiz sınırları dâhilinde deniz bulunmamaktadır. Ancak Atatürk Baraj Gölünde Şanlıurfa Siverek-Adıyaman Kâhta arasında çalışan bir ve Şanlıurfa Hilvan-Adıyaman Kahta

arasında çalışan bir feribot olmak üzere toplam 2 feribot bulunmaktadır. Bu feribotlar ile hem araç, hem yolcu taşımacılığı yapılmaktadır.

L.2.4.Havayolları

Şanlıurfa'da GAP Uluslararası Havaalanı 1998 Yılında yapımına başlanan ve toplam 300 Milyon YTL' ye tamamlanacak olan Havaalanı İnşaatı tamamlanarak hizmete girmiştir. 4.000 m Pist uzunluğuna sahip Uluslar arası Havaalanı Türkiye'nin en büyük pistine sahiptir

L.3. Haberleşme

Havai Kablo Mevcudu : 305.710 mt.

Yer altı Kablo Mevcudu : 1.407.759 mt.

Toplam : 1.713.469 mt.

Havai Kablo Oranı : % 18

Yeraltı Kablo Oranı : % 82 şeklindedir.

L.4. İlin Plan Durumu

Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

L.5. İldeki Baz İstasyonları Sayıları

2008 yılında 91 adet baz istasyonuna yer seçimi ile ilgili MÇK da karar alınarak, İl bazında toplam 311 adet baz istasyonuna ulaşılmıştır. **(2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)**

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu - 2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3- Şanlıurfa Belediye Başkanlığı Raporları-2011
- 4- D.H.İ.M. Şanlıurfa Meydan Müdürlüğü-2011
- 5- İl Emniyet Müdürlüğü -2011
- 6- Dicle Elektrik Dağıtım A.Ş.-2011
- 7- Türk Telekom İl Müdürlüğü-2011
- 8- Karayolları 9.Bölge Müdürlüğü-2011
- 9- Urfa Gaz – 2011

(M),YERLEŞİM ALANLARI VE NÜFUS

M.1. Kentsel ve Kırsal Planlama

M.1.1. Kentsel Alanlar

M.1.1.1. Doğal Özelliklerin Kent Formuna Etkileri

Kent formunun oluşumunda doğal veriler, yerleşim alanlarının gelişimini sınırlayıcı ve belirleyici özelliğindedir. Şanlıurfa il merkezindeki yerleşim alanlarında toprak yapısı ve topografyanın belirleyici özellikleri vardır. İl merkezi Batı -Kuzeybatı yönünde uzanan dağlık bölge ve Doğu- Güneydoğu yönünde uzanan tarım alanlarıyla sınırlanmıştır. Şanlıurfa'nın 2005 Yılı Makro Formu Kentsel Alan Kullanışlarının Dağılımı Tablo-M.1'de verilmiştir.

(2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

Tablo-M.1 Şanlıurfa'nın 2005 Yılı Makro Formu Kentsel Alan Kullanışlarının Dağılımı

Kullanış Türü	Yüzölçümü (Ha)	Oransal Değeri (%)	Standart m ² /kişi	Notlar
Konut alanları	1106,00	29.63	17.00	(1)
ÖMT alanları	229,00	6.14	-	(2)
MIA+Tic. Alt. M.	148,50	3.97	2.31	(3)(x)
Pazarlama +T.Tic.	40,00	1.07	0.57	(4)
K. Sanayi Al.	117,00	3.14	1.67	(5)
K.D. Çalışma Al.	125,00	3.35	1.78	(6)
Yön. Merk. ve Alt Merk.	17,60	0.46	0.28	(7) (x)
Bölg. ve Kentsel Kül. Tes.	35,60	0.96	0.56	(8) (x)
Bölg. ve Kentsel Sağlık tes	29,00	0.77	0.45	(9) (x)
Yeşil alanlar	349,00	9.39	5.45	(10)(x)
Böl. Eğit. Tes.+ Üniversite	208,50	5.60	-	(11)
İlköğretim tes.	28,30	0.76	0.44	(12) (x)
Orta öğretim Tes.	22,00	0.59	0.34	(13)(x)
Uluslar arasıfuvar	40,00	1.07	-	(14)
Spor tesisleri	35,00	0.94	0.55	(15)(x)
B. A.Kamu kul.	231,70	6.22	-	(16)
Karayolu - Ulaşım tes.	196,30	5.28	-	(17)
Kent içi yollar	745,00	20.02	10.64	(18)
Demir yolu	24,00	0.64	0.34	(19)
TOPLAM	3727,50	100.00		(20)
Askeri alanlar	241,00			
Ağaçlama alanları	738,00			

M.1.1.2.Kentsel Büyüme Deseni

Kentin kuruluşundan bugüne kadar oluşan büyüme desenine bakıldığında, kentte beş ana yapılaşma bölgesi göze çarpmaktadır.

- 1-Balıkligöl ve yakın çevresi
- 2-Eyüp peygamber ve yakın çevresi.
- 3-Şehitlik ve yakın çevresi.

- 4-Yenişehir ve yakın çevresi.
- 5-Karaköprü ve yakın çevresi.

Şehir merkezinde Kuzey ve Doğuya doğru bir gelişme görülmektedir. Bunun nedeni ise yerleşime uygun alanların bu bölgelerde oluşudur. Yerinde yapılan incelemelerde Halepli Bahçe'nin batısında kalan alanın merkeze yakınlığı nedeniyle son derece yoğun bir baskı altında bulunduğu ve bu konut alanının Gaziantep yönündeki tapulama harici bölgelere genişlememesi için son gecekonduların ancak duvarla engellendiği tespit edilmiştir. Bu bölgede topografya son derece sert olup, bu alanayerleşilmesi halinde altyapı temini son derece maliyetli olacaktır. Bu nedenle planlama sırasında bu bölgedeki gelişmeler engellenmelidir. Bu tedbir aynı zamanda henüz iskân edilmemiş arkeolojik sit alanını da koruyacaktır.

Planlama dönemi içinde gerekli tedbirler alınmaması halinde büyük baskı altında kalacak diğer bir kesim Paşa bağı bölgesinin küçük sanatlar kullanımına cepheli kesimidir. Gerek geleneksel merkeze, gerekse eski küçük sanatlar sitesine çok yakın olan bu kesim, genelde vakıf mülkiyetinde olup, imar kontrolünün kaybolması halinde çok kısa bir sürede düşük gelir gruplarınca iskân edilmeye adaydır.

Karaköprü imar planı kentin gelişmeye müsait temel bölgesi gibi görünmekte ise de, işyerlerinden uzaklığı orta sınıfın bu bölgeyi planlama döneminde tümenden doldurmasını sınırlandıracaktır. Bu nedenle, gerek Karaköprü nüfusuna, gerekse üst gelir gruplarının yer aldığı ve alacağı (Yenişehir ve kuzeydoğu gelişme alanı) bölgelere hitap edecek yeni bir modern merkezin planlanması gereklidir. Bu yaklaşım bir taraftan geleneksel merkez üzerindeki baskıyı hafifletecek, diğer taraftan Karaköprü'nün daha fazla iskân edilmesine neden olacaktır.

M.1.1.3. Planlı Kentsel Gelişme Alanları

GAP İdaresi tarafından yapılan ve 1993 yılında onaylanan 1/25000 ölçekli Şanlıurfa Çevre Düzen Planı, aynı kurum tarafından revizyonu yapılarak 08.05.2002 tarihinde onaylanmıştır. Söz konusu plan Şanlıurfa, Karaköprü ve Konuklu belediyelerini kapsamaktadır.

Karaköprü imar planı kentin gelişmeye müsait temel bölgesi gibi görünse de, iş merkezlerinden uzak oluşu orta sınıfın bu bölgeyi planlama döneminde tümenden doldurmasını sınırlandıracaktır. Bugün kentteki eğilim gelişme yönünün Yenişehir'in Doğusu ve Kuzeydoğusunun gelişme alanı olacağını göstermektedir. (Şanlıurfa - Mardin Karayolunun Kuzeyi) Gelişmenin bu yönde oluşunun sebebi ise topografyanın müsait olmasıdır.

Şanlıurfa Çevre Düzeni Planı hazırlanması sırasında kent nüfusunun Karaköprü Belediyesi ile birlikte 2015 yılında 1.000.000 nüfusa erişeceği dikkate alınmış, bu kentsel gerektireceği donanım alanlarının birbirleri ile ilişkileri çerçevesinde makroform şekillendirilmiştir.

M.1.1.4. Kentsel Alanlarda Yoğunluk

Şanlıurfa ili için, Kentsel alanlardaki nüfus yoğunluğu, konut sayıları, sosyal durum vb. özellikler Tablo-M.2. de verilmiştir.

Tablo-M.2. Şanlıurfa Merkez İlçede Bulunan Mahallelerin Nüfusu ve Konut Sayıları (2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

SIRA NO	MAHALLE ADI	NUFUSU	KONUT SAYISI	SIRA NO	MAHALLE ADI	NUFUSU	KONUT SAYISI
1	AHMET YESEVI	6648	1143	35	KARŞIYAKA	11755	1269
2	AKABE	12040	1726	36	KENDIRCI	3153	452
3	AKPINAR	581	58	37	KURTULUŞ	4031	645
4	AKŞEMSETİN	10000	1500	38	MANCE	4266	622
5	ATATÜRK	6365	1196	39	MIMARSINAN	5522	886
6	BAGLARBAŞI	14972	2339	40	MURADIYE	13151	2115
7	BAHÇELİ EVLER	6566	1012	41	ONIKILER	15244	1969
8	BAMYASUYU	6039	1016	42	OSMANGAZI	9111	1850
9	BEYKAPISI	2758	416	43	OSMANLI	5219	802
10	BIÇAKÇI	2267	381	44	PAŞABAGI	11277	1608
11	BUHARA	7534	1450	45	PINARBAŞI	1840	279
12	CAMIKEBİR	2551	443	46	REFAH IYE	5410	906
13	CENGİZ TOPEL	7548	1381	47	SANCAKTAR	12241	1497
14	ÇARŞILAR	67	6	48	SELÇUKLU	8249	1127
15	DEDE OSMAN	9771	1527	49	SELAHATTINI EYUBI	12890	2168
16	DEVTEYŞTİ	7154	1077	50	SIRRIN	4858	993
17	ERTUGRUL GAZI	7989	1207	51	SULTAN FATİH	2913	600
18	ESENTEPE	3951	745	52	SÜLEYMANIYE	21074	3181
19	EYYÜP KENT	2274	212	53	ŞAIR NABI	12797	2214
20	EYYÜP NEBİ	18560	2010	54	ŞAIR ŞEVKET	4566	806
21	EYUBIYE	9023	1315	55	ŞEHİTLİK	5120	1032
22	GÖL	1857	74	56	ŞİHMAKSUT	11460	1509
23	GÜMÜŞKUŞAK	1987	331	57	TEPE	4984	765
24	HACIBAYRAM	9868	1269	58	TOPDAGI	9000	1269
25	HAKIMDEDE	3241	479	59	TÜRK MEYDANI	3397	586
26	HALEPLİ BAHÇE	7618	1163	60	ULUBATLI	10557	1765
27	HAMIDIYE	9579	1752	61	VEYSEL KARANI	10485	1803
28	HAYATI HARRAN I	13867	2059	62	YAKUBIYE	8457	1300
29	HIZMALI	2614	440	63	YAVUZ SELİM	10098	1561
30	IMAM BAKIR	5247	784	64	YENİ	6817	1095
31	IPEKYOL	18111	3294	65	YENİŞEHİR	20489	3712
32	KADIOĞLU	4078	731	66	YEŞİLDİREK	13598	2225
33	KANBERIYE	5837	935	67	YUSUF PAŞA	3864	601
34	KARAKOYUNLU	5329	777	68	DIREKLI	7050	1190
T O P L A M						528834	82650

M.1.1.5.Kentsel Yenileme Alanları

Şanlıurfa merkezinin önemli bir kesimi arkeolojik ve kentsel sit alanı içinde yer almaktadır. Bu alanlar için halen yürürlükte olan bir koruma planı yapılmıştır. Koruma amaçlı imar planında özel planlama alanı olarak belirtilen ve Balıklıgöl çevresi ile geleneksel çarşıları içeren alanda, yenileme - canlandırma - tasarım projesi yapılmıştır. ŞURKAV tarafından desteklenen ve 1992 yılından beri süregelen projenin önemli bir kısmı gerçekleştirilmiştir. Proje üç safhadan oluşmaktadır;

1.Safha : Hasan padişah Camii, Dergah Camii, Kale Aynzeliha Gölü, Halil-ür Rahman Gölü ve Camii, Rızvaniye Camii, Valilik Konukevi, Selahattin Eyyubi Camii ve ŞURKAV merkezini içine alan bölgeyi kapsamaktadır. Bu alanda proje ve uygulama büyük ölçüde tamamlanmış, çevrede bozulmuş konut dokuları temizlenmiş, değer taşıyan geleneksel konutlar restore edilmiş ve bazılarında konut dışı fonksiyonlar getirilebilmiştir. Halen yakın çevrede yeni uygulamalar devam etmektedir. Uygulama alanlarında çevre düzenlemeleri de gerçekleştirilmiştir.

2.Safha : Tarihi çarşıların yer aldığı bölgede yapılacak olan çevre düzenleme ve restorasyon projesi ile Dergah ve Balıklı Göl ile bağlantısının sağlanması ve tarihi kimliğinin korunması çalışmasıdır. Bu alanda yer alan geleneksel çarşıların bir kısmının restorasyon ve sağlıklılaştırılması yapılmıştır. Ancak maddi, kaynakların azlığı nedeni ile çevre düzenlemeleri ve restorasyon çalışmalarının devamı zorlaşacaktır.

3.Safha : Halepli Bahçe'nin rekreasyon amaçlı düzenlenmesidir. Belediye mülkiyetinde olan Halepli Bahçe projesiyle ilgili girişimler tamamlanarak en yakın zamanda inşaat faaliyetine başlanacaktır.

Yukarıda açıklanan çalışmalar tarihi konutların korunmasında öncü olmuştur. Rantın yükselmesiyle mülk sahiplerinde konutlarını onarma eğilimi artmıştır. Ancak, bunlar henüz oldukça kısıtlı sayıda gerçekleşmektedir.

Kentin tarihi konutları geleneksel merkez çevresinde yer almışlardır. Bu konutların bir kısmı yakın dönemde merkez genişleme baskısı altında kalacaktır. Diğer taraftan, kentsel sit alanı içinde yer almakla birlikte tarihi ve mimari değeri düşük birçok konut ta bulunmaktadır. Bu konutların bazıları tarihi merkez içinde gerçek bir görsel kirlilik yaratmaktadır. Bir kısım tarihi konutun ise bozulan yapıları ve çirkin ilavelerle gerçek kimlikleri maskelenmektedir.

Alt gelir grubunun kent merkezine yakın olan bazı kesimlerinde slumlaşma süreci başlamıştır. Bu alanların her birine müdahale şekline karar verebilmek için 1/1000 ölçekte detaylı çalışma ve sosyolojik araştırmaya gerek bulunmaktadır. Ancak belediyenin kısıtlı kaynakları ve bu alanların büyüklüğü dikkate alınınca temel stratejinin; " bu alanlarda arazi rantını yükseltici bir planlama yaklaşımı getirerek uygulamanın topluma bırakılması" şeklinde olması gerektiği görülmektedir. Ancak, bugüne kadar yapılan ve yukarıda tanımlanan çalışmalar eski kent dokusu içinde mümkün olduğunca devam ettirilmesi halinde ve bu çalışmalar kapsamında özellikle çevre düzenleme konularına ağırlık verilerek, kentsel sit içinde bozulma büyük ölçüde önlenilecektir.

Slumlaşma'nın durdurulması için önerilen diğer bir strateji düşük gelir grubuna hitap edecek yeni konut parsellerinin ucuza mal olacak şekilde acilen devreye sokulmasıdır. Bu suretle henüz slumlaşmamış alanlarda aşırı yoğunlukların oluşması engellenecektir.

M.1.1.6. Endüstri Alanları Yer Seçimi

Endüstri alanları yer seçimi konusu, Sanayi ve Teknoloji konu başlığı altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

M.1.1.7 Tarihi, Kültürel, Arkeolojik ve Turistik Özellikli Alanlar

Bu alanlarda yapılan restorasyon ve yenileme çalışmaları üç safhadan oluşmaktadır.

Birinci safha; Hasan Padişah Camii, Dergah Camii, Kale, Aynzeliha Gölü, Halil-ür Rahman Gölü ve Camii, Rızvaniye Camii, Valilik konukevi, Selahattin Eyyubi Camii ve ŞURKAV iş merkezini içine alan bölgeyi kapsamaktadır. Bu alanda proje ve uygulama büyük ölçüde tamamlanmış, çevrede bozulmuş konut dokuları temizlenmiş, değer taşıyan geleneksel konutlar restore edilmiş ve bazılarında konut dışı fonksiyonlar getirilmiştir.

İkinci safha; Tarihi çarşıların yer aldığı bölgede yapılacak olan çevre düzenleme ve restorasyon projesi ile Dergah ve Balıklıgöl ile bağlantısının sağlanması ve tarihi kimliğinin korunması çalışmasıdır. Bu alanda yer alan geleneksel çarşılarının bir kısmının restorasyon ve sağlamlaştırılması yapılmıştır.

Üçüncü safha; Halepli Bahçenin rekreasyon amaçlı düzenlenmesidir. Bu çalışma ile ilgili girişimler tamamlanarak en yakın zamanda inşaat faaliyetine başlanacaktır.

M.1.2. Kırsal Alanlar

M.1.2.1 Kırsal Yerleşme Deseni

Bu bölüm ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

M.1.2.2. Arazi Mülkiyeti

Bu bölüm ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

M.2. Altyapı

Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler " Ulaştırma ve Altyapı " başlığı altında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

M.3. Binalar ve Yapı Çeşitleri

M.3.1. Kamu Binaları

İlimizdeki kamu binaları, genel olarak şehir merkezinde bulunan Vilayet civarı ve Diyarbakır yolu üzerinde bulunmaktadır. Kentin ekonomik yapısı dikkate alındığında kamu binalarının bulunduğu bölgeler rant yönünden yüksek değere sahip yerlerdir.

M.3.2. Okullar

İlimiz sınırları dâhilinde; İlköğretim Okulu, lise, Özel İlköğretim Okulu ve Özel Lise tipi okullarda 219.449 Erkek, 182.584 kız olmak üzere toplam 402.033 öğrenci eğitim görmektedir. İlimizdeki pansiyonlu okulların kontenjanları ve barınan öğrenci sayısı Tablo-M.3'te verilmiştir. Harran Üniversitesindeki Yüksek Okul, Fakülte, Öğrenci Sayıları ve Yurtlar kapasiteleri ile ilgili bilgiler Tablo-M.4'te verilmiştir.

Tablo M.3:2011 Yılında İlimizde Bulunan Resmi Pansiyonlu Okullar ve Kontenjanları

SIRA NO	RESMİ PANSİYONLU OKULLAR	KONTENJANI
1	Merkez Şanlıurfa Lisesi	200
2	Merkez İmam Hatip Lisesi	110
3	Merkez Orhangazi Lisesi (Kız Öğrenci Pansiyonu)	208
4	Merkez M.Güneş Anadolu Öğretmen Lisesi	144
5	Merkez Fen Lisesi	264
6	Merkez Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Pansiyonu	288
7	Merkez TES-İŞ Anadolu Lisesi	200
8	Merkez İsmail Nazif Bayraktar Kız Meslek Lisesi	160
9	Merkez Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	90
10	Merkez GAP Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	300
11	Birecik Kız Meslek Lisesi	100
12	Birecik İmam Hatip Lisesi	160
13	Birecik Lisesi	200
14	Bozova İmam Hatip Lisesi	110
15	Bozova 75.Yıl Endüstri Mes. Lisesi	200
16	Harran S.Demirel Çok Prog.Lis.	160
17	Hilvan Lisesi	72
18	Siverek İmam Hatip Lisesi	110
19	Siverek Lisesi	120
20	Suruç İmam Hatip Lisesi	80
21	Suruç Lisesi	75
22	Viranşehir İmam Hatip Lisesi	50
23	Viranşehir Gazi Lisesi	100
24	Viranşehir Hadi Kutlu Kız Meslek Lisesi	200
25	Merkez Şanlıurfa Lisesi	3701
26	Merkez İmam Hatip Lisesi	200
27	Merkez Orhangazi Lisesi (Kız Öğrenci Pansiyonu)	110
TOPLAM		3701

M.3.3. Hastaneler ve Sağlık Tesisleri

Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler Sağlık ve Çevre başlığı altında incelenmiştir.

M.3.4. Sosyal ve Kültürel Tesisler

Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler Turizm başlığı altında incelenmiştir.

M.3.5. Endüstriyel Yapılar

Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler (K)Sanayi ve Teknoloji başlığı altında incelenmiştir.

M.3.6. Göçer ve Hareketli Barınaklar

İlimizdeki göçer ve hareketli barınakların sayıları, nitelikleri ve buldukları yerler ile ilgili gerekli bilgilere ulaşılamamıştır.

Tablo-M.4: Harran Üniversitesine Bağlı Fakülte Ve Meslek Yüksekokullarına Ait Bilgileri

Fakülte/MYO Adı	Bulunduğu Yer	Öğrenci Sayısı	Mevcut Yurt Kapasitesi
Tıp Fakültesi	Diyarbakır Yolu ÜzeriYenişehir Kampüsü-Merkez ŞANLIURFA	288	-
Veteriner Fakültesi	Eyyubiye kampüsü-Akçakale Yolu Üzeri-ŞANLIURFA	294	
Fen Edebiyat Fakültesi	Osmanbey Kampüsü –Mardin Karayolu 22.Km.-ŞANLIURFA	2051	
Mühendislik Fakültesi	Osmanbey Kampüsü -Mardin Karayolu 22.Km -ŞANLIURFA	1151	
İlahiyat Fakültesi	Osmanbey Kampüsü -Mardin Karayolu 22.Km -ŞANLIURFA	642	
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Osmanbey Kampüsü -Mardin Karayolu 22.Km-ŞANLIURFA	1257	
Ziraat Fakültesi	Osmanbey Kampüsü -Mardin Karayolu 22.Km-ŞANLIURFA	1049	
Eğitim Fakültesi	Osmanbey kampüsü- Mardin Karayolu 22.Km-ŞANLIURFA	439	
Güzel Sanatlar Fakültesi	Diyarbakır Yolu Üzeri Yenişehir Kampüsü-Merkez ŞANLIURFA	-	
Şanlıurfa MYO	Eyyubiye Kampüsü -Akçakale Yolu Üzeri -ŞANLIURFA	2732	
Sağlık Hizmetleri MYO	İpekyolu Cad. Kadın Hastalıkları ve Doğum Evi Arkası Merkez-ŞANLIURFA	176	
Akçakale MYO	Akçakale	228	50
Birecik MYO	Birecik	801	-
Bozova MYO	Bozova	189	-
Siverek MYO	Siverek	236	-
Suruç MYO	Suruç	248	-
Viranşehir MYO	Viranşehir	228	66
Hilvan MYO	Hilvan	145	
Ceylanpınar MYO	Harran Üniversitesi Makine Fabrikası Mardin Yolu Üzeri -ŞANLIURFA	54	36

M.3.7. Otel - Motel ve Turizm Amaçlı Diğer Yapılar

Turistik amaçlı yapıların yer seçimi ve çevre değerleri açısından olumsuz yer seçimiyle ilgili olumsuz bir karar bulunamamıştır. Turistik bölgelerde turizm amaçlı yapılarda kullanılan yapı malzemelerinde eski kent dokusuna sadık kalınmaktadır.

M.3.8. Bürolar ve Dükkânlar

Kentteki iş merkezinin büyüklüğü ve bu alandaki faaliyetlerin uzmanlık dalları ile ilgili yeterli veriye ulaşılamamıştır. Kent merkezinin gelişme yönü ve eğilimi kuzeye doğru olup, Gaziantep - Mardin karayolunun kuzeyinde kalan bölgeyi kapsamaktadır.

M.3.9. Kırsal Alanda Yapılaşma

Kırsal alandaki yerleşim deseniyle ilgili yeterli bilgi bulunamamıştır. Konutların ve müştemilatların yapı malzemeleri; eski evlerde kesme taş, yeni yapılarda ise betonarme yapı malzemeleri kullanılmaktadır. Köylerde ise kerpiçten yapılmış evler yöreye has özellikte yapılardır. Şehir merkezinde yine yöreye has iç avlular şeklinde yapılar mevcut olup, bu

yapılar son zamanlarda restore edilip turistik amaçlı olarak kullanılmaktadır. (Devlet konuk evi v.b.)

M.3.10. Yerel Mimari Özellikler

Anadolu'nun geleneksel ev mimarisinde ayrı bir grup oluşturan Şanlıurfa evleri, yüzyıllardan beri süregelen mimari geleneğin tipik örnekleridir. Urfa evleri, açıldıkları dar yüksek duvarlı sokakları, zengin taş süslemeli kapılarıyla, sokağa taşkın çardak köşkleriyle, "kabaltı" denilen beşik tonuzlu bölümleriyle, bazalt parke taş döşeli yollarıyla, şehre ayrı bir görünüm verirler. Bu tip evler genellikle haremlik ve selamlık denilen iki bölümden oluşur. Bu iki bölüm iç kapılar ile birbirine bağlıdır. Günümüzde bu iç kapılar kapatılarak, iki bağımsız ev olarak kullanılmaktadır.

M.3.11. Bina Yapımında Kullanılan Yerel Materyaller

Yöreye özgü (eski) Urfa evlerinin yapımında, yumuşak özellikteki, killi kireçtaşları kullanılmaktadır. Bloklar halinde kesilerek çıkarılan bu taşlar, taş ustaları tarafından şekillendirilip bina yapımında kullanılmaktadır. Bu malzemeler şehrin batı ve kuzeybatısından temin edilmektedir.

M.4. Sosyo - Ekonomik Yapı

M.4.1. İş alanları ve İşsizlik

Tablo-M.5: 2011 Yılına Ait Kayıtlı İşsizlerle İlgili Bilgiler

İş Gücü Durumu	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Kayıtlı İşgücü	18416	17963	14206	31753	34107	35164	36346	39116	52612	54484	56988	61909
Kayıtlı İşsiz	16421	15911	12529	30029	32138	33118	33990	36423	49055	50651	52953	57449

M.4.2. Göçler

Şanlıurfa'nın göç oranları Tablo-M.6'da verilmiştir. GAP Projesi'nin devreye girmesi ile birlikte il bazındaki göçler nispeten (gidiş yönünde) azalmış, projenin tamamen bitirilmesi ile birlikte çok büyük oranda göç alması beklenmektedir. Bölgenin aşırı göç almasıyla birlikte sağlıksız yapılaşma, gecekondulaşma ve marjinal olayların artması beklenmektedir.

Tablo-M 6. Yerleşim Yerlerine Göre Aldığı - Verdiği Göç Durumları

ŞANLIURFA	Aldığı Göç	Verdiği Göç
Şehirden Şehre	36570	55138
Köyden şehre	12941	21516
Şehirden Köye	13113	26227
Köyden Köye	3730	12786
Toplam	66354	115667

M.4.3. Göçebe İşçiler (Mevsimlik)

Bölge ekonomisinde önemli yeri olan tarım alanında mevsimlik işçiler çalıştırılmaktadır. Bu işçiler kırsal alanlarda yaşayan yerli insanlarımız ve çevre illerden gelen işçilerden oluşmaktadır.

M.4.4. Kent Toprağının Mülkiyet Dağılımı

İlimizin arazi varlığı ile ilgili bilgiler E.3.1.2 Arazi Kullanım Durumu başlığı altında verilmiştir.

M.4.5. Konut Yapım Süreçleri

İlimizde konut yapım süreci ortalama olarak 18 ila 24 aydır. Kentteki konut ihtiyacı yap- satçılar, Toplu konut İdaresi Başkanlığı, kooperatifler, belediyelerin girişimleri ile sağlanmaktadır.

M.4.6. Gecekondu İslah ve Önleme Bölgeleri

İlimizin batı ve güney kesimleri artan göçlerle birlikte gecekondu türü konut gelişmelerinin yoğunlaştığı alanlar olmuştur. İldeki mevcut gecekonduları yasallaştırmak, gecekondu yapımını planlı sürece yöneltmek için şehrin güneyde imar planı yapılmış 5000 Ha. lık arazi dar gelirli ve fakir vatandaşlara cüzi miktarlarla satılmıştır. İmar mevzuatına aykırı yapıların oluşmaması için gerekli önlemler alınmıştır. İl genelinde dört etaptan oluşan gecekondu ıslah imar planı ele alınmış, konu ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

M.5.Yerleşim Yerlerinin Çevresel Etkileri

M.5.1 Görüntü Kirliliği Çalışmaları

Bu proje kapsamında öncelikli olarak kentin ana arterleri daha sonra da tüm kente yayılarak görüntü kirliliğini önlemek öngörülmektedir. projenin amacı düşük maliyetlerle kamusal ortak alanların düzenlenmesi ve bu çalışmanın yaratacağı etki ile bu ortak alanların çevresinde bulunan konut ve işyerlerinin de bu çalışmalara katılıp sağlıklı bir çevre kazanılmasını sağlamaktır.(3194 sayılı imar yasınının 40. maddesi ve 5393/1 ve 8. sayılı belediye yönetmeliği.)

İlimiz Ahmet Yesevi, Akabe, Akşemsettin, Bağlarbaşı , Buhara, Dede Osman, Devteşti, Eyyüp Nebi, Eyyübiye, Hacı Bayram, Halepli Bahçe, Hayati Harrani, Karşıyaka, Mance, Muradiye, Onikiler, Osmanlı, Sancaktar, Selçuklu , Süleymaniye , Şih Maksut , Top Dağı , Yakubi'ye , Yavuz Selim , Yeşil Direk, Direkli, Mahallerinde Belirtilen Toplam Kırk Bin Civarındaki Konutun Dış Cephelerini Sıva Ve Boyasız Oluşu, Plansız Yapılaşmaları Görüntü Kirliliğine Neden Olmaktadır.

İlimizde Bulunan 34 Ana Arterlerdeki Görüntü Kirliliği Çalışmalarımız Devam Etmektedir.

M.5.2 Binalarda Ses İzolasyonu

4 Haziran 2010 tarihli Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği çerçevesinde Belediyelerin yetki ve sorumluluğu maddesi doğrultusunda Şanlıurfa Belediyesi bünyesinde gürültü kirliliği ve diğer çevre kirliliğini önlemeye yönelik olarak çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla Çevre Koruma Ve Kontrol Birimi kurulmuş, ilgili personel gerekli teknik eğitimi aldırılarak istihdam edilmiştir. Yönetmelikte ifade edilen gürültü kaynaklarına ilişkin önleyici ve denetleyici çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca Stratejik gürültü haritası ve eylem planı çalışması da yapılacaktır. Yine yönetmelik doğrultusunda belediyelere yetki devri maddesine istinaden çevre ve orman müdürlüğüne Şanlıurfa Belediyesince yetki devri müracaatında bulunulmuş ve henüz yetki devri yapılmamıştır.

İmar kanunu kapsamında ise yine yukarıda yazılan yönetmelik çerçevesinde binalarda ses izolasyonu ile ilgili düzenlemeler dikkate alınmaktadır

M.5.3. Havaalanları ve Çevresinde Oluşturulan Gürültü Zonları

Konu ile bilgiler (O) Gürültü ve Titreşim Bölümünde verilmiştir.

M.5.4. Ticari ve Endüstriyel Gürültü

Konu ile bilgiler (O) Gürültü ve Titreşim Bölümünde verilmiştir.

M.5.5. Kentsel Atıklar

Atıklar konusunda işlenmiştir.

M.5.6. Binalarda Isı Yalıtımı

Binalarda ısı yalıtımının yapılması yönünde yerel yönetimlerin herhangi bir yaptırım yoktur. Ancak konu ile ilgili 14 Haziran 2000 tarihinde yürürlüğe giren (TS 825) Isı Yalıtım Yönetmeliğinin 180 sayılı Bayındırlık ve İskân Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin değişik, 32. Maddesi kapsamına giren kamu, kurum ve kuruluşları, katma bütçeli idareler, İl özel idareler ve belediyelerin uymak ve uygulamakla yükümlü olduğu belirtilmesine rağmen söz konusu kurumlar sorumluluklarını yerine getirmemektedir. İmar yönetmelikleri ve imar planlarındaki planlama kararlarında yer alan ilgili hükümler ve uygulaması ile ilgili yeterli bilgiye ulaşamadı.

M.6. Nüfus

M.6.1 Nüfusun Yıllara Göre Değişimi

2007 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre ilimizin genel nüfusu 1.523.099 dur. Nüfusun %60,4'ü şehir merkezi ve ilçelerde, %39,6'sı ise köylerde yaşamaktadır. İlimiz ve ilçelerine ait nüfus miktarları ve değişimi Tablo-M.7'de verilmiştir.

Tablo M-7: Şanlıurfa 2011 yılı il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu

	İl/ilçe merkezleri			Belde/köyler			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
TÜRKİYE	56.222.356	28.308.856	27.913.500	17.500.632	8.734.326	8.766.306	73.722.988	37.043.182	36.679.806
ŞANLIURFA	922.539	463.515	459.024	740.832	367.867	372.965	1.663.371	831.382	831.989

M.6.2. Nüfusun Yaş, Cinsiyet ve Eğitim Gruplarına Göre Dağılımı

Şanlıurfa il nüfusunun yaş ve cinsiyet gruplarına göre dağılımı Tablo-M.8'de verilmiştir.

Tablo-M.8 Nüfusun İlçelere Göre Dağılımı (2010 Sayımı)

	İl/ilçe merkezleri			Belde/köyler			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
ŞANLIURFA	922.539	463.515	459.024	740.832	367.867	372.965	1.663.371	831.382	831.989
MERKEZ	498.117	251.577	246.534	234.611	117.988	116.623	732.722	369.565	363.157
BİRECİK	47.792	23.731	24.061	41.643	20.472	21.171	89.975	44.203	45.232
BOZOVA	11.917	5.992	5.925	46.313	22.531	23.782	58.230	28.523	29.707
CEYLANPINAR	44.726	22.238	22.488	28.579	13.955	14.624	73.305	36.193	37.112
HALFETİ	8.457	4.222	4.235	31.378	15.241	16.137	39.835	19.463	20.372
HİLVAN	21.518	10.859	10.659	19.170	9.471	9.699	40.688	20.330	50.358
SİVEREK	111.628	55.965	55.663	104.360	52.056	52.304	215.988	108.021	107.967
AKÇAKALE	25.793	12.968	12.825	58.613	29.297	29.316	84.406	42.265	42.141
SURUÇ	55.600	27.784	27.816	44.482	21.843	22.639	100.082	49.627	50.455
VİRANŞEHİR	90.784	45.015	45.769	72.199	35.475	36.724	162.983	80.490	82.493
HARRAN	6.213	3.164	3.049	59.484	29.538	29.946	65.697	32.702	32.995
TOPLAM	922.539	463.515	459.024	740.832	367.867	372.965	1,663,371	831.382	831.989

M.6.3. il ve İlçelerin Nüfus Yoğunlukları

Şanlıurfa ili ve ilçelerinin 2010 yılına ait nüfus yoğunluklarını gösteren sayısal değerler Tablo - M.9'da gösterilmiştir. Bu tablo verilerine göre nüfusu en yoğun ilçe merkez olup yoğunluğu 193 kişi/ km² , en az yoğunluğa sahip ilçe ise Hilvan (32 kişi / km²) ilçesidir.

Tablo- M.9: Şanlıurfa ve İlçelerine Ait Nüfus, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunlukları (2011)

İLÇELER	NÜFUS	YUZÖLCÜMÜ (km ²)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (kişi/km ²)
Merkez	732.722	3.794	193
Akçakale	84.406	1.102	77
Birecik	89.975	0.852	106
Bozova	28.523	1.550	18
Ceylanpınar	73.305	1.990	37
Halfeti	39.835	0.646	66
Harran	65.697	0.801	82
Hilvan	40.688	1.278	32
Siverek	215.988	4.314	50
Suruç	100.082	0.799	135
Viranşehir	162.983	1.461	112
İL GENELİ	1,663,371	18.584	90

M.6.4. Nüfus Değişim Oranı

Şanlıurfa ili nüfus hareketleri bakımından son yıllarda pozitif yönde artış gösteren bir eğilim içerisine girmiştir. Bu artışın en önemli sebepleri GAP Projesinin devreye girmesi ve doğum oranının yüksek olmasıdır.

Şanlıurfa'nın göç oranları M.4.2. Göçler başlığı altında açıklanmış olup Tablo-M.6'da verilmiştir. GAP Projesi'nin devreye girmesi ile birlikte il bazındaki göçler nispeten (gidiş yönünde) azalmış, projenin tamamen bitirilmesi ile birlikte çok büyük oranda göç alması beklenmektedir.

KAYNAKLAR

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3- Şanlıurfa Belediye Başkanlığı Raporları-2011
- 4- Türkiye İş Kurumu Müdürlüğü Verileri-2011
- 5- İl Milli Eğitim Müdürlüğü Verileri-2011
- 6- Harran Üniversitesi Verileri-2011
- 7- Türkiye İstatistik Kurumu Web Sitesi

(N). ATIKLAR

N.1. Evsel Katı Atıklar:

İl sınırları içinde Şanlıurfa Merkez ilçe, Akçakale, Harran, Suruç, Bozova İlçeleri Uğurlu, Konuklu, Kıyas, Onbırnisan, Karaköprü Beldelerinin oluşturduğu birlik tarafından kurulan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi bulunmaktadır. Mesafe yönünden uzak belediyeler kurmuş oldukları aktarma istasyonlarından sıkıştırılmış tırlar ile katı atıklarını Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine götürmektedirler.

Tablo –N. 1: 2011 Şanlıurfa katı atık karakterizasyonu

Katı atık bileşenleri	Düşük Gelir Grubu		Yüksek Gelir Grubu		Çarşı	
	kg	%	kg	%	kg	%
	Mutfak atıkları	148	64,35	121	73,87	104
Kağıt	1,2	0,52	5	3,05	9	4,99
Tetrapak	0,2	0,09	1,1	0,67	0,5	0,28
Hacimli karton	1,3	0,57	4,15	2,53	13,1	7,27
Poşet	15,2	6,61	6,6	4,03	10,3	5,72
Pet	0,55	0,24	1,3	0,79	0,7	0,39
Cam	2,65	1,15	3	1,83	7,1	3,94
Metal	5	2,17	0,3	0,18	0	0,00
Alüminyum	0,1	0,04	0,25	0,15	0	0,00
Plastik	1,2	0,52	2	1,22	3,5	1,94
Tekstil	4	1,74	3	1,83	6	3,33
Park ve bahçe atıkları	1,2	0,52	0	0,00	0	0,00
Diğer yanmayanlar	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Diğer yanabilenler	0	0,00	0	0,00	20	11,10
Diğer yanabilir hacimli atıklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Diğer yanmayan hacimli atıklar	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Çocuk Bezi	37,5	16,30	12	7,33	0	0,00
Kül, Cürüf	8,2	3,57	0	0,00	0	0,00
Kemik	3,75	1,63	4,1	2,50	6	3,33
	230,05		163,8		180,2	

2011 yılı aylık ortalama 12000 ton evsel katı atık toplanmıştır. Katı atık karakteristiği yukarıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Viranşehir - Ceylanpınar Belediyeleri Katı Atık Bertaraf Tesisi Kurma ve İşletme Birliği ile Siverek Çevre Hizmetleri Birliği (Siverek, Hilvan ve bağlı beldeler) Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi kurma çalışmaları devam etmektedir.

Birecik ve Halfeti ilçe belediyeleri ile bağlı belde belediyeleri herhangi bir birliğe üyelikleri bulunmamaktadır.

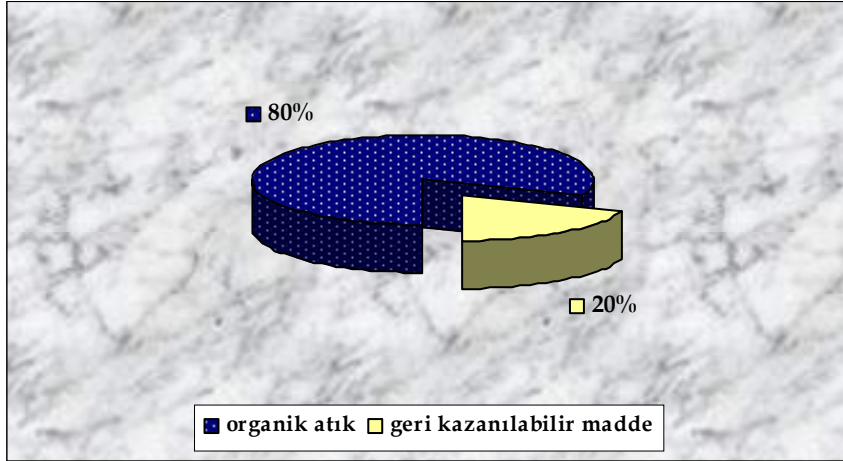
İlimizde ilçeler itibarı ile üretilen katı atıkların miktarı ve nüfusa göre dağılımları Tablo-N.2’de verilmiştir.

Tablo-N.2. İlçeler İtibarı ile Üretilen Katı Atıkların Miktarı ve Nüfusa Göre Dağılımları

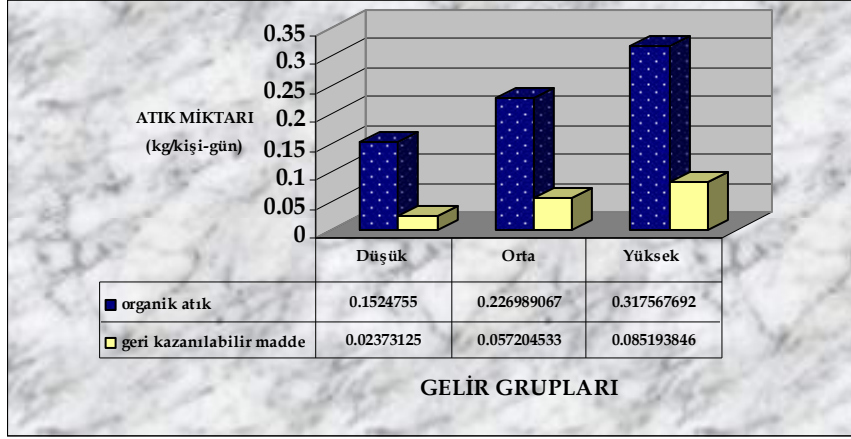
Belediye Adı	Nüfus	Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (Ton/Gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (Kg/Gün)	
		2004 Yılı	2011 Yılı	2004 Yılı	2011 Yılı
Şanlıurfa	515.199	400	348	1.36	0,68
Akçakale	27.457	30	8,6	0.93	0,31
Birecik	48.117	12	-	0.272	-
Bozova	11.567	12	3,44	0.60	0,3
Ceylanpınar	46.713	29	-	0.65	-
Halfeti	8.522	13	-	5	-
Harran	6.452	10	0,27	5	0,04
Hilvan	21.899	18	-	1.1	-
Siverek	115.891	500	-	3.9	-
Suruç	56.083	168	32	3.8	0,57
Viranşehir	94.025	79	-	0.65	-

Şanlıurfa merkez ilçenin evsel katı atıkların envanteri ve evsel katı atık kompozisyonu ile ilgili verileri Şekil-N.1, Şekil-N.2, Şekil-N.3, Şekil-N.4, Şekil-N.5 ve Şekil-N.6'da verilmiştir.

Bu çalışmada alınan sonuçlar değerlendirildiğinde; katı atık miktarı 292,1 g/kişi/gün olarak bulunmuştur. Şekil-N.1'de organik madde miktarının diğer Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça fazla (%80) olduğu görülmektedir. Şekil-N.2'de ise gelir seviyesi arttıkça katı atık ve geri kazanılabilir madde miktarının da arttığı görülmektedir.

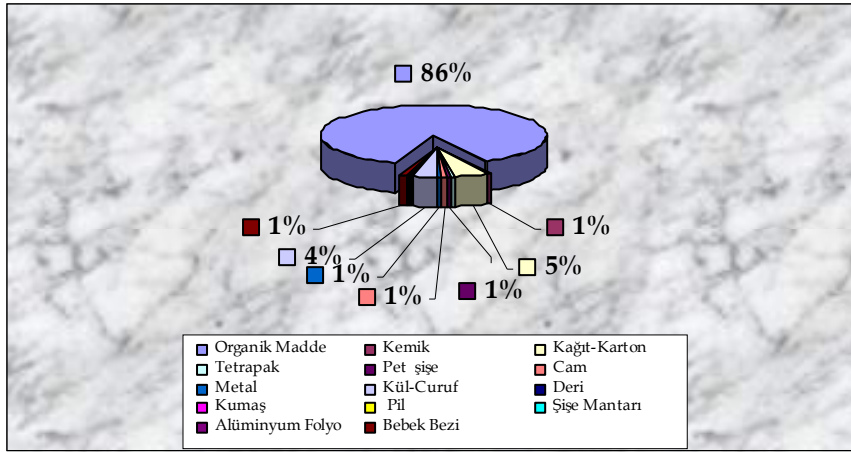

Şekil-N.1. Şanlıurfa İli Katı Atık Geri Kazanım Oranı

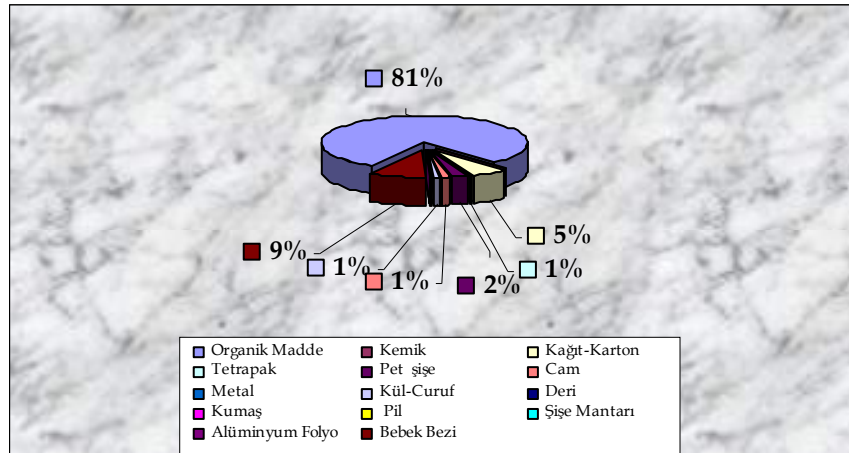

Şekil-N.2.Farklı Gelir Gruplarına Ait Katı Atık Geri Kazanım Oranları

Şekil-N.3 ve Şekil-N.4’de gelir seviyesi arttıkça organik madde miktarının azaldığı, geri kazanılabilir madde miktarının ise arttığı görülmektedir.

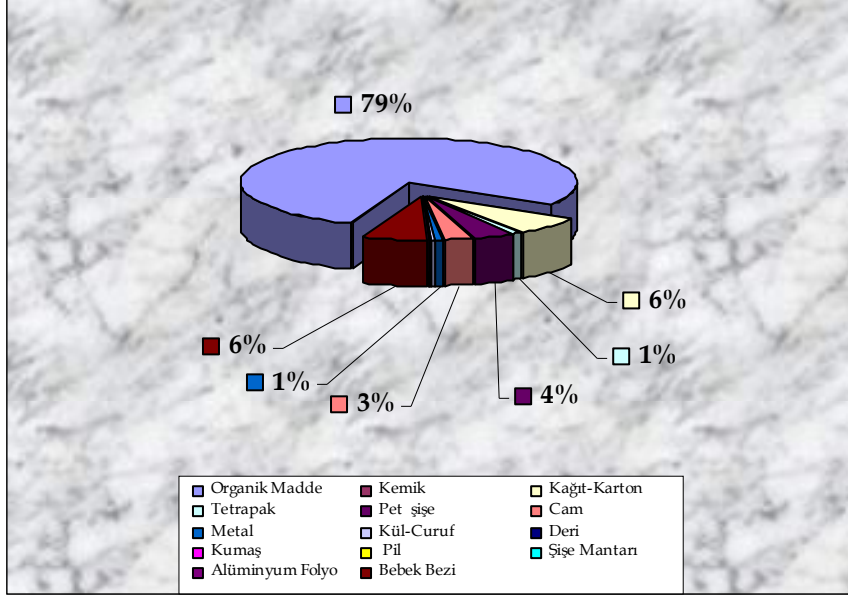

Şekil-N.3. Düşük Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri

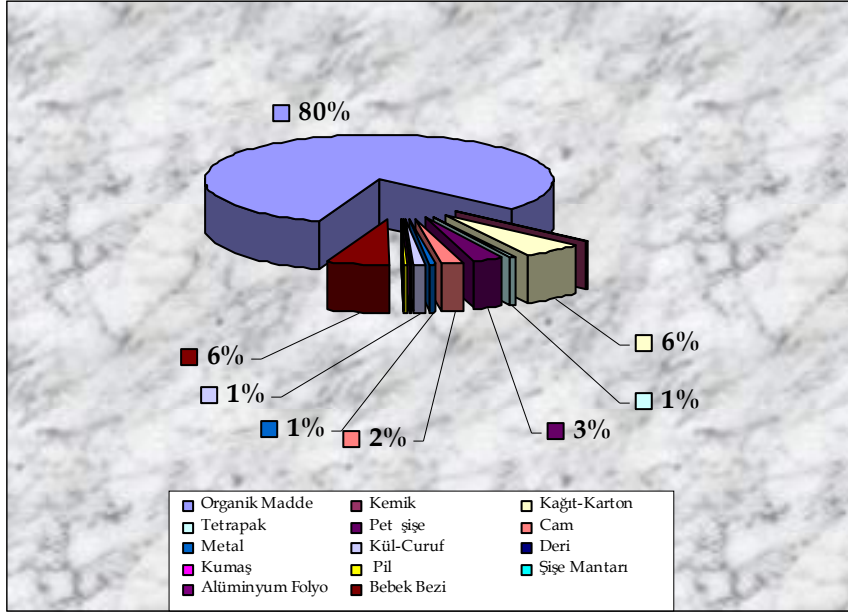

Şekil-N.4. Orta Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri

Şekil-N.6’da verilen geri kazanılabilir madde bileşenleri incelendiğinde kağıt-karton oranının (% 6) ülke ortalaması dâhilinde olduğu, ancak diğer Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında çok düşük kaldığı görülmüştür. Bu da halkın eğitim seviyesinin düşük olmasından yani; gazete, magazin, dergi türü kâğıt ürünlerini fazla tüketmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

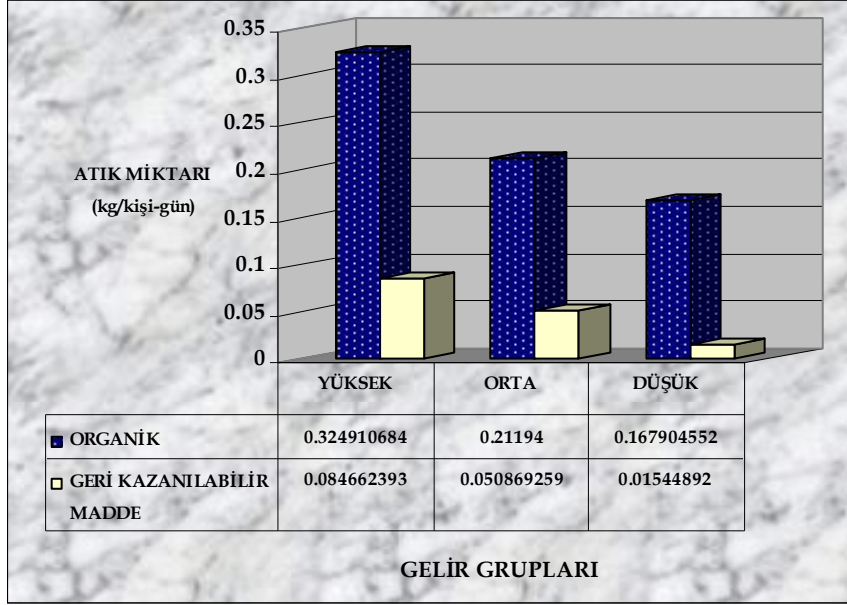

Şekil –N.5. Yüksek Gelir Grubuna Ait Evsel Katı Atık Bileşenleri

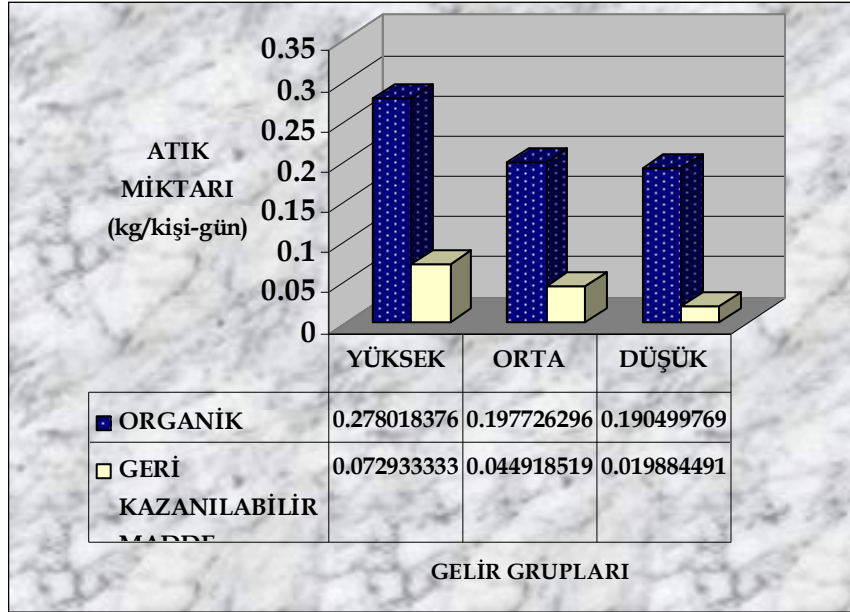

Şekil –N.6. Şanlıurfa İli Evsel Katı Atık Bileşenleri

Şekil-N.7 ve Şekil-N.8’da görüldüğü gibi, Şanlıurfa’da tarıma dayalı ekonomi nedeniyle orta ve yüksek gelirli ailelerin ekonomileri yaz aylarında canlanmakta ve bu da üretilen katı atık miktarında artışa neden olmaktadır.

Şekil-N.7.Yaz Mevsimi Evsel Katı Atıklarının Gelir Gruplarına Göre Değişimi

Şekil-N.8. Kış Mevsimi Evsel Katı Atıklarının Gelir Gruplarına Göre Değişimi

N.2.Tehlikeli ve Zararlı Atıklar

Konu ile ilgili bilgiye ulaşılammıştır

N.3 ÖZEL ATIKLAR

N.3.1. Tıbbi Atıklar:

İl Genelinde Tıbbi Atıklar Hastane ve Tıp Merkezlerinden Tıbbi Atık Yönetmenliği Çerçevesinde Belediye tarafından Evsel Atıklardan Ayrı Olarak Toplanmaktadır. Aşağıdaki Tabloda 2010 yılına Ait Toplanan Tıbbi Atık Miktarı Verilmiştir

Tablo-N.3: Hastanelerden ve Tıp Merkezlerinden Alınan Tıbbi Atık Miktarları.

	Hastane adı	1.ay	2.ay	3.ay	4.ay	5.ay	6.ay	7.ay	8.ay	9.ay	10.ay	11.ay	12.ay	Toplam
1	Araştırma Hast	143539	15433	17755	16121	15264	17256	17761	16657	16975	182100	15379	19461	200811
2	O.S.M Hastanesi	11500	11926	13015	15552	15883	10411	9353	9686	9568	9749	8560	10713	64683
3	Doğum Hastanesi	9688	8786	10663	10271	9630	9269	9497	9786	9570	9917	9479	10075	116681
4	Bahırlıgöl Hast	9249	8737	10749	11711	11269	10267	10344	10136	9785	10100	9696	10258	122301
5	Şanlı Diyaliz	530	750	771	753	885	962	1056	1123	1310	1142	1043	1446	11771
6	Edessa Tıp	735	715	798	746	683	735	780	708	712	785	648	810	8855
7	Çocuk Hastanesi	5199	6166	6254	7112	7225	6336	6800	6688	6593	7314	7220	8660	81567
8	Tıp Fakültesi	9940	9917	11312	9815	8988	9301	8952	9265	9044	9533	8743	9322	114132
9	Jine Park Doğum	376	360	338	360	357	390	420	430	368	389	330	390	4508
10	Diş (1) Hastanesi		243	322	308	294	324	308	344	308	280	252	772	4049
11	Diş (2) Hastanesi	540	530	690	660	570	660	660	600	660	600	690	660	7520
12	Başkent Diyaliz	1525	1604	1864	1690	1904	1877	1783	1436	1829	1779	1200	2068	20559
13	Dünya Hastanesi	2836	2746	2645	2643	2599	2846	2749	2740	2806	2562	2643	2706	32521
14	Güven tıp merkez	468	451	524	477	460	461	486	470	442	466	413	486	5604
15	Ufuk tıp merkezi	467	377	655	509	591	626	661	485	326	325	284	390	5696
16	K.köprü dal merkez			153	151	165	120	177	185	136	150	122	191	1550
17	Paylık Doğum Dal Merkezi									45			89	134
18	İhtisas Tıp Merkz												1043	1043
TOPLAM: 874218														

N.3.2 Atık Yağlar

Konu ile ilgili bilgiye ulaşılamamıştır

N.3.3. Bitkisel ve Hayvansal Atık Yağlar

Konu ile ilgili bilgiye ulaşılamamıştır

N.3.4 Pil Ve Aküler:

İl genelinde bu atıklar belirli okul ve kamu kurumlarında ayrı toplanıp geri kazanımı yapılmaktadır, katı atık düzenli depolama sahasında atık pil için ayrılan yerde bertarafı yapılmaktadır

N.3.5 Cips Ve Diğer Yakma Fırınlarından Kaynaklanan Küller:

Belediye mücavir alan sınırları içinde bu tür atıkların üretildiği işletmeler bulunmamaktadır.

N.4. Diğer Atıklar

N.4.1. Ambalaj Atıkları

İlimiz genelinde ambalaj üretimi yapan 3 adet kayıtlı firma bulunmaktadır. Polipropilen(PP) ham maddeden çuval üretimi yapan işletme sayısı 1, Polietilen(PE) ham maddeden bobin poşeti üretimi yapan işletme sayısı 1, Polietilen(PE) ve Polistren (PS) ham maddeden kadayıf tepsisi, yoğurt ve ayran kapları üretimini yapan işletme sayısı 1 olup, bu ambalaj üreticileri yurdun dörtbir tarafına ürün satışı yapmaktadır.

31.12.2010 tarihi itibariyle il genelinde ambalajlı üretim yapan 98 kayıtlı firma bulunmaktadır. Bu firmalar yıllık üçbin kiloğramın üzerinde ambalaj tüketikleri için Bakanlığımızca oluşturulan atık ambalaj kayıt sistemine üye olmaları sağlanmıştır. Üçbin kiloğramın altında ambalaj tüketimi olan firmalar muaf tutulmuş olup, sayıları tam olarak henüz bilinmemektedir.

İlimiz sınırları dahilinde faaliyet gösteren 1 adet plastik geridönüşüm(GDT) tesisi bulunmaktadır. Henüz lisans almış bir toplama ayırma tesisimiz (TAT) bulunmamaktadır. Ancak tesisi hazır ve lisans işlemlerine başlamış bir firmamız bulunmaktadır.

1	AK GRANÜL PLASTİK GERİ DÖN. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	GDT	Organize Sanayi Bölgesi 5. Cad. Şanlıurfa	4143691632	Plastik.
2	ÇORLU AMBALAJ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. ŞANLIURFA ŞUBESİ.	TAT*	Evren Sanayi Sitesi Hurdacılar Blok 2. Cad. 13. Sok. No:5	4143576327	Plastik, cam, metal ve kağıt-karton

*Tesis hazır, firmanın lisans işlemleri devam etmektedir.

Müdürlüğümüze, çevre lisansı için müracaatta bulunan ÇORLU AMBALAJ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.'nin Şanlıurfa Şubesinin geçici faaliyet belgesini almasıyla birlikte ambalaj atıklarının kaynağında toplama işlemine başlanması planlanmaktadır.

İlimiz merkez ve ilçelerinde, 200 m² den büyük kapalı alana sahip mağaza, market vb. yaklaşık 52 satış noktası bulunmakta olup, bu işyerlerinin sayıları dönemsel olarak artmakta ve bazen de azalmaktadır.

İl genelinde ambalaj atıklarının kompozisyonunun tespitine yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

İl genelinde ambalaj atıklarını toplayan, ayıran ve geri dönüştüren lisanslı bir firma bulunmadığı için toplanan, ayrılan, geri dönüştürülen ambalaj cins ve miktarı ile bu malzemelerin satın alındığı, satıldığı firmaların isim, adres ve telefonları verilememiştir.

N.4.2. Hayvan Kadavraları

İlimizde hayvan kadavralarının oluşabileceği kurum Harran Üniversite Veterinerlik Fakültesidir; ancak Şanlıurfa belediyesine kurum tarafından bu tip atıkların toplanması için müracaat yapılmamıştır.

N.4.3. Mezbaha Atıkları

İl merkezinde bu tür atıkları oluşturan iki büyük tesis bulunmaktadır. Dem-Et Demir Et Entegre Tesisleri San. ve Tic. A.Ş. ve Harranova Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş.'ye ait tesislerde oluşan mezbaha atıklarının değerlendirilebilen kısımlarının geri kazanımı yapılmakta, geri kazanılamayan kısımlar ise katı atık alanına götürülerek bertaraf edilmektedir.

N.5. Atık Yönetimi

N.6. Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu

N.7. Katı Atıkların Biriktirilmesi, Toplanması, Taşınması ve Aktarma Merkezi

İlimizde katı atıkların biriktirilmesi, toplanması, taşınması işi ilgili belediyeler tarafından günlük olarak yaptırılmaktadır. Ancak Şanlıurfa Merkez ilçe, Birecik ve Viranşehir Belediyeleri bu işler için özel sektörden hizmet satınalma yolunu tercih etmişlerdir. İl genelinde tıbbi atıklar ve bazı tehlikeli atıklar hariç atıkların kaynağında ayrı toplanması çalışmasına henüz geçilememiştir. Şanlıurfa Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine mesafe yönünden uzak belediyelerden Akçakale ve Suruç belediyeleri, kurmuş oldukları aktarma istasyonlarında topladıkları katı atıkları sıkıştırılmalı çekiciler (TIR) ile düzenli depolama tesisine taşımaktadırlar. Birlik üyesi belediyeler oluşan tıbbi atıklarını lisanslı 3 adet tıbbi atık taşıma aracıyla düzenli depolama tesisine taşımaktadır.

Tablo- N:4:BELEDİyelerİN KATI ATIK ALANLARI

NO	BELEDİYE ADI	NÜFUS	ÜYESİ OLDUGU BİRLİK	KATI ATIK TESİSİ	AÇIKLAMA
1	ŞANLIURFA	472238	Şanlıurfa Katı Atık Yönetimi Belediyeler Birliği	MEVCUT	Birlik üyesi belediyelerin atıklarının tesise kabulüne 2009 yılında başlanmıştır. 1. Etap için 10 yıllık depolama ömrü hesaplanmıştır.
2	KARAKÖPRÜ	22782			
3	KISAS	3522			
4	KONUKLU	3341			
5	UĞURLU	4150			
6	AKÇAKALE	26877			
7	BOZOVA	14450			
8	HARRAN	9866			
9	SURUÇ	64765			
10	ONBİRNİSAN	5165			
1	SİVEREK	108094	Siverek İlçesi Çevre Hizmetleri Birliği	YOK (Vahşi Depolama)	Birliğin tesis kurmak için kaynak arayışları devam etmektedir.
2	KAPIKAYA	4178			
3	GÜRAKAR	4241			
4	HİLVAN	22181			
1	VİRANŞEHİR	100929	Viranşehir – Ceylanpınar Belediyeleri Katı Atık Bertaraf Tesisi Kurma ve İşletme Birliği	YOK (Vahşi Depolama)	Birliğin tesis kurmak için kaynak arayışları devam etmektedir.
2	EYÜPNEBİ	1972			
3	CEYLANPINAR	43890			
1	BİRECİK	46304	YOK	YOK (Vahşi Depolama)	İki ilçe belediyesi ve belde belediyelerinin bir birlik çatısı altında birleşerek bir tesis yapması ve bu tesis için kaynak bulunması gerekmektedir.
2	MEZRA	5515			
3	AYRAN	2868			
1	HALFETİ	10238	YOK	YOK (Vahşi Depolama)	
2	YUKARIGÖKLÜ	6346			
3	ARGIL	3369			

N.8. Atıkların Bertaraf Yöntemleri

N.8.1. Katı Atıkların Depolanması

Şanlıurfa Merkez, Akçakale, Harran, Suruç ve Bozova ilçe belediyeleri ile Karaköprü, Kısas, Konuklu, Onbirnisan ve Uğurlu belde belediyeleri tarafından oluşturulan katı atık birliği marifeti ile kurulan katı atık düzenli depolama tesisi 2009 yılından beri hizmet vermektedir. Birlik üyesi belediyelerin tıbbi ve katı atıkları bu tesiste düzenli depolanarak bertaraf edilmektedir. Tesise yaklaşık 13.000 Ton/Ay katı atık ve 50 Ton/Ay tıbbi atık kabulü yapılmaktadır. Tesiste katı atıklar için üç lot planlanmış, birinci lotun inşaatı yapılmış, diğer iki lotun kademeli olarak yapılması planlanmaktadır. Yapımı tamamlanan lotun 10 yılda dolması öngörülmektedir. Tıbbi atıklar için ikinci bir lot yapımı yerine sterilizasyon tesisi kurulması düşünülmekte olup, tesisin fizibilite çalışmaları devam etmektedir. Tesiste bir adet sızıntı suyu havuzu bulunmaktadır. Tesisin çevre ve insan sağlığına olası olumsuz etkilerini önlemek amacıyla; periyodik ilaçlama, kontrollü atık kabulü, sızıntı suyunun kontrolü ve takibi, gaz bacalarının montajı ve takibi, araç tekerinin yıkanması gibi iş ve işlemler yapılmaktadır.

Tablo-N.5:BELEDİYELERDE ATIK YÖNETİMİ

NO	BELEDİYE ADI	KATI ATIK TOPLAMA TAŞIMA	TIBBİ ATIK TOPLAMA ŞEKLİ	TIBBİ ATIK TAŞIMA ARACI	BERTARAF ŞEKLİ	AÇIKLAMA
1	ŞANLIURFA	Özel	Kaynağında Ayrı	Lisanslı	Katı ve Tıbbi Atık Düzenli Depolama Tesisi	Tesis 2009 Yılında Hizmete Girmiştir.
2	KARAKÖPRÜ	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı		
3	KISAS	Belediye	-----	Yok		
4	KONUKLU	Belediye	-----	Yok		
5	UĞURLU	Belediye	-----	Yok		
6	AKÇAKALE	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı		
7	BOZOVA	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı		
8	HARRAN	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı		
9	SURUÇ	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı		
10	ONBİRNİSAN	Belediye	-----	Yok		
1	SİVEREK	Belediye	Kaynağında Ayrı	Lisanslı	Vahşi Depo.	
2	KAPIKAYA	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
3	GÜRAKAR	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
4	HİLVAN	Belediye	Kaynağında Ayrı	Yok	Vahşi Depo.	
1	VİRANŞEHİR	Özel	Kaynağında Ayrı	Lisanslı	Vahşi Depo.	
2	EYÜPNEBİ	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
3	CEYLANPINAR	Belediye	Kaynağında Ayrı	Yok	Vahşi Depo.	
1	BİRECİK	Özel	Kaynağında Ayrı	Yok	Vahşi Depo.	
2	MEZRA	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
3	AYRAN	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
1	HALFETİ	Belediye	Kaynağında Ayrı	Yok	Vahşi Depo.	
2	YUKARIGÖKLÜ	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	
3	ARGIL	Belediye	-----	Yok	Vahşi Depo.	

N.8.2. Atıkların Yakılması

İlimiz sınırları dahilinde atık yakma tesisi bulunmamaktadır.

N.8.3. Kompost

İlimizde de kompost tesisi bulunmamaktadır.

N.9. Atıkların Geri Kazanımı

İlimiz sınırları dahilinde faaliyet gösteren 1 adet lisanslı plastik geri dönüşüm(GDT) tesisi bulunmaktadır.

Tesisin adı	AK Granül Plastik Geri Dönüşüm Tesisi (AK Granül Plastik Geri Dön. San. ve Ltd. Şti.)
Tesisin Adresi	Organize Sanayi Bölgesi 5. Cad. No: 19/1 Şanlıurfa
Tesisin faaliyet konusu	Plastik Geri Dönüşüm Tesisi
Tesiste işlenen ambalaj atıklarının cinsleri ve miktarları (aylık)	50 ton/ay polietilen naylon hurda işlenmekte.
İkincil ürün	Granül

Kentte üretilen çöpün içindeki geri kazanılabilir maddelerin miktarı ve türlerinin tespiti için yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Ayıklama işlemi; işletmelerde kaynağında, il genelinde ise sokak toplayıcıları vasıtasıyla yapılmaktadır. Merkez İlçede bir adet toplama ayırma tesisi bulunmakta olup, tesisin lisans işlemleri devam etmektedir.

Şanlıurfa katı atık belediyeler birliği, katı atık içindeki geri kazanılabilir atıkların cins ve miktarlarının tespiti, organik madde ve diğer bileşenlerin oranlarının, atık yoğunluğunun, tane büyüklüğünün belirtilmesi amacıyla bir çalışma başlatmıştır.

Endüstriyel tesislerden kaynaklanan ve geri dönüşebilen atıkların geri dönüşüm tesislerine verilmesi için gerekli bilgilendirici çalışmalar denetimler sırasında yapılmaktadır.

N.10. Atıkların Çevre Üzerine Etkileri

Katı atıkların yerleşim yerlerine yakın boş arazilerde düzensiz olarak depolanması önemli çevre sorunlarına neden olmaktadır. Bu sorunları gidermek için Şanlıurfa Belediye Başkanlığının öncülüğünde 10 belediyenin katılımıyla Katı Atık Belediyeler Birliği kurulmuş, 2009 yılından itibaren birlik üyesi belediyelerin katı ve tıbbi atıkları birliğe ait düzenli depolama tesisinde bertaraf edilmektedir. Tesise getirilen atıkların; toplum sağlığına, yüzeysel ve yeraltı sularına, toprağa, havaya etkileri, atıklardan oluşan gaz çıkışı, yangın ve patlamalar, atık işleriyle uğraşan şahıslardaki iş hastalıkları ve atıkların yarattığı görsel kirliliğin oluşmaması için işletmeciler tarafından gerekli önlemler alınmaktadır. İlimizde ayıklama, yakma, kompostlaştırma vb. tesisler bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Belediye Başkanlığı Raporları-2011
- 3- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 4- İlçe Belediye Başkanlığı Raporları-2011

(O), GÜRÜLTÜ VE TİTREŞİM

O.1.Gürültü

İnsanlar üzerinde olumsuz etki yapan ve hoş gitmeyen seslere gürültü olarak adlandırılmaktadır. Özellikle büyük kentlerimizde gürültü yoğunlukları oldukça yüksek seviyede olup, Dünya Sağlık Örgütü'nce belirlenen ölçülerin üzerindedir.

O.1.1. Gürültü Kaynakları

O.1.1.1. Trafik Gürültüsü

Kent gürültüsünü artıran sebeplerin başında trafiğin yoğun olması, sürücülerin yersiz ve zamansız klakson çalmaları ve araçların bakımsız oluşları nedeni ile meydana gelen gürültülerdir. İlimizde nüfusa oranla araç sayısının fazla oluşu ana yolların yetersiz ve şehir merkezinden geçmesinin yanında çevre yollarının henüz kısmen bitirilmiş oluşu nedeni ile bir trafik gürültüsü söz konusudur. İlimizin yıllara göre araç sayıları ile ilgili bilgiler Tablo-O.1'de verilmiştir.

Tablo-O.1 Şanlıurfa'da Kayıtlı Araçların Cins ve Miktarları

Araç Cinsi	Araç Sayısı					
	2004	2005	2006	2007	2008	2011
Otomobil	41.929	43.489	51.019	56.547	61593	81,050
Minibüs	3.103	3.436	4.251	4.621	5174	6465
Midibas	—	—	—	—	-	-
Otobüs	808	843	1.014	1.260	1434	1264
Kamyon	9.839	10.220	10.537	10.420	10840	14669
Traktör	19.213	20.207	21.249	22.280	23393	28281
Kamyonet	5.335	6.723	8.359	9.795	11323	20947
Motorsiklet	23.973	26.248	33.680	38.474	42148	60711
Diğer	3.840	4.306	4.257	4.654	4511	395
Toplam	108.040	117.472	134.366	148.051	160416	213782

Şehir merkezinde ve yakınında demir yolu ve raylı sistem ile taşıma olmadığından bu yönde herhangi bir gürültü söz konusu değildir.

Trafiği yoğun olan İl yollarında gürültü düzeyleriyle ilgili olarak L.2.1.2 başlığı altında Tablo-L.2'de belirtilmiştir.

O.1.1.2. Endüstriyel Gürültü:

Yapılan denetimlerde iş yerlerinin çevresel gürültü sınır değerlerini (Yönetmelikte belirtilen) sağladıkları ve bu konuda zaman zaman denetimler yapılmaktadır. İşletmeler kendi bahçelerini ağaçlandırarak gürültünün etkisinin azaltılması için uyarılmıştır.

O.1.1.3. İnşaat Gürültüsü

Şehir içerisinde zaman zaman hafriyat ve inşaat yapım çalışmaları yapılmaktadır. İşletmeciler Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği gereği çalışma saatlerine ve kabul edilebilir Gürültü seviyeleri sınırlarına uymaktadırlar.

O.1.1.4. Yerleşim Alanlarında Oluşan Gürültüler

Şehir merkezinde trafikten kaynaklan gürültü belli bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

Geçmiş yıllarda şehir içerisinde değişik noktalardaki yapılan gürültü ölçümleri neticesinde;

1- Trafiğin Yoğun Olduğu;

Abide, Vilayet, Haşimiye, Halpazarı kavşağı 62-73 dBA

2- Sanayinin yoğun olduğu yerlerde;

Marangozlar, Sobacılar, sitesi 52-74 dBA

Eski Kaportacılar Sitesi ve Küçük sanayi kavşağı 52-72 dBA

3- Ticaret hanelerin yoğun olduğu yerlerde;

Eski Hal civarı 60-63 dBA,

Kapaklı pasajı civarı 59-67 dBA ,

Gümrük hanı 54-63 dBA,

Galericiler sitesi 62-71 dBA,

4- Gürültünün yoğun olmadığı yerlerdeki gürültü düzeyleri

Kutlu Kent 50-54 dBA,

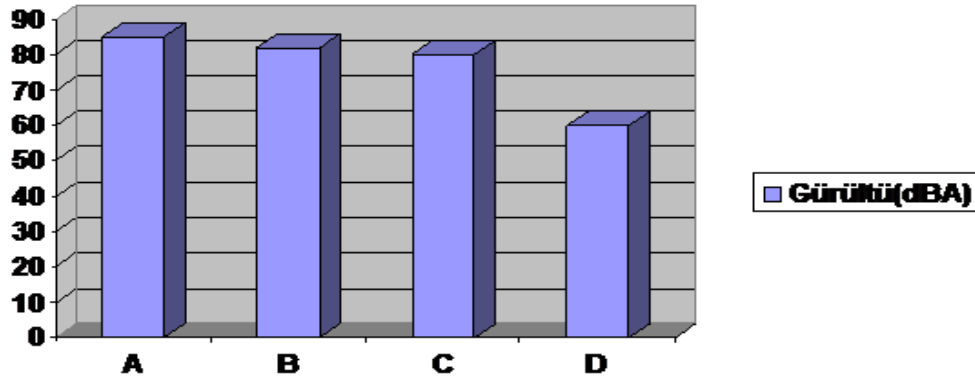
Korukent 51-55 dBA,

Ucuzluk pazarı 52-58 dBA,

Aktar pazarı 52-64 dBA,

arasında değerler tespit edilmiştir.

Şanlıurfa il merkezinde gürültü kirliliği oluşturan etken; trafikten kaynaklanan gürültü kirliliğidir. Şanlıurfa il merkezinde 2011 yılında yapılan gürültü ölçümlerine dayalı veriler Şekil-O.1’de verilmiştir.

A: Trafiğin Yoğun Olduğu Bölgeler

B: Sanayinin Yoğun Olduğu Bölgeler

C: Ticarethanelerin Yoğun Olduğu Bölgeler D: Gürültünün Yoğun Olduğu Bölgeler

Şekil-O.1 Gürültü Ölçüm Noktaları ve Seviyeleri

Şekilde görüldüğü gibi; Trafiğin yoğun olduğu bölgelerde (Abide kavşağı, Haşimiye kavşağı, Vilayet önu kavşağı, Eski Hal pazarı kavşağı) ortalama gürültü ses düzeyi; 85dBA, Sanayinin yoğun olduğu bölgelerde (Marangozlar sitesi, Sobacılar sitesi, Kaportacılar sitesi, Eski Sanayi siteleri) ortalama gürültü ses düzeyi; 82 dBA, Ticarethanelerin yoğun olduğu bölgelerde (Eski Hal pazarı, Kapaklı pazarı, Gümrük hanı, Galericiiler sitesi) ortalama gürültü ses düzeyi; 80dBA, Gürültünün yoğun olmadığı bölgelerde (Kotlu kent, Kuru kent, Ucuzluk pazarı, Attar çarşısı) gürültü ses düzeyi; 61dBA olarak ölçülmüştür.

O.1.1.5. Hava Alanları yakınında oluşan Gürültü

İlimizde bulunan GAP Hava alanı Şehir merkezi ve yerleşim birimlerinden uzak olma münasebetiyle çevresel gürültü sorunu bulunmamaktadır.

O.1.2. Gürültü ile Mücadele

Şehir içerisinde bulunan sanayi kuruluşları Evren sanayi bölgesine taşınarak il merkezinde sanayiden kaynaklı gürültü kirliliği önlenmiştir. Trafik gürültüsü ise ilin çevre yolları yapım çalışmalarının sonuna gelmiş ve ayrıca şehrin kuzeyinden geçen olan otoban yolunun faaliyette geçmesi trafik gürültüsünü düşürmüştür. Şehir içerisinde ağaçlandırma çalışmalarına ağırlık verilmektedir. Bu tür faaliyetlerin tamamlanmasıyla zamanla gürültüde genel bir düşüş sağlayacaktır.

O.1.3. Gürültünün Çevreye Olan Etkileri

O.1.3.1 Gürültünün Fiziksel Çevreye Olan Etkileri

Şehrin merkezinde ve yakın çevresinde geçen demir yolu bulunmamaktadır.

Şehir içerisinde yapılan trafiğin yoğun olduğu yerlerde ve değişik semtlerde ölçümler alınmış çıkan değerlerin zamanla değişmekle beraber düzeltme yapıldıktan sonra kabul edilebilir değerlerin içerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. Şehir içerisinde bulunana küçük sanayilerin dış ortama yaydıkları gürültü değerleri Gürültü kontrol Yönetmelik sınırları içerisinde olduğu, Sanayi bölgesinde dış ortam gürültüsünün kabul edilebilir değerlerin içerisinde olduğu görülmüştür.

O.1.3.2. Gürültünün Sosyal Çevreye Olan Etkileri

Gürültü konusunda çeşitli ülkelerde konulmuş olan çeşitli mevzuatlar bulunmaktadır. Ülkemizde ise gürültüye karşı önlem getirici mevzuat ve tedbirler daha çok iş yerlerine yönelik olarak ayarlanmıştır. Gürültü kirliliğini temelde trafik kaynaklı ve çalışma ortamındaki gürültü kirliliği olmak üzere iki ana kısımda ele alabiliriz.

Ülkemizde son yıllarda motorlu araç sayısının hızla artması nedeniyle özellikle büyük kentlerimizde, en belirgin ve rahatsız edici çevre sorunlarının başında gürültü gelmektedir. Şehirlerin, özellikle eski yerleşim bölgelerindeki yollar trafik yönünden yoğunluk kazanarak, bu alanların sakinliği giderek ortadan kalkmakta böylece gürültü, gerek bu bölgelerde ve gereksetrafiğin yoğun olduğu bölgelerde yaşayanlar üzerinde psikolojik ve sosyolojik etkiler oluşturmaktadır (Varlıtoprak vd., 1991).

Harran Ovasının sulanması ile Şanlıurfa iline döviz girdisinin artması, halkın ekonomik ve refah seviyesinin artması ile araç sayısında büyük artış görülmüştür. Şehir trafiğini sağlayan yol güzergâhların yeterli olmaması nedeniyle gürültü kirliliği oluşmaktadır.

Gürültü ölçümlerinin istenilen seviyeye ulaştırılması ve elde edilecek verilerin yorumlanarak istatistikî bölgelere dönüştürülmesi için fiziksel ve sosyal ölçümler yapılması gerekmektedir. Bu çalışma ve bilgi değerlendirilmeleri çevre gürültüsünün diğer çevre

koşulları ile olan ilişkisi, trafik gürültüsünün diğer çevre gürültüleri ile olan ilişkisinin bilinmesine etken olacaktır.

Çalışanın gürültülü bir ortama girilmesi, daha sonra da bu gürültünün kesilmesi veya kişinin bu ortamı terk etmesi süresi içinde işitme duyusunda bir azalma olacaktır. Geçici işitme kaybı, belli bir süre sonra gürültüye maruz kalmadan önceki seviyesine döner. Gürültüye maruz kalınan süre hangi ölçülerde uzunsa vereceği zarar da o kadar fazla olacaktır.

Gürültünün iş sırasında yanlışlıklar yapılması, yorgunluk, işe gelmemek ve depresyon denilen sıkıntılar üzerindeki rolü ile ilgili çok sayıda araştırmalar yapılmıştır. Endüstrideki araştırmalar kesin olarak göstermiştir ki, iş yeri gürültüsü azaldığı zaman işin zorluğu da azalmakta, verim yükselmekte, iş sırasında yapılan yanlışlıklar da azalmaktadır.

O.1.4. Gürültünün İnsanlar Üzerine Olan Etkileri

Gürültü Nedir?

Gürültü istenmeyen, rahatsız edici ya da sağlığı tehdit eden seslerdir. dB(A) olarak ölçülmektedir. dB (A) skalası logaritmik bir yapıya sahiptir. Duyma sınırı/eşiği 0 dB(A) olup 120-130 dB(A) ise ağrı eşiğidir.

O.1.4.1. Fiziksel Etkileri

Günlük yaşamın her anında çevremizi saran gürültü ortamı, çeşitli yönlerden sağlığımızı olumsuz etkiliyor. Son yıllarda yapılan araştırmaların bulguları, gürültü etkilerinin daha önce bilinenlere göre daha ciddi boyutlarda olduğunu ortaya koydu.

Seslerin insanlar tarafından işitilme özellikleri göz önüne alınarak ses gücü, şiddeti ve basıncı logaritmik bir birim olan desibel (dB) ifade edilmekte ve “düzey” adını almaktadır. Normal bir kulak 0–13 dB arasını rahatça duyar. 120–140 dB ise en şiddetli seslerdir. Aşırı düzeyli gürültülerde, belirli bir süre maruz kalma sonucunda ortaya çıkan işitme hasarları, uzun yıllar gürültünün insanlar üzerindeki en önemli biyolojik etkisi olarak biliniyor ayrıca geçici veya sürekli işitme bozuklukları.

O.1.4.2. Fizyolojik Etkileri

Gürültü ile kardiovasküler hastalıklar arasındaki ilişkiler konusunda sürdürülen çalışmalar, gürültünün yüksek kan basıncına (hipertansiyon), hızlı kalp atışına, kollesterol ve adrenalin, yükselmesine, solunum hızlanmasına, adale gerilmesine ve irkilmelere neden olabileceğini kanıtlamıştır. Bu etkiler uyku sırasında daha belirgindir.

O.1.4.3. Psikolojik Etkileri

İnsanların gürültüye alışkanlıkları düşüncesi, aslında gerçek dışıdır. Alıştığımızı düşünsek de içimizdeki biyolojik değişiklikler yine de ortaya çıkıyor. Bu tepkilerin görülmesi için gürültünün çok yüksek düzeyde olması gerekmiyor. Otomatik tepkiler üst üste bindiğinde stres, ülser, astım, tansiyon, baş ağrıları ve kolitlerin ortaya çıktığı belirtiliyor. Kısaca gürültü insanların enfeksiyonlara karşı direncini azaltan bir risk faktörü olarak karşımıza çıkıyor. Ancak çoğumuz gürültünün bu etkilerini bilmiyoruz.

Ayrıca bilimsel araştırmalarda, gürültüye maruz kalmış kişilerin hemen tümünde çeşitli psikolojik rahatsızlıklarda bulundu. Gürültülü yerlerde yaşamının en belirgin karşılığı rahatsızlık hissi, sıkıntı ve gerilim duygusudur.

O.1.4.4. Performans Etkileri

İş veriminin düşmesi, konsantrasyon bozukluğu, hareketlerin yavaşlaması. Gürültüye maruz kalma süresi ve gürültünün şiddeti, insana vereceği zararı etkiler. Endüstri alanında yapılan araştırmalar göstermiştir ki; işyeri gürültüsü azaltıldığında işin zorluğu da azalmakta, verim yükselmekte ve iş kazaları azalmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre; meslek hastalıklarının %10'u, gürültü sonucu meydana gelen işitme kaybı olarak tespit edilmiştir. Meslek hastalıklarının pek çoğu tedavi edilebildiği halde, işitme kaybının tedavisi yapılamamaktadır.

O.2. Titreşim

İl sınırları içerisinde bulunan taş ocaklarında dinamit patlatmak suretiyle bir titreşime neden olmaktadır bu işletmeler dinamit patlatmasını çevresel titreşimi en aza indirecek olan kademe sistemli (rock tipi) ardışık patlatma yapmaktadırlar.

Hoş olmayan, insanı rahatsız edici duygular uyandıran ve insan organizmasında hasar yapabilen bir akustik olan gürültüyü, kısaca beğenilmeyen ve istenmeyen sesler topluluğu olarak da tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla gürültü kirliliği; “İnsanlar üzerinde olumsuz fizyolojik ve psikolojik etkiler yaratan, arzu edilmeyen sesler” diye tanımlanabilir.

Kent gürültüsünü artıran sebepleri başlıca üç grupta toplamak mümkündür.

1-Kent içinde genelde bozuk olan yollarda seyreden, klakson kullanmaktan kaçınmayan, çok yoğun bir motorlu taşıt trafiğinin mevcut olması

2-Plansız gelişen kentleşme sebebiyle ana yol arterleri az olan, trafiği yoğun olan bölgelerde gürültü emici ağaçlandırması bulunmayan, toplu taşıma sistemi yeraltı yol ve metroları taşımayan bir şehircilik yapısının yaygın olması

3-Belediye hudutları içerisinde bulunan endüstri bölgelerinin çıkardığı gürültüle

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3- İl Emniyet Müdürlüğü-2011

(P). AFETLER

P.1.Doğal Afetler

Ülkemiz, jeolojik ve topografik yapısı, iklim özellikleri itibariyle sık sık büyük can kayıplarına neden olan doğal afetlerle karşılaşan ülkelerin ön sıralarında yer alır.

Ülkemizde son 60 (1950-2008, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2003-2008 Faaliyet Raporu) yılda meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı yapısal hasarların oranları yaklaşık olarak şöyledir:

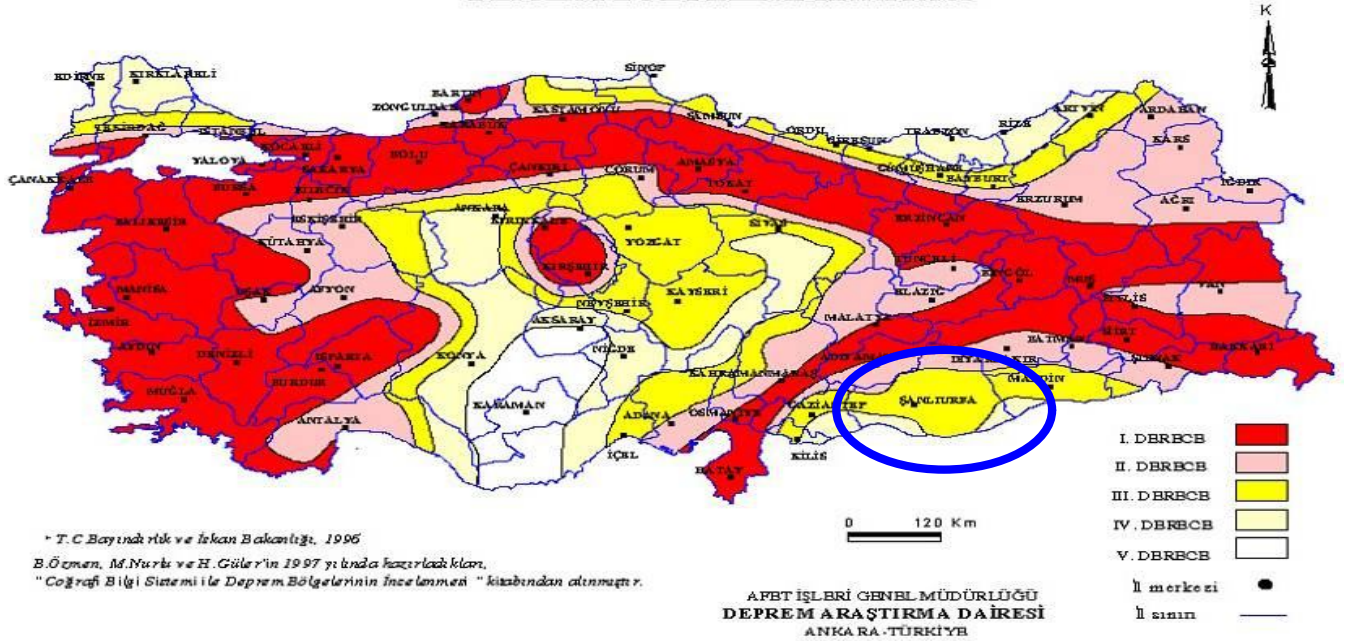
- % 55 depremler,
- % 21 heyelanlar,
- % 08 su baskınları,
- % 07 kaya düşmeleri,
- % 02 çığ, fırtına v.s.
- % 03 Diğerleri.

Buna göre en önemli afetin Deprem olduğu görülmektedir.

P.1.1. Depremler

Ülkemiz bilinen en aktif deprem kuşaklarından birisi olan AKDENİZ-ALP-HİMALAYA deprem kuşağı üzerindedir. Topraklarımızın %96 sı deprem bölgeleri içerisinde olup, nüfusumuzun %98 i bu bölgelerde yaşamaktadır.

DEPREM BÖLGELERİ HARİTASI*

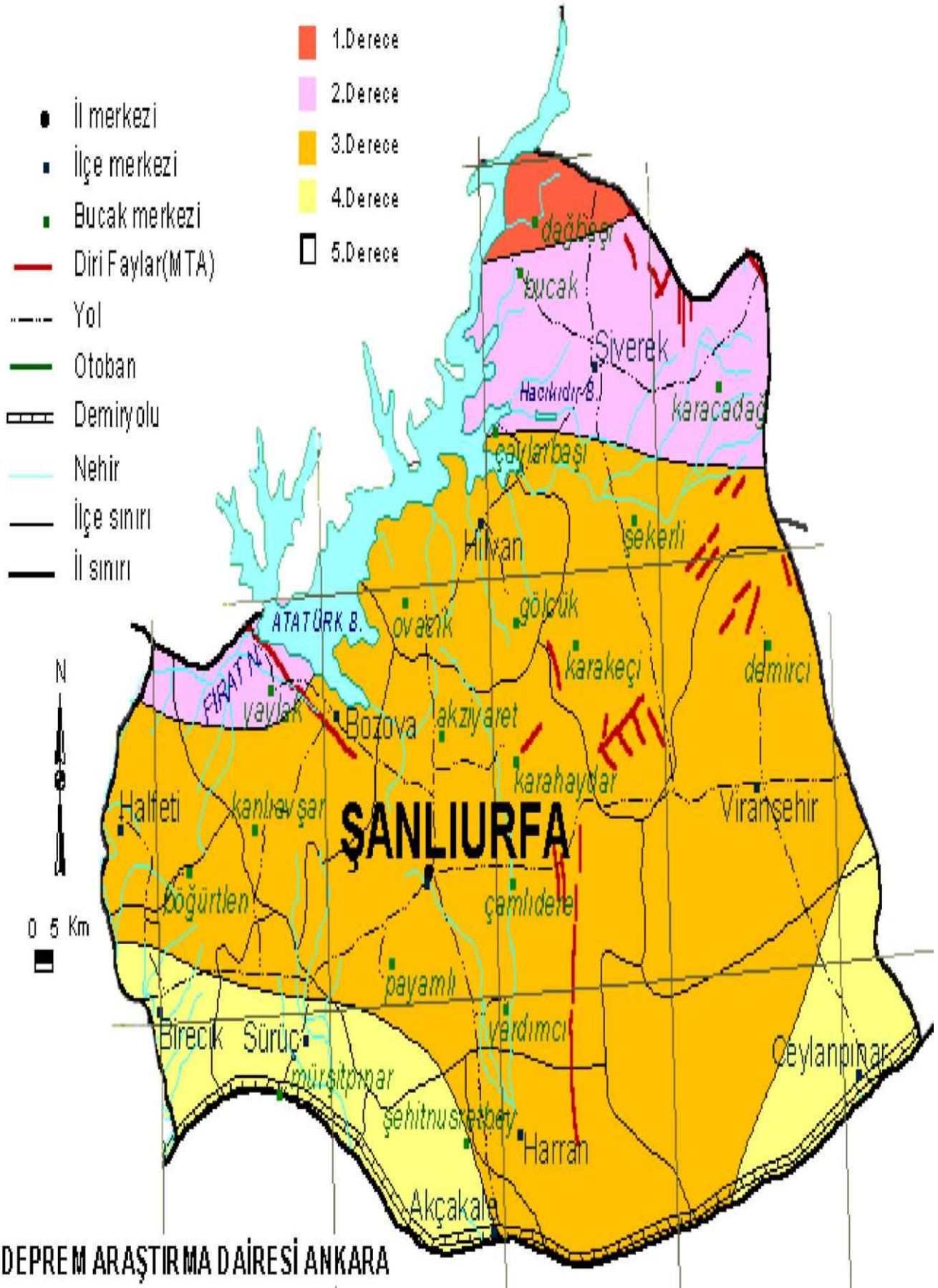
Harita-P.1: Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası

Şanlıurfa İli ve çevresinin depremselliği ve konumu kısaca şu şekildedir: İlimiz Güneydoğu Anadolu Bindirme kuşağının güneyinde, tektonik yönden sakin Arap Platformu üzerinde, duraylı bir alan içerisinde yer almaktadır. Arap Platformunun kuzey kesimlerindeki sıkışma tektoniği platformun iç kesimlerinde (Şanlıurfa ilinin güneyinde) açılma tektoniğine neden olmuş ve bu rejime bağlı olarak, Şanlıurfa ve yakın çevresindeki Akçakale ve Suruç Graben (Graben: Açılmaya bağlı olarak gelişen ve sınırları bir dizi normal faylarla kesilen çukur düzlük alanları) sistemleri gelişmiştir. Akçakale ve Suruç Grabenleri, kenar kesimleri çok sayıda normal faylarla sınırlandırılmaktadır.

İlimiz Kuzey kesimlerinde Bozova, Samsat ve Kalecik gibi KB-GD gidişli kilometrelerce mesafeden izlenebilen doğrultu atımlı faylar mevcuttur. Bunlardan Bozova Fayı; yaklaşık 30 km uzunlukta KB-GD gidişli, yüksek açılı ve sağ yanal bileşenli faydır. Bu fayın aktif olabilmesine ilişkin jeolojik ve morfolojik verilere çeşitli araştırmacılar tarafından rastlanılmamakla birlikte Bozova İlçesi odaklı oluşan son depremlerde fayın aktif olabileceği düşünülmektedir.

Şanlıurfa İli ve çevresinde bu güne kadar yıkıcı deprem kayıtlarına rastlanılmamıştır. Ancak; gerek tarihsel gerekse aletsel olarak deprem kayıtlarından Bozova fayı boyunca belirgin bir sismisite olmadığı anlaşılrsa da; en son 1999 yılı Eylül ayı içerisinde merkez üssü Bozova olan 4,5 magnitüdünde, ve yine 29.12.2004 tarihinde 3,8 magnitüdünde sarsıntılar meydana gelmiştir. Ayrıca ilimiz Bingöl, Lice, Adana-Osmaniye ve Adıyaman-Çelikhan depremlerinin sarsıntılara maruz kalmıştır. İlimizde bu sarsıntılara bağlı olarak hiçbir hasar meydana gelmemiştir. Bölgemizde meydana gelen depremlerin tarihleri, yerleri ve şiddetleri tablo P.1' de verilmiştir.

1115 yılında meydana gelen 7,0 şiddetindeki Şanlıurfa Depreminde bu güne kadar, Şanlıurfa ve yakın çevresinde <5,0 şiddetinde bir deprem dışında herhangi bir yıkıcı deprem olmamıştır. Ancak yukarıda belirtilen tablodan da görülebileceği gibi, Anadolu Bindirme Kuşağı sınırlarına yakın Malatya-Diyarbakır ve ilçelerinde <7,0 şiddetinde birkaç yıkıcı deprem yaşanmıştır.

DEPREM ARAŞTIRMA DAİRESİ ANKARA

Harita-P.2:Şanlıurfa İli Deprem Haritası.

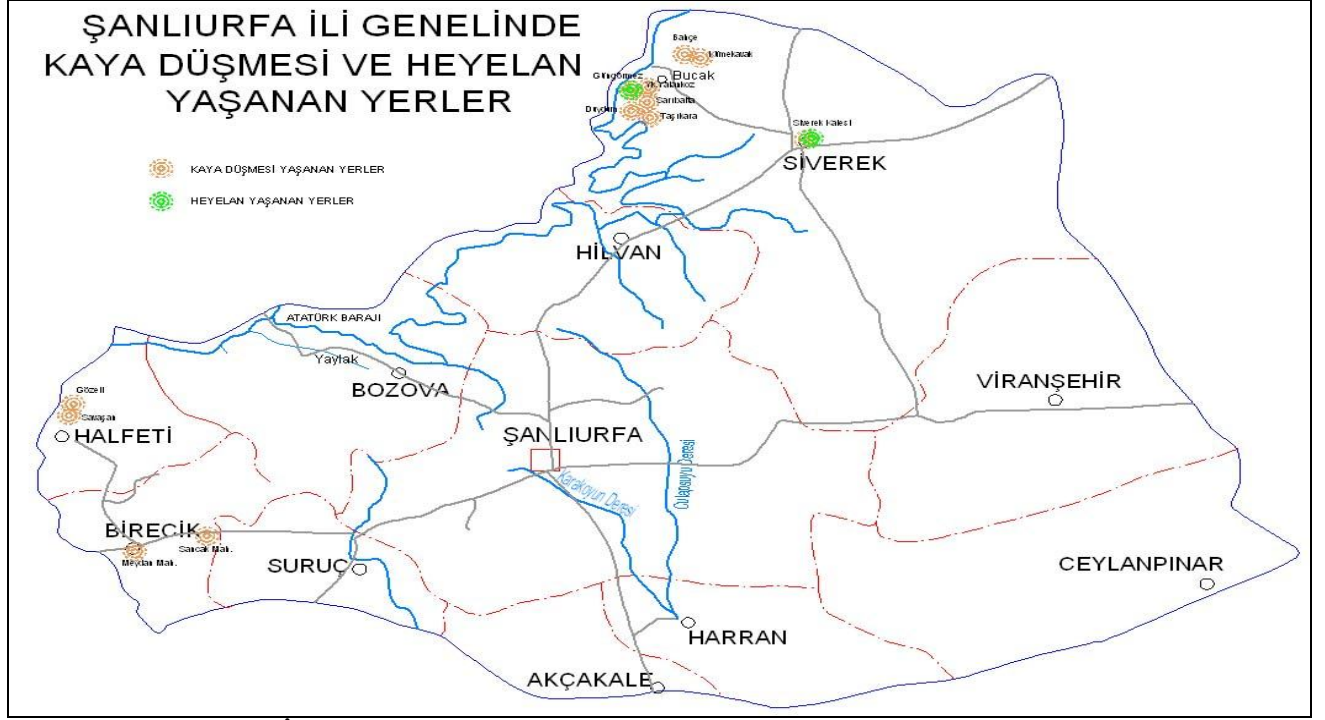
Şanlıurfa ili ve çevresinde bugüne kadar yıkıcı deprem kayıtlarına rastlanılmamıştır. Ancak; gerek tarihsel gerekse aletsel deprem kayıtlarından Bozova fayı boyunca belirgin bir sismisite olmadığı anlaşılrsa da; en son 1999 yılı Eylül ayı içerisinde merkez üssü Bozova olan 4,5 magnitudünde, 29.12.2004 tarihinde 3.8 magnitudünde ve Hilvan'ın güneydoğusunda 30.04.2010 tarihinde de 3.8 magnitudünde sarsıntılar meydana gelmiştir. Ayrıca ilimiz Bingöl, Lice, Adana-Osmaniye ve Adıyaman-Çelikhan depremlerinin sarsıntılarında da maruz kalmıştır. İlimizde bu sarsıntılara bağlı olarak hiçbir hasar meydana gelmemiştir.

Tablo P.1 Şanlıurfa İlinde Meydana Gelen Deprem Dereceleri Ve Yerleri

Tarih	Time	Latitude	Longitude	Author0	Mtype1	Mag2	Author1	City	District
	Saat	Enlem	Boylam		Tip	Şiddet		ŞEHİR	İLÇE
12.06.1902	00:39	37.1	38.13	(Ambraseys)	MS	4.6	(Ambrase)	SANLIURFA	BIRECIK
26.12.1911	12:30	37.9	39	(Ambraseys)	MS	4.8	(Ambrase)	SANLIURFA	SIVEREK
19.05.1915	04:48:24	37.62	39.47	(ALSAN)	MS	5.4	-1	SANLIURFA	SIVEREK
06.05.1931	20:22:25	37.5	39.5	(ALSAN)	MS	5	-9	SANLIURFA	SIVEREK
02.02.1936	17:08:26	37.69	38.82	(ALSAN)	MS	5	-9	SANLIURFA	HILVAN
01.11.1992	10:29:35	37	39	DDA	Md	4	DDA	SANLIURFA	MERKEZ
17.09.1994	02:25:00	37.79	39.44	DDA	Md	4.4	DDA	SANLIURFA	SIVEREK
18.08.1995	05:44:50	37.78	39.23	DDA	Md	4.4	DDA	SANLIURFA	SIVEREK
15.03.1998	23:10:31	37.07	38.78	DDA	Md	3.8	DDA	SANLIURFA	MERKEZ
24.09.1999	19:08:04	37.41	38.6	DDA	Md	4.4	DDA	SANLIURFA	BOZOVA
27.11.2001	08:53:31	37.72	39.31	DDA	Md	4.2	DDA	SANLIURFA	SIVEREK
07.01.2005	06:27:46	37.5818	38.6069	DDA	Md	3.9	DDA	SANLIURFA	HILVAN
24.07.2006	23:04:58	37.4655	38.7202	DDA	Md	4	DDA	SANLIURFA	HILVAN
03.09.2008	02:22:46	37.4363	38.6043	DDA	ML	4.9	DDA	SANLIURFA	BOZOVA
03.09.2008	02:25:17	37.4655	38.58	ISC	mb	4.1	ISC	SANLIURFA	BOZOVA
04.09.2008	22:54:31	37.4605	38.5825	DDA	ML	4.8	DDA	SANLIURFA	BOZOVA
29.09.2008	20:54:55	37.474	38.59	DDA	ML	4.4	DDA	SANLIURFA	BOZOVA
15.02.2009	00:36:03	37.4898	38.5508	DDA	ML	3.8	DDA	SANLIURFA	BOZOVA
30.04.2010	17:02:59	37.4757	38.8793	DDA	ML	4.1	DDA	SANLIURFA	HILVAN
12.02.2012	12:10:00	Kandilli				4.1		SANLIURFA	BOZOVA

P.1.2 Heyelan ve Çığlar

Şanlıurfa ili zemin yapısı itibariyle, heyelan afetini meydana getirecek olumsuz potansiyeller taşıyan alanlar içerisinde değildir. Ancak, kaya düşmesi ve heyelan olayları yoğunluklu olarak Karacadağ Volkaniklerinin yaygın olduğu Siverek ilçesinde, Fırat vadisi üzerinde yer alan Halfeti ve Birecik ilçelerinde gözlenmektedir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü İmar ve afet İşleri Şube Müdürlüğü ile İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğümüzün kayıtları incelendiğinde, bu güne kadar ilimiz sınırları içerisinde Kaya düşmesi ve heyelan afetine maruz kalmış yerlere ait tarihleriyle birlikte aşağıdaki tablo-2’de belirtilmiştir.

Tablo P.2 Şanhurfa İlinde Kaya düşmesi ve heyelan afetine maruz kalmış yerlere

S.NO	İLÇE	KÖY/NAHİYE/MAHALLE	ETKİLENE HANE SAYISI	AÇIKLAMA
1	SİVEREK	TAŞIKARA KÖYÜ	10 KONUT	KD- KAYA İSLAH İŞİ 15.11.2011 TARİHİNDE TAMAMLANDI
2	SİVEREK	BUCAK KÖYÜ – YUKARI YALANKOZ MEZRASI	16 KONUT	KD- GHE, KONUTLAR YAPILACAK.
3	SİVEREK	TAŞIKARA KÖYÜ DUYDUM MEZRASI	10 KONUT 5 AHIR 1 CAMİ 1 CAMİ LOJ.	KD- HENDEK ÖNERİLDİ- SİVEREK KAYMAKAMLIĞINCA İHALESİ YAPILDI VE İSLAH İŞLEMİ 25.06.2012 TARİHİNDE BAŞLATILDI.
4	SİVEREK	BAHÇE KÖYÜ	15 KONUT 2 AHIR	KD- HENDEK ÖNERİLDİ- SİVEREK KAYMAKAMLIĞINCA İHALESİ YAPILDI VE İSLAH İŞLEMİ 25.06.2012 TARİHİNDE BAŞLATILDI.
5	SİVEREK	KAYALI KÖYÜ GÜNGÖRMEZ MEZRASI	6 KONUT	KD-HEYELAN SİVEREK MERKEZDE KONUTLAR YAPILARAK TESLİM EDİLMİŞ
6	SİVEREK	BEGDEŞ KÖYÜ SARIBALTA MEZRASI	11 KONUT	KD- TÜMÜ ETKİLİ, NAKLEDİLMİŞ
7	SİVEREK	DIVAN KÖYÜ- KÜMEKAVAK MEZRASI	8 KONUT	KD- GHE DEĞİL, AFET BÖLGESİ İLAN EDİLMİŞ, KENDİ İMKANLARIYLA TERK.
	SİVEREK	YAĞMURLU KÖYÜ DEVEBOYNU MAHALLESİ	28 KONUT	HEY- NAKİL ÖNERİLMİŞ
	SİVEREK	SARIBALTA MEZRASI	11 KONUT	KD- MEZRANIN TÜMÜ ETKİLİ NAKLEDİLMİŞ
	SİVEREK	SİVEREK KALESİ	39 KONUT	HEY- 29.03.1969 HEYELANDA 6 KİŞİ ÖLMÜŞ, KONUTLAR YAPILARAK TESLİM EDİLMİŞ. ESKİ KONUT SAHİPLERİ KONUTLARINI YIKMAMIŞ, SATMIŞLAR. KALE SİT ALANI İLAN EDİLMİŞ.
8	BİRECİK	ABBASAĞA MAHALLESİ	15 KONUT	ŞEV GÖÇMEİ KAYA DÜŞMESİ. YSP YAPILMIŞ, HAKSAHİPLRİ BORÇLANMALARINI YAPTIRMAMIŞLAR.
9	BİRECİK	MERKEZ KURTULUŞ – SANCAK MAH.	7 KONUT	MAĞARA EVLERİ, GHE DEĞİL.
10	BİRECİK	MEYDAN MAHALLESİ	?	MAĞARA EVLERİ AFET KAPSAMINDA DEĞİL
11	HALFETİ	GÖZELİ KÖYÜ AŞAĞI MAH.	46	KD. DSİ BARAJ GÖLÜNDEN ETKİLENECEĞİNDEN İSTİMLAK BEKLENİYOR, YENİ YERLEŞİM YERİ YOK.
12	HALFETİ	SAVAŞAN KÖYÜ	39	KD- 08.12.1987 VALİLİK ÖN RAPORU, 20 M. İSTİNAD DUVARI. 11.10.1991 KIRILMASI GEREKEN KAYA MİKTARINDA 124 M3 ARTIŞ VAR. İSLAH YAPILMIŞTIR.

Yukarıda adı geçen yerler dışında hiçbir heyelan olayı kaydına rastlanmamıştır. İl sınırlarımızda Fırat Nehri'nin sağ ve sol kenarlarında şev stabilitesi duraysızlığı nedeniyle küçük ölçekli lokal heyelanlar ve kaya düşmeleri oluşabilir.

P.1.3 Seller

Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü, İmar ve Afet İşleri Şube Müdürlüğü'nün kayıtları incelendiğinde, bugüne kadar ilimizde ilçeler dahil, sel afetine maruz kalmış olan yerler tarihleriyle birlikte tablo-3'te belirtilmiştir.

Tablo P.3 Şanlıurfa İlinde Meydana Gelen Sel Baskınları

SİVEREK	BAYIRÖZÜ	1985		SİVEREK	MERKEZ	2001
AKÇAKALE	UĞRAKLI	1993		BİRECİK	AYRAN	2004
AKÇAKALE	HAKTANIR	1993		ŞANLIURFA	Merkez ve Genel	2006
AKÇAKALE	SINIRGÖREN	1993		ŞANLIURFA	Merkez ve Genel	2009
AKÇAKALE	AŞAĞI ARICAN	1993		ŞANLIURFA	Yardımcı	29.04.2011
AKÇAKALE	AŞAĞIBEĞDEŞ	1993		BOZOVA	Merkez, Yaylak, Kecipirce	29.04.2011
BOZOVA	MERKEZ	1993		AKÇAKALE	Edebey	29.04.2011
ŞANLIURFA	MERKEZ	1998		SİVEREK	Merkez ve Genel	02.05.2011
BİRECİK	MERKEZ	2001		HİLVAN	Cehennem Deresi	02.05.2011

Özellikle 2006 yılında Şanlıurfa il genelinde meydana gelen sel afeti genel hayatı olumsuz etkilemiş olup, dağınık bir şekilde yapıları ağır hasar gören afetzedelerin il genelinde toplam 154 konut ve 34 ahır ile 1 işyeri ağır hasarlı olarak hak sahibi olmuşlardır. Ayrıca, 1 konut orta hasarlı, 748 konut ve 9 işyeri ile 52 ahır az hasar görmüştür.

Yine 2009 yılında il genelinde meydana gelen sel afetlerinden dolayı; Bozova İlçesi Yaylak Beldesi, Bozova İlçe Merkezi, Merkez İlçe Karaköprü Beldesi, Birecik İlçesi Ayrar Beldesi, Hilvan İlçe Merkezinde belediye alt ve üst yapıları hasar görmüştür. Bu konuda gerekli hasar tespitleri ve yaklaşık maliyetler çıkarılmış olup, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nden afet acil yardım ödenek talebi yapılmış, bu güne kadar sadece Yaylak Belde Belediyesine 25.000-TL ve Ayrar Belde Belediyesine 20.000-TL acil yardım ödeneği gönderilmiştir.

Bugüne kadar Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü ve İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü kayıtlarında orman ve otlak yangını ile büyük fırtına afetlerine rastlanılmamıştır.

İl ve ilçelerde meydana gelebilecek herhangi bir afet olayına karşı, kamu kurumlarının alması gereken önlemler, görevleri ve yapması gerekli işler, her yıl güncellenen il ve ilçe afet planlarında yer almaktadır. Bu planlar dahilinde, afet olaylarına karşı bütün kurumların yapacağı işler ve alacağı önlemlerle, aralarındaki koordinasyon ilişkilendirilmiştir.

P.1.4. Orman, Otlak ve Sazlık Yangınlar

Şanlıurfa İlinde orman yangınlarını önlemek amacı ile yangın sezonunda, Gölpınar Atatürk Ormanında 24 saat faal olarak hizmet veren, Yangın İlk Müdahale Ekibi 1 adet yangın söndürme arazüsü ile birlikte bekletilmektedir. Çıkan yangınlara ilk müdahaleyi bu ekibimiz

yapmakta, akabinde belediye itfaiyelerinden, askeri kurumlardan ve vatandaşlardan gerekli yardımlar talep edilmektedir.

Şanlıurfa’da mevcut ormanlık alanlarda 31 km yangın emniyet şeritleri bulunmakta ve her yıl yangın sezonu başlamadan bu şeritlerin bakımları çıkabilecek yangınları önleyici tedbir olması açısından bakımları yapılmaktadır. İlimizde son 10 yılda meydana gelen orman yangınları Tablo-P.4’te verilmiştir

Tablo-P.4: Şanlıurfa’da Son 10 Yılda Meydana Gelen Yangınlar

Yılı	Yangın adedi	Yanan alan (ha)
2001	8	12,6
2002	8	20,5
2003	4	3,6
2004	5	7,9
2005	2	13,02
2006	4	1,72
2007	5	3,5
2008	4	5,7
2009	5	7,3
2010	14	16
TOPLAM	59	91,84

***2011 yılı verilerine ulaşılamamıştır.**

P.1.5. Ormanlar Üzerinde Biyotik veya Abyotik Faktörlerin Etkileri

Şanlıurfa İli dâhilinde bulunan ormanlık alanlarda meydana gelen biyotik zararlılar ve yapılan mücadele Tablo-P.5’te verilmiştir.

Tablo P.5. Şanlıurfa İlinde Biyotik Zararlılarla Yapılan Mücadele Verileri

MEVKİİ	YILI	ALANI (HA)	ZARARLI ADI	ZARAR VEREN AĞAÇ TÜRÜ	MÜCADELE YÖNTEMİ
Atatürk Barajı	1999	130	Akdeniz Çam Kabuk Böc.	Kızıılçam	Kimyasal
“	2000	90	Akdeniz Çam Kabuk Böc.	Kızıılçam	Kimyasal
“	2005	572.5	Mantar	Kızıılçam	Kimyasal
“	2005	125	Koşnil	Kızıılçam	Mekanik
“	2005	100	Çamkese Böceği	Kızıılçam	Mekanik
“	2006	376	Çamkese Böceği	Kızıılçam	Kimyasal
“	2006	1706	Mantar	Kızıılçam	Kimyasal
“	2007	1706	Kambiyo mantarı	Kızıılçam	Kimyasal
“	2007	376	Çamkese Böceği	Kızıılçam	Kimyasal
“	2007	554	Çam Koşnil Biti	Kızıılçam	Mekanik
“	2008	442	Çamkese Böceği	Kızıılçam	Mekanik
“	2008	1706	Mantar	Kızıılçam	Kimyasal
“	2009	10	Kabuk Böceği	Kızıılçam	Bioteknik
“	2009	1706	Mantar	Kızıılçam	Kimyasal
“	2010	1706	Mantar	Kızıılçam	Kimyasal
“	2010	10	Akdeniz Çam Kabuk Böc.	Kızıılçam	Bioteknik

P.1.6. Fırtınalar

Bugüne kadar Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğü ve İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü kayıtlarında orman ve otlak yangını ile büyük fırtına afetlerine rastlanılmamıştır.

P.2.Diğer Afetler

P.2.1. Radyoaktif Maddeler

İlimiz sınırları içerisinde meydana gelebilecek radyoaktif madde sızıntılarının tespiti, zararlarının en aza indirilmesi ve yok edilmesinde İl Sivil Savunma Müdürlüğü bünyesinde yer alan NBC Timi görevlidir. NBC Timi tarafından radyoaktif maddelerin tespiti ve ölçümü teknik ölçü aletleri ile yapılarak ve etrafta alınması gereken tüm tedbirler ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Belediye Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Alay Komutanlığı) ile birlikte alınacaktır. Radyoaktif maddelerin yok edilmesi işlemi ise Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun teknik elemanlarınca yerine getirilecektir.

Radyoaktif maddelerin ölçümleri ile ilgili olarak ayrıca Türkiye Atom Enerji Kurumunun İlimiz Meteoroloji Bölge Müdürlüğünde bir istasyonu bulunmakta olup mutad ölçümler otomatik olarak yapılmakta ve değerlendirmesi yine Türkiye Atom Enerji Kurumunca yapılmaktadır.

(2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

P.2.2.Denize Dökülen Petrol ve Diğer Tehlikeli Atıklar

İlimiz sınırları dâhilinde deniz bulunmamaktadır.

P.2.3. Tehlikeli Maddeler

İlimiz sınırları dâhilinde tehlikeli maddelerin depolanması, taşınması ve kullanımı sırasında oluşan çevre ve halk sağlığına zarar verecek derecedeki olaylar tespit edilememiştir. Bu konuyla ilgili envanter çalışmalarına başlanılmıştır. **(2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)**

P.3.Afetlerin Etkileri ve Yardım Tedbirleri

Ülkemiz, jeolojik ve topografik yapısı, iklim özellikleri itibariyle sık sık büyük can kayıplarına neden olan doğal afetlerle karşılaşan ülkelerin ön sıralarında yer alır.

Ülkemizde son 60 (1950-2008, *Afet İşleri Genel Müdürlüğü, 2003-2008 Faaliyet Raporu*) yılda meydana gelen doğal afetlerin yol açtığı yapısal hasarların oranları yaklaşık olarak şöyledir:

- % 55 depremler,
- % 21 heyelanlar,
- % 8 su baskınları,
- % 7 kaya düşmeleri,
- % 2 çığ, fırtına v.s.
- % 3 Diğerleri.

Buna göre en önemli afetin Deprem olduğu görülmektedir.

Ülkemiz bilinen en aktif deprem kuşaklarından birisi olan AKDENİZ-ALP-HİMALAYA deprem kuşağı üzerindedir. Topraklarımızın %96 sı deprem bölgeleri içerisinde olup, nüfusumuzun %98 i bu bölgelerde yaşamaktadır.

7269 SAYILI AFETLER KANUNU

Ülkemizde afetlerle ilgili acil yardım çalışmaları, 1959 yılında çıkarılan 7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair” kanunla düzenlenmiştir. Bu kanunda afet olması halinde neler yapılacağına dair hükümler yer almış ancak afet olmadan önce acil yardımlarla ilgili yapılacak konular

kapsamlı olmadığından 1988 yılında “Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik” çıkarılmıştır.

Yönetmelik, illerde Valinin başkanlığında “İl Kurtarma ve Yardım Komiteleri” kurulmasını ve kendisine bağlı hizmet grupları ile birlikte, afetten önce gerekli planlama çalışmasını yaparak afet sırasında yaşamın normale dönmesini sağlayan her türlü tedbiri almasını öngörmektedir.

Komite: Valinin görevlendireceği bir vali yardımcısı başkanlığında:

- Belediye Başkanı,
- İl Jandarma Alay Komutanı
- Emniyet Müdürü
- İl Afet ve Acil Durum Müdürü
- Milli Eğitim Müdürü
- Bayındırlık ve İskan Müdürü
- Sağlık İl Müdürü
- Tarım İl Müdürü
- Kızılay Temsilcisi
- Garnizon Komutanı veya mahallin en büyük askeri birlik temsilcisinden oluşur.

Komitenin sekretaryasını İl Afet Bürosu (İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü) yürütür.

Acil yardım hizmetleri ise komitenin yönetiminde aşağıda belirtilen hizmet grupları ile yürütülür. Bunlar:

- Haberleşme,
- Ulaşım
- Kurtarma ve Yıkıntıları Kaldırma
- İlk Yardım ve Sağlık
- Ön Hasar Tespit ve Geçici İskan
- Güvenlik
- Satın Alma, Kiralama, El Koyma ve Dağıtım
- Tarım
- Elektrik, Su ve kanalizasyon hizmetleri gruplarıdır.

Komite ve hizmet grupları başkanın çağrısı üzerine, büyük afetlerde ise çağrısız olarak toplanır ve afetin büyüklüğüne göre 24 saat çalışma esasına göre görev yapar.

İlçelerde de buna paralel olarak yönetmelikte belirtildiği şekilde Kaymakam başkanlığında teşkilatlanma sağlanır.

7269-1051 ve 5902 Sayılı Kanunlar incelendiğinde genel olarak:

- Afet öncesi
- Afet anı
- Afet sonrası

dönemlere ait yapılacak işler ve bunlarla ilgili hükümler düzenlenmiştir.

I- Afet Öncesi Yapılacak Çalışmalar:

Bu çalışmaların amacı meydana gelebilecek afetlerin en az can kaybı ve zararla geçirilebilmesi için gerekli tedbirlerin önceden alınmasıdır. Bu amaçla yapılan ve yapılması gereken çalışmalar şöylece özetlenebilir:

🚧 İlin afet ve acil durum tehlike ve risklerinin teknik boyutunu belirlemek. (- Deprem, -Sel, -Kaya Düşmesi, -Heyelan, -Çığ ... vb)

🚧 Afet ve acil durum önleme ve müdahale il planlarının teknik boyutunu, mahalli idareler ile kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği ve koordinasyon içinde yapmak ve uygulamak.

✚ Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü teknik konuda eğitim faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.

✚ Sivil toplum kuruluşları ile gönüllü kişilerin afet ve acil durum yönetimi ile ilgili teknik akreditasyonunu yapmak ve belgelendirmek.

✚ İl ve ilçe düzeyinde sivil savunma planlarının teknik boyutuna katkıda bulunarak diğer şubelerle koordineli çalışmak ve uygulamak.

✚ 7269 Sayılı yasa kapsamında; afet öncesi tüm teknik konularda yıllık bütçe teklifini hazırlamak.

✚ Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddelerin tespiti, teşhisi ve arındırması ile ilgili teknik boyuttaki hizmetleri yürütmek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak.

II- Afet Sırasında Yapılacak Çalışmalar:

✚ İl afet ve acil durum yönetimi merkezine her türlü teknik katkıda bulunmak.

✚ Afet ve acil durumlarda, gerekli arama ve kurtarma malzemeleri ile halkın barınma, beslenme, sağlık ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılacak gıda, araç, gereç ve malzemeler için depolar kurmak ve yönetmekte teknik destek sağlamak.

✚ 7269 Sayılı yasa kapsamında; afet anında tüm teknik konularda bütçe teklifi hazırlıklarına katkıda bulunmak.

✚ İl kurtarma ve yardım komitesinin sekretaryasına her türlü teknik katkıda bulunmak.

✚ Afet anında “ön hasar ile kesin hasar tespiti” yapmak veya yaptırmak,

✚ Afetzedeleri tespit etmek ve geçici iskânlarının sağlanmasında her türlü teknik konuda yeni yerleşme alanları bulup etüt-plan-proje ile tahsislerini yapmak.

III- Afet Sonrasında Yapılacak Çalışmalar:

✚ Afet sonrasında “ön hasar tespiti”ne dayalı ikinci tarama ile “kesin hasar tespiti”ni yapmak veya yaptırmak,

✚ Haksahibi olacak afetzedeleri tespit etmek, geçici ve daimi iskânlarının sağlanmasında her türlü teknik konuda yeni yerleşme alanları bulup etüt-plan yapmak veya yaptırmak.

✚ Evini yapana yardım metodu (E.Y.Y.) ile ya da ihale yolu ile yaptırılacak bina inşaatlarının aplikasyonu, plan ve projeye uygun bitirmelerini sağlamak, inşaat yapım-tahsis-kesin borçlandırma vb yapmak veya yaptırmak.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının ve valinin vereceği diğer her türlü afet ve planlama ile ilgili teknik iş ve işlemleri yapmak.

P.3.1.Sivil Savunma Birimleri

İlimizde Sivil Savunma birimi olarak İl Sivil Savunma Müdürlüğü bulunmakta olup, olası bir afet durumunda alınması gereken tüm tedbirler İl Sivil Savunma Müdürlüğüne alınmıştır.

İlimizde meydana gelebilecek olası afetlere karşı İl Sivil Savunma Müdürlüğümüzce ait 12 kişilik arama ve kurtarma ekibi 2 adet donanımlı aracıyla birlikte 24 saat esasına göre görev yapmakta olup, her an bir afete karşı müdahale edilecek şekilde hazır bekletilmektedir. İl Sivil Savunma Müdürlüğümüz Arama ve Kurtarma Ekibinin telefonu 313 24 64 'tır.

Savaşta ve afetlerde halkın can ve mal kaybını en aza indirme amacını taşıyan ve topyekün savunmanın en önemli unsurlarından biri olan Sivil Savunma;

-Savaş zamanı halkın can ve mal kaybının en aza indirilmesi;

-Afetlerde can ve mal kurtarılması;

- Büyük yangınlarda can ve mal kaybının azaltılması;
- Yok olmaları veya çalışamaz hale gelmeleri durumunda yaşamı büyük ölçüde etkileyecek olan kamu ve özel kurum ve kuruluşların korunması ile bunların acil onarımlarının yapılması;
- Savaş zamanı her türlü savunma faaliyetlerinin sivil halk tarafından desteklenmesi;

P.3.2.Yangın Kontrol ve Önleme Tedbirleri

İlimizde bilindiği üzere yangın kontrol ve önleme tedbirleri ile olası bir yangın durumunda nasıl kontrol edileceği Belediye Başkanlığı İtfaiye Müdürlüğüne yerine getirilmektedir.

Orman yangınları ile de ilgili olarak Orman İşletme Şefliği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Belediye Başkanlıkları ve ilgili kurumlarca bu görev yerine getirilmektedir. İl Sivil Savunma Müdürlüğü'nün arama kurtarma ekibi ve personeli ile araç ve gereçleri yukarıda belirtilen kurumlar tarafından talep edilmesi durumunda ivedilikle görevlendirilecektir.

P.3.3.İlkyardım Servisleri

İlimizde İlkyardım hizmetleri aktif olarak İl Sağlık Müdürlüğü 112 Acil Servisi tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca İl Sivil Savunma Müdürlüğü bünyesinde mükelleflerden oluşan ilkyardım ve Ambulans Servisi bulunmaktadır.

P.3.4.Afetzedeler ve Mültecilerin Yeniden İskanı

Afetzedelerin yeniden iskânı Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü sorumluluğunda, mültecilerin iskânı ise İl Özel İdare Müdürlüğü sorumluluğundadır. İlimizde, afetzedeler ve mültecilerin yeniden iskânı ile ilgili yapılmış herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

(2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

P.3.5. Tehlikeli Maddelerin Yurtiçi ve Sınırlar arası Taşınımı için Alınan Tedbirler

Tehlikeli maddelerin yurtiçi ve sınırlar arası taşınmasında alınması gereken tedbirler ile bunların kontrol edilmesinde kurumumuzun herhangi bir görevi olmayıp, konuyla ilgili bir kazanın meydana gelmesi durumunda ilgili kurumlarca talep edilmesi halinde kurumumuz imkânları doğrultusunda gerekli yardım ivedilikle sağlanacaktır.

P.3.6. Afetler ve Büyük Endüstriyel Kazalar

İlimiz sınırları içerisinde meydana gelebilecek bir afet ile ilgili olarak yapılacak çalışmalar ve alınacak tedbirler Bölüm-P.3'de anlatılmıştır. Büyük endüstriyel kazalarla ilgili bilgiler Bölüm-K.7'de verilmiştir.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011
- 3- Orman İşletme Şefliği Verileri-2011
- 4- İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü-2011

(R). SAĞLIK VE ÇEVRE

R.1.Temel Sağlık Hizmetleri

İlimizde sağlık hizmetlerini, Tedavi Edici Sağlık Hizmetleri ile Koruyucu Sağlık Hizmetleri olmak üzere iki ana başlıkta toplayabiliriz. İlimizde koruyucu sağlık hizmetleri yukarıdaki birimler tarafından yürütülmekte olup, bu hizmetlerin başında Ana ve Çocuk Sağlığı, bulaşıcı hastalıklarla mücadele ve aşılama hizmetleri gelmektedir. GAP Bölgesinin merkezi durumundaki ilimizde hızlı nüfus artışı ve buna bağlı olarak altyapı, içme ve kullanma sularının yetersizliği nedeniyle son yıllarda bazı hastalıklarda önemli artışlar olmaktadır. Bölgeyi tehdit eden Şark Çıbanı, Trahom, Brucella, Bağırsak Enfeksiyonları ve Sıtma bulaşıcılarıdır.

R.1.1.Sağlık Kurumlarının Dağılımı Yataklı Sağlık Kurumları

İlimizde 12 Devlet Hastanesi, 1 Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi, 1 Çocuk Hastalıkları Hastanesi, , 1 Üniversite Araştırma ve Uygulama Hastanesi, 4 özel hastane olmak üzere; toplam 19 yataklı sağlık kurumu hizmet vermektedir.

İlimizde Sağlık Bakanlığı'na bağlı 14 yataklı sağlık kurumunun mevcut yatak sayısı 1.627'dür.

Yataklı sağlık tesisleri ve yatak kapasiteleri aşağıdaki tabloda ayrıntılı olarak gösterilmiştir:

Tablo R 1: İlimizdeki Yataklı Sağlık Tesisleri ve Yatak Kapasiteleri

Kuruluşun Adı	Mevcut Yatak Sayısı
Şanlıurfa Eğitim Araştırma Hastanesi	529
Şanlıurfa Balıklıgöl Devlet Hastanesi	208
Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi	174
Çocuk Hast. Hastanesi	262
Akçakale Devlet Hastanesi	25
Birecik Devlet Hastanesi	100
Ceylanpınar Devlet Hastanesi	75
Harran Devlet Hastanesi	30
Hilvan Devlet Hastanesi	25
Siverek Devlet Hastanesi	68
Suruç Devlet Hastanesi	35
Viranşehir Devlet Hastanesi	68
Bozova Devlet Hastanesi	18
Halfeti Devlet Hastanesi	10
Harran Üniv.Arş.Hastanesi	308
Özel Osm Ortadoğu Hastanesi	205
Özel Dünya Hastanesi	35
Özel Edessa Hastanesi	63
Özel Medigap Hastanesi	48
Toplam	2.286

YATAK DURUMU :

- İlimizde 2011 yılı TÜİK nüfusuna göre 1 yatağa düşen nüfus sayısı 750'dir.
- İlimiz toplam yatak kapasitesi 3000 olması gerekirken mevcut yatak kapasitemiz ihtiyacın %76 'sını karşılamaktadır.

Tablo R.2. İlimiz Bulunan Sağlık Kurumlarının Yıllara Göre Sağlık Tesis Sayıları

Tesisin Adı	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Devlet Hastanesi	10	11	11	11	11	12
Kadın Hastalıkları ve Doğum Hast.	1	1	1	1	1	1
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	1	1	1	1	1	1
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	1	1	1	1	1	2
Verem Savaş Dispanseri	6	6	6	6	3	3
A.Ç.S/A.P.Merkezi	7	4	4	4	4	4
Halk Sağlığı Lab.	1	1	1	1	1	1
Sağlık Evi	123	123	122	122	39	41
Aile Sağlığı Merkezi					116	123
Üniversite Arş.Hast.	1	1	1	1	1	1
Özel Hastane	1	1	2	2	2	4
Harran Üniv. Mediko Sosyal Mrk.	1	1	1	1	1	1

SAĞLIK OCAKLARI:

İlimizde 119 adet olan Sağlık Evlerinden binası kullanılmaz atıl durumda bulunan,sağlık personeli olmayan veya bulunduğu bölgeye Sağlık Ocağı açılmış olan 80 adet Sağlık Evi 04.05.2010 tarih ve 22802 sayılı Sağlık Bakanlığı kararı ile kapatılmıştır.Şuan mevcut 41 adet Sağlık Evinin tümünde Sağlık Personeli bulunmaktadır.

Toplum Sağlığı Merkezi (TSM): Toplam 11 Adet.

1 Adet Şanlıurfa Merkez İlçede ve 10 Adet İlçe Merkezinde kurulmuştur

Aile Sağlığı Merkezi (ASM): Toplam 123 Adet.

1 Adet Şanlıurfa Merkez Cezaevi,

Aile Hekimliği Birimi (AHB): Toplam 471 Adet.

Her birimde : 1 Adet Aile Hekimi

1 Adet Aile Sağlığı Elemanı (Ebe, Hemşire, Sağlık Memuru)

2010 yılı sonu itibarı ile (Kadrolu ve sözleşmeli) personel sayısı **5.155**iken 2011 Yıl sonu itibarı ile **5.177**olmuştur.

Sağlık Bakanlığına Bağlı Personelin Unvanlarına Göre Dağılımı:

Uzman hekim sayısı **516**, pratisyen hekim sayısı **554**, diş hekimi sayısı **89** , hemşire sayısı **1.491**, ebe sayısı **636** ve **1979**,diğer personel sayısı olmak üzere toplam**5.315**personel görev yapmaktadır.

Tablo R.3. İlimizdeki 1 sağlık personeline düşen nüfus göstergeleri :

Unvanı	Personel Sayısı*				1 Personele Düşen Nüfus**			
	2003	2010	2011	2012	2003	2010	2011	2012
Uzman Hekim	256	765	791	648	4.927	2.109	2.103	2.648
Pratisyen Hekim	430	707	709	572	2.933	2.282	2.346	3.000
Diş Hekimi	62	113	142	132	20.346	14.278	11.713	13.001
Hemşire	456	1.452	1.664	1612	2.766	1.077	1.000	1.064
Ebe	319	738	776	655	3.954	2.079	2.143	2.620

* İlimizdeki Tüm Resmi ve Özel kurumlarda çalışan Sağlık Personeli dahil edilmiştir.

** 2011TÜİK nüfusuna göre hesaplanmıştır (1.716.254)

* İlimizdeki Tüm Resmi ve Özel kurumlarda çalışan Sağlık Personeli dahil edilmiştir.

Tablo-R.4. Şanlıurfa İli 2010 Yılı Sonu E.T.F. Sonuçları

İlçe Adı	Kentsel Nüfus	Kırsal Nüfus	Toplam Nüfus
Merkez İlçe	472.739	154,501	627,240
Akçakale	20,894	65,508	86,402
Birecik	46,508	34,750	81,258
Bozova	5,115	49,485	54,600
Ceylanpınar	38,651	28,649	67,300
Halfeti	4,683	29,902	34,585
Harran	4,968	40,330	45,298
Hilvan	14,770	24,046	38,816
Siverek	96,865	95,713	192,578
Suruç	49,063	42,018	91,081
Viranşehir	76,804	65,319	142,163
TOPLAM	828,681	629,521	1,461,321

R.1.2.Bulaşıcı Hastalıklar

Bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde sağlıklı, temiz bir çevre büyük bir rol oynamaktadır. Bölge insanının temizlik konusunda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıca İl Çevre ve Orman Müdürlüğü İl genelinde içme ve kullanma su kaynaklarının korunması konusunda girişimde bulunmuştur.

İlimizdeki önemli sağlık sorunlarından birisi de bulaşıcı hastalıkların sıkça görülmesidir. Özellikle verem, brusella, tifo, ishaller ve sıtma çok sık görülen bulaşıcı hastalıklardır. Tespit edilen vakalar yanında tespit edilemeyen vakalarda göz önüne alınırsa bu alanda ciddi bir sağlık problemin olduğu açıktır.

Öncelikle kentsel alanlardaki sağlıksız altyapı sağlık açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Özellikle temiz içme suyunun uzun bir süredir sağlanamaması, il merkezinde

dahi içme suyuna kanalizasyon atıklarının ve diğer maddelerin karışıyor olması, ilçe merkezlerinde de benzer sorunların yaşanması ciddi sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Sağlıksız içme suyu bulaşıcı hastalıklar yanında çocuklarımızın önemli bir bölümünde paraziter hastalıklara da neden olmaktadır. Su şebekesinin %60'nın çürümüş olması, kentsel altyapı yetersizlikleri, gecekondulaşma, ekonomik gelir yetersizliği, eğitim seviyesinin düşüklüğü, yanlış beslenme alışkanlıkları, yeterli temizlik alışkanlığının olmayışı bulaşıcı hastalıkların artmasına neden olmaktadır.

İlin kendine özgü yapısından kaynaklanan bu sorunun çözümlenmesi için tüm kamu kurumları ve sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Buradaki en önemli husus halkın sağlık konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim çalışmalarına özel bir önem verilmesidir. Bulaşıcı hastalıklar ile ilgili bilgiler Tablo-R.5 verilmiştir.

Tablo-R. 5. İlimizde 2011 Yılında Tespit Edilen Bulaşıcı Hastalıklar

HASTALIK ADI	2010	2011
Kızamık	28 Olası vaka-0 kesin vaka	30 Olası vaka-0 kesin vaka
Tifo	70olası vaka-0 kesin vaka	29 Olası vaka-0 kesin vaka
Hepatit-b	38	13
Bruselloz	57	65
Şark Çıbanı	1183	810

R.1.2.1. İçme ve Kullanma Suları

ŞANLIURFA İLİ GIDA ve ÇEVRE KONTROL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ 2011 YILI FAALİYET RAPORU

2011 YILI FAALİYETLERİMİZ

1 . SU KONTROLÜ :

İl Geneli

Belediye Sayısı	:26
Köy Sayısı (Köy Hizm.Envanteri)	:2.760
İl Geneli Şebeke Sayısı (Köy Hizm.Env.)	:2.064
İl Geneli Köy Şebeke Sayısı	:2.033
İl Geneli Kuyu sayısı (020 icmalı)	:11.718
İl Geneli Kirlanan Şebeke Sayısı	:37
İl Geneli Köy Kaynak Sayısı(Sondaj, Memba vb.)	:2154
İl Geneli Köy Depo Sayısı	: 1.685
İl Geneli Alınan Numune Sayısı (Kontrol+Denetim)	:5.909
İl Geneli Numune Sayısı (kontrol+Denetim)	:5.018
İl geneli Gerçekleşme Oranı	: 85 %
İl Geneli Uygunsuz Sayısı	: 1.442
İl Geneli Uygunsuz Sayısı oranı	:29 %
İl Geneli Bakiye Klor ölçüm Sayısı	: 14.597
İl Geneli Bakiye Klor Yetersiz Sayısı	: 756
İl Geneli Bakiye Klor Yetersiz Oranı	: 5%

Merkez İlçe

Belediye Sayısı	:5
Köy Sayısı (Köy Hizm.Envanteri)	:747
Şebeke Sayısı (Köy Hizm.Env.)	:1
Belde Şebeke Sayısı	:4
Köy Şebeke Sayısı	:626
Kırlanan Şebeke Sayısı	:6
Köy Kaynak Sayısı(Sondaj, Memba vb.)	:647
Köy Depo Sayısı	:352
Alınan Numune Sayısı (Kontrol+Denetim)	:1.740
Numune Sayısı (kontrol+Denetim)	:1.480
Gerçekleşme Oranı	:85 %
Uygunsuz Sayısı	:226
Uygunsuz Sayısı oranı	:15 %
Bakiye Klor ölçüm Sayısı	:2.134
Bakiye Klor Yetersiz Sayısı	:147
Bakiye Klor Yetersiz Oranı	:7 %

İlçe Merkezleri (İlçeler)

Belediye Sayısı	:21
Köy Sayısı (Köy Hizm.Envanteri)	:2.013
Şebeke Sayısı (Köy Hizm.Env.)	:16
Belde Şebeke Sayısı	:10
Köy Şebeke Sayısı	:1.407
Kırlanan Şebeke Sayısı	:31
Köy Kaynak Sayısı(Sondaj, Memba vb.)	:1.507
Köy Depo Sayısı	: 1.333
Alınan Numune Sayısı (Kontrol+Denetim)	:4.169
Numune Sayısı (kontrol+Denetim)	:3.538
Gerçekleşme Oranı	:85 %
Uygunsuz Sayısı	:1.216
Uygunsuz Sayısı oranı	: 34 %
Bakiye Klor ölçüm Sayısı	: 12.463
Bakiye Klor Yetersiz Sayısı	:609
Bakiye Klor Yetersiz Oranı	: 5 %

2. HALK SAĞLIĞINI İLGİLENDİREN YERLERİN KONTROLÜ:

(Okul, Otel, Yüzme Havuzu Vb.)

Kontrol Sayısı : 111

Uygun Olmayan : 4

3.ŞİKAYETLER:

2011 yılı içerisinde Müdürlüğümüze 40 adet şikayet dilekçesi verilmiş olup, konu değerlendirilerek gereği yapılmıştır.

4. GÖRÜŞ BİLDİRME RAPORLARI:

2011 yılı içerisinde Müdürlüğümüzce Mevzi İmar Planları, Yer Seçimi ve Yapı ruhsatlarına esas olmak üzere toplam 249 adet görüş bildirme raporu, ilgili kuruluşlara bildirilmiştir.

5. DETERJANLAR VE OYUNCAKLARLA İLGİLİ ÇALIŞMALAR:

Deterjanlar: Yapılan rutin kontrollerde Deterjan İthalatçılarında toplam 96 adet Deterjanın kontrolü yapılmış olup, ilgili yönetmeliğe uygun olduğu tespit edilip, yapılan çalışmalar Bakanlığımıza bildirilmiştir.

Oyuncaklar: Yapılan rutin kontrollerde Oyuncak İthalatçılarında toplam 119 adet Oyunağın kontrolü yapılmıştır.

YÜRÜTÜLEN PROJELERİMİZ ve DEVAM EDEN ÇALIŞMALARIMIZ

Göl Suyu Kalitesinin İzlenmesi Projesi

Proje kapsamında, ilimiz genelinde her yıl 8 noktadan (Birecik,Bozova,Hilvan ve Siverek Baraj Gölü) 15 Haziran – 15 eylül tarihleri arasında 15 günde bir olmak üzere su analiz örnekleri alınarak ilgili yönetmeliğine uygun olup, olmadığı araştırılmakta ve sonuçlar rutin bir şekilde bakanlığımıza bildirilmektedir.

Su Sanitasyonu Çalışmaları

Bakanlığımız Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 27/04/2009 tarih ve 12689 sayılı yazıları doğrultusunda; ilimiz genelinde içme ve kullanma sularının mikrobiyolojik kalitesinin, yaz aylarında haftalık olarak izlenmesi ve analiz sonuçlarının TSİM ortamında “Su İzleme Formuna” işlenmesi istenilmiştir. Bunun üzerine İlçe Sağlık Grup Başkanlıkları ile Merkez İlçe Sağlık Ocağı İdari Tabipliklerinde Su Sanitasyonu ile ilgili çalışmaları yürütecek personellere hizmet içi eğitim yapılarak 01 Mayıs 2009 tarihinden itibaren haftalık Su İzleme Sanitasyonu çalışmalarına başlanmıştır. Bu hizmetler kapsamında alınan su örneklerine ait mikrobiyolojik analiz sonuçları ve yapılan bakiye klor ölçüm sonuçları haftalık olarak TSİM ortamında bakanlığımıza iletilmektedir.

İlköğretim Okullarının Su Depoları Dezenfeksiyonu Çalışmaları :

2010 - 2011 Eğitim Öğretim yılı içerisinde, il merkezinde bulunan tüm İlköğretim Okullarının Su Depoları klor tabletleriyle dezenfekte edilerek mikrobiyolojik su örnekleri alınarak analizleri yaptırılıp, analiz sonuçları uygun çıktıktan sonra öğrencilerimize sağlıklı içme suyu sağlanmıştır.

R.1.2.2. Denizler

İlimizin herhangi bir denize kıyısı bulunmamaktadır.

R.1.2.3. Zoonoz Hastalıkları

2009 yılı içerisinde içinde 16.935 suyun bakteriyolojik analizi yapılmış olup; 3.268'sinin sağlığa zararlı olduğu, 1.876 suyun kimyasal analizi yapılmış olup 790 suyun sağlığa zararlı olduğu tespit edilmiş ve işlem yapılmak üzere ilgili yerlere bildirilmiştir. 158 adet Göl ve Havuz sularının bakteriyolojik analizi yapılmış olup 59 tanesinin kirli olduğu tespit edilmiştir..

1.438 adet kan grubuna bakılmıştır.

Salmonella 501 adet bakılarak 61 pozitif, Brusella 475 bakılarak 5 pozitif sonuçlandırılmıştır.

Klinik olarak 5635 Burun kültürü bakılarak 81 'i pozitif, 5.688 Gaitada parazit bakılarak 92'ü pozitif, 5.653 adet Gaita kültürü , 5.646 Boğaz kültürü ve 10 adet idrar kültürü, 28 adet idrar sribi bakılmıştır. (2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

R.1.3. Aşılama Çalışmaları

BAĞIŞIKLAMA HİZMETLERİ:

Tablo-R.6. Yapılan Aşılama Çalışmaları İle İlgili İstatistikî Veriler.

AŞI ADI	2010 YILI YILLIK HEDEF	2010 YILI UYGULANAN AŞI DOZU SAYISI	2010 YILI BAĞIŞIKLAMA ORANI 10 AYLIK %	2011 HEDEF	2011 UYGULANAN AŞI DOZU SAYISI	2011 BAĞIŞIKLAMA ORANI %
DaBT-İPA-Hib1	51.678	53.717	104	51.678	53.717	104
DaBT-İPA-Hib2	51.678	53.219	103	51.678	53.219	103
DaBT-İPA-Hib3	51.678	49.190	95	51.678	49.190	95
KPA1	51.678	53.591	104	51.678	53.591	104
KPA2	51.678	52.783	102	51.678	52.783	102
KPA3	51.678	48.773	94	51.678	48.773	94
K K K	51.678	49.190	102	51.678	49.190	102
BCG	51.678	50.841	98	51.678	50.841	98
HEPATİT-1	51.678	52.428	101	51.678	52.428	101
HEPATİT-2	51.678	51.489	100	51.678	51.489	100
HEPATİT-3	51.678	48.524	93	51.678	48.524	93
GEBE-2TT	51.678	13.349	26	51.678	13.349	26

R.1.5. Bebek Ölümleri

BEBEK ÖLÜMLERİ HASTALIKLARA GÖRE DAĞILIMI

R.D.S : % 11
SEPSİS : % 9
PNÖMONİ : % 5
K.ANOMOLİ : % 4
İNTRRAUTERİN EX : % 42
DİĞER : % 42

2010 yılı 1106 bebek ölümü – 445 İNTRRAUTERİN EX (ölü doğum) olarak belirlenmiştir.

Bebek ölümü 0-11 Ay 29 Gün olarak tanımlanmaktadır. Ölü doğumlar ve 1 Yaş üstü bebekler ölümü sayılmamaktadır.(2011 verilerine ulaşlamamıştır.)

R.1.6. Ölümlerin Hastalık, Yaş ve Cins Gruplarına Göre Dağılımı

Konuyla ilgili verilere ulaşlamamıştır.

R.1.7. Aile Planlaması Çalışmaları

ANA ÇOCUK SAĞLIĞI VE AİLE PLANLAMASI ÇALIŞMALARI

Aile Planlaması çalışmaları aşağıdadır. Tablo R 7’de verilmiştir.

Tablo-R.7: Aile Planlaması Çalışmaları

YÖNTEMLER	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uygulanan RİA Sayısı	7.497	7.069	7.957	8.596	9.368	9.620	10.784
Hap Dağıtılan Kişi Sayısı	23.804	22.855	18.975	23.989	28.828	29.192	28.842
Kondom Dağıtılan Kişi Sayısı	37.543	36.811	35.115	64.029	58.759	62.658	64.477
Enjeksiyon uygulanan Kişi Sayısı	669	761	990	2191	1.836	2.604	6.406
Tüpligasyon uygulanan Kişi Sayısı	361	279	699	781	887	734	1.328
MR	418	375	519	424	294	0	0
Diğer Et. Yönt. (İmplant)	141	8	3	7	41	0	0
Vazektomi	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	70.433	68.158	64.258	100.017	100.013	104.808	111.837

TALESEMİ (Akdeniz Anemisi) : 2011 yılı içerisinde 23.928 kişinin kan tetkikleri yapılmış ve 127 Talesemi taşıyıcısı tespit edilmiştir.

Demir gibi Türkiye projesi: : 2011 yılı içerisinde 32.373 bebeğe ücretsiz demir damlası dağıtılmış ve 16.315 kişiye reçete edilmiştir.

Gebe-Loğusa Demir Preparatı:: 2011 yılı içerisinde 25.266 ücretsiz demir dağıtılmış ve 20.105 kişiye reçete edilmiştir.

D-Vit:: 2011 yılı içerisinde 26.855 bebeğe ücretsiz D-Vit damla verilmiş ve 14.846 bebeğe reçete edilmiştir.

Neonatal Tarama Programı Çalışmaları: : 2011 yılı içerisinde 52.696 bebekten topuk kanı taraması yapılmış olup; 68 bebeğe hipotroidi, 10 fenilketonüri, 20 biotinidaz eksikliği vakası tespit edilmiş ve tedavileri için ilgili yerlere gönderilmiştir.

BEBEK DOSTU HASTANE VE BEBEK DOSTU İL PROJESİ RAPORU

Ülkemizde bebek ve çocuk ölümlerinin temelini beslenme yetersizlikleri oluşturmaktadır. Sağlık Bakanlığınca Anne ve Çocuk Sağlığı hizmetleri Programı kapsamında çocuk sağlığının korunması, hastalıkların ve ölümlerin azaltılması için 1991 yılından bu yana UNİCEF işbirliği ile “Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Hastaneler” Programı uygulanmaktadır.

İlimizde Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi, Çocuk Hastalıkları Hastanesi, Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Birecik Devlet Hastanesi ve Özel Dünya Hastanesi ile birlikte AÇSAP ve 8 Birinci Basamak Sağlık Kuruluşu da “Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları” olabilmek için çalışmalarını tamamlamış olup, İlimiz Ekim 2005 tarihinde

“BEBEK DOSTU İL” sertifikası almıştır. Müdürlüğümüz ilimizin ‘‘ Bebek Dostu Altın İl ‘‘ olabilmesi için 2007 yılında çalışmalar başlatılmıştır. Ceylanpınar, Viranşehir, Suruç, Siverek ve Bozova Devlet Hastaneleri ile Siverek AÇS/AP Merkezi ve ayrıca 30 birinci basamak sağlık kuruluşu ve özel OSM Ortadoğu Hastanesi de çalışmalarını sürdürmektedir.

R.2. Çevre Kirliliği ve Zararlarından Oluşan Sağlık Riskleri Konuyla ilgili verilere ulaşılamamıştır.

R.2.1. Kentsel Hava kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri

Hava Kirliliği özellikle çocuklarda raşitizm (kemik gelişmesinin önlenmesi) kansızlık, sıkıntı, moral bozukluğu ve ruhsal depresyonlar meydana getirir.

Kükürt dioksit(So2):

Özellikle yaşlılarda kronik bronşit, amfizem, kalp hastalığı, damar hastalıkları, akciğer kanseri vb. Hastalıklara neden olmaktadır.

Duman:Özellikle kömürde bulunan vanadyum, akciğerlerde kanser, fuel-oil'de bulunan nikel, sinüslerde, iltihabi durum meydana getirir. Egzoz dumanları ile atmosfere atılan alifatik ve aromatik hidrokarbonlar birleşerek akciğer kanserine sebep olduğu ispatlanmıştır.

Hava Kirlenmesinin stres etkisi önemli bir faktördür. Solunan karbonmonoksit kandaki oksijenin yerini alır ve kanla taşınan oksijen miktarının büyük oranda azalmasına neden olur, tepkilerin ağırlaşmasına, süregen bir yorgunluk ve uyku haline neden olmaktadır. Kükürtdioksit soluk borusunu ve akciğerleri etkilemektedir, geçici ve kalıcı zedelenmelere yol açmaktadır. Genellikle kronik akciğer ve kalp hastalığı olan hastalar hava kirliliğinden olumsuz etkilenmektedir. Bu etkilenme akciğerlerde zedelenme sonucu ortaya çıkan hafif belirtilerden söz konusu kişilerde ölüm oranının artımına kadar değişen etkiler yapabilmektedir.

Hava Kirliliği felaketlerinde ölüm, genellikle infantlarda pnömoni ölümleri biçiminde, kronik akciğer ve amfizemi olan yaşlılarda ise kardiopulmoner sorunlar olmaktadır. Hava kaynaklı kurşuna bağlı olarak zeka geriliğine neden olmaktadır. Bu nedenle benzinde bulunan kurşun, tetraetilin azaltılması ve kullanımının yasaklanmasına yönelik çabalar başlatılmıştır. (2010'a ait verilere ulaşılamamıştır.)

R.2.2.Su kirliliğinin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmesi doğrudan o suyu kullanan insanların sağlığını etkilemektedir. (2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

R.2.3. Atıkların İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmesi, estetik ve koku problemine ek olarak rüzgârın etkisiyle atıkların geniş bir alana yayılması ve bu şekilde doğrudan insan sağlığını etkilemesi söz konusudur. (2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

R.2.4. Gürültünün İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri

Gürültü önleyici tedbirler olarak İl Hıfızissa ve Çevre Kurullarında konu ile ilgili kararlar alınmış olup, söz konusu kararların uygulanması için çalışmalar devam edilmektedir. (2011'e ait verilere ulaşılamamıştır.)

R.2.5. Pestisitlerin İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

R.2.6. İyonize Radyasyondan Korunma
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

R.2.7. Baz İstasyonlardan Yayılan Radyasyonun İnsan Sağlığı Üzerine Etkiler
Konu ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

KAYNAKLAR:

- 1- şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2-İl Sağlık Müdürlüğü Verileri-2011

(S). ÇEVRE EĞİTİMİ

S.1.Kamu Kuruluşlarının Çevre Eğitimi İle İlgili Faaliyetleri

Çevre eğitimine günlük hayatımızdan başlayarak, yani; hava, su, enerji, gıda atıkları vs. gibi konularda çevreci bir bilinçle hareket etmek ve çevreci olmayan alışkanlıklardan kurtulmak hedefimizdir. Ekolojik dengenin ne olduğunu kavramak ve kavratmak ve dengeyi koruyacak yeni davranış ve yöntemleri, kültürel zenginliğimiz çerçevesinde geliştirmek gerekmektedir. Başka bir ifadeyle tarih ve kültürümüzdeki çevreyle ilgili değerleri yeni bir anlayışla yorumlamak göreviyle karşı karşıya bulunmaktayız. Konuyla ilgili diğer kültür ve medeniyetlerdeki zenginliklerden de yararlanmak gerekir. Böyle bir temel bilgilenme ve bilinçlenme olmadan sadece bazı kanun ve yönetmeliklerle çevrenin korunacağı sanılmamalıdır. Bu çevre eğitiminin toplumun bütün katmanlarına ulaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle;

Doğa ile insan arasındaki ilişkiyi vurgulayarak insanın da doğanın bir parçası olduğu, doğaya verilecek zararın insanın kendisine döneceğini anlatmak için İl Çevre ve Orman Müdürlüğü olarak belirli gün ve haftalarda mahalli basın ve radyolarda program yapılmaktadır.

Etrafımızdaki doğal dünya ve çeşitliliği ile tanıtılması amacıyla örgün eğitimde öğrenim gören öğrencilere, okul idarecileri tarafından geziler düzenlenmektedir.

İnsanların günlük yaşayışları ve davranışları sonucu ortaya çıkan çevre kirliliğinin neler olduğunu örneklerle anlatmak, gerek birey olarak öğrencilerin ve gerekse diğer insanların bu davranışlarında ne gibi değişiklikler yaptıkları takdirde bu olumsuz sonuçların ortadan kalkacağı veya en azından asgariye indirileceğini göstermek için Şanlıurfa'da eğitim ve öğretim veren ilköğretim okullarda seri eğitim ve konferanslar verilmiştir.

Çevre eğitiminin sadece belli kesimlere ve öğrencilere ait olmadığı bilinci ile İl Müftülüğü ile temasa geçilerek vaaz ve hutbelerde çevre konulu sohbetler yapılmıştır.

Çevre bilincini geliştirmek çevreye duyarlılığı arttırmak maksadıyla çevre konulu resim, şiir, kompozisyon yarışmaları düzenlenmiş dereceye girenlere hediyeler verilmiştir.

Toplumun dikkatini çekmek, çevre duyarlılığını arttırmak maksadıyla il merkezinde çevre yürüyüşleri yapılmaktadır. Mahalli televizyon ve radyolarda iş birliği yapılarak açıkoturum ve paneller il müdürlüğümüz marifetiyle yapılmaktadır.

Şanlıurfa Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, İlimizin bilhassa yakın çevresinde turistik ve halka açık piknik ihtiyaçlarının ve aynı zamanda hava kirliliğinin azaltılması ile yeşil alanlarının çoğaltılması hedeflenerek ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmalara halkında katılımını sağlamak ve yeşil alanları korumak için şehrin muhtelif yerlerine slogan ve pankart asılmaktadır.

Çevre Koruma Vakfı Balıklıgöl Şurkav İş Merkezinde faaliyet göstermektedir. Vakfın amacı: Çevre ve insan sağlığının korunması için maddi ve manevi katkıda bulunmaktadır. 12.09.1990yılındakurulmuştur.

Çevre ve Orman Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan protokol çerçevesinde İlköğretim Okullarında çevre eğitimi verilmektedir.

S.2.Çevre İle İlgili Gönüllü Kuruluşlar ve Faaliyetleri

S.2.1.Çevre Vakıfları

Çevre Koruma Vakfı: Vakıf Balıklıgöl Şirkav İş Merkezinde faaliyet göstermektedir. Vakfın amacı; Çevre ve insan sağlığının korunması için maddi ve manevi katkıda bulunmaktadır. 12.09.1990 yılında kurulmuştur. Bir çok tarihi yapının restorasyon çalışmalarına imza atmıştır.

Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı: Vakıf Balıklıgöl civarı Hasan Padişah Camii karşısında faaliyet göstermektedir. Vakıf Şanlıurfa'nın tarihi, kültürel sanat eserlerini ortaya çıkararak yaşatmak, bu maksat doğrultusunda konferans, panel, kongre, seminer, sergi, anma günleri ve benzeri faaliyetler düzenlemek, korumaya değer kültür, tabiat ve sanat varlıklarını korumak ve tanıtmak, gerekli restorasyon ve çevre düzenlemesi yapmak, projeler hazırlamak, Şanlıurfa ilinin tarihi ve kültürel değerlerinin tanıtılması için gerekli araştırma, derleme, inceleme çalışmaları yapmak, bu alanda yapılan çalışmaları desteklemek amacıyla kurulmuştur.

S.2.2.Çevre Dernekleri

Çevre Gönüllüleri Derneği 20.03.1998 yılında kurulmuştur.

S.2.3.Çevre İle İlgili Federasyonlar

İlimizde Çevre ile ilgili herhangi bir federasyon yoktur.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2-Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011

(T). ÇEVRE YÖNETİMİ VE PLANLAMA

T.1. Çevre Kirliliğinin ve Çevresel Tahribatın Önlenmesi

Şanlıurfa ilinde çevre kirliliği oluşturan temel sorunlar; Su kirliliği, Katı Atıklarının düzenli depolanmaması sonucu oluşan kirlilik, toprak kirliliği ve toprak erozyonudur.

Su Kirliliği: Şanlıurfa ili içerisinde en önemli su kirliliği kaynağı, yerleşim birimlerinin atıksularının arıtıma tabi tutulmadan alıcı ortama verilmesidir. İlimiz içerisinde yalnız Akçakale ve Ceylanpınar ve Suruç ilçelerinde atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Ancak bakanlığımız tarafından yayımlanan 2006/15 nolu Atık su Arıtma Tesisleri İş Termin planları genelgesi doğrultusunda ilçelerimiz tarafından iş termin planları Bakanlığımıza sunulmuştur. Yine ilimiz sınırları içerisinde bulunan ve içme suyu kaynağı olarak kullanılmakta olan Atatürk ve Birecik Baraj Göllerinin çevresinde mevcut yerleşim yerlerinden kaynaklanan atık suların arıtılmaksızın alıcı ortama deşarjı bu su kaynaklarımız için kirlilik nedenlerini oluşturmaktadır. "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda içme ve kullanma suyu temin edilen kıta içi yüzeysel sularla ilgili kirletme yasaklarının uygulanması sureti ile söz konusu su kaynaklarının korunması amaçlanmaktadır.

Katı Atık: İlimiz sınırları dâhilinde bulunan yerleşim birimlerinin hiçbirisinde katı atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır. Tıbbi ve katı atıkların vahşi depolama alanlarında biriktirilmesi bir takım önemli çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir.

İl merkezi ve yakın ilçelerin bu sorununun çözümü için Müdürlüğümüzün koordinasyonunda, Bakanlığımızın da maddi desteğiyle; Merkez İlçe, Akçakale, Harran, Suruç, Bozova İlçeleri ile Uğurlu, Konuklu, Kısa, Onbirsan ve Karaköprü Beldelerinin katılımıyla bir katı atık birliği oluşturulmuştur. Birliğin tüzük çalışmaları devam etmesine rağmen, birlik üyesi belediyelerin ihtiyacını karşılayacak bir adet düzenli depolama tesisinin yapımına 06.09.2006 tarihi itibarıyla başlanmış olup, 30.06.2007 tarihinde işletmeye alınması öngörülmektedir. Bu tesis faaliyete geçmesiyle il genelinde katı atıklardan kaynaklanan sorunların yarı yarıya azalması düşünülmektedir.

Toprak Kirliliği: Harran Ovasının sulanmaya başlanmasıyla çiftçilerin sulama konusunda eğitilmemesi sonucu toprakta oluşan tuzlulaşma, çoraklaşma, alkalilik ve çayırlaşma problemi başlamıştır. Sulamaya açılan bölgede çiftçilerin kimyasal gübreler ve pestisitlerin bilinçsiz kullanmaları sonucunda toprakta ve bitkilerde yeni hastalık türleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

T.2. Doğal Kaynakların Ekolojik Dengeler Esas Alınarak Verimli Kullanımı, Korunması ve Geliştirilmesi

Dünyanın en büyük projelerden biri olan GAP' ın faaliyete geçmesiyle Şanlıurfa da bulunan doğal kaynaklardan su ve toprağın kullanılması büyük önem arz etmektedir.

Şanlıurfa da GAP kapsamında bulunan tarım arazilerinin ne tür sulama sisteminin kullanılması gerektiği ve bu suyu kullanacak olan çiftçilere gerekli eğitimin verilmemesi ile en önemli doğal kaynaklardan biri olan suyun bilinçsizce kullanılmasına neden olmakta ve beraberinde toprakta tozlaşma sorunu getirmektedir

T.3. Ekonomik ve Sosyal Faaliyetlerin, Sonuçlarının Çevrenin Taşıma Kapasitesini Aşmayacak Biçimde Planlanması

Şanlıurfa ili, Güneydoğu Anadolu Projesinin (GAP) merkezi konumundadır. Bu nedenle tarım, enerji, ulaşım, sanayi ve kentleşme gibi projeler hayata geçirilmeden önce ilin sosyo-ekonomik durumunun değerlendirilmesi, bölgede tarımsal sulama amaçlı kullanılacak arazilerin değerlendirilmesi ve yapılacak projelerin çevreye olumlu veya olumsuz yapacağı etkilerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bölgede kurulmuş bulunan Güneydoğu Anadolu Projesi ve Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve yürütülmekte olan 1/25000 ölçekli Çevre Düzeni Planları uygulanmaktadır.

T.4. Çevrenin İnsan-Psikososyal İhtiyaçlarıyla Uyumunun Sağlanması

Herhangi bir çalışma yapılmamıştır

T.5. Çevreye Duyarlı Arazi Kullanım Planlanması

Küçük ölçekli bir iki işletme tarafından, Organik tarımda üretim yapılmaya başlanmıştır.

T.6. Çevresel Etki Değerlendirmesi

Şanlıurfa'da sektörel bazda ÇED Olumlu/Olumsuz ve ÇED Gereklidir/Gerekli Değildir kararları verilen faaliyetler ile ilgili veriler Ek-5'te verilmiştir.

KAYNAKLAR:

- 1- Şanlıurfa İli Çevre Durum Raporu-2010
- 2- Şanlıurfa Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü Çalışmaları-2011

EKLER

Ek.1. İlimizde Bulunan Ruhsatlı Maden Alanları

İlçe	Köy	Sicil	Aşaması	Maden Grubu	Maden Adı	Ruhsat Sahibi	Yürürlük Tarihi	Bitiş Tarihi
Birecik	Hopa	20052864	Arama	II. Grup		Ömer Faruk Bulutoğlu	20.05.2005	20.05.2008
Birecik	Ayran	200800238	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Birecik	Kulaksız	200610375	Arama	II. Grup		İskay Turz. İnş.Taah. San. Tic. Ltd. Şti.	12.10.2006	12.10.2009
Birecik	Surtepe	20051668	Arama	IV. Grup		İbrahim Fevzi Karadeniz	28.04.2005	28.04.2008
Birecik	Ayran	200800239	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova	Kırağılı	200800243	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova		200800655	Arama	II. Grup		Limak Madencilik Yapı Çimento San. VE Tic. A.Ş.	25.01.2008	25.01.2011
Bozova	Kırağılı	200800242	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova	Kırağılı	200800241	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova		200800654	Arama	II. Grup		Limak Madencilik Yapı Çimento San. VE Tic. A.Ş.	25.01.2008	25.01.2011
Bozova	Karapınar	200708447	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	24.08.2007	24.08.2010
Bozova	Kırağılı	200800253	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova	Kırağılı	200800252	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Bozova	Yaslıca	72605	İşletme	I-B Grubu	Kil (1-b)	Şanlıurfa Mad.Beton Çim. San.ve Tic. A.Ş.	11.02.2005	11.02.2015
Bozova		36020	İşletme	II. Grup	Kalker	Şanlıurfa Mad.Bbeton Çim. San.ve Tic. A.Ş..	11.08.2004	11.08.2014
Bozova	Karacaören	200612247	İşletme	II. Grup		Belsan İmar İnş.Gıda San.Ve Tic. A.Ş.	12.09.2007	12.09.2017
Ceylanpınar		20051583	Arama	II. Grup		İsmail Gülel	27.04.2005	28.04.2008
Halfeti	Çakallı	200800244	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Gülaçan	200800257	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Kalkan	200701814	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	27.02.2007	01.03.2010
Halfeti	Fıstıközü	200800255	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Yukarıgöklü	200800249	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Saylakkaya	59209	Arama	Mermer		Atılğan İnş. Taah.Mer.Mad.San.Tic. A.Ş.	24.06.2002	26.12.2005
Halfeti	Çakallı	200800248	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Gülaçan	200800250	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Fıstıközü	200800256	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Bozyazı	200708902	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	07.09.2007	07.09.2010

Halfeti	Balaban	200702432	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	19.03.2007	19.03.2010
Halfeti	Cekem	200800237	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Saylakkaya	59211	Arama	Mermer		Atılğan İnş. Taah. Mer. Mad. San. Tic. A.Ş.	24.06.2002	26.12.2005
Halfeti	Dergili	200800247	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Kayalar	200800246	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Argıl	200702051	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	08.03.2007	08.03.2010
Halfeti	Yeşilören	200800240	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Erikli	200800236	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Kımık	200702052	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	08.03.2007	08.03.2010
Halfeti	Kayalar	200800245	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Yukarıgöklü	200800251	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Halfeti	Çakallı	200800254	Arama	II. Grup		Nehir Turizm İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	14.01.2008	14.01.2011
Merkez	Açıkyazı	200709829	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	10.10.2007	11.10.2010
Merkez	Akçamescit	20051633	Arama	II. Grup		Öm.-Meç. İnş. Tur. Teks. Pet. İth. ve İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti.	28.04.2005	28.04.2008
Merkez	Alanlı Köyü	20063192	Arama	II. Grup		Mehmet Yetim	17.04.2006	17.04.2009
Merkez		200611922	Arama	II. Grup		Bülent Etike	07.12.2006	07.12.2009
Merkez		200707880	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Toprak	08.08.2007	09.08.2010
Merkez	Şenocak	200709532	Arama	II. Grup		Mehmet Şükrü Güneli	02.10.2007	04.10.2010
Merkez	Davludiye	200710147	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	15.11.2007	15.11.2010
Merkez	Akçamescit	20051632	Arama	II. Grup		Doğan İnş. İth. İhr. Turz. San. ve Tic. Ltd. Şti.	28.04.2005	28.04.2008
Merkez	Ağçamescit	20059184	Arama	II. Grup		Şakak İnş. Tic. ve San. Ltd. Şti.	16.12.2005	16.12.2008
Merkez		200610742	Arama	II. Grup		Mehmet Sıddık Kurtbaşı	27.10.2006	27.10.2009
Merkez	Dağeteği Mevkii Molla	200705912	Arama	II. Grup		Mehmet Emin Bucak	18.06.2007	18.06.2010
Merkez		200710146	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	15.11.2007	15.11.2010
Merkez	Akçahisar	200612569	Arama	II. Grup		İhg. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.	28.12.2006	28.12.2009
Merkez		200709845	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	11.10.2007	11.10.2010
Merkez	Akçamescit	20050291	Arama	II. Grup		Öm.-Meç. İnş. Tur. Teks. Pet. İth. ve İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti.	11.04.2005	11.04.2008
Merkez		200610741	Arama	II. Grup		Mehmet Sıddık Kurtbaşı	27.10.2006	27.10.2009
Merkez		200710131	Arama	II. Grup		Ömer Şimşek	15.11.2007	15.11.2010
Merkez		20059427	Arama	II. Grup		Abdurrahman Kaya	27.12.2005	29.12.2008
Merkez		20059421	Arama	II. Grup		Şükrü Bozkaya	27.12.2005	29.12.2008
Merkez		200710629	Arama	II. Grup		Mehmet Şükrü Güneli	21.11.2007	22.11.2010

Merkez	Kadıköy	200800795	Arama	II. Grup		Ahmet Ot	31.01.2008	31.01.2011
Merkez		200610740	Arama	II. Grup		Mehmet Sıddık Kurtbaş	27.10.2006	27.10.2009
Merkez	Akçamescit	200610254	Arama	II. Grup		Bekir Aslan	27.09.2005	29.09.2008
Merkez	Küçükler	20051631	Arama	II. Grup		Abdulhamit Çelik	28.04.2005	28.04.2008
Merkez	Alanlı	20053412	Arama	II. Grup		Mehmet Doğan	09.06.2005	09.06.2008
Merkez		200704660	Arama	II. Grup		İhg. İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	15.05.2007	17.05.2010
Merkez		200707878	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Toprak	08.08.2007	09.08.2010
Merkez		200709831	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	10.10.2007	11.10.2010
Merkez		200709848	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	11.10.2007	11.10.2010
Merkez	Davudiye	200710145	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	15.11.2007	15.11.2010
Merkez		200711824	Arama	II. Grup		Mehmet Gergerli	28.12.2007	28.12.2010
Merkez	Meşrefe	200710911	Arama	II. Grup		Baysal Sağlık Mad. İnş. Tic. San. A.Ş.	22.11.2007	22.11.2010
Merkez		200610744	Arama	II. Grup		Mehmet Sıddık Kurtbaş	27.10.2006	27.10.2009
Merkez	Dağeteği	67499	Arama	Mermer		Selim Bükülmezoğlu	11.11.2003	11.05.2007
Merkez	Otlukalan	20064397	Arama	II. Grup		İhg. İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	22.05.2006	22.05.2009
Merkez	Küçükler	200705938	Arama	II. Grup		Germuş Taş Ocağı Har. Nak. Tur. İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	18.06.2007	18.06.2010
Merkez		200710470	Arama	II. Grup		Mehmet Gergerli	20.11.2007	22.11.2010
Merkez		200710144	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	15.11.2007	15.11.2010
Merkez	Yenice	20051020	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Şakak	21.04.2005	21.04.2008
Merkez		200610739	Arama	II. Grup		Mehmet Sıddık Kurtbaş	27.10.2006	27.10.2009
Merkez	Açıkyazı	200709830	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	10.10.2007	11.10.2010
Merkez		200708173	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Toprak	17.08.2007	17.08.2010
Merkez	Kızılkuyu	535331	Arama	Mermer		Esin Ozgan	20.07.2004	21.01.2008
Merkez	Karacadağ	20062004	Arama	IV. Grup		Ahmet Kıran	16.03.2006	16.03.2009
Merkez	Küçükler	200702424	Arama	II. Grup		Mehmet Yetim	19.03.2007	19.03.2010
Merkez		200800012	Arama	II. Grup		Mehmet Ertan	02.01.2008	03.01.2011
Merkez	Koçören	20059413	Arama	II. Grup		Şakak İnş. Tic.ve San. Ltd. Şti.	27.12.2005	29.12.2008
Merkez	Koçören	20059414	Arama	II. Grup		Şakak İnş. Tic.ve San. Ltd. Şti.	27.12.2005	29.12.2008
Merkez		200612320	Arama	II. Grup		Bülent Etike	21.12.2006	21.12.2009
Merkez	Koçören	200611579	Arama	II. Grup		Mehmet Ot	24.11.2006	24.11.2009
Merkez		200707879	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Toprak	08.08.2007	09.08.2010
Merkez		200610743	Arama	II. Grup		M Mehmet Sıddık Kurtbaş	27.10.2006	27.10.2009
Merkez	Karaharabe	20056330	Arama	II. Grup		İbrahim Halil Toprak	22.09.2005	22.09.2008
Merkez	Kardağı	200709847	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	11.10.2007	11.10.2010
Merkez		20057973	Arama	II. Grup		Abubekir Erdinç	16.11.2005	17.11.2008
Merkez		200711542	Arama	II. Grup		Sergun Bet.Yapı Elem Plastik İnş.Taah.Hafr.ve Nak. San.ve Tic. Ltd. Şti.	26.12.2007	26.12.2010
Merkez		200704659	Arama	II. Grup		İhg. İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	15.05.2007	17.05.2010
Merkez	Başören	200703649	Arama	II. Grup		Abdulaziz Badıllı	17.04.2007	19.04.2010
Merkez	Ağçamescit	20056083	Arama	II. Grup		Bucaklar İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	15.09.2005	15.09.2008

Merkez	Akyazı	200710304	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	16.11.2007	16.11.2010
Merkez	Karaharabe	20056329	Arama	II. Grup		Selma Toprak	22.09.2005	22.09.2008
Merkez	Bölücek	20058517	Arama	II. Grup		İf-Ke-Ba İnş. Taah. San.ve Tic. Ltd Şti.	29.11.2005	01.12.2008
Merkez		200800268	Arama	II. Grup		Mehmet Altundağ	14.01.2008	14.01.2011
Merkez	Küçükler	200800444	Arama	II. Grup		Mehmet Doğan	16.01.2008	17.01.2011
Merkez	Otlukalan	200710899	Arama	II. Grup		Ahmet Yıldız	22.11.2007	22.11.2010
Merkez	Alanlı	20053413	Arama	II. Grup		Mehmet Doğan	09.06.2005	09.06.2008
Merkez	Küçükler	20051630	Arama	II. Grup		Mehmet Doğan	28.04.2005	28.04.2008
Merkez	Ağcamescit	20068918	Arama	II. Grup		Ömer Şimşek	18.08.2006	18.08.2009
Merkez		20068907	Arama	II. Grup		Baysal Sağlık Mad. İnş. Tic. San. A.Ş.	18.08.2006	18.08.2009
Merkez	Açıkyazı	200709846	Arama	II. Grup		Barıt Maden Türk A.Ş.	11.10.2007	11.10.2010
Merkez	Yenice	20052695	İşletme	II. Grup		Belsan İmar İnş. Gıda San.ve Tic. A.Ş.	21.11.2005	21.11.2015
Merkez	Küçükler	72406	İşletme	II. Grup	Kireç Taşı (2. Grup)	Emin Yetim	08.10.2004	08.10.2014
Merkez	Yenice	72902	İşletme	II. Grup	Kalker (2. Grup)	Şurteks Teks.Gıda İnş.İth. İhr. San.ve Tic.Ltd. Şti.	16.06.2005	16.06.2015
Merkez	Dağeteği	72880	İşletme	II. Grup	Kalker	Mehmet Emin Bucak	08.06.2005	08.06.2015
Merkez	Akçamescit	72499	İşletme	II. Grup	Kalker (2. Grup)	Şakak İnş. Tic.ve San. Ltd. Şti.	11.01.2005	11.01.2015
Merkez	Büyükkargılı	20052095	İşletme	II. Grup		Abdulhamit Çelik	22.01.2007	22.01.2017
Merkez	Otlukalan	72773	İşletme	II. Grup	Bazalt	İhg.İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	27.04.2005	27.04.2015
Merkez	Meşrefe	49914	İşletme	Mermer	Mermer	Federal Mermer Mad. Elk.İnş. Taah. Tic.ve San. Lim. Şti.	30.10.2006	30.10.2016
Merkez	Kızılkuyu	57119	İşletme	Mermer	Mermer	Ber-Oner Mermer Paz. San.ve Tic. A.Ş.	24.10.2002	24.10.2012
Merkez	Küçükler	72908	İşletme	II. Grup		Mehmet Doğan	17.06.2005	17.06.2015
Merkez	Küçükler	20050114	İşletme	II. Grup	Kalker (micir)	Yetimoğlu Mad. Yağ.İnş. San.ve Tic. Ltd. Şti.	22.01.2007	22.01.2017
Merkez	Çömlekçi	72604	İşletme	I-B Grubu	Kil (1-b)	Şanlıurfa Mad. Beton Çim. San.ve Tic. A.Ş.	11.02.2005	11.02.2015
Merkez	Ağcamescit	20056082	İşletme	II. Grup		Aziz Arkan	08.06.2006	08.06.2016
Merkez	Çömlekçi	74180	İşletme	I-B Grubu		Şanlıurfa Mad. Beton Çim. San.ve Tic. A.Ş.	28.12.2006	28.12.2016
Merkez	Karabahçe	37499	İşletme	Maden	Pomza	Limak Madencilik Yapı Çimento San. VE Tic. A.Ş.	02.09.1997	03.09.2007
Merkez		200700215	İşletme	II. Grup		Sergün Bet.Yapı. Elem.Plastik İnş.Taah.Hafr.ve Nak. San.ve Tic.Ltd. Şti.	24.07.2007	24.07.2017
Merkez	Büyükkargılı	72572	İşletme	I-B Grubu	Marn (1-b)	Şanlıurfa Mad. Beton Çim. San.ve Tic. A.Ş.	03.02.2005	03.02.2015
Merkez		20056751	İşletme	II. Grup	Kalker (micir)	Feride Aslan	28.11.2006	28.11.2016
Merkez	Çalışkanlar	200703009	İşletme	II. Grup		Sırat İnş.Taah.Tic.Ltd.Şti.	14.05.2007	14.05.2017
Merkez	Rubi	45039	Ön İşletme	Mermer		Ünallar Mer. İnş. Nakl. San.ve Tic.Ltd. Şti.	12.07.2001	12.07.2004

Merkez	Meşrefe	49915	Ön İşletme	Mermer		Federal Mermer Mad. Elk. İnş. Taah. Tic.ve San. Lim. Şti.	31.01.2003	31.01.2006
Siverek		200709676	Arama	IV. Grup		Mineral Endüstri Ltd. Şti.	04.10.2007	04.10.2010
Siverek	Karabahçe	20065559	Arama	IV. Grup		Mehmet Sever	15.06.2006	15.06.2009
Siverek		20062181	Arama	II. Grup		Şurteks Teks.Gıda İnş.İth. İhr. San.ve Tic.Ltd. Şti.	23.03.2006	23.03.2009
Siverek		20061277	Arama	II. Grup		Faruk Kurt	21.02.2006	23.02.2009
Siverek	İleri	200710555	Arama	IV. Grup		Ahmet Kıran	20.11.2007	22.11.2010
Siverek		20061276	Arama	II. Grup		Faruk Kurt	21.02.2006	23.02.2009
Siverek	Koçköprü	20059428	Arama	II. Grup		Ömer Kaya	27.12.2005	29.12.2008
Siverek	Avurtepe	200711511	Arama	IV. Grubu		Ahmet Kıran	13.12.2007	13.12.2010
Siverek		20061531	Arama	II. Grup		Enver Kurt	03.03.2006	03.03.2009
Siverek		20061530	Arama	II. Grup		Enver Kurt	03.03.2006	03.03.2009
Siverek	Kayrak	200611761	Arama	II. Grup		Bekir Şani Gülel	30.11.2006	30.11.2009
Siverek		20061278	Arama	II. Grup		Faruk Kurt	21.02.2006	23.02.2009
Siverek	Çatak	200801009	Arama	II. Grup		Veypaş İnş. Nak. Gıda Taah. San.Tic.Ltd. Şti.	12.02.2008	12.02.2011
Siverek	Koçköprü	20059336	Arama	II. Grup		Ağa-Berk İnş.Üretim Paz. San.ve Tic.Ltd. Şti.	22.12.2005	22.12.2008
Siverek		20061275	Arama	II. Grup		Faruk Kurt	21.02.2006	23.02.2009
Siverek	Karabahçe	200703997	Arama	IV. Grup		Tanrıverdi Mad.Nak. İnş. Taah.Petrol Ürün San.Tic. Ltd. Şti.	27.04.2007	27.04.2010
Siverek	Karabahçe	200801007	Arama	IV. Grup		Doğu Nak. İnş. Mad.Pet. Gıda Müt.Paz.San.ve Tic. Ltd. Şti.	12.02.2008	12.02.2011
Siverek	Karabahçe	20062046	İşletme	IV. Grup	Pomza	Cuma Arkan	06.07.2006	06.07.2016
Siverek	Mezraa	46331	Ön İşletme	Mermer		M.Murat Özkaynak	30.05.2003	30.05.2006
Suruç	Kocaali	200800950	Arama	II. Grup		Saip Çolak	08.02.2008	08.02.2011
Suruç	Yaslımizar	200800951	Arama	II. Grup		Saip Çolak	08.02.2008	08.02.2011
Suruç	Azdik	20052910	Arama	II. Grup		Hidayet Özсарı	23.05.2005	23.05.2008
Suruç	Onbırnisan	20054935	Arama	II. Grup		Fadıl Kılıç	03.08.2005	04.08.2008
Viranşehir	Kırlık	20053286	Arama	II. Grup		Volcanic Stone Maden İşleme İth. İhr. Zir. Tur.ve Tic.Ltd.Şti.	03.06.2005	03.06.2008
Viranşehir	Tekneli	200709539	Arama	II. Grup		Çuvanlioğlu Petrol İnş. Tar. Gıda Kim.Mak.San.Tic. Ltd. Şti.	02.10.2007	04.10.2010
Viranşehir	Demirci	200711541	Arama	II. Grup		Berge İnş.End.San.ve Tic. Ltd. Şti.	26.12.2007	26.12.2010
Viranşehir	Kırbalı	20052174	İşletme	II. Grup	Bazalt	İpekyol İnş.Hafr.Beton San.ve Tic.Ltd.Şti.	19.08.2005	19.08.2015
Viranşehir	Kırlık	20053285	İşletme	II. Grup		Volcanic Stone Maden İşleme İth. İhr. Zir. Tur.ve Tic.Ltd.Şti.	07.06.2006	07.06.2016
Viranşehir	Kırbalı	20055023	İşletme	II. Grup	Kalker	İpekyol İnş.Hafr.Beton San.ve Tic.Ltd.Şti.	13.03.2006	13.03.2016
Viranşehir	Ekşin	58272	İşletme	II. Grup		İntaş İnş.Mad.Mak.İmalat San.ve Tic.Ltd.Şti.	23.05.2005	23.05.2015

EK.2. Şanlıurfa İline Ait Hammadde İzin Listesi

İlçe	H.İzin No	H.Ü.İz. No	Safhası	Grubu	Hammadde Cinsi	İzin Sahibi	İzin Tarihi
Birecik	63/2005-04	342	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	25.03.2005
Birecik	63/2005-01	66	Üretim İzni Düzenlendi	I-A Grubu	Kum - Çakıl	Şanlıurfa Belediye Başkanlığı	27.12.2004
Birecik	63/2005-23	1820	Üretim İzni Düzenlendi	I-A Grubu	Kum - Çakıl	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	25.10.2005
Birecik	63/2005-02	284	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	29.03.2005
Birecik	63/2005-07	625	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Ayran Belediye Başkanlığı	25.05.2005
Birecik	63/2005-20	1764	Üretim İzni Düzenlendi	I-A Grubu	Ariyet Malzemesi	Karayolları 5.Böl.Müdürlüğü	17.10.2005
Birecik	63/2005-17	1356	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	DSİ XX. Bölge Müdürlüğü	29.08.2005
Birecik	63/2008-01	3136	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	DSİ XX. Bölge Müdürlüğü	17.01.2008
Bozova	63/2005-28	1918	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.11.2005
Hilvan	63/2005-08	785	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	DLH 8. Bölge Müdürlüğü	14.06.2005
Merkez	63/2005-10	1327	Üretim İzni Düzenlendi	I-A Grubu	Ariyet Malzemesi	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005
Merkez	63/2005-09	978	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	01.07.2005
Merkez	63/2005-05	445	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Köy Hizmetleri Şanlıurfa İl Müdürlüğü	03.05.2005
Merkez	63/2005-19	1620	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	18.10.2005
Merkez	63/2005-27	1916	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.11.2005
Merkez	63/2005-11	1328	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005
Merkez	63/2008-02	3137	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	DSİ XV. Bölge Müdürlüğü	17.01.2008
Merkez	63/2007-03	2988	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	28.05.2007
Merkez	63/2006-05	2626	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.08.2006
Merkez	63/2005-06	351	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	18.04.2005
Merkez	63/2005-12	1329	Üretim İzni Düzenlendi	I-A Grubu	Kum - Çakıl	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005
Merkez	63/2005-16	1333	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005
Merkez	63/2007-02	2966	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	18.05.2007
Merkez	63/2006-01	2352	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	DSİ XV. Bölge Müdürlüğü	09.03.2006
Merkez	63/2006-04	2596	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	26.07.2006
Merkez	63/2007-01	2867	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	03.04.2007
Merkez	63/2005-14	1331	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005

Merkez	63/2005-13	1330	Üretim İzni	II. Grup	Kalker	Karayolları	02.09.2005
Merkez	63/2006-03	2483	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker (2. Grup)	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.05.2006
Siverek	63/2005-24	1912	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.11.2005
Suruç	63/2005-03	338	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	29.03.2005
Viranşehir	63/2006-08	2690	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	07.09.2006
Viranşehir	63/2005-25	1914	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.11.2005
Viranşehir	63/2005-22	1797	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	25.10.2005
Viranşehir	63/2005-15	1332	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	02.09.2005
Viranşehir	63/2005-26	1915	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	11.11.2005
Viranşehir	63/2006-06	2651	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	22.08.2006
Viranşehir	63/2006-02	2369	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	17.03.2006
Viranşehir	63/2005-21	1796	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	25.10.2005
Viranşehir	63/2006-07	2652	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Bazalt	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	22.08.2006
Viranşehir	63/2005-18	1610	Üretim İzni Düzenlendi	II. Grup	Kalker	Karayolları 9.Böl.Müdürlüğü	27.09.2005

EK-3. İlimizde Bulunan Sanayi Tesislerinin Unvanı kuruluş Yeri, Üretim Konusu, Teorik kapasitesi, Çalışan Sayısı.

SIRA NO	SANAYİ KURULUŞUNUN UNVANI	KURULUŞ YERİ	KURULUŞ YILI	ÜRETİM KONUSU	TEORİK KAPASİTE	ÇALIŞAN SAYISI
1-	Hamdiağaoğulları Gıda San San. Tic. AŞ	Ceylanpınar	1953	Süt ve Süt Ürünleri	Beyaz Peynir -70.560 Kg./Yıl Tulum Peyniri-691.200 Kg./Yıl Örgü Peynir-120.000 Kg./Yıl	29
2-	Kasap Un San. Tic. Paz. Ltd. Şti		1967	Buğday Unu	Un 13.200 Ton /Yıl Kepek 3.300 Ton/Yıl	--
3-	Dem-Et Demir Et Entegre Tesisleri San. Ve Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1968	Et ve Mamulleri	75000 Küçük Baş Ad. /Yıl 15000 Büyük Baş Ad./Yıl	37
4-	Upişaş - Urfa Pamuk İpliği San. A.Ş.	Merkez İlçe	1975	Pamuk İpliği	1298 Ton/Yıl	--
5-	Harran Univer.Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü Makine Fab.	Merkez İlçe	1976	Tarım Aletleri	Kültüvator 3000 Ad./Yıl Disgaro 2000 Ad./Yıl	46
6-	Saygı Gıda San ve Tic. A. Ş.	Birecik	1977	Bulgur	1728 Ton /Yıl	7
7-	Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Ceylanpınar	1977	Çırcır	Presli P.1.188 Ton/Yıl Çiğit- 2.088 Ton /Yıl	6
8-	Ramaş Yem İth. İhr. San. Tic. A.Ş.	Hilvan	1979	Karma Yem	10101 Ton /Yıl	12
9-	Zafer Pamuk ve Tekstil San. Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1980	Çırcır	Presli P. 2.313 Ton /Yıl Çiğit -4.065 Ton/Yıl	83

10-	B.Pınarbaşı ve Ort.Birlik Un Fab. Koll Şti	Merkez İlçe	1981	Buğday Unu	32400 Ton /Yıl	--
11-	Abdulkadir Kuzudışli- Cihan Bulgurları	Birecik	1982	Bulgur	1350 Ton/Yıl	5
12-	Mevlüt Köse Kırım Bulgurları	Merkez	1983	Bulgur	Bulgur -316800 Kg/Yıl Kepek 21.600 Kg/Yıl	8
13-	Bekir DAYIOGLU	Birecik	1983	Bulgur	1920 Ton/Yıl	7
14-	Yıldızteks Tekstil San. Ve Tic A.Ş.	Merkez İlçe	1985	Çırçır	Presli P. 2142 Ton /Yıl Çiğit -3672 Ton/Yıl	23
15-	Harran Tarım Tic.San. İşletmeleri. A.Ş.	Merkez İlçe	1986	Ring İplik Bükümü	1.350.94 Kg. /Yıl	31
16-	Oda başı Un ve Gıda San. A.Ş.	Merkez İlçe	1986	Buğday Unu	Un 44.800 Ton /Yıl Kepek 11.200 Ton/Yıl	--
17-	Şanlıurfa Çimento San. T. A. Ş.	Merkez İlçe	1986	Klinker Çimento	Klinker 554400 Ton /Yıl Çimento 594000 Ton/ Yıl-	107
18-	UPİSAŞ -Urfa Pamuk İpliği San. A.Ş.	Merkez İlçe	1986	Çırçır	Presli P. 900 Ton /Yıl Çiğit 1.650 Ton/Yıl	--
19-	Asya Gıda İmalat Paz. San. Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1987	Buğday Unu	Un -45.246 Ton /Yıl Kepek-15.082 Ton/Yıl	17
20-	Şakak Tuğla San ve Tic. Ltd. Şti	Merkez İlçe	1987	Blok Tuğla	10880000 Ad. /Yıl	--
21-	Karalök Bulgur Fabrikası	Merkez	1987	Bulgur	6399 Ton /Yıl	8
22-	Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Ceylanpınar	1987	Fıstık İşleme	204000 Kg. /Yıl	6
23-	BP Gaz San. ve Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1988	LPG Dolumu	35100 Ton /Yıl	26
24-	İsmail Arslan- Elsan Çırçır Prese Fab.	Akçakale	1988	Çırçır	Presli P. 840 Ton /Yıl Çiğit -1.440 Ton/Yıl	6
25-	Hızlı Çırçır İplik San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1988	Çırçır	Presli P. 3.360Ton /Yıl Çiğit -5.760 Ton/Yıl	13
26-	Karacadağ Memba Suları Şişe Paz.A.Ş	Siverek	1989	Memba Suyu Dolumu	100000 Ton /Yıl	10
27-	Gapgaz LPG Dolum Tevzii Tic. San. AŞ	Merkez İlçe	1990	LPG Dolumu	28512 Ton /Yıl	25
28-	Harran İş. İnşaat ve Tic. San. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1990	Çırçır	Presli P. 4.494 Ton /Yıl Çiğit -8.346 Ton/Yıl	6
29-	Özbudak Tekstil Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1990	Çırçır	Presli P. 4.455 Ton /Yıl Çiğit -7.721 Ton/Yıl	7
30-	Işıklar Gıda San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1990	Bulgur - Mercimek	1920 Ton/Yıl Bulgur 1900 Ton /Yıl	14
31-	Durmaz Gıda San- Mehmet DURMAZ.	Merkez İlçe	1991	Bulgur	Bulgur 640.000 Kg./Yıl Kepek 64.000 Kg./Yıl	5
32-	Sırrı Aygün Çırçır Pres Fabrikası	Suruç	1991	Çırçır	Presli P. 2.058Ton /Yıl	10
					Çiğit 3.528 Ton/Yıl	
33-	Paflar Gıda San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B	1992	Helva Tahin	Helva 1080 Ton /Yıl 960 Ton /Yıl	21
34-	Mehmet ÖNDER -Önder Bulgurları	Merkez	1992	Bulgur	380.160 Kg./Yıl	8
35-	Orhan GÜLLE	Merkez	1992	Bulgur	500 Kg. /Yıl	5

36-	Uğur Gıda Tar.Hay. İnş. San.Tic. Ltd. Şti	Merkez	1992	Bulgur	380160 Kg./Yıl	6
37-	Şakak İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1992	Kankasör ürünleri	456000 Ton/Yıl	5
38-	Seyitoğlu Un San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	1993	Buğday Unu	Un 10.688 Ton /Yıl Kepek 3563 Ton/Yıl	25
39-	Yılmaz İnş.Taah. Nak. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1993	Tel ve Çivi	Çivi -508680 Kg. /Yıl Tel-1922320 Kg./Yıl	15
40-	Ova Ticaret İnşaat ve San. A.Ş	Merkez İlçe	1993	Pamuk Yağı	Ham Yağ 4.727Ton/Yıl Küspe 15.861 Ton /Yıl	25
41-	Ertekin Motor ve Pompa San. Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1993	Dalgıç Pompa	960 Ad. /Yıl	15
42-	S.S. Sevimli Köyü Tarım.Kalkınma Koop	Akçakale	1993	Çırçır	Presli P. 1.680 Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	22
43-	Nimet Ticaret- Abdurrahman AGAN	Merkez	1993	Plastik Poşet	120960 Kg. /Yıl	6
44-	Ateş Plastik	Merkez	1993	Araba Paspası	18000 TK./Yıl	8
45-	Altinel Tekstil Mehmet Saim ALTINEL	O.S.B.	1994	Çırçır	Presli P. 2.520 Ton /Yıl Çiğit. 4.320 Ton/Yıl	16
46-	Kale Çırçır Pres ve Yağ San. Tic. Ltd. Şti	Akçakale	1994	Çırçır	Presli P. 2.016 Ton /Yıl Çiğit -3.744 Ton/Yıl	18
47-	Kardeşler Tarım Tekstil San. Tic. Ltd. Şti	Akçakale	1994	Çırçır	Presli P. 2.100 Ton /Yıl Çiğit -3.900 Ton/Yıl	25
48-	Fırat Çırçır Gıda İnş. Taahhüt San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1994	Çırçır	Presli P. 2.352 Ton /Yıl Çiğit -1.032 Ton/Yıl	13
49-	Beyaz altın Tarım Ürünleri Tic. ve San Ltd . Şti.	Akçakale	1994	Çırçır	Presli P. 2.646Ton /Yıl Çiğit -1.536 Ton/Yıl	11
50-	Altıntaş İthalat. İhracat San Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1994	Bulgur	Bulgur-1920 Ton /Yıl-B Kepek-192 Ton/Yıl	8
51-	Mahmut OKTAY Bulgur İmalatı İth. İhr. Top. İç ve Dış Ticaret	Bireciik	1994	Bulgur	6300 Ton /Yıl	7
52-	Doğan Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	14
53-	Gök Pamuklu San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 2.016Ton /Yıl Çiğit -3.456 Ton/Yıl	12
54-	Kamaş Pamuk San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl Çiğit - 3.600Ton/Yıl	14
55-	Durbey Tekstil Gıda Tarım Pet. San. Ve Tic. Ltd Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl Çiğit - 3.600Ton/Yıl	6
56-	Akbeş Tekstil ve Tarım Ürünleri Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 2.436Ton /Yıl Çiğit -1.176 Ton/Yıl	32
57-	Gap Tarım Ürünleri Yem San.Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1995	Karma Yem	24000 Ton /Yıl	--
58-	Şurisan Gıda San. Tic. A.Ş.(İsot Fab.)	O.S.B.	1995	Pul Biber	300 Ton /Yıl	--
59-	Işıklar Gıda San. Tic. A.Ş.	O.S.B.	1995	Buğday Unu	Un -23.040 Ton /Yıl Kepek -5.760 Ton/Yıl	11
60-	Bir-Pa Plastik San. Ve Tic. Ltd. Şti	Birecik	1995	Plastik	160 Ton /Yıl	--
61-	Uzman Gıda İth. İhr.Tur. San.Tic. Ltd. Şti	O.S.B.	1995	Pul Biber	34.200 Kg. /Yıl	9

62-	İzkaş Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Pamuk Yağı	Ham Yağ 13.257 Ton /Yıl Küspe -88.72 Ton/Yıl	25
63-	Zeki Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 1.596Ton /Yıl Çiğit -2.964 Ton/Yıl	15
64-	Polat Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P.2.100Ton /Yıl Çiğit -3.600 Ton/Yıl	30
65-	Dağtekin Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P.1.680 Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	10
66-	Öztekin Plastik İml ve Toptan Pazarlama	Merkez İlçe	1995	Plastik Eşya	6919926 Ad. /Yıl	7
67-	Ali DAGHAN Dağhan Baskül Sanayi	Merkez İlçe	1995	Kantar	158 Ad. /Yıl	7
68-	Uludağ Hizmet Org San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1995	Yemek	1500000 Kişi/Yıl	39
69-	Gap-Su Meşrubat Gıda San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1995	Gazlı Meşrubat	6.070.500 Lt. /Yıl	6
70-	Demirler İnşaat ve Yapı Malzemeleri İmalat Paz. Tah İth. İhr. San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1995	Harici ve Dahili Boya	Yağlı Boya 449.500 Kg./Yıl Ahşap Koruyucu 30.000 Kg./Yıl	6
71-	Özişik Makina İmalat San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1995	Zirai Aletler ve Römork	Mibzer 66 Ad. /Yıl Kültürator 105 Ad. /Yıl Çapa 78 Ad. /Yıl Römork 42 Ad. /Yıl	7
72-	Altınşan Tekstil San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.958Ton /Yıl Çiğit - 3.456Ton/Yıl	8
73-	Saraçoğlu Pamuklu San.Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1995	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl Çiğit -3.120 Ton/Yıl	30
74-	Yardımcı Tekstil Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1996	Çırçır	Presli P. 2.688Ton /Yıl Çiğit -1.608 Ton/Yıl	5
75-	Bozkanlar Petrol Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Birecik	1996	Kamyon ve Otobüs Lastik Kaplaması	13200 Ad. /Yıl	-
76-	Çıtırık Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Akçakale	1996	Çırçır	Presli P. 1680 Ton /Yıl Çiğit -3120 Ton/Yıl	20
77-	Güneşdoğu Yağ San. Tic. A.Ş.	O.S.B.	1996	Rafine Ayçiçek Yağı	30000 Ton /Yıl	--
78-	Dicle Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P.2.394Ton /Yıl Çiğit -1.104 Ton/Yıl	8
79-	Agre Gıda Tarım İnş. Teks. Otomv. Nak. San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Konfeksiyon	570.240 Ad. /Yıl	22
80-	Akaltun Yağ San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Pamuk Yağı	8.750 Ton /Yıl	9
81-	Köran Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl Çiğit - 3.600Ton/Yıl	10
82-	Çakmak Tekstil İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P.1.512 Ton /Yıl Çiğit -2.592 Ton/Yıl	10
83-	Güneş İplik San. Ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	1996	İplik	1427976 Kg./Yıl	29
84-	Hakser Tekstil Gıda San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 2.100 Ton /Yıl Çiğit -3.600 Ton/Yıl	7
85-	Payamlı Teks.Tur.İnş. San.Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.638Ton /Yıl Çiğit -2.808 Ton/Yıl	10
86-	Akşah Tekstil .San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P.1.680 Ton /Yıl Çiğit -	10

					2.880Ton/Yıl	
87-	Karakucak Çırçır San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit - 2.880Ton/Yıl	12
88-	Yetkin Tekstil ve Yağ San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P.1.932 Ton /Yıl Çiğit -3.588 Ton/Yıl	12
89-	Elif Tekstil Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl	13
					Çiğit -3.600 Ton/Yıl	
90-	Bülbül Çırçır fab. Halil BÜLBÜL	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.848Ton /Yıl Çiğit -3.168 Ton/Yıl	14
91-	Gökay Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit - 2.880Ton/Yıl	14
92-	Ferhat Tekstil Gıda Tarım Ürün. San. ve Tic. A Ş.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 2184 Ton /Yıl Çiğit -3.744 Ton/Yıl	14
93-	Arslan Çırçır Yağ San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	10
94-	Karınçalı Tekstil İplik San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1996	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	11
95-	Hızlı Çırçır İplik San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1996	İplik	1045 Ton /Yıl	--
96-	Ercan Teks.Pet. ve Nak Tic. Ltd. Şti.	Suruç	1996	Çırçır	Presli P. 1.260Ton /Yıl Çiğit - 2.340Ton/Yıl	6
97-	Aysan Yağ Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	Suruç	1996	Pamuk Yağı	1800 Ton /Yıl	22
98-	Gapsan Susturucu San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1996	Eksoz Eksoz Borusu	73500 Ad./Yıl 110250 Mt/Yıl	8
99-	Ufuk Kimya Tem. MaDi San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1996	Temizlik Maddeleri	Çeşitli Deterjan 2.600 Ton/Yıl Saç Şampuanı 900Ton/Yıl	12
100-	Trans-El Elektrik İnşaat San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1996	Transformatör	237 Ad./Yıl	11
101-	Çelik Tek. Çırçır İth. İhr. San.Tic. Ltd. Şt	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P.1.512 Ton /Yıl Çiğit 2.592 Ton/Yıl	16
102-	Akdağ Mermer Maden San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Mermer	44325 m. 2 /Yıl	7
103-	İpeksu Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P.1.260Ton./ Yıl Çiğit -2.160 Ton/Yıl	7
104-	Nazar Yağ Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Pamuk Yağı	3120 Ton /Yıl	8
105-	Mardin Çimento San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Hazır Beton	204000 m.2 /Yıl	7
106-	Fatih Pamuk Yağ San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 2.150Ton /Yıl Çiğit -3.779 Ton/Yıl	8
107-	Ceylan tekstil Gıda İnş. San .Tic.Ltd. Şti	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 1.764Ton /Yıl Çiğit - 3.024Ton/Yıl	19
108-	Karaburç Bucaklar Çırçır Prese Yağ ve San Tic. Ltd. Şti.	Siverek	1997	Çırçır	Presli P. 2.520Ton /Yıl Çiğit - 1.320Ton/Yıl	15
109-	Aykan Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Çırçır	Presli P. 2.520Ton /Yıl Çiğit -1.320 Ton/Yıl	18

110-	Uğurlu Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Çırçır	Presli P. 2.352Ton /Yıl Çiğit - 1.032Ton/Yıl	
111-	Günsayıl İnş. Tic. San . Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Hazır Beton	204000 m.3 /Yıl	--
112-	Gürbağ İnşaat Müh San. Ve Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1997	Hazır Beton Prefabr Beton Elemanları	158950 m.3 /Yıl 28050 m.3 /Yıl	8
113-	Harran Pamuk San. Tic. İth. İhr. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Çırçır	Presli P. 2.457Ton /Yıl Çiğit - 9.062Ton/Yıl	20
114-	Fırat Yağ Tekstil San ve Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	1997	Pamuk Yağı	6500 Ton /Yıl	22
115-	Yıldızsoy Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit - 2.880Ton/Yıl	12
116-	Meram Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1997	Çırçır	Presli P. 2.52Ton /Yıl	11
					Çiğit -1.320Ton/Yıl	
117-	Yetkin Tarım Ürünleri San Tic. A. Ş.	Harran	1997	Çırçır	Presli P. 1.344 Ton /Yıl Çiğit -2.304 Ton/Yıl	15
118-	Altınbeş Tar. Ürün. Teks. Züç. İth. İhr. Paz. San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 2.352Ton /Yıl Çiğit -1.032 Ton/Yıl	9
119-	Durmaz Tarım Ürün.San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Mercimek Kırma ve Paketleme	12000 Ton /Yıl	
120-	Fevzi KIZGINYÜREK	O.S.B.	1997	İç Çamaşır	180000 Ton /Yıl	35
121-	Külahlı Pamuk San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 2.940Ton /Yıl Çiğit - 5.460Ton/Yıl	20
122-	Külahlıoğlu Tarım Ürün.San. Tic. Ltd. Şti	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit - 2.880Ton/Yıl	8
123-	Çadırcı Teks.Yağ İnş. San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Pamuk Yağı	2520 Ton /Yıl	14
124-	Harrani Tekstil San ve Tic.A. Ş.	O.S.B.	1997	Konfeksiyon	972000 Ad. /Yıl	232
125-	Tüzün Pamuk Sanayi Sabri TÜZÜN	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 1.932 Ton /Yıl Çiğit -3.312 Ton/Yıl	12
126-	Fatih Yağ San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Pamuk Yağı	2.684 Ton /Yıl	15
127-	Paksan Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 2.226Ton /Yıl Çiğit -3.816 Ton/Yıl	10
128-	Gap Tekstil San . Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 2.030Ton /Yıl Çiğit - 3.730Ton/Yıl	17
129-	Arslan Çırçır Yağ San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Pamuk Yağı	5184 Ton /Yıl	25
130-	Selyun Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1997	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit -2.880 Ton/Yıl	10
131-	Murat Yağ ve Tarım Ürün San. Tic. A. Ş.	Merkez İlçe	1997	Pamuk Yağı	5670 Ton /Yıl	12
132-	Altur Gıda Petrol Ürünleri İnşaat ve Taşımacılık San Tic. A.Ş.	Birecik	1997	Karma yem	30 Ton /Saat	--
133-	Altur Gıda Petrol Ürünleri İnşaat ve Taşımacılık San Tic. A.Ş.	Birecik	1997	Hazır Beton	14400 m.3 /Yıl	--
134-	Altingap Salça ve Kons.San Tic. A. Ş.	Birecik	1997	Domates Salçası	7350 Ton / Yıl	22
135-	Ceylan Tarım Mak San ve Tic. Ltd. Şti.	Siverek	1997	Römork	225 Ad. /Yıl	8
136-	Gün Tekstil San ve Tic. A.Ş.	Merkez	1997	Konfeksiyon	1447200 Ad. /Yıl	60

137-	Koyuncu Bulgur ve Yem San.Tic. Ltd. Şti	Merkez	1997	Bulgur	2500 Ton/Yıl	7
138-	Zahter Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	Tahin-Helva	Tahin 691Ton /Yıl Helva 643Ton/Yıl	7
139-	Çopur Gıda Mad. Taah. Nak. İth. İhr. San ve Tic. Ltd. Şti.	Birecik	1998	Pamuk Yağı	994 Ton /Yıl	--
140-	Gapsan Tekstil San ve Tic. A. Ş.	O.S.B.	1998	İplik	251 Ton /Yıl	70
141-	Hektaş İnşaat Tekstil Tic. A. Ş.	O.S.B.	1998	Tarım İlaçları	10000 Ton /Yıl	22
142-	Pınar Gıda San ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	1998	Pamuk Yağı	1989 Ton /Yıl	9
143-	AFK İnşaat San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	1998	Konfeksiyon	1788480 Ad. /Yıl	102
144-	Murat Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	İplik	1033200 Kg. /Yıl	48
145-	Rensan Gıda San ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	1998	Süt Mamülleri	Beyaz- Kaş. Pey1044 T/Yıl Yoğurt -3600 Tereyağı -240	50
146-	Halis Tekstil Petrol San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	Çırçır	Presli P. 1.680Ton /Yıl Çiğit - 2.880Ton/Yıl	13
147-	Badıllı Zirai Aletler İml.San Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	Zirai Aletler	2000 Ad. /Yıl	21
148-	Saygı Gıda San ve Tic. A. Ş.	Birecik	1998	Bulgur	4800 Ton /Yıl	7
149-	Aydın Gıda Tekstil İnş. San Tic. Ltd. Şti (Harran İso Fab.)	Merkez İlçe	1998	Biber ve Biber Salçası	72 Ton/Yıl Pul Biber Kuru Biber 272Ton /Yıl-Biber Salçası 144 Ton/Yıl-	8
150-	Hamevioğlu Teks.Tar.Ürün.Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1998	Çırçır	Presli P. 1.260Ton /Yıl Çiğit -2.160 Ton/Yıl	8
151-	Atılım Yapı Taahhüdü A.Ş.	O.S.B.	1998	Prefabrik Yapı Elm.	45000 Ton /Yıl	--
152-	Güneş Yağ San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	Pamuk Yağı	3000 Ton /Yıl	20
153-	ABK. Motor Elek. San. Tic. Ltd. Şti	O.S.B.	1998	Elektrik Motoru Elektrikli Soba Aspirator	40000 Ad. /Yıl 50000 Ad. /Yıl 35000 Ad. /Yıl	45
154-	Nazar Yağ Tekstil San ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1998	Çırçır	Presli Pamuk 1638 Ton /Yıl-Çiğit 2808 Ton/Yıl-	8
155-	Polteks İplik San. Ve Tic. A..Ş.	O.S.B.	1998	İplik	750 Ton /Yıl	102
156-	Kayaoğulları Gıda Nakliyat Tarım İnşaat Petrol Kuyumculuk San. Ve Tic. Ltd. Şti	Birecik	1998	Bulgur	1350 Ton/Yıl	7
157-	Köseoğlu Gıda Nakli. Tar. İnş.Petrl. Kuyumcul.San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Birecik	1998	Bulgur	2700 Ton/Yıl	5
158-	Güneydoğu Pamuk Yağı SanTic. Ltd Şti.	O.S.B.	1999	Pamuk Yağı	420 Ton /Yıl	12
159-	Bozkanlar Petrol Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Birecik	1999	Madeni Yağ	7000 Ton /Yıl	--
160-	Aktaş Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1999	Çırçır	Presli P 2.940Ton /Yıl Çiğit 5.460 Ton/Yıl	14
161-	Meksan Trafo Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1999	Trafo	900 Ad. /Yıl	18
162-	Doğantürk Petrol Yağ Teks.San.Tic. A.Ş.	O.S.B.	1999	Pamuk Yağı	Ham Yağ 13257 Ton /Yıl Küşpe 88727 Ton/Yıl	12
163-	Kateks tekstil San. Ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	1999	İplik	674 Ton /Yıl	36
164-	Yetkinler Çırçır ve Prese San. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	1999	Çırçır	Presli P. 5.040Ton /Yıl Çiğit - 8640Ton/Yıl	51
165-	Melikler Tar.Gıda Nak.İnş.	Merkez	1999	Çırçır ve Prese	Presli P. 2.100Ton	13

	San.Ltd. Şti.				/Yıl Çiğit 3.900Ton/Yıl	
166-	Barış Gıda İnş.Teks. Oto.San.Tic. Ltd. Şt	Merkez	1999	Dondurma Kùlahı	21000000 Ad. /Yıl	12
167-	Mehmet Tahir Karataş-Karataş Plastik Sanayi	Merkez	1999	Plastik Mutfak Eşyaları	120000Ad/Yıl	8
168-	Ahmet YILDIZBAŞ - Çetin Şeker	Merkez	1999	Kùp Şeker	2500 Ton/Yıl	6
169-	Uçar Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd.Şti.	Ceylanpınar	1999	Çırçır	Presli P. 2.352Ton /Yıl Çiğit 4.032 Ton/Yıl	18
170-	Bozkurt Güney Tar. Ürn.San. Tic. Ltd.Şt	Akçakale	1999	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl Çiğit 3.600 Ton/Yıl	16
171-	Camser Seracılık San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	1999	Sera Malzemesi	300000 m.2 /Yıl	--
172-	Şengül KAPLANOGLU Kısmet Bulgurları	Merkez	1999	Bulgur	Bulgur 337.92Kg/Yıl Kepek 23.040Kg/Yıl	7
173-	M.Salih FİNCAN-Mahmut FİNCAN Mües	Birecik	1999	PVC	5000 Ton/Yıl	25
174-	Sene Petrol ve Tarım Ürün.San. A. Ş.	Hilvan	1999	Çırçır	Presli P. 2.520Ton /Yıl Çiğit 4.320Ton/Yıl	13
175-	Pamuksan Tarım Ürünleri San. Tic. A.Ş.	Viranşehir	1999	Çırçır	Presli P. 4.704Ton /Yıl Çiğit 8.70Ton/Yıl	38
176-	Baraj Pamuklu San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	1999	Çırçır	Presli P. 2.436Ton /Yıl	--
					Çiğit 4.524 Ton/Yıl	
177-	Ekvator Madeni Yağ İbrahim TELLİ	Merkez	1999	Madeni yağ	450 Ton/Yıl	6
178-	Kùlahlı Yağ Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	O.S.B.	1999	Pamuk Yağı	Ham Yağ 13.257 Ton/Yıl Kùspe 88.727 Ton/Yıl	16
179-	Kıratlı Teks.Gıda İnş. Turi.San.Tic. Ltd.	O.S.B.	1999	Pamuk Yağı	Hamyağ 9.943Ton/Yıl Kùspe 66.545 Ton/Yıl	11
180-	Ar-El Tekstil Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	O.S.B.	1999	Konfeksiyon (Örme Kumaş)	475200 Ad./Yıl	
181-	Kemal AYDOĞAN	O.S.B.	1999	Büz ve Boru İmalatı	100000 Ad./Yıl	15
182-	Koyuncu Bulgur ve Yem San.Tic. Ltd. Şti	Merkez	1999	Yem	10 Ton/Yıl	7
183-	Karakoyun Tarım Ürünleri İnşaat Nakliye Turizm İthalat İhracat San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1999	Bulgur	5120 Ton/Yıl	7
184-	Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Ceylanpınar	1999	Yem	10 Ton /Saat	8
185-	Şel-Ay İnşaat İhracat İthalat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1999	Plastik Mutfak Eşyası	Saklama Kabı 662.703 Ad./Yıl Şekerlik 183.236 Ad./Yıl Tepsi 106.888 Ad./Yıl	5
186-	Özkaytan Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1999	Tuz	6318 Ton/Yıl	6
187-	Taşlar Ticaret-Ömer Taş	Merkez	1999	Plastik Kapı Pencere	8640 m.2 /Yıl	7
188-	Kemal Polat	Merkez	1999	Muhtelif Katkı Yağı	6522 Ton/Yıl	15
189-	Polat Aky.Tur.Oto. Giyim San. Tic. A.Ş.	Merkez	1999	Fuel-Oil Dozaj Tesi	30000 Ton/Yıl	12
190-	Uluyıl İnşaat ve Turizm Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1999	Kankasör ürünleri	134400 Ton/Yıl	--
191-	Fırat Dalgıç Pompa Elk San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	1999	Derin Su Kuyu Pomp	1.000 Ad. /Yıl	10
192-	Edessa Pamuk -İbrahim Halil DENİZ	O.S.B.	2000	Çırçır	Presli P. 2.100Ton /Yıl	8

193-	Öz Harran Gıda Tekstil San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2000	Buğday Unu	Un 23.040Ton /Yıl Kepek 5160 Ton/Yıl	18
194-	Gapmetaş İnşaat Gıda San.Tic.Ltd. Şti.	Merkez	2000	Bulgur	253 Ton/Yıl	8
195-	Ufuk Boru Sanayi ve Ticaret A.Ş.	O.S.B.	2000	Spral Boru Kılıf Borusu	29765 Ton/Yıl 1591 Ton/Yıl	52
196-	Karabulut Oto. Nak. İnş.San.Tic Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	Çırçır	Presli P. 1.344 Ton /Yıl Çiğit 2.496 Ton/Yıl	9
197-	Me-Ka Gıda Tarım İnşaat Otomotiv Teks. Nakl. San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	Konfeksiyon	1960920 Ad./Yıl	150
198-	Zümrüt Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	2000	İplik	674400 Kg. /Yıl	36
199-	Kutluay Makine İnşaat San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2000	Kablo Kesme Makinaları Aparatları	115 Ton/Yıl	11
200-	Versun İplik san. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	Pamuk İpliği	977396 Kg./Yıl	25
201-	Aksu Tekstil İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	Çırçır	Presli P. 1680 Ton/Yıl 1 Çiğit 2880 Ton/Yıl	13
202-	Şanlı Soğutma San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	Dalgıç Pompa Poliüretan	600 Ad./Yıl	18
203-	Altun Tekstil Tarım Ürn. San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2000	Çırçır	Presli P. 2520 Ton/Yıl Çiğit 4320 Ton/Yıl	22
204-	Cemre İplik Büküm Teks.San. Tic. Ltd.	O.S.B.	2000	İplik	791877 Kg/Yıl	30
205-	Özkaş Tarım Ürün. İnş. İth. İhr. Tic. Ltd.	O.S.B.	2000	Pamuk Yağı	Hamyağ 2.212 Ton/Yıl Küspe 12.250 Ton/Yıl	8
206-	Baba Tekstil Yağ San. ve Tic.A.Ş.	O.S.B.	2000	Çırçır	Presli P. 1.260 Ton/Yıl Çiğit 2.160 Ton/Yıl	10
207-	Kelleoğlu Gıda Tekstil San. ve Tic. A. Ş	O.S.B.	2000	Gıda Ambalajı	3000 Ton/Yıl	25
208-	Akbeş Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	İplik	449428 Kg. /Yıl	20
209-	Gateks İplik San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	2000	İplik	340413 Kg./Yıl	40
210-	Külahlı Pamuk San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2000	İplik	2000 Ton/Yıl	50
211-	Uzman Gıda İth. İhr.Turi.San.Tic. Ltd. Şti	O.S.B.	2000	Bulgur	5120 Ton/Yıl	12
212-	Öztürk Pamuk San. ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2000	Çırçır	Presli P. 2.520 Ton/Yıl Çiğit 4.320 Ton/Yıl	6
213-	Doğanlar Bulgur Gıda ve tarım Ürünleri San. ve Tic Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2000	Bulgur	Bulgur 337.920 Kg./ Yıl Kepek 23.040 Kg/ Yıl	9
214-	Subor Gaz Boru San. ve Tic. A.Ş.	SURUÇ	2000	Polyester Su Borusu	165000 M/Yıl	55
215-	Zamur Petrol Çırçır Nakliyat Taahhüt San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkezi İlçe	2000	Çırçır	Presli P. 1.596 Ton/Yıl Çiğit 2736 Ton/Yıl	
216-	Prebeton Prefabrik Eleman ve Hazır Beton San. ve Tic. A.Ş.	Bozova	2000	Hazır Beton Prekast Beton Elem	Hazır Beton 27.405 M.3 /Yıl Prek.Bet. Elem. 9.109 M.3 /Yıl	15
217-	Atılım Organizasyon San.Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2000	Gofret Mısır Cipsi	470 Ton/Yıl 225 Ton/Yıl	20
218-	Mirhat Oto Nak.Teks.Gıda San. Tic. Ltd.	Merkez	2000	Çırçır	Presli P.840 Ton/Yıl Çiğit 1.560 Ton /Yıl	16
219-	Enmek Pl. İnş.Paz.Tah. San.Tic.	Merkez	2000	Plastik	180 Ton/Yıl	6

	Ltd. Şti.			Malzeme		
220- 221-	Yafa Plastik İnş. Gıda Nakl. Gübre Teks. Makine San. ve Tic. Ltd. Şti. Eceteks Pamuk San. Ve Tic. Ltd.Şti.	Siverek O.S.B.	2000	PVC Çırçır	1.020 Ton/Yıl Presli P. 2.100 Ton /Yıl Çiğit -3.600 Ton/Yıl	6 7
222-	Makro Tekstil ve gazlı Bez San. Tic. A.Ş.	O.S.B.	2001	Gazlı Bez	208.396 Kg./Yıl	6
223-	Gaplin Tekstil San. Tic. A.Ş.	O.S.B.	2001	Nevresim Bay Bayan Pantolon	Nevres. 369.000 Set /Yıl By- Bayn. Pant 132.840Ad./Yıl	46
224-	Sekmanoğlu Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Bulgur	1279 Ton/Yıl	8
225-	Küçükler Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Bulgur	2431 Ton/Yıl	10
226-	Çelebi Gıda San. ve Tic. A.Ş.	Siverek	2001	Buğday Unu	Un 28.800 Ton/Yıl Kepek 7.200 Ton/Yıl	8
227-	Bucaklar Çırçır Pres San.Tic. Ltd. Şti.	Siverek	2001	Çırçır	Presli P. 1.680 Ton/Yıl Çiğit 2880 Ton/Yıl	19
228-	Pernisan Pamuk Çırçır Prese Tarım Ürünleri Petrol Nakliyat San. Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2001	Çırçır	Presli P. 1.680 Ton/Yıl Çiğit 2880 Ton/Yıl	9
229-	İmteks Pamuk San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	İplik	475123 Kg. Yıl	15
230-	Fıdanlı Tekstil Gıda İnş. San.Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Çırçır	Presli P. 1.680 Ton/Yıl Çiğit 2.880 Ton/Yıl	5
231-	Arı Süt ve Süt Ürün. Gıda San. Tic. A.Ş.	O.S.B.	2001	Süt ve Süt Ürünleri	9084 Ton/Yıl	10
232-	Direk tekstil İthalat İhracat Taahhüt Bilumum Dahili Ticaret ve San. Ltd. Şti.	Merkez	2001	Çırçır	Presli P.1.008 Ton/Yıl Çiğit 1.728 Ton/Yıl	6
233-	Medine Nakliyat Tekstil Gıda İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2001	Çırçır	L.Pamuk 2.184 Ton/Yıl Çiğit 3.744 Ton/Yıl	10
234-	Trans-El Elektrik San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Trafo	237 Ad/Yıl	11
235-	Erbey Sentetik Çuval Tekstil İnşaat Gıda Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Çırçır	Presli P. 1.848 Ton/Yıl Çiğit 3.168 Ton/Yıl	19
236-	Akyürek Tekstil Otomotiv İth. İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Çırçır	Presli P.2.058 Ton/Yıl Çiğit 3.528 Ton/Yıl	8
237-	Mahmutoğlu Taş. Gıda San.Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2001	Hazır Yemek	365000 Ad/Yıl/Gn	8
238-	Müslüm ÇORBALI	O.S.B.	2001	Prefabrik Yapı Elm.	Büz Boru 250 Ad/Gün	12
239-	PaflaGıda San. ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	2001	Bulgur	600 Ton /Yıl	6
240-	Ceylanpınar Tarım İşletmesi Müdürlüğü	Ceylanpınar	2001	Et ve Ürünleri	Koyun Kesimi 120 Ton/Yıl Sığır Kesimi 45 Ton /Yıl	7
241-	Fil Plas Mehmet Emin Günay	Merkez	2001	Plastik Granül	72 Ton /Yıl	5
242-	Yaşar Gıda M. Fatih Akzahter	Merkez	2001	Tahin Helva	18 Ton/Yıl	7
243-	Özaktaş Çırçır Teks. Tar.San.Tic. Lt. Şti.	Harran	2001	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/Yıl Çiğit 3.600 Ton/Yıl	8
244-	Doğan Kardeşler Pamuk San.Tic. Ltd. Ş	Viranşehir	2001	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/Yıl Çiğit 3.600 Ton/Yıl	11
245-	Doğanlar Pamuk San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2001	Çırçır	Lif Pamuk 1.764 Ton/Yıl Çiğit 3.024	11

					Ton/Yıl	
246-	Koç Ata Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş	Merkez	2001	Süt ve Süt Ürünleri	Beyaz Peynir 583.200 Kg./Yıl Kaşar Peynir 67.500 Kg./Yıl	133
247-	Servet Bulgur- Servet DAG	Merkez	2001	Bulgur	1920 Ton/Yıl	6
248-	Çiftçiler Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2002	Plastik Hortum	132.976 TKg./Yıl	6
249-	Yeşilova Çırçır ve Prese tekstil Yem Tarım Ürn Akaryakıt San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 1.512 Ton/ Yıl Çiğit 2.592 Ton/ Yıl	6
250-	Özbeşaltı Tekstil Gıda İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 1.848 Ton /Yıl Çiğit 3.168 Ton/Yıl	6
251-	Ayazlar Pamuklu San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
252-	Özkoçlar Elektrik Tekstil Petrol Nakliyat Oto. Tarım İnş. Tur.San. ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2002	Çırçır	Lif Pamuk 1.932 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
253-	Palmanak Tekstil İnşaat Petrol Nakliyat Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2002	Çırçır	Lif Pamuk 2.637 Ton/ Yıl Çiğit 4.635 Ton/ Yıl	6
254-	Ayaz Uğur Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
255-	Özge Pamuk Yağ tekstil İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	9
256-	Yavuz Nil Petrol Ürünleri Tekstil İth. İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Çırçır	Lif Pamuk 1.260 Ton/ Yıl Çiğit 2.160 Ton/ Yıl	6
257-	Fırat Kimya ve Boya San. ve Tic. Ltd. Şti.	Birecik	2002	Boya-Vernik	Boya 347 Ton/ Yıl Vernik 2.544 Ton/ Yıl	10
258-	Ortadoğu Makine San. ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2002	Plastik Sulama ve Yağmurl. Borusu Boru Bağlantı Parçaları	334.356 Kg/Yıl 76.500 Kg./Yıl	14
259-	Hayrettin YENİGÜN	O.S.B.	2002	Elyaf Temizleme	800 Ton/ Yıl	7
260-	ÇVS Boya Kimya Tekstil İnşaat Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Yağlı Boya	832 Ton/ Yıl	6
261-	Baran Pla.İ.İnş.San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Temiz Su Borusu	78 Ton/ Yıl	6
262-	Yağmur Teks. Gıda İnş. San.Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
263-	Şurteks Tekstil Gıda İnşaat İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Mıncır Taş Tozu	Mıncır 124.800 Ton/ Yıl Taş Tozu 67.200 Ton/ Yıl	12
264-	Akçakale Tekstil Tarım Ürünleri San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Akçakale	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
265-	Göksan Seracılık Elektronik Gıda İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.520 Ton/ Yıl Çiğit 4.320 Ton/ Yıl	6
266-	Ovabeyli Tekstil Petrol Yağ İnşaat Turizm San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.268 Ton/ Yıl Çiğit 3.888 Ton/ Yıl	6
267-	Sursan Tekstil Gıda San. Ve Tic. A.Ş.	O.S.B.	2003	Bulgur	2.048 Ton/Yıl	6
268-	Kılavuz Gıda Tarım İnşaat Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Bulgur	2.048 Ton/Yıl	6

269-	Geral Pamuk-Salih GERAL	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	6
270-	Bülbül Pamuk Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
271-	Uğraklı Petrol Tarım Gıda Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Akçakale	2003	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/ Yıl Çiğit 3.600 Ton/ Yıl	6
272-	Zerda Tekstil Petrol Yağ İnş. Turizm San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	6
273-	Alpaklar Tekstil Gıda İnşaat San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	6
274-	Gökteks İplik San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	İplik	626.585 Kg./Yıl	22
275-	Şeyhanlıoğlu Teks.İnş. Oto.Elektronik Gıda Day.Tük. Malz.San.Tic. Ltd. Şti.	Hilvan	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680Ton/ Yıl Çiğit 2.880Ton/ Yıl	10
276-	Mehmet Fatih Tekstil Tarım Gıda İnşaat San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	8
277-	Eyvan Tekstil Mühendislik İnş. Turizm San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Pamuk Yağı	Pamuk Yağı 4.973 Ton/ Yıl Nötr Yağ 9.936Ton/ Yıl	8
278-	İpek Yağ San. Ve Tic. A. Ş.	O.S.B.	2003	Pamuk Yağı	Pamuk Yağı 4.973 Ton/ Yıl Küspe 9.936 Ton/ Yıl	6
279-	Elif Tekstil Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Pamuk Yağı	Pamuk Yağı 3.978 Ton/ Yıl Küspe 22.032 Ton/ Yıl Nötr Yağ 10.598 Ton/Yıl Soap Stock 1.272Ton/Yıl	16
280-	Veziroğlu Kimya Boya Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	6
281-	Aslançay Tekstil Gıda Petrol Otomotiv San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/ Yıl Çiğit 2.880 Ton/ Yıl	6
282-	Ural Turizm İnşaat Gıda Nakl.İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Bozova	2003	Çırçır	Lif Pamuk 1.092 Ton/ Yıl Çiğit 1.872 Ton/ Yıl	6
283-	Marmara Mısır San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Kurutulmuş Mısır	38.800 Ton/Yıl	6
284-	Urfa Beton İnşaat Prefabrik Tekstil Turizm San. Ve Tic. A.Ş.	Merkez	2003	Hazır Beton	73.333 Ton/Yıl	19
285-	Şanlı Tekstil Mühendislik İnş. İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Pamuk Yağı	Linter Pamuğu 6.480 Ton/ Yıl Linterlen. Çiğit 21.532 Ton/ Yıl	10
					Ham Pamuk Yağı 4.973 Ton/Yıl Küspe 27.540 Ton/Yıl	
286-	Gapsan Otomotiv Pazarlama San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2003	Eksoz Susturucu- Eksoz Borusu	84.000 Ad./Yıl 84.000 Ad./Yıl	12
287-	Joker Elektrik Elektronik İmalatı San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez	2003	Transformatör	250 KWA Trans- formatör 450Ad./Yıl	6
288-	Aksular Pamuk San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2004	Çırçır	Çiğit 3.312 Ton/Yıl Lif Pamuk 1.932 Ton/Yıl	5
289-	Vim-sa tekstil Çırçır Pres Yağ ve İplik San. Ve Tic. A.Ş.	Siverek	2004	Çırçır	Çiğit 3.600 Ton/Yıl Lif Pamuk 2.100	8

					Ton/Yıl	
290-	Süper İnter Telekomünikasyon İth. İhr. İmalat San. Ve Tic. LTD. Şti.	O.S.B.	2004	Kablolu Telefon Aparatı	1.267.00 Ad./Yıl	35
291-	Yaman Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2004	Çırçır	Çiğit 5.760 Ton/Yıl Lif Pamuk 3.360 Ton/Yıl	30
292-	Asil Yıldız Tekstil Lütfü Karaman	O.S.B.	2004	Hazır Giyim	Bayan Atlet 237.6000 Ad./Yıl Bay Külot 475.200 Ad./Yıl	11
293-	Vert Tekstil Örne İth. San. Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2004	Çorap	134.400 Düzine /Yıl	11
294-	Emce Alternatif Enerjisi Teknoloji Gıda San. Ve Tic. A.Ş.	Akçakale	2004	Biodizel	Biodizel 4.347 Ton/Yıl Teknik Gliserin 483 Ton/Yıl	5
295-	Soy Yağ Gıda Tekstil San. Tic. A.Ş.	Merkez İlçe	2004	Ham Pamuk Yağı	Ham Yağ 3.31 Ton/Yıl Küspe 18.30 Ton/Yıl	6
296-	Yamanoğlu Gıda Tarım Ürn. Paz. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2004	Bulgur	11.200 Ton/Yıl	5
297-	Gap Sulama Sistemleri Plastik Tekstil İnş. Taah. Gıda Nakl. San. Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2004	Plastik Boru	Plastik Boru 428 Ton/Yıl Bağlantı Parçaları 196 Ton/Yıl	5
298-	Yüreklü Tarım Ürünleri Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2004	Buğday Unu	Un 5.472 Ton/Yıl Kepek 1.368 Ton /Yıl	5
299-	Söylemez Plastik İnşaat Taahhüt. Pazarlama San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2004	Plastik Hortum	168.619 Kg. /Yıl	5
300-	Akça Tekstil San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Akçakale	2004	Çırçır	Çiğit 4.176 Ton/Yıl Lif Pamuk 2.446 Ton/Yıl	5
301-	Gör-Has Pamuk San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Viranşehir	2004	Çırçır	Çiğit 3.456 Ton/Yıl Lif Pamuk 2.016 Ton/Yıl	5
302-	Mirdesli Pamuk Yağ Tekstil İnşaat San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2004	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/Yıl Çiğit 2.880 Ton/Yıl	6
303-	Ağaslan Tekstil Taahhüt San. Ve Tic. Ltd. Şti.	O.S.B.	2004	Çırçır	Lif Pamuk 1.680 Ton/Yıl Çiğit 2.880 Ton/Yıl	5
304-	Kızılkant Petrol Ürünleri Tekst. İnş. Tarım. İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Harran	2004	Çırçır	Lif Pamuk 2.436 Ton/Yıl Çiğit 4.176 Ton/Yıl	5
305-	Gapkent Tekstil Tarım İth. İhr. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Merkez İlçe	2004	Çırçır	Lif Pamuk 2.100 Ton/Yıl Çiğit 3.600 Ton/Yıl	5

EK -4. İzne Tabii Tesisler Envanter Tablosu

SN	TESİSİN ADI
1	Urfa Beton
2	Gürbağ İnş. Müh. San. ve Tiç. A.Ş
3	Güneydoğu Yağ Fab. (Durbey Yağ Fab isim değişikliği)
4	İpek Yağ San ve Tic A.Ş. (Zirvem Yağ Fab olmuş-İsim değişikliği)
5	Külahlı Yağ San. ve Tic. Ltd Şti

6	Şanlı Teks Müh. İnş.İth.İhr.San.Tic.Ltd.Şti
7	Özkaş Tarım Ürünleri İnş.İth.İhr.San.Tic.Ltd.Şti
8	Kıratlı Tekstil Gıda İnş.Tur.San.Tic.Ltd.Şti.
9	Nazar Yağ San.ve Tic. Ltd. Şti
10	Yetimoğlu Mad. Yağ. İnş. San. V e Tic.Ltd.Şti.
11	Soğ Yağ Gıda Teks. San.Tic. A.Ş
12	İzkaş Yağ San ve Ticaret A.Ş
13	Doğan ve Aslan (M.Doğan) Taş Ocağı
14	İntaş İnşaat Mad. San. Tic. Ltl Şti
15	Doğan İnşaat İthalat İhracat Tur San Tic. Ltd. Şti
16	Pınar Gıda İnşaat Tekstil Tic.ve San.A.Ş
17	Gül Çayır Yağ Tekstil Pet. Gıd.Emlak İnş.Taah.Ltd .Şti
18	Akbal Gıda Tarım İnş. Tekstil. San. ve Tic.Ltd.Şti
19	İpekyol İnşaat Harf.Beton. San ve Tic.Ltd.Şti
20	Sizem Un Pet.Teks. San. Ve Tic. Ltd. Şti
21	Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş.' nin (İsim değişikliğinden dolayı bel.Yenilenme)
22	Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş.' nin (İsim değişikliğinden dolayı bel.Yenilenme)
23	Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş.' nin (İsim değişikliğinden dolayı bel.Yenilenme)
24	Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş.' nin (İsim değişikliğinden dolayı bel.Yenilenme)
25	Limak Çimento San. ve Tic. A.Ş.' nin (İsim değişikliğinden dolayı bel.Yenilen)
26	Germuş Taş Ocağı
27	Güngör tarım İnş.Tic.A.Ş
28	Mardin Çimento. San ve Tic.A.Ş
29	Elif tekstil Gıda Sanayi Tic.Ltd.Şti
30	Ova Ticaret İnş.ve San. A.Ş
31	Asya Un Fabrikası
32	Hektaş Ticaret A.Ş
33	İHG İnş.(sırat İnş.Taah.San. ve Tic.ltd.Şti) olmuştur.
34	Harran beton İmalat Makine Elektrik İnş.Taah. İşleri İth.İhr. Tic. San. A.Ş
35	YÜ-CE Tıbbi Gereçler İth.İhr.Mümess.San.Tic.Ltd.Şti
36	Şakak İnşaat Ticaret ve San .A.Ş
37	Harran ova Ova Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş.
38	Murat Yağ Tarım Ürünleri San ve Tic.A.Ş

39	Serinler Gıda Tar.Alt.Enerj. Pet.ve Kim.Mad.San. Tic.A.Ş
40	Dollvet Veteriner Aşı İlaç. Biyolojik Madde Üretimi ve San. ve Tic. A.Ş
41	Ramaş İthalat İhracat San ve Tic A.ş
42	Gürbağ İnşaat Mühendislik Maddeden Sanayi ve Tic A.Ş(yenilenme)
43	Bahri GÜLEL Mıdır Ocağı ve Kıırma Eleme Tesisi
44	Urfa Beton (yenilenme)
45	Karayolları 9. bölge Müdürlüğü
46	DSİ Genel Müd.15. Böl. Müd
47	Hamdiagaogulları Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş
48	Berge İnşaat Endüstri San.Tic. Ltd. Şti'
49	Karayolları 9. bölge Müdürlüğü-Ekin Taş Ocağı
50	Harran Ova Besi ve Tarım Ürünleri Anonim Şti'
51	Eyvan Tekstil Mühendislik İnşaat Tur.San. Ticaret. Ltd Şti
52	Subor Gap Boru ve Ticaret A.Ş
53	Şanlıurfa Belediye Başkanlığı Asfalt Plent Tesisi
54	Doğan Türk Petrol Yağ Tekstil Sanayi ve Ticaret Şti
55	Fatih Yağ ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Ticaret Limited Şti
56	Mehmet GÜNEŞ İnşaat Tic. Ve San. Ltd. Şti
57	Basmacı Porselen Yağ Küşpe İth.İhr.San. ve Tic.Ltd.Şti
58	Tepe Tuğla İnşaat San. ve Tic. Ltd. Şti
59	Zirvem Gıda Dış Ticaret Limitet Şirketi
60	Çadırcı Tekstil Yağ ve İnşaat Sanayi Ticaret Ltd Şti
61	Sırat İnşaat Taahhüt ve Tc.Ltd Şti
62	Pernisan Pamuk Çır.Pres Tar. Ür. Pet. Nak. San. ve Tic.Ltd. Şti
63	AKPET GAZ A.Ş (Yenileme) A'dan B'ye geçme
64	Aykotek Kolin A.Ş Ahmet AYDENİZ A.Ş İş Ortaklığı
65	Karayolları 9.Bölge Müd. (M.Güneş)
66	GAP Gaz Lpg Dolum Tevzi Tic. ve San .A.Ş (Yenileme) A'dan B'ye geçme
67	Harranova Besi ve Tarım Ürünleri A.Ş
68	Gürbağ İnşaat Mühendislik Mad. San.ve Tic. A.Ş
69	Belsan İmar İnş.Gıda San.ve Tic.A.Ş.
70	Pamuksan Yağ San ve Tic. Ltd. Şti.
71	Seza İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd Şti

72	Yenice Yağ Tarım ve Petrol Ürünleri İthalat İhracat San ve Tic. Ltd. Şti.
73	Limak Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş
74	Ufuk Boru San. Ve Tic. A.Ş.
75	Aslan Çırcır Yağ San ve Tic. Ltd. Şti
76	Karayolları 9. Bölge Müdürlüğünün 91. Şefliği

Ek 5- İlimizde 2011 Yılı Sonu İtibarı İle ÇED Gerekli Değildir/ÇED Olumlu Kararı Verilen Faaliyetler Listesi

Klasör No	Faaliyetin Adı	Faaliyetin Sahibi	Adres	Karar No	Karar Tarihi
347	Rendering (Kemik Unu) Üretim Tesisi	Aktaş Hiz. Org. San. Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, 2. OSB	125	19.01.2011
348	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Harran beton İth. Nak. Elekt. İnş. Taah. İşl. İth. İhr. Tic. Ve San. AŞ.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, Çatallı Köyü	126	20.01.2011
349	Bazalt Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Yetimoğlu Mad. Yağ. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, Kızılburç Köyü	127	27.01.2011
350	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisin Kapasite Artışı	Germuş Taş Ocağı Harf. Nak. Tur. İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Dağeteği Mello Mevkii	128	31.01.2011
351	Organik Bitki Gelişim Düzenleyicileri Üretim Tesisi Kapasite Artışı ve Proses Değişikliği	Doğu Anadolu Paz. Gübre Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, 1. OSB 4. Cad. No:5	129	31.01.2011
352	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisin Kapasite Artışı	Şurteks Tekst. Gıda İnş. İth. İhr. San ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Kapaklı Köyü	130	31.01.2011
353	Demir-Çelik Mamul İşleme ve Galvanizleme Tesisi	Tüver İnş. San Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, 2. OSB	131	31.01.2011
354	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Laçinler İnş. Harf. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Şenocak Köyü	132	03.02.2011
355	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	İm-Sa Bucaklar İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Mermer Köyü	133	10.02.2011
356	Bazalt Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Atalar İnş. Tic. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Akçakale İlçesi Edebey Köyü	134	10.02.2011
357	Balık Kuluhanesi ve 950 ton/yıl Kapasiteli Alabalık Üretim Tesisi	Rıfat TOPRAK	Şanlıurfa İli, Birecik İlçesi Duyduk Köyü Karakamış Baraj Gölü	135	18.02.2011
358	Hazır Beton Tesisi Kapasite Artışı	Ahmet AYDENİZ İnş. Gıda Turz. Tic. AŞ.	Şanlıurfa İli, Bozova İlçesi Mülkören Köyü	136	22.02.2011
359	Bazalt Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	BSK Yol İnş. Nak. Mad. Turz. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Hilvan İlçesi Aslanlı Köyü	137	04.03.2011
360	Bazalt Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	SÇS Mad. İnş. Harf. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Büyükalanlı Köyü	138	04.03.2011
361	Spiral Kaynaklı Çelik Boru Üretim Tes. Kaps. Artış.	Ufuk Boru San. Ve Tic. A.Ş.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi 1.OSB 1.Cad.2/B Blok 1	139	04.03.2011
362	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	İlci İnş. San. Ve Tic. A. Ş.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Taşlıca Köyü Y.basmakçı Mah.	140	29.03.2011
363	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Dicle İnş. Tic. Ve San. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Siverek İlçesi Karakeçili Köyü Üründül Mevkii	141	18.04.2011
364	Odaş Doğalgaz Kombine Çevrim Santralı	Odaş Elektrik Üretim San. Tic. A.Ş.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Nokta Köyü Kesme Tepe Mevkii	142	19.04.2011
365	Kalker Ocağı ve Kıрма Eleme Tesisi	Zeynel Abidin Danış	Şanlıurfa İli, Ceylanpınar İlçesi, Aşağıdurmuş Köyü	143	20.04.2011
366	Ş.Urfa Doğalgaz Kombine Çevrim Santralı	RASA Enerji Üretim A.Ş.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi 2. OSB	37266	27.04.2011
367	Hazır beton üretim tesisi	Setaş İnş. Tic. Ve San. A.Ş.	Şanlıurfa ili sürç ilçesi Bostancılar Köyü A. Bostancı Mevkii	144	27.05.2011
368	Bazalt Ocağı ve kıрма Eleme Tesisi	Yetimoğlu Mad. Yağ. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Kızılburç Köyü	145	20.05.2011

369	Bazalt Ocağı ve kırma Eleme Tesisi	Key Yapı Müh. Mad. Elekt. Ve San. Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, V. Şehir İlçesi Kargalı Köyü	146	06.06.2011
370	Briket Üretim Tesisi	Cemil ÇİFTÇİ	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Başören Köyü	147	02.06.2011
371	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Kapst. Artş.	Harran Beton İml. Mak. Elek. İnş. Taah. İşl. İth. İhr. Tic. Ve San. A.Ş.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Çatalı Köyü	148	07.06.2011
372	Çeltik Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali	Çeltik Enerji Elektrik Üretim ve Tic. A.Ş.	İlimiz,Siverek İlçesi, Çeltik Köyü Keserköprü Mevkii	52323	07.06.2011
373	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Kapst. Artş.	İm-Sa İnş. San Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Bozova İlçesi Kaplan Köyü	149	20.06.2011
374	Hazır Beton Üretim Tesisi	Ali ÇETİN	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi D.Eteği Köyü	150	22.06.2011
375	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	SÇS Mad. İnş. Harf. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Uğurlu Köyü	151	24.06.2011
376	Hazır Beton Tesisi	Babacan İnş. Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, C.Pınar İlçesi Tigem Akrepli işletme Mevkii Köyü	152	30.06.2011
377	Boya ve Yardımcı Maddeler Üretim Tesisin Kapst. Artş.	Teksa Boya Kimya San. Ve Dış Tic. Ltd. Şti.	OSB 1. Cad. Merkez /Şanlıurfa	153	30.06.2011
378	Bazalt Ocağı Ptoses Değişikliği ve Kapasite Artş.	Bayas İnş. İhl. İhr. An. Ve Tic. Ltd. Şti.	İlimiz Merkez İlçesi, Bölüçük Köyü Akçapınar Mevkii	154	30.06.2011
379	Hamyag Üretim Tesisi	Yeşilova Çırçır ve Pres. Teks.Yem. Tar. Ürün. Akar. San. Ve Tic. Ltd. Şti	İlimiz 2.OSB	155	14.07.2011
380	Zeytinyağı Üretim Tesisin Kapst.Artş.	Afs Yağ Tarım Ürün Gıda Turz. İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa ili, Halfeti ilçesi, Karaotluk Köyü Argıl mevkii	156	14.07.2011
381	Taşlıca-Hazır Beton Tesisi	İlci İnş. San. Ve Tic. A. Ş.	İlimiz Merkez İlçesi Taşlıca Köyü	157	14.07.2011
382	Büyükördek-Hazır Beton Tesisi	İlci İnş. San. Ve Tic. A. Ş.	İlimiz Merkez İlçesi B.Ördek Köyü Beyazpınar Mevkii	158	14.07.2011
383	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	İpekyol İnş. Harf. Beton San. Ve Tic. Ltd. Şti	İlimiz C.Pınar İlçesi, Miksar Köyü	159	22.07.2011
384	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	Cem-Pa İnş. Tem. Pet. Özel. Güv. Sis. Yem. İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti	İlimiz Merkez İlçesi Açmalı Köyü	160	03.08.2011
385	Büyükbaş Besi Yetiştiriciliği ve Süt Üretim Tesisi	Nobels Uluslararası Danış. Org. Tar. Ve Hayvancılık San. Ve Tic. Ltd. Şti.	İlimiz Merkez İlçesi İlhan Köyü Şarkıyye Mevkii	161	04.08.2011
386	Kırma Eleme Tesisi	F İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	İlimiz C.Pınar İlçesi Yukarı Karataş Köyü	162	10.08.2011
387	Kalker Bazalt Ocağı	Topalan İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	İlimiz C.Pınar İlçesi Yukarı Karataş Köyü	163	10.08.2011
388	Bazalt Ocağı ve kırma Eleme Tesisi	Gürbağ İnş. Müh. Mad. San. Ve Tic. A.Ş.	İlimiz Merkez İlçesi Demircik Köyü Mevkii	164	12.08.2011
389	Bazalt Ocağı ve kırma Eleme Tesisi	Demyol İnş. Ve Taah. San. Tic. Ltd.Şti.	İlimiz V.Şehir İlçesi Yukarıbağ Köyü	165	12.08.2011
390	Süt ve Süt Ürünleri Tesisi Kapasite Artışı	Sur-Vet Veteriner ve Tarım İlaçları San. Ve Tic. Ltd. Şti.	İlimiz Suruç İlçesi,Yukarı Aybastı köyü (Ayhan köyü)	166	07.09.2011
391	Ariyet Ocağı	Akaray grup İnş. Tic. İth. Ve İhr. Ltd. Şti. ve Genel İnş. Ltd. Şti. İş Ortaklığı	İlimiz, Siverek İlçesi, Şekerli Köyü, Sürü Mezrası	167	19.09.2011
392	Muhtelif Temizlik Ürünleri Üretim Tesisi	Fatih Kimya Pet. Ürün. Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.	2.OSB 187 ada, 2 no.lu parsel	168	21.09.2011
393	Zeytin Yağı Üretim tesisi	Ön İnci su Tar. Plast. Demir-Çelik İnş. Kuy. Ziraat Mak. Ve Alet. San. Ve Tic. Ltd. Şti	İlimiz merkez İlçesi, Altın başak Köyü	169	21.09.2011
394	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Kapasite Artışı	SÇS Mad. İnş. Harf. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti	İlimiz, merkez ilçesi, Uğurlu köyü	170	28.09.2011
395	Bazalt Ocağı ve kırma Eleme Tesisi Kapasite Art.	Gürbağ İnş. Müh. Mad. San. Ve Tic. A.Ş.	İlimiz Merkez İlçesi, Büyükkargılı	171	29.09.2011
396	950 ton/yıl Kapasiteli Alabalık Üretim Tesisi	Antalya Balık Turz. Gıda Taşımacılık İnş. San. Ve Tic. A.Ş.	İlimiz, Birecik İlçesi, Karakamış baraj Gölü Üzeri	172	04.10.2011
397	Bazalt Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi Proses değişikliği ve Kapasite Artışı	Atalar İnş. Tic. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Akçakale İlçesi Edebey Köyü	173	07.10.2011

398	Atıksu Arıtma Tesisi ve Kolektör Hatları	Ş. Urfa Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü	Merkez İlçesi	5050	31.10.2011
399	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Cuma EROĞLU	Birecik İlçesi, Duyduk Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	174	04.11.2011
400	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Yakup POLAT	Birecik İlçesi, Duyduk Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	175	04.11.2011
401	Kalker Ocağı	Asil İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti. ve Pehlivanoglu Yapı Nak. Yur. Gıda Emlak San. Ve Tic. Ltd Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, Apaydın Köyü	176	04.11.2011
402	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Abdulkadir KILIÇ	Birecik İlçesi, Duyduk Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	177	04.11.2011
403	Lastik Kaplama Tesisi Kapasite Artışı	Mehmet TOPRAK	Evren Sanayi Sitesi	178	16.11.2011
404	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Antalya Balık Turizm Gıda İnş. San. Ve Tic. A.Ş.-(C)	Birecik İlçesi, Çiçekalan Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	179	16.11.2011
405	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Antalya Balık Turizm Gıda İnş. San. Ve Tic. A.Ş.-(B)	Birecik İlçesi, Çiçekalan Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	180	16.11.2011
406	Yüzer ağ kafeslerde Alabalık Yetiştiriciliği Tesisi	Özcan AKKAYA	Birecik İlçesi, Çiçekalan Köyü mevki Karkamış Baraj Gölü	181	16.11.2011
407	Bazalt Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	İHG İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa ili, Merkez ilçesi, Otlukalan Köyü Mevkii	182	22.11.2011
408	Kalker Ocağı	Fur-Ka yapı Akaryakıt İlet. Eğitim Teks. San. Tic. Ve Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, merkez İlçesi, Tepeköy	183	30.11.2011
409	Kalker Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	Tahir ŞAKAK	Şanlıurfa ili, Merkez ilçesi, Uğurlu Mevkii	184	30.11.2011
410	Bazalt Ocağı	İlci İnş. San. Ve Tic. A. Ş.	Şanlıurfa İli Suruç İlçesi Küçüksergen Köyü	185	07.12.2011
411	Kırma Eleme ve Hazır Beton Tesisi	İlci İnş. San. Ve Tic. A. Ş.	Şanlıurfa İli Suruç İlçesi Küçüksergen Köyü	186	07.12.2011
412	Bazalt Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	Cem-pa İnş. Tem. Petrol Öz. Güv. Sis. Yem. İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi, Otlukalan Köyü	187	08.12.2011
413	Bazalt Ocağı ve Kırma Eleme Tesisi	SÇS Mad. İnş. Harf. Nak. San. Ve Tic. Ltd. Şti	Şanlıurfa İli, Merkez İlçesi Büyükşehirli Köyü	188	09.12.2011